CHARLES DICKENS

Schițele lui Boz

Editura Univers

CLW

Clasicii

Literaturii universale

Portretul lui Dickens și ilustrațiile aparțin lui George Cruikshank

SKETCHES BY BOZ

by

Charles Dickens

The Oxford Illustrated Dickens Series

Oxford University Press

London

Charles Dickens

SCHIȚELE LUI BOZ

În românește de NICULAI POPESCU

București ● 1970

Editura Univers

NOTA EDITURII

Publicate pentru prima oară în 1836, doar cu cîteva săptămîni înainte de apariția celor dintîi fascicole din *Documentele postume ale Clubului Pickwick*, schițele semnate cu pseudonimul „Boz", marchează debutul literar al lui Charles Dickens.

Scrise sub forma unor colaborări la diverse periodice literare ale timpului, pe vremea cînd Dickens era reporter parlamentar, schițele prind instantanee ale vieții londoneze, cu un pitoresc și un umor ce prefigurează marile romane de mai tîrziu.

Străzile Londrei — în zori și la orele tîrzii ale nopții — teatrele, grădinile de agrement, dughenele de vechituri, închisorile, cîrciumile, muntele de pietate, birjele și omnibuzele, alcătuiesc fundalul mobil pe care evoluează figurile grotești ale negustorilor, cămătarilor, chefliilor, oratorilor de cafenea, sau duioasele apariții ale văduvelor, orfanilor și ale fetelor sărmane și pure — care populează întreaga creație dickensiană.

Scenele de avîntată ficțiune a scriitorului sînt acidulate de pana corozivă a reporterului, care schițează cu savuroasă ironie un document caleidoscopic al Londrei din primele decenii de veac 19 .

Prima serie de schițe, întrunind producția a trei ani, a apărut în două volume în 1836, fiind urmată de o a doua culegere în 1837.

Reeditată în 1839, prima culegere a fost însoțită de patruzeci de ilustrații ale faimosului caricaturist George Cruikshank (din care versiunea românească reproduce o bună parte).

Prefața autorului, ce precede ediția noastră, a fost scrisă în anul 1850, pentru „Prima ediție ieftină" a schițelor.

Culgerea de față, alcătuită pe baza ediției engleze „The Oxford Illustrated Dickens" — 1966, cuprinde un număr de 37 schițe, alese din ciclurile : „Parohia noastră", „Scene", „Caractere" și „Povestiri".

PREFAȚA AUTORULUI

Aceste „Schițe“ le-am scris și tipărit, în întregime, pe vremea tinereții mele fragede. Au fost strînse și republicate pe cînd eram încă foarte tînăr și răspîndite în lume cu toate cusururile lor — și aveau berechet.

Ele alcătuiesc primele mele încercări scriitoricești, cu excepția cîtorva tragedii create la vîrsta matură de opt sau zece ani și reprezentate în ropot de aplauze, la grădinițe de copii entuziaști. Îmi dau seama că pe alocuri sînt din cale-afară de crude, de stîngace și că poartă pecetea grabei și a lipsei de experiență — nu încape îndoială — și anume în partea cuprinsă sub titlul de „Povestiri“, din prezentul volum.

Dar pentru că această culegere nu a fost scrisă acum și pentru că a fost primită cu îngăduință, favorabil, la prima ei apariție, nu am socotit potrivit să-i aduc alte modificări decît schimbînd ici-colo, cîteva cuvinte și propoziții.

PERSONAJE

PAROHIA NOASTRĂ

DOMNUL BUNG, omul cămătarului, candidat la postul de sacristan.
DOMNUL DAWSON, chirurg.
FIXEM (*alias* SMITH), cămătar ; șeful lui Bung.
CĂPITANUL PURDAY, un smucit, ofițer de marină la pensie.
DOMNUL ROBINSON, funcționar.
SIMMONS, sacristanul parohiei.
WILLIAM, un tînăr care întreține o mamă văduvă.
CELE PATRU MISS WILLIS, patru surori care s-ar părea că nu au o existență separată.

SCENE

DOMNUL WILLIAM BARKER, apar, apoi conducător de omnibuz.
CĂPITANUL, un bătrîn decrepit, ca vai de capul lui.
DANDO, un barcagiu.
DOMNUL GREEN, un aeronaut din Grădina Vauxhall.
DOMNUL HENRY, un cămătar de lîngă Drury Lane.
JANE, o Hebe de la „Bellamy".
JEM LARKINS, un actor amator, în roluri de comedii ușoare.
DOMNUL LOGGINS, un actor amator în rolul lui *Macbeth*.
NICHOLAS, majordom la „Bellamy".
SARAH, o femeie arțăgoasă.
THOMAS SLUDBERRY, un omuleț rumen la față, viclean, vînzător de limonadă.

DOMNUL SLUFFEN, un vorbitor la prînzul hornarilor în ziua de 1 Mai.

DOMNUL SMUGGINS, un bărbat cu capul ca o minge, personaj comic.

TOM ONESTUL, membru în Camera Comunelor, reprezentant al metropolei.

CARACTERE

BELLA, o fată silită să apuce pe drumul crimei.

SIGNOR BILLSMETHI, maestru de dans.

MISS BILLSMETHI, fiica lui.

DOMNUL AUGUSTUS COOPER, tînăr care lucrează în domeniul uleiurilor și coloranților.

DOMNUL JOHN DOUNCE, manufacturier de mănuși și bretele, care s-a retras din afaceri.

DOMNUL ELLIS, un om cu nas ascuțit și voce moale.

EMILY, o fată stricată și aspră.

MISS JEMIMA EVANS, lucrează în manufactura șireturilor și pălăriilor.

DOMNUL HARRIS, papetarul avocaților.

DOMNUL JENNINGS, croitor de robe.

DOMNUL JONES, secretarul unui avocat.

MISS AMELIA MARTIN, modistă și croitoreasă plină de ambiție.

DOMNUL THOMAS POTTER, funcționar la Londra.

DOMNUL ROGERS, un „orator de cafenea".

DOMNUL SMITH, funcționar nevoiaș ; om pasiv și răbdător.

DOMNUL ROBERT SMITHERS, funcționar la Londra.

DOMNUL SAMUEL WILLIAMS, dulgher.

POVESTIRI

Pensiunea

DOAMNA BLOSS, văduva bogată a unui fabricant de dopuri.

DOMNUL CALTON, un amorez inveterat, vanitos și egoist.

DOMNUL JOHN EVENSON, un om ursuz și totdeauna nemulțumit.

DOMNUL GOBLER, un ipohondru pufuros și egoist.

DOMNUL SEPTIMUS HICKS, un tînăr înalt, palid la chip, poartă ochelari.
DOAMNA MAPLESONE, o văduvă bine, în vîrstă de cincizeci de ani, şireată şi întreprinzătoare.
MISS JULIA şi MISS MATILDA MAPLESONE, fiicele ei.
DOMNUL FREDERICK O'BLEARY, un patriot irlandez.
DOMNUL SIMPSON, un tînăr îngust la minte.
DOMNUL TIBBS, un bărbat scund cu faţa lungă.
DOAMNA TIBBS, soţia lui, stăpîna pensiunii.
DOMNUL ALFRED TOMKINS, funcţionar la o firmă de vinuri.
DOMNUL WISBOTTLE, funcţionar la Biroul de Păduri şi lemn-
DOCTORUL WOSKY, medic.

Horatio Sparkins

DOMNUL JACOB BARTON, băcan, fratele doamnei Malderton.
DOMNUL FLAMWELL, un prieten de-al familiei Malderton.
DOMNUL MALDERTON, speculant de bursă, iscusit.
DOAMNA MALDERTON, soţia lui ; o femeie măruntă şi grasă.
DOMNIŞOARELE MARIANNE şi TERESA MALDERTON, fiicele lor.
DOMNII FREDERICK şi THOMAS MALDERTON, fiii lor.
DOMNUL HORATIO SPARKINS, un tînăr elegant ca înfăţişare şi maniere.

Excursie cu vaporul

DOAMNA BRIGGS, văduvă, rivala doamnei Taunton.
MISS JULIA şi MISS KATE BRIGGS, fiicele sale.
DOMNII ALEXANDER şi SAMUEL BRIGGS, fiii săi.
DOMNUL EDKINS, un tînăr de la Inner Temple.
DOMNUL HARDY, un domn hazliu, corpolent, de vîrstă mijlocie.
CĂPITANUL HELVES, un militar cu voce de bas.
DOMNUL PERCY NOAKES, un student deştept de la drept.
DOAMNA TAUNTON, o văduvă arătoasă, în vîrstă de cincizeci de ani.
MISS EMILY şi MISS SOPHIA TAUNTON, fiicele ei.

MISS EMILY BROWN, o tînără cu mai mult de un iubit.

DOMNUL HORACE HUNTER, rivalul domnului Trott la mîna domnișoarei Brown.

MISS JULIA MANNERS, o văduvă de patruzeci de ani, plinuță și bogată.

JOSEPH OVERTON, primarul din Marele Winglebury.

LORDUL PETER, un desfrînat de viță nobilă.

DOMNUL ALEXANDER TROTT, pretendent la mîna domnișoarei Brown.

DOAMNA WILLIAMSON, hangița de la „Winglebury Arms."

PAROHIA NOASTRĂ

PARACLISERUL. MAŞINA PAROHIEI. ÎNVĂŢĂTORUL

Cît de mult spune cuvîntul „Parohie“ ! Cîte istorii triste, groaznice, despre averi duse pe vînturi, nădejdi spulberate şi prea adesea despre ticăloşii fără seamăn, pungăşii încununate de succes, nu se leagă de acest cuvînt ! Un om sărac, care cîştigă te miri ce şi mai nimic, cu multe guri de hrănit, o duce ca vai de lume, de azi pe mîine, abia putînd face faţă nevoilor fireşti, dar mite să se mai gîndească la viitor. Rămîne în urmă cu impozitele, sorocul de plată a trecut, vine altul — nu mai e în stare să o scoată singur la capăt şi atunci îl someză... parohia. I se pune sechestru pe lucruri, copiii plîng de frig şi de foame — pînă şi patul în care zace bolnavă biata lui nevastă e smuls de sub ea. Ce să facă ? Cui să ceară ajutor ? Să întindă mîna după milostenia oamenilor ? Nu, desigur... există parohia. Există sacristia parohiei, infirmeria parohiei, medicul parohiei, capelanul parohiei. Excelente alcătuiri, ce oameni săritori şi buni la inimă ! Dacă femeia dă ortul popii... o îngroapă parohia. Copiii n-au nici un sprijin... parohia are grijă de ei. Bărbatul lăsat în plata Domnului nu găseşte de lucru... parohia îl oblăduieşte ; şi după ce amărăciunea şi beţia şi-au înfipt bine gheara în el, este ţinut în azilul parohiei — biet idiot inofensiv ajuns în mintea copiilor !

Paracliserul este unul din cei mai importanţi, poate chiar *cel* mai important membru din administraţia locală. Nu-i ca epitropul pricopsit şi nici nu-i învăţat ca

pastorul sacristier, nu poate lua hotăriri de capul lui cum fac ăştilalţi. Cu toate astea are foarte mare putere iar rangul funcţiei lui nu suferă, Doamne fereşte, de cumva nu mişcă nici un deget ca să şi-l menţină. Ce om minunat e paracliserul din parohia noastră! E-o adevărată plăcere să-l auzi explicînd unor babe surde în incinta parohiei, seara, cam cum stau lucrurile în legătură cu rînduielile privind sărăcimea; să-l auzi ce spune Domnici sale epitropului, ce răspunde Domnia sa epitropul şi ceea ce „noi" (paracliserul şi ceilalţi) luăm hotărîrea să facem.

O femeie într-un hal fără de hal, chemată la parohie, se plînge că se zbate într-o mizerie neagră — văduvă, cu şase copii mici...

— Unde locuieşti? întreabă unul dintre îngerii păzitori.

— Stau cu chirie, dom'lor, la cucoana Brown, în fundătura Little King Williams, număru' 3, care trăieşte acolo de vreo cinşpe ani şi mă ştie cît îs de trudită şi de harnică, apăi cînd trăia săracu bărbatu-miu, care a murit la spital...

— Bine, bine, o întrerupe, notînd adresa. Am să-l trimit pe Simmons, paracliserul, la faţa locului mîine dimineaţă ca să vadă dacă ai spus adevărul. În caz că-i aşa, atunci o să-ţi dăm, cred, o hîrtie cu care să te prezinţi mai sus... Simmons, primul lucru mîine să te duci la dînsa acasă, ne-am înţeles?

Simmons încuviinţează cu o plecăciune şi conduce femeia afară. Admiraţia de la început pentru cei din „cancelarie" (aşezaţi dinapoia unor teancuri de cărţi mari, cu pălăriile pe cap) se risipeşte făcînd loc stimei pentru starostele împodobit cu dantele, iar relatarea ei în legătură cu ce s-a petrecut înăuntru sporeşte — dacă mai e posibil — semnele de respect ale mulţimii adunate, faţă de acest slujbaş solemn. Dar cît despre a aduce anumite profituri parohiei, Simmons nu are prea mari şanse de izbîndă.

Ştie pe de rost toate titlurile primarului Londrei; expune cazul fără să se poticnească nici măcar o singură dată. Şi se spune chiar că a catadicsit cîndva să facă o glumă, despre care valetul-şef al primarului Londrei (care s-a întîmplat să fie de faţă) ar fi mărturisit, mai tîrziu,

unui prieten apropiat, că a fost la fel de bună ca cele spuse de domnul Hobler.

Duminica poate fi văzut din nou, în straie de sărbătoare, cu pălăria pe-o ureche, un toiag cu măciulie mare, ca să atragă atenţia, în mîna stîngă, şi un bastonaş de care se slujeşte, în dreapta. Cum îi mai mătrăşeşte pe copii să se ducă la locurile lor ! Dar şi plozii ce chiorîş îl privesc, prefăcîndu-se că-s cuminţi cît timp îi supraveghează pînă să se aşeze cu toţii, cu o căutătură caracteristică paracliserului ! După ce epitropii şi supraveghetorii s-au instalat frumuşel în stranele lor cu perdeluţe, se cuibăreşte şi el într-o strană de mahon cu baldachin — la capătul naosului, făcută anume pentru el — cu un ochi în cartea de rugăciuni şi cu celălalt la copii. Deodată, cînd să înceapă sfînta cumineCătură, cînd întreaga congregaţie se cufundă într-o linişte cucernică străbătută doar de glasul celui care oficiază slujba, se aude limpede clinchetul strident al unei băncuţe de argint căzînd pe pardoseala de piatră a naosului. Să vezi ce mînă de general ia paracliserul ! Mai întîi speriat, involuntar, privirea lui capătă numaidecît o expresie absolut nepăsătoare, ca şi cum ar fi singurul din cei de acolo care nu a auzit zgomotul. Trucul izbuteşte. Victima bîjbîie cu piciorul drept pe jos doar doar o nimeri banul, apoi îşi ia inima în dinţi şi o dată sau de două ori, în văzul tuturor, dispare, lăsîndu-se pe vine ; paracliserul se întoarce binişor şi îl miluieşte pe băiat la numele tatălui cînd acesta îşi saltă căpşorul rotund de sub strană — cîteva lovituri administrate pe tăcute cu bastonul — spre marea încîntare a unui grup de trei tineri aflaţi în stranele vecine, care tot tuşesc din răsputeri pînă la sfîrşitul slujbei.

Iată doar cîteva din trăsăturile care dezvăluie importanţa şi gravitatea paracliserului — gravitate niciodată tulburată, după cîte ştiu, decît doar cînd o cer serviciile acelei ciudate maşini, atît de folositoare — maşina de incendiu a parohiei ; atunci e mare fierbere. Doi băieţandri aleargă la paracliser cît îi ţin picioarele şi-l vestesc, din propriile lor observaţii, că undeva în vecinătate a luat foc un horn. Maşina e scoasă în grabă şi după ce se strîng destui băieţi, cu frînghii cu tot, o zbughesc hodorogind pe caldarîm ; paracliserul şi el în goana mare — fără pic de exagerare —

aleargă pe de lături, pînă ce ajung la cine știe ce casă, cu miros puternic de funingine ; paracliserul bate la ușă cu strășnicie timp de o jumătate de oră. Și pentru că această strădanie manuală nu-i luată în seamă, după ce se închide apa, mașina face cale întoarsă, în zarva asurzitoare a băieților, înapoi, la azil. A doua zi paracliserul somează pe nefericitul gospodar să-i dea răsplata legală.

Noi n-am văzut mașina parohială la un incendiu în lege decît o singură dată. A venit cu mare pompă — cu o viteză de trei mile și jumătate pe oră, cel puțin ; cisterna era plină cu apă — apăruse prima la locul incendiului. Zbang, mergeau pompele — lumea chiuia — paracliserul nădușit tot ; din păcate s-a descoperit însă, tocmai cînd să pornească la stingerea focului, că nimeni habar n-avea cum se umple rezervorul de apă așa că optsprezece băieți și un bărbat s-au omorit tot pompînd vreo douăzeci de minute — dar în zadar !

Personajul imediat după paracliser, ca importanță, este directorul orfelinatului, apoi institutorul parohiei. Sacristierul, cine nu-l cunoaște, este un omuleț bondoc, îmbrăcat în negru, cu un lanț gros de ceasornic, din aur, lung cît toate zilele, la capăt cu două sigilii mari și o cheie. El e și avocat, mereu în fierbere ; totdeauna grăbindu-se să se ducă la vreo întrunire parohială, cu mănușile strivite într-o mînă și o carte mare, roșie la subsuoara celeilalte.

Cît despre epitropi și supraveghetori, „îngerii păzitori", mai bine să nu mai vorbim de ei, pentru că tot ce știm este că-s de obicei oameni respectabili, că poartă pălării cu gardina aproape pleoștită și că, din cînd în cînd, prin anunțuri cu litere aurite pe fond albastru puse la vedere în biserică, dau sfoară în țară despre cine știe ce fapt important, precum că s-a lărgit un coridor ori s-a reparat orga.

În parohia noastră directorul azilului nu face parte — ca de altminteri nici aiurea — din tagma acelor oameni care, ajungînd la apusul vieții, își tîrăsc zilele ce le-au mai rămas de trăit într-o situație inferioară, avînd trecutul destul de viu în fața ochilor ca să se simtă înjosiți și să le fie lehamite de prezent. Ne-ar fi plăcut să putem spune precis în ce ape se scălda înainte, dar nu știm ; s-ar putea să fi fost un avocat de mîna a doua sau directorul unei școli de

Mașina parohiei

stat dar oricum, în situația de față, o ducea mai bine. Cîștiga puțin, ce-i drept, se vedea după haina neagră ponosită și gulerul de catifea ros, dar în schimb nu plătea chirie, avea o indemnizație limitată în cărbuni și lumînări și o indemnizație aproape nelimitată de prestigiu în împărăția lui restrînsă. Un om înalt, slăbuț, osos, umblînd totdeauna în pantofi și cu ciorapi negri de bumbac, redingotă ajustată pe corp. Cînd treci pe dinaintea ferestrei salonului, te urmărește din ochi de parcă ar dori să fi fost un sărăntoc numai ca să-ți fluture pe la nas o mostră de putere. Admirabil specimen de tiran mărunt! Mofluz, brutal, arțăgos, o face pe grozavul cu subalternii, e foarte plecat față de

superiori, îl pizmuieşte pe paracliser pentru trecerea şi autoritatea de care se bucură.

Institutorul nostru este exact opusul acestui funcţionar „cumsecade". A fost unul dintre oamenii despre care auzi uneori că îi paşte necontenit ghinionul ; nimic nu s-a ales pe ce a pus el mîna, de tot ce era legat de el. O rudă bogată, în vîrstă, de care a fost crescut şi care spunea în stînga şi în dreapta că avea de gînd să-l pricopsească, îi lăsase 10.000 de lire sterline prin testament, dar între timp se răzgîndise infirmînd actul printr-un codicil. Astfel s-a trezit că trebuia să-şi poarte singur de grijă şi atunci şi-a luat o slujbă la stat. Subalternii lui, funcţionari tineri, mureau ca muştele, dar superiorii, vîrstnici, printre care aştepta şi el un loc liber, trăiau vîrtos de parcă voiau să moştenească pămîntul. A jucat la bursă şi a pierdut. Din nou a jucat şi a cîştigat... dar banii nu i-a primit niciodată. Era plin de însuşiri bune — vesel din fire, mărinimos, înţelegător, calităţi de care prietenii profitau, abuzau chiar.

Pierderile se ţineau lanţ — numai ghinioane — cu fiecare zi spectrul unei sărăcii deznădăjduite se apropia din ce în ce ; prietenii de odinioară care se dădeau în vînt după el, ciudat, acum îi întorceau spatele nepăsători. Ţinea la copiii lui, iar pe nevastă o iubea la nebunie. Copiii i-au întors şi ei spatele şi soţia a murit cu inima zdrobită. S-a lăsat în voia valurilor — asta a fost marea lui meteahnă, niciodată n-a avut curajul să se pună de-a curmezişul în faţa greutăţilor vieţii — niciodată n-a avut grijă de sine şi singura fiinţă care se îngrijise de el, în sărăcia şi deznădejdea în care se zbătuse, nu mai exista. Ei, şi atunci a cerut ajutor parohiei. Întîmplarea făcea ca un om cu suflet care-l cunoscuse din vremuri mai fericite să fie anul acela epitrop şi prin el a ajuns să ocupe postul de astăzi.

Acum a îmbătrînit. Din mulţimea celor care se îngrămădeau în jurul lui, prieteni amăgitori, tovarăşi doar la bine, unii au murit, alţii se dăduseră la fund ca şi el, cîţiva au făcut avere, toţi însă l-au uitat. Timpul şi necazurile îi slăbiseră memoria, din fericire şi, vrînd-nevrînd, se împăcase şi cu starea în care se afla acum. Molcom din fire, niciodată nu l-ai fi auzit văicărindu-se, iar datoria şi-o îndeplinea cu rîvnă — de aceea i s-a îngăduit să rămînă în slujbă mult după ce depăşise termenul obişnuit şi va

continua fără îndoială să rămînă, pînă cînd infirmitatea va face din el un bicisnic, ori moartea îl va descătușa. Prietenii lui cei mai devotați de odinioară abia dacă mai pot deslușì în chipul sărmanului institutor pe tovarășul vesel, poznașul de altădată, acum un bătrînel cu capul nins, care măsoară în lung și-n lat, cu pas șovăielnic, fișia însorită din curticica școlii, în timpul recreațiilor...

PASTORUL. BĂTRÎNA DOAMNĂ. CĂPITANUL PENSIONAR

Am început capitolul precedent cu paracliserul din parohia noastră, deoarece ne dăm seama de importanța și rangul funcției sale. Capitolul acesta îl începem cu un cleric. Pastorul nostru este un tînăr domn atît de chipeș, cu maniere de-a dreptul fascinante, încît o lună de la apariția lui în parohie jumătate din populația de tinere fete era moartă după religie, iar cealaltă jumătate moartă după el. Niciodată pînă atunci în parohia noastră n-au fost văzute, duminica la biserică, atîtea tinere ; niciciînd chipurile rotunde și gingașe ale serafimilor de la monumentul domnului Tomkins, așezat într-un ungher al naosului, n-au mai pomenit atîta evlavie.

Cînd a venit în parohie, făcînd vîlvă printre enoriași, avea cam 25 de ani. Își împărțea părul la mijloc cu o cărare ca un arc normand, purta un briliant strălucitor de-ți lua ochii la mîna stîngă, în cel de-al patrulea deget (pe care îl proptea pe obrazul stîng cînd citea rugăciunile), avea o voce joasă, sepulcrală, nemaipomenit de solemnă.

Noul nostru pastor era mereu chemat de mamele prevăzătoare, asaltat de nenumărate invitații, la care, ce-i drept, răspundea numaidecît. Dacă în amvon făcuse o impresie bună, cînd apărea în anumite cercuri particulare această senzație sporea înzecit. Stranele din imediata vecinătate a amvonului sau de lîngă pupitrul de unde se citea evanghelia crescuseră în valoare ; locurile din centrul șirurilor de bănci erau la mare preț : un locșor cît de mic

pe scaunele din față nu putea fi obținut pentru nimic în lume. Lucrurile au mers atît de departe încît unii susțineau chiar că cele trei domnișoare Brown, care aveau strana familiei, destul de obscură, tocmai în spatele epitropului, au fost găsite într-o duminică stînd pe scaunele din dreptul mesei de împărtășanie și așteptînd pastorul care intrase în sacristie !

Începuse să țină predici improvizate — pînă și tații scorțoși se molipsiseră. Într-o noapte de iarnă pe la douăsprezece jumătate s-a dat jos din pat să boteze în mare grabă, într-un lighean, pruncul unei spălătorese — recunoștința enoriașilor nu mai cunoaște margini — epitropii s-au întrecut în mărinimie și au stăruit ca parohia să preia plata cupeului pe care noul pastor îl comandase pentru sine ca să oficieze, pe vreme umedă, slujba de îngropăciune.

Cam două ocale de crupe și vreo cincizeci dramuri de ceai a trimis unei femei sărmane care zăcea la pat înconjurată de patru copilași — și toți enoriașii au fost încîntați. A făcut o listă de subscripție pentru ea — a strîns o adevărată avere ! A vorbit timp de un ceas și douăzeci și cinci de minute la o întrunire îndreptată împotriva sclaviei, de la hanul „Capra și cizma"... entuziasmul ajunsese la culme. Pe loc s-a și propus să i se ofere pastorului un dar dintr-un metal prețios, în semn de recunoștință pentru serviciile valoroase aduse parohiei. Lista de subscripție s-a întocmit cît ai clipi ; lupta era nu cum să faci să scapi de a contribui, ci cum să faci să fii primul pe listă. S-a comandat o călimară splendidă din argint și cuvenita inscripție ; pastorul a fost poftit la un dineu public chiar la hanul „Capra și cizma" menționat mai sus. Călimara i-a fost dăruită în urma unei frumoase cuvîntări, rostită de către domnul Gublin, fostul epitrop. Pastorul a mulțumit în cuvinte care au stors lacrimi din ochii celor prezenți — pînă și chelnerii erau topiți.

Părea de la sine înțeles că o dată cu trecerea timpului admirația obștească să fi atins culmea. Dar nici vorbă de așa ceva. Pastorul începu să tușească ; patru accese de tuse între litanii și Epistole și cinci la slujba de după-amiază. Lumea s-a dumirit — pastorul avea oftică. Ce jale pe toți ! Dacă simpatia și grija tinerelor doamne fusese

puternică înainte, acum depășea orice închipuire. Un om ca pastorul, atît de drag... atît de iubit... să fie ofticos ! Prea de tot ! Curgeau plocoane anonime sub formă de dulceață de coacăze roșii, prăjituri, flanele de corp, pieptare, ciorapi călduroși, că pînă la urmă pastorul avea atîta îmbrăcăminte de parcă s-ar fi pregătit pentru o expediție la polul nord. De la un capăt la altul al parohiei circulau, din două în două ore, buletine „verbale" despre starea sănătății lui ; pastorul ajunsese în culmea popularității.

Cam la epoca aceea s-a produs o schimbare în starea de spirit a parohiei. Un bătrînel placid, foarte cumsecade, respectabil, care slujea de vreo doisprezece ani într-o capelă de la mahalaua parohiei, într-o bună zi a trecut în lumea drepților, fără ca cineva să fi prins de veste înainte. Această împrejurare a stîrnit vîlvă o dată, iar ivirea urmașului său a stîrnit vîlvă încă o dată. Era un om palid, firav, ca un schelet, cu niște ochi mari, negri și o chică de păr parcă ar fi fost pus cu furca, lung, tăciunat ; îmbrăcămintea, ca vai de lume, neîmbietor în purtări, cu învățăminte revoltătoare — pe scurt, tocmai opusul pastorului, de sus pînă jos. Femeile se îmbulzeau să-l asculte... mai întîi pentru că părea *atît* de ciudat, apoi pentru că avea un chip *atît* de expresiv, pentru că ținea niște predici *atît* de frumoase și, în sfîrșit, pentru că deslușeau la el ceva ce nu putea fi tălmăcit, Doamne ferește, în cuvinte. Cît despre pastor, acesta o ducea destul de bine ; dar, firește, la urma urmelor nimeni n-ar putea tăgădui faptul că... de... ce mai tura-vura, pastorul nu mai însemna o noutate, ca celălalt cleric. Nestatornicia opiniei publice este proverbială ; drept-credincioșii au dat bir cu fugiții unul cîte unul. Pastorul a tușit pînă s-a făcut vînăt la față... dar degeaba. Abia mai răsufla... în zadar, nu mai putea trezi simpatie. Din nou locuri berechet în enoria noastră, dar capela de la mahala trebui să fie lărgită ; te lua năduful atît de multă îmbulzeală era duminică de duminică !

Cel mai cunoscut și mai respectat dintre enoriașii noștri este o doamnă bătrînă, care locuise în parohie cu mult înainte ca numele noastre să fi fost înscrise în catastifele de botez. Enoria se află la marginea orașului, iar bătrîna ocupă un rînd de case semețe în cel mai aerisit și mai

plăcut cartier din partea locului. Casa îi aparţine, cu tot ce-i înăuntru, cu cățel și purcel — și toate arată neschimbate — afară doar de bătrîna însăși, care pare ceva mai în vîrstă ca acum zece ani — ca pe vremea cînd trăia răposatul ei soţ. Salonașul care dă la stradă, cuibul obișnuit al bătrînei, este întruchiparea tăcerii și a tihnei perfecte ; covorul e acoperit cu olandă cafenie, oglinda și ramele tablourilor înfășurate atent în muslin galben ; feţele de masă nu-s niciodată date la o parte decît atunci cînd tăbliile se ung cu terebentină și cu ceară de albine, treabă făcută în fiecare a doua zi, cu regularitate, la nouă jumătate dimineaţa — bibelourile se așază totdeauna exact în același loc. Majoritatea acestora din urmă sînt daruri de la niște fetiţe care locuiesc cu părinţii pe aceeași stradă ; unele însă, precum cele două ceasornice demodate (care niciodată nu arată aceeași oră, unul merge înainte cu un sfert de oră, celălalt rămîne în urmă cu un sfert de oră), o miniatură a prinţesei Charlotte și a prinţului Leopold înfăţișaţi în loja regală din teatrul Drury Lane, și altele deopotrivă, sînt proprietatea bătrînei de ani de zile. Aici stă bătrîna cu ochelarii pe nas, croșetînd de zor, vara, în dreptul ferestrei ; și cînd vede că urcă cineva scările — dacă se mai întîmplă să fie și cineva la care ţine — se duce și deschide ușa de la stradă înainte să fi bătut și dacă musafirul e obosit de drumul făcut pe zăduf, nu-l lasă pînă nu bea două pahărele de vin de Xeres înainte să se așeze la taifas. Dacă te abaţi pe la ea seara, te primește bucuroasă, dar ceva mai gravă decît altminteri, cu biblia deschisă pe masa dinainte-i, din care Sarah, la fel de la locul ei și de tipicară ca și stăpînă-sa, îi citește totdeauna în salon două sau trei versete, cu glas tare.

Bătrîna nu prea primește musafiri ; doar fetiţele despre care s-a amintit, fiecare din ele avînd o zi anume cu care rînd pe rînd ia ceaiul — evenimentul cel mai însemnat din viaţa acestor copii. Rareori merge în vizită mai departe de ușa vecină, de o parte și de alta, unde ia și ceaiul. Sarah se duce înainte și ciocănește de două ori ca nu cumva „cocoana" să răcească așteptînd la ușă. Are foarte mare grijă cînd e vorba să i se întoarcă vizitele acestea scurte. Dacă invită pe domnul și doamna Așa-și-

așa și pe domnul și doamna Cutare-și-cutare, Sarah împreună cu ea șterg de praf ceainicul, cel mai ales serviciu de ceai din porțelan, și măsuța pentru tabinet ; oaspeții sînt primiți în salon cu tot dichisul cuvenit. Are puține rubedenii, răspîndite prin toată țara, cu care se întîlnește rar. Feciorul ei din India, pe care totdeauna îl descrie ca fiind un băiat fin și acătării — seamănă bucățică ruptă cu bietul lui tată, al cărui portret se află deasupra bufetului, dar bătrîna doamnă nu pierde din vedere să adauge, scuturînd din cap a jale, că băiatul a fost una din cele mai grele încercări din viața ei, că o dată chiar aproape că i-a zdrobit inima și că ar prefera să nu mai aducă vorba despre asta. Are o sumedenie de „pensionari" și sîmbăta cînd se întoarce de la piață, un alai întreg de moșnegi și babe o așteaptă în drum ca să capete pomana săptămînală. Numele ei figurează totdeauna primul pe listele de subscripții, ea dă cele mai mari sume pentru societatea de binefacere „Cărbuni de iarnă și distribuirea supei". A subscris douăzeci de lire pentru a înzestra biserica parohială cu o orgă și cînd au cîntat copiii prima duminică la orgă a fost atît de copleșită încît a trebuit s-o ajute paracliserul să iasă afară. Duminica, apariția ei în biserică stîrnește totdeauna forfotă într-o parte a naosului, în tagma săracilor, care se ridică în picioare și se pleacă smeriți în timp ce paracliserul trece cu ea, conducînd-o la locul obișnuit, după care face o plecăciune cucerinică și închide ușa stranei ; același ceremonial se repetă și la plecarea din biserică împreună cu familia vecină de la a doua casă, vorbind tot timpul despre slujbă ; deschide invariabil conversația întrebîndu-l pe mezin ce verset din biblie s-a citit.

Astfel, cu o călătorie în fiecare an într-un loc tihnit de pe malul mării, ca variație, se scurgea viața bătrînei. Firul se dăpănase în același chip pașnic, fără schimbări, vreme de mulți ani și nu mai avea mult pînă să se curme. Își aștepta sfîrșitul în pace și nu se speria cîtuși de puțin. Nădăjduia ca totul să se termine cu bine, nu-i era de fel teamă.

Dar unul din vecinii bătrînei doamne era un ins foarte aparte, cam deocheat în enoria noastră. Fost ofițer de marină, acum la pensie ; felul lui ciudat, nepoliticos, de a se purta o stînjenea pe bătrîna doamnă în tabieturile ei

și încă nu puțin. În primul rînd *fuma* țigări de foi în curtea din față, iar cînd voia să și bea totodată — ceea ce se întîmpla destul de des — ridica ciocănașul de la ușa bătrînei doamne cu bastonul și cerea să i se dea peste gard un pahar cu bere. Și colac peste pupăză, se credea destoinic nevoie mare, un „adevărat Robinson Crusoe", ca să folosim expresia lui chiar ; nimic nu-l încînta mai virtos decît să facă unele experimente în ograda bătrînei doamne. Într-o dimineață, s-a sculat cu noaptea în cap și a sădit trei sau patru răsaduri de gălbinele, crescute bine, în fiecare strat din grădina de la stradă, spre uimirea fără margini a bătrînei doamne, care și-a închipuit pur și simplu, cînd s-a trezit și s-a uitat pe fereastră, că izbucnise o drăcovenie peste noapte. Altă dată a desfăcut în bucăți ceasul care se întoarce la opt zile, din vestibul, sub pretext că vrea să-i curețe mașinăria ; apoi l-a montat la loc, nu se știe prin ce taină, că de atunci, ca prin minune, limba mare se mișcă o dată cu cea mică. Pe urmă s-a apucat să crească viermi de mătase, pe care îi *aducea* de două-trei ori pe zi în cutiuțe de carton să-i arate bătrînei doamne, scăpînd mai totdeauna cîte unul-doi pe drum. Ca urmare, într-o dimineață, un vierme de mătase dolofan a fost descoperit urcînd scările — pesemne cu gînd să-și caute prietenii — și la o cercetare mai cu luare-aminte s-a aflat că unii din tovarășii lui își făcuseră cale în toate odăile din casă. Bătrîna doamnă a plecat desperată la mare și, în timpul absenței, căpitanul aproape a șters numele ei de pe plăcuța de alamă de la ușa intrării, vrînd să o lustruiască, zicea, cu apă tare.

Dar toate astea nu însemnau nimic față de năstrușniciile lui în public. De cîte ori se țineau întruniri la cancelaria enoriei participa și el — se împotrivea totdeauna autorităților parohiale, dădea în vileag desfrînarea epitropului, combătea pe sacristier cu argumente legale, *punea* perceptorul pe drumuri pentru dări pînă cînd omul se lăsa păgubaș și apoi trimitea el banii de bunăvoie, găsea cusururi de fiecare dată slujbelor de duminică, zicea că ar trebui să-i fie rușine organistului și se oferea să pună rămășag pe oricît că e în stare să cînte psalmii mai bine decît toți copiii adunați laolaltă, decît toți băr-

bații și femeile din cor; într-un cuvînt, se purta într-un hal fără de hal, de-a dreptul scandalos. Și culmea, deoarece nutrea simțăminte pline de respect față de bătrîna doamnă, voia s-o facă să împărtășească părerile lui și de aceea venea în salonaș cu ziarul în mînă și timp de o oră îi împuia capul cu politică. În adîncul inimii lui, cu toate acestea, era un om bun, deschis, așa că, deși uneori o cam scotea din răbdări, se împăca foarte bine cu el, în general, și rîdea cu atîta poftă de poznele lui de-ai fi zis ce-i asta.

CELE PATRU SURORI

Şirul de case unde locuiesc bătrîna doamnă şi vecinul ei zurbagiu cuprind de fapt mai multe tipuri de oameni decît tot restul parohiei laolaltă. Dar pentru că oricum, potrivit unui plan, nu putem depăşi numărul de şase la schiţele cu subiecte desprinse din viaţa parohiei noastre, ar fi mai bine, poate, să le alegem pe cele mai deosebite dintre ele şi să le prezentăm direct, fără altă introducere.

Aşadar, cele patru domnişoare Willis s-au statornicit în parohia noastră acum treisprezece ani. Ce trist cînd te gîndeşti că „timpul pe nimeni n-aşteaptă în scurgerea lui", şi cît de bine se potriveşte această vorbă pentru mai tot ce se află sub soare! N-aş vrea să ascund faptul că şi cu treisprezece ani în urmă domnişoarele Willis erau destul de coapte. Datoria mea de cronicar fidel stă mai presus de orice alte consideraţii şi sînt nevoit să spun că acum treisprezece ani, autorităţile pe tărîm matrimonial o socoteau pe cea mai tînără într-o stare destul de precară, în vreme ce pe cea mai vîrstnică pur şi simplu nici n-o mai luau în seamă, fiind dincolo de orice nădejde omenească.

Domnişoarele Willis au luat cu chirie casa. Pretutindeni s-au făcut schimbări : încăperile au fost proaspăt lambrisate, tapetul înlocuit de sus pînă jos, marmura peste tot curăţată, înnoite grătarele şi clăpiţele pentu reglat căldura. Mai mult, au fost săditi patru copaci în grădina din dos, cîteva coşuri cu pietriş împrăştiate în cea din faţă. Soseau camioane cu mobilă elegantă, la ferestre erau

fixate storuri ; tîmplarii folosiți pentru tot felul de pregătiri, modificări, reparații făceau declarații în taină slujnicelor de pe acolo, cum că domnișoarele Willis s-au pus pe trai nu glumă ; slujnicele au dus vorba pînă la urechile „dom'șoarelor" ; dom'șoarele la urechile prietenilor, după care circulau zvonuri vagi prin enorie despre faptul că locuința de la nr. 25, din Gordon Place, fusese luată de patru fete putred de bogate.

În sfîrșit, domnișoarele Willis s-au mutat ; apoi începură vizitele. Casa era ca scoasă din cutie — la fel și cele patru domnișoare Willis. Totul părea convențional, rigid, rece — la fel ca și cele patru domnișoare Willis. Nici măcar un singur jilț din toată garnitura nu era urnit de la locul lui — nici una dintre cele patru domnișoare nu se mișca de la locul ei. Stăteau ca totdeauna în același loc, făcînd exact aceleași lucruri, la aceleași ore. Cea mai vîrstnică domnișoară Willis obișnuia să împletească, a doua să deseneze, celelalte două să cînte duete la pian. Făceau impresia că nu ar avea o existență separată și că se hotărîseră să trăiască amurgul vieții împreună. Erau trei grații înalte și înveșmîntate, avînd și o prelungire, ca agapele de la școală, anume încă o grație înaltă — cele trei parce laolaltă cu a patra soră — cele două surori siameze la pătrat. Cea mai vîrstnică domnișoară Willis se înfuria — toate patru domnișoare Willis se înfuriau numaidecît. Nu-i erau boii acasă celei mai vîrstnice domnișoare Willis și cădea în cucernicie — celor patru domnișoare Willis *nu* le erau boii acasă și cădeau în cucernicie pe dată. Tot ce făcea a mare făceau și celelalte, iar la tot ce făceau alții se împotriveau ; astfel vegetau — trăind într-o armonie polară și cînd ieșeau sau primeau musafiri acasă „în tihnă", îi „înghețau" pe vecini.

Așa au trecut vreo trei ani, cînd se petrecu un fenomen neașteptat, extraordinar. Domnișoarele Willis dădură semne de căldură, gheața se sparse treptat — urmă un dezgheț total. Să fie oare cu putință ? Una din cele patru domnișoare Willis era pe cale să se mărite !

De unde naiba răsărise soțul, ce simțăminte îl înrîuriseră pe sărmanul om, sau prin ce proces logic cele patru domnișoare Willis izbutiseră să ajungă la convingerea că

ar fi fost cu putință ca un bărbat să ia pe una dintre ele, fără să le ia pe toate — sînt întrebări prea adînci pentru noi spre a le da un răspuns. Oricum, ceea ce-i sigur este că vizitele domnului Robinson (funcționar cu salariu bun și pe deasupra cu o mică proprietate care îi aparținea) erau primite — că celor patru domnișoare Willis li se făcea curte în lege de numitul domn Robinson — că vecinii mureau de nerăbdare să afle care din cele patru domnișoare Willis era crăiasa fericită și că greutatea pe care au întîmpinat-o în soluționarea problemei n-a fost întru nimic înlesnită prin vestea dată de cea mai vîrstnică domnișoară Willis :

— *Sîntem* pe cale să ne căsătorim cu domnul Robinson.

Nemaipomenit ! Semănau așa de bine între ele încît curiozitatea străzii — chiar și a bătrînei doamne — nu mai avea margini. Acest subiect se discuta la toate mesele de joc, la toate zaiafeturile. Bătrînul pensionar, care ajunsese vestit după povestea cu viermii de mătase, nu a stat pe gînduri să dea sfoară în țară că domnul Robinson provine din Orient și că intenționează să se însoare cu întreaga familie deodată ; strada, de la un capăt la altul, a scuturat din cap îngrijorată foc, declarînd că treaba era foarte misterioasă. Numai de s-ar sfîrși ca lumea — nu prea mirosea a bine, dar, oricum nu se cade să spui lucruri fără noimă, neîntemeiate, și firește domnișoarele Willis erau *destul* de coapte ca să știe să se conducă, știau ele foarte bine ce fac, etc.

În sfîrșit, într-o frumoasă dimineață, pe la opt fără un sfert a.m. două cupeuri de piață se opriră la scara casei domnișoarelor Willis ; zece minute mai devreme sosise cu o trăsură și domnul Robinson, îmbrăcat într-o redingotă albastru-deschis, pantaloni fini de postav, batistă albă, pantofi ușori de dans, mănuși de gală și — după cum reieșea din mărturiile slujnicei de la nr. 23 care tocmai atunci mătura treptele scării de la intrare — foarte tulburat și nervos. Din aceeași sursă s-a aflat repede că bucătăreasa care i-a deschis purta o bonetă mare cu panglici albe, de dimensiuni neobișnuite, aranjată mult mai cochet decît scufia în care domnișoarele Willis sileau slujnicele să-și îngrădească gusturile, ce o cam luau razna, în general.

Vestea s-a răspîndit iute din casă în casă. Era cît se poate de limpede că ziua cea mare sosise, în sfîrșit ; toată strada se afla adunată în dreptul primei și celei de-a doua ferestre, așteptînd cu sufletul la gură evenimentul.

În cele din urmă, ușa de la intrare se deschise ; portiera de la primul cupeu de asemenea. Din casă ieșiră doi domni, cu perechea cuvenită de doamne — prieteni de-ai familiei, fără doar și poate ; sus scara cupeului, zbang portiera, trap-trap-trap-trap porni prima trăsură... apoi a doua.

Din nou se deschise ușa casei ; tulburarea străzii era și mai mare... Domnul Robinson și cea mai vîrstnică domnișoară Willis.

— Eram sigură... ! exclamă doamna de la nr. 19.

— Totdeauna am spus eu...

— Ba, de loc ! strigă tînăra doamnă de la nr. 18 către o tînără doamnă de la nr. 17.

— Zăău dragă ! ? răspunse tînăra de la nr. 17 tinerei de la nr. 18.

— Ce caraghioslîc ! țipă o fată bătrînă, *incertă* ca vîrstă, de la nr. 16, intrînd și ea în vorbă.

Dar cine ar putea descrie uimirea străzii Gordon Place cînd domnul Robinson le ajută să urce în trăsură pe *toate* domnișoarele Willis, una cîte una... apoi se strînse și el într-un colțișor, după care cupeul o luă în trap viu, ținînd urma celorlalte, care se îndreptau în trap viu spre biserica parohiei ! Cine ar putea exprima în cuvinte stupefacția pastorului cînd *toate* cele patru domnișoare Willis îngenuncheară la masa sfintei cumineCături și dădură răspunsurile, cînd una cînd alta, în timpul slujbei de cununie, cu glas tare... sau cine ar putea să redea forfota care s-a iscat atunci cînd — chiar și după ce încurcăturile ivite s-au aplanat — *tuspatru* domnișoare Willis, la sfîrșitul ceremonialului, ca ieșite din minți, făceau ca sfîntul lăcaș să răsune de vaietele lor la unison !

Dat fiind că cele patru surori și domnul Robinson, după acest eveniment memorabil, continuau să stea sub același acoperămînt și deoarece sora căsătorită, oricare ar fi fost, nu se arătase niciodată în public neînsoțită de cele-

lalte trei, nu știm dacă vecinii s-ar fi dumirit cîndva care era adevărata doamnă Robinson de nu se *întîmpla* ceva, de altminteri ca mai în toate familiile onorabile.

Trecuseră cam trei anotimpuri și lumea, care începuse să aibă anumite bănuieli, vorbea cu oarecare încredere și subînțeles despre acest subiect, întrebîndu-se cum o mai ducea doamna Robinson — cea mai tînără domnișoară Willis. În fiecare dimineață, pe la ora nouă sau zece, slujnicele puteau fi văzute urcînd scările cu urarea pe buze :

— Complimente din partea dom'șoarelor care vrea să știe cum se simte doamna Robinson azi ?

— Complimente din partea doamnei Robinson... se simte foarte bine, nimic nu o supără... era, invariabil, răspunsul.

Pianul nu se mai auzea, andrelele lăsate deoparte, desenul neglijat ; distracția de predilecție era acum confecționarea unor rochițe și bonețele de cea mai redusă măsură. Salonul nu mai arăta îngrijit ca totdeauna și, dacă veneai cumva dimineața, ai fi văzut pe masă două-trei scufițe minuscule, acoperite cu un jurnal vechi, ceva mai mari decît ca pentru o păpușă de talie mijlocie, cu o bucată de dantelușă, de forma unei potcoave de cal, la spate ; sau poate o rochiță albă prea largă, cu un fel de pieptăraș sus și încrețită la poale. O dată, cînd m-am dus acolo, am văzut un sul mare de bandaj, cu marginea albastră, de o parte și de alta, care habar nu aveam la ce putea folosi. Apoi am băgat de seamă că domnului Dawson, chirurgul, care pusese cîte un bec diferit colorat în fiecare colț al ferestrei, i se ciocănea la ușă în toiul nopții mai des ca de obicei ; o dată chiar am fost foarte alarmat auzind o birjă oprindu-se la poarta domnului Robinson, în puterea nopții, la două și jumătate, din care a ieșit o femeie în vîrstă, într-o pelerină și o scufă pe cap, cu o legătură într-o mînă și niște catalige în cealaltă ; părea ca și cum ar fi fost trezită și luată pe sus din pat cu un anumit scop.

Cînd m-am sculat dimineața am observat că de clanța ușii era legată o mănușă veche de piele albă — iar eu, în neștiința mea (eram pe atunci holtei) mă întrebam ce o

mai fi însemnînd și asta, pînă cînd am auzit-o pe cea mai vîrstnică domnișoară Willis, *in propria persona*, spunînd, cu multă demnitate, ca răspuns la obișnuita întrebare :

— Complimentele *mele*, doamna Robinson o duce foarte bine, iar fetița arată de minune.

Astfel, laolaltă cu restul străzii, curiozitatea mi-a fost satisfăcută și mă întrebam cum de nu m-am putut dumiri pînă atunci.

OMUL CĂMĂTARULUI

Cum zăpăceala alegerilor a trecut, iar parohia noastră a revenit la o stare relativ tihnită, ne putem îndrepta atenția către enoriașii care ocupă un loc mai mărunt în forfota și vacarmul vieții publice. Sînt, sincer, plăcut impresionat aflînd că în timp ce adunam material în acest scop, am fost serios sprijinit chiar de domnul Bung, față de care într-atît m-am îndatorat că nu știu, zău, dacă voi putea vreodată să mă răscumpăr. Acest om a avut o viață foarte zbuciumată — prin cîte n-a trecut — și nu de la stări grave la vesele, pentru că niciodată n-a fost grav, nici de la plăcute la severe, pentru că severitatea nu are cu firea lui nici în clin nici în mînecă ; fluctuațiile au fost între sărăcie cu lustru și sărăcie moderată sau, spre a folosi propriul său limbaj mai precis „între a nu avea nimic de mîncat și ceva ca să-și ameţească foamea". Nu face parte, după cum singur e silit să recunoască, „din rîndul acelor oameni fericiți pe care dacă îi dai afară pe ușă intră înapoi pe fereastră", dar nici nu se omoară cu firea fiindcă n-are din ce trăi sau că îl paște ghinionul. Este pur și simplu unul din fericiții pierde-vară, care nu se sinchisesc de nimic și se țin la suprafață ca dopul de plută pe apă, în voia soartei — împinși din toate părțile, cînd la dreapta, cînd la stînga, cînd în sus, cînd în jos, totdeauna apărînd din nou, săltînd pe coama valului învolburat și năstrușnic.

Acum cîteva luni, înainte de a se lăsa înduplecat să candideze pentru postul de sacristan, nevoia l-a silit să intre în slujba unui cămătar ; și cum avusese prilej să fie la curent cu condițiile de viață ale majorității săracilor din enorie, șeful său, căpitanul, a supus atenției publice pretențiile lui la noua slujbă. Întîmplarea a făcut să-mi apară în cale scurt timp după aceea. Din prima clipă m-a atras îndrăzneala lui nemaipomenită de la alegeri ; nu m-a mirat, după ce l-am cunoscut mai bine. Era un om viclean, cu mult spirit de observație și, după ce am stat puțin de vorbă cu el, m-a izbit întrucîtva (așa cum, mi-aș permite să spun, s-a petrecut cu cititorii de atîtea ori în alte împrejurări) puterea pe care pare-se că o au unii oameni nu numai de a manifesta simpatie dar, după toate aparențele, de a înțelege simțăminte de care ei înșiși sînt cu totul străini. Mi-am și exprimat mirarea față de noul sacristan că putuse sluji vreodată în calitatea de care am pomenit mai sus și l-am îndemnat treptat să povestească una sau două anecdote profesionale. Dar pentru că sînt înclinat să cred, după o matură chibzuință, că ar fi mai bine să reproduc aproape cu propriile lui cuvinte decît a încerca să înfrumusețez lucrurile, aș vrea să intitulez cele ce urmează :

POVESTIREA DOMNULUI BUNG

Este întocmai cum spui, domnule, începu domnul Bung, că viața de cămătar nu-i de loc de rîvnit și cred că ți-ai dat seama la fel ca și mine, deși nu vrei să recunoști, că oamenii îi urăsc si-i privesc chiorîș pe cămătari pentru că se poartă atît de neomenos cu cei săraci. Dar ce pot face, domnule ? Treaba nu e mai rea fiindcă am fost eu la mijloc, în locul altcuiva ; și dacă mi s-ar da o casă și ar fi să intru în posesia a trei pînă la șase pence pe zi, ca aruncînd o belea pe capul altuia să mă despovărez eu și familia mea de griji — nu te poți aștepta să nu primesc

Omul cămătarului

slujba și să n-o duc la capăt. Mie, Dumnezeu să mă ierte, niciodată nu mi-a plăcut. Am căutat într-una altceva, și de îndată ce am găsit, pe-aci ți-e drumul. Dar dacă e ceva rău în a fi un trepăduș în astfel de treburi — și nu cel mai însemnat, vă dați seama — sînt sigur că afacerea asta, pentru un începător ca mine, înseamnă în același timp și o pedeapsă. Am dorit mereu, mereu am vrut ca oamenii să mă fi zgîlțîit, să fi tăbărît asupra mea — n-aș fi spus nimic, așa s-ar fi cuvenit. Dar să stai încuiat singur într-o cameră timp de cinci zile, fără să ai măcar un ziar vechi ca să-ți arunci ochii pe el, să nu vezi nimic altceva decît dosul caselor, acoperișul și hornurile, să nu-ți fie dat să auzi decît doar ticăitul unui străvechi ceasornic, oftatul

domnișoarelor, cînd și cînd, șoaptele unor prieteni în odaia vecină, care vorbesc pe un ton scăzut ca nu cumva să-i audă „omul ăla", sau cîteodată ușa să se deschidă și vreun copil să se zgîiască la tine și apoi să o ia la sănătoasa aproape înspăimîntat — toate astea te fac să simți întrucîtva că te tîrăști, să-ți fie rușine de tine însuți. Ei, și apoi dacă e iarnă, îți dau atîta căldură cît să zici că abia atunci ai mai vrea și cînd îți aduc mîncarea ai zice că se roagă să-ți rămînă în gît, de fapt asta-i ce vor ei, zău, din toată inima. Dacă sînt mai cumsecade, îți fac un pat în cameră, pe timpul nopții ; dacă nu, șeful îți trimite un pat pentru tine — dar stai acolo tot timpul fără să te speli sau să te razi, ocolit de toată lumea, nimeni nu stă de vorbă cu tine, doar de vine cineva la ceasul prînzului să te întrebe dacă ai vrea să îmbuci ceva, pe un ton care mai degrabă spune „sper că nu", ori seara tîrziu să te întrebe dacă nu cumva ai dori o lumînare, după ce ai stat pe întuneric o bucată bună de vreme. Părăsit în halul ăsta, stăteam și mă gîndeam, mă gîndeam și mă răzgîndeam, simțindu-mă singur ca un pisoi într-un cazan de spălat rufe, cu capacul pus ; dar cămătarii mai vechi, cred eu, obișnuiți cu de-alde astea, nu se prea omoară cu gîndul — bă am auzit chiar pe unii dintre ei zicînd că ce rost are să te omori cu firea !

Multe necazuri am mai avut și eu în viață, continuă domnul Bung, și atunci mi-a fost anevoie să pricep că pe unii oameni nu trebuie să-i compătimești ca pe alții și că cei cu venituri bune cînd ajung la ananghie și o duc de azi pe mîine săptămîni în șir, cu timpul se obișnuiesc într-atît cu astfel de viață că pînă la urmă nici nu mai simt greutățile. Prima oară cînd am îndeplinit asemenea slujbă, îmi amintesc ca acum, era la un domn din parohia asta, de care toți spuneau că avea bani. M-am dus cu bătrînul Fixem, fostul meu patron, pe la opt jumate dimineața ; am tras de clopoțelul de la intrare ; un servitor în livrea ne deschise ușa :

— Jupînu-i acasă ?

— Da, este, zice omul, da' tocma acum ia gustarea de dimineaţă.

— Nu-i nimic, zice Fixem, spune-i doar atîta că a venit un domn care vrea să vorbească ceva în particolar cu el.

Servitorul cască nişte ochi şi se holbează în stînga şi-n dreapta, vrînd parcă să-şi amintească de unde-l ştie, pentru că numai un orb de-a binelea l-ar fi putut confunda pe Fixem ; iar eu, eu mă simţeam ca vai de lume. Ei, şi se întoarce pe călcîie, luînd-o spre salonul unde se servea gustarea de dimineaţă, o odăiţă tihnită de la capătul culoarului, şi Fixem (aşa cum se întîmplă în profesia asta), fără să mai aştepte să fie anunţat, o ia după el şi pînă ce omul să poată rosti :

— Vă rog, dom'le, a venit cineva care vrea să vă vorbească, el a şi apărut în uşă, ca şi cum era unu' de-ai casei.

— Cine naiba eşti şi cum de îndrăzneşti să intri nepoftit în casa unui gentleman ? zice jupînul, zborşindu-se ca un taur înfuriat.

— Numele meu, zice Fixem, făcînd cu ochiul către jupîn ca acesta să-l expedieze pe servitor şi punîndu-i în palmă poliţa împăturită ca o bancnotă... numele meu e Smith, zice, am venit trimis de Johnson pentru afacerea Thomson.

— A, da ! exclamă celălalt complet dezumflat. *Ce-i* cu Thomson ? Te rog, ia loc, domnule Smith. John, lasă-ne singuri. Servitorul pleacă, iar gentlemanul şi Fixem se uită unul la altul pînă ce nu mai pot şi apoi ca să schimbe tamja se uită la mine, care stătusem tot timpul în picioare pe preşul de la uşă.

— O sută cincizeci de lire, zice jupînul în cele din urmă.

— O sută cincizeci de lire, zice Fixem, la care se mai adaugă dările, plus cota şerifului şi alte cheltuieli ce s-or mai ivi pe de lături.

— Hm ! face gentlemanul. N-am să pot lichida afacerea pînă mîine după-masă.

— Îmi pare rău, da' pîn-atunci sînt silit să-mi las omul aici, răspunde Fixem, vrînd să pară că e amărît din cale-afară.

— Ce păcat ! zice gentlemanul, tocmai astă-seară am mulți musafiri și sînt pierdut dacă oaspeții mei află o iotă din toată tărășenia... dar vino cu mine, domnule Smith, zice, după o scurtă pauză.

Fixem se duce așadar cu el la fereastră și după ce șușotesc o mulțime, în care timp se aude și un zornăit de bani, se întoarce spre mine și spune :

— Bung, știu că ești băiat destoinic și foarte cinstit. Domnul are nevoie astăzi de cineva care să-i curețe argintăria și să servească la masă și dacă nu ești prea ocupat... zice moș Fixem, rînjind ca un descreierat și strecurîndu-mi în palmă doi gologani de argint... ar fi foarte bucuros să se folosească de serviciile tale.

Eu, ce să fac, am rîs — a rîs și gentlemanul, cu toții am rîs ! M-am dus acasă să-mi iau haine curate, lăsîndu-l pe Fixem acolo ; cînd m-am întors, Fixem era plecat. M-am apucat să lustruiesc argintăria, am servit la masă, cot la cot cu celelalte slugi, și nimeni habar nu avea că eu eram omul lăsat să supravegheze, deși pînă la urmă mai mai să mă dau de gol, pentru că unul din musafiri care întîrziase cel mai mult cobora scara în vestibul unde mă aflam, destul de tîrziu în toiul nopții, și punîndu-mi niște bani în mînă, zice :

— Ține, băiete, vrei să-mi aduci o birjă ? Hai fuga !

Eu m-am gîndit că-i o șmecherie ca să mă scoată din casa asta și mă pregăteam tocmai să-i răspund, destul de burzuluit, cînd gentlemanul (care era în stare de orice) coborî scările în goană, ca și cum era foarte neliniștit.

— Bung... spune, prefăcîndu-se supărat.

— Da, vă rog, zic eu.

— De ce naiba nu-ți vezi de argintăria aia ?

— Voiam tocmai să-l trimit după o birjă pentru mine, zice celălalt domn.

— Și eu tocmai voiam să-i spun, zic eu...

— Trimite pe oricare altu', dragă prietene, mă întrerupse stăpînul casei, îmbrîncindu-mă la o parte ca să-i

fac loc să treacă, pe oricare altu', eu am dat în grija băiatului ăsta toată argintăria și lucrurile de valoare și nu pot să-l las, nici în ruptul capului, să spele putina. Bung, pungașule, ia du-te și numără furculițele alea din salon, hai numaidecît !

Puteți fi siguri că am zbughit-o într-un picior, rîzînd de bucurie, cînd am văzut că nu fusese nimic pus la cale. A doua zi banii au fost plătiți cu ceva pe deasupra pentru mine și asta a însemnat cea mai bună treabă pe care eu (și mi se pare că și moș Fixem) am făcut-o vreodată.

Dar asta, domnule, la urma urmelor, asta-i latura frumoasă a scenei, reluă domnul Bung, uitîndu-se piezîș, cu subînțeles, și cu aerul acela îngîmfat cu care relatase povestirea de mai sus, și îmi pare rău că trebuie s-o spun, este tocmai latura ce se vede foarte, foarte arareori, în comparație cu cea întunecată. Bunele maniere pe care le presupune banul nu le întîlnești la cei care n-au nici leț-caie ; și există o anume mîngîiere în faptul că ai izbutit să te cîrpești într-un loc ca să poți face loc altei belele — o mîngîiere de care cei foarte săraci sînt străini. O dată am ajuns într-o casă lîngă ograda lui George — locșorul ăla viran, numai gunoaie, din dosul găzăriei — și n-am să uit cît oi trăi în ce mizerie se bălăceau oamenii ăia, Doamne sfinte ! Locuiau cu chirie și plăteau, mi se pare, două lire și zece, pe timp de șase luni. Erau numai două odăi și cum nu exista un coridor, locatarii de sus se vîjîiau prin odaia celor din casă, de cîte ori intrau sau ieșeau ; și tropăiau îngrozitor, cam de vreo patru ori într-un sfert de ceas, pentru că și lucrurile ce le aparțineau lor fuseseră ridicate și scrise în inventar. În fața casei era un petic de pămînt îngrădit, cu o potecuță de cenușă care ducea la ușă și un butoi descoperit pentru apă de ploaie, într-o parte. La fereastră o perdea numai dîre de murdărie, spînzura de o sfoară prea laibără, iar un ciob triunghiular dintr-o oglindă se odihnea în ramă. Presupun că era sortită pentru folosința oamenilor, dar mizerabilii ăștia arătau în așa hal, așa de pricăjiți, că sînt sigur că nu și-ar mai fi luat inima-n dinți să-și privească mutra a doua oară, după

ce s-ar fi încumetat o dată. Erau vreo două-trei jilţuri care să tot fi făcut, în zilele bune, opt pence, cel mult un şiling bucata ; o măsuţă din lemn de brad, într-un ungher un bufet fără nimic înăuntru, şi un pat cu tăblii înalte, cu nişte drugi proţăpiţi ca să te poceşti cu capul de ei sau să-ţi agăţi pălăria — fără saltea ori aşternut. O zdreanţă de sac, în loc de covor, în faţa sobei, şi patru sau cinci copii care se tăvăleau pe jos stîrnind colbul din duşumea. Pentru că nu mai era ce să le mai ia ca să plătească datoriile, trebuiau să fie daţi afară din casă. Am rămas aici vreo trei zile, cu toate că nu aveam de îndeplinit decît o simplă formalitate — căci ştiam, firește, cum te văd şi mă vezi că nu puteau plăti banii. Pe unul din scaunele de lîngă locul unde ar fi trebuit să ardă focul şedea o bătrînă, cea mai urîtă şi soioasă femeie din cîte-am văzut cîndva, rezemată de spetează şi bîţîindu-se înainte şi-napoi, înainte şi-napoi, fără încetare ; se oprea doar cînd şi cînd ca să-şi împreune mîinile uscate, pe care altminteri şi le freca pe genunchi, frămîntîndu-şi degetele de zor, în timp ce se legăna în jilţ. În cealaltă parte se afla mama cu un copil în braţe, care plîngea pînă ce-l prindea somnul şi cînd se deştepta iar se punea pe plîns şi dă-i, şi dă-i. Bătrînei nu i-am auzit niciodată glasul, părea amorţit de-a binelea ; cît despre mamă mai bine ar fi fost şi ea la fel, pentru că mizeria o făcuse al dracului de rea. S-o fi auzit cum blestema copilaşii mai mult goi, care se hîrjoneau pe jos, s-o fi văzut cu ce înverşunare îl lovea pe cel din braţe cînd începea să plîngă de foame, te-ar fi trecut şi pe dumneata fiori reci ca şi pe mine. Am rămas acolo tot timpul ; copiii au ronţăit o coajă de pîine, o dată sau în două rînduri, iar eu le-am dat ce era mai bun de la masa pe care mi-o aducea cucoana — dar femeia nu mînca nimic. N-au făcut patul, nici n-am văzut să se fi măturat sau să fi curăţat odaia cît timp am stat eu acolo. Vecinii erau şi ei prea săraci ca să-i bage în seamă, dar după cum am putut înţelege din răcnetele femeii de sus, pare-mi-se bărbat-su fusese transportat cu cîteva săptămîni în urmă. Venind sorocul, proprietarul împreună cu moş Fixem s-au speriat de oamenii ăştia, au făcut mare tărăboi şi i-au dus la azil. Pe bătrînă au luat-o cu trăsura pentru bolnavi,

iar Simmons i-a înșfăcat pe copii în puterea nopții. Bătrîna a fost internată la infirmerie și nu după mult timp a și murit. Copiii sînt toți la adăpost acum și o duc destul de bine, în comparație. Mama lor n-a putut fi îmblînzită. A fost, cred, o femeie potolită, care trudea din greu, dar mizeria o scosese din țițîni. După ce au trimis-o la casa de corecție de vreo șase ori, pentru că aruncase cu călimara în supraveghetori și-i ocărîse pe epitropi, lovind în dreapta și-n stînga pe oricine s-ar fi apropiat de ea, i-a plesnit o arteră și într-o dimineață s-a curățat și dînsa ; a scăpat și ea și săracii bătrîni, bărbați și femei, pe care avea obiceiul să-i înghiontească în fel și chip, de parcă ei ar fi fost niște popice iar ea bila.

Eh, asta a fost o poveste urîtă, continuă domnul Bung, făcînd un pas scurt spre ușă, de parcă ar fi vrut să dea de înțeles că aproape isprăvise de istorisit. Da, da, destul de urîtă, dar altă dată am întîlnit un fel de mizerie pașnică... dacă înțelegeți ce vreau să zic cu asta, domnule... o cucoană dintr-o casă unde am intrat, și care m-a mișcat mult mai mult. N-are însemnătate unde anume se petreceau lucrurile — mai bine să nu spun, dar făceam aceeași treabă. M-am dus ca de obicei cu Fixem... ăștia rămăseseră cu plata chiriei pe un an în urmă. O slujnică foarte scundă a deschis ușa, și trei-patru copilași dolofani se aflau în salonașul din față unde am intrat, curat, nimic de zis, dar foarte sărăcăcios, ca și copiii.

— Bung, îmi zice Fixem, cu o voce scăzută, cînd am rămas puțin singuri. Eu am mirosit ceva în legătură cu cei de-aici, părerea mea e că nu merge.

— Crezi că n-ar putea face rost de bani ? zic eu, destul de neliniștit, căci îmi plăcea cum arătau copilașii.

Fixem scuturâ din cap și tocmai voia să-mi răspundă cînd ușa se deschise și apăru în prag cucoana, așa de albă la față cum nu mai văzusem pe nimeni pînă atunci, doar ochii îi erau roșii de plîns. Intră, hotărîtă, așa cum aș fi făcut și eu, închise ușa cu grijă după ea, apoi se așeză ; avea un chip calm ca de piatră.

— Ce s-a-ntîmplat, domnilor ? zice ea apăsat, cu mirare în glas. Ați venit să-mi puneți sechestru ?

— Da, coană, zice Fixem. Femeia se uita la el fix de tot. Parcă nu-l înțelesese.

— Da, coană, zice iarăși Fixem ; uite mandatu' de execuție, zice, și-l întinde cu atita politețe c-ai fi spus că era un ziar despre care i-a pomenit cineva.

Buzele cocoanei începură să-i tremure cînd luă în mînă hîrtia tipărită. Își aruncă ochii pe ea, iar moș Fixem începu să-i explice cum are să facă, dar eu am băgat de seamă că nu citea hîrtia, n-avea mare lucru scris pe ea, biata femeie.

— Doamne sfinte ! zice, izbucnind deodată în bocete — hîrtia căzuse pe jos — și acoperindu-și fața cu mîinile. Doamne sfinte ! Ce-o să se aleagă de noi !

Din pricina larmei apăru una tinerică de vreo nouăspedouăzeci de ani, care, cred, ascultase la ușă, cu un copilaș în brațe. Așeză copilul în poala cucoanei, fără să spună nici un cuvînt, și aceasta îl strînse la piept, plîngînd și jeluindu-se, că moș Fixem și-a pus ochelarii albaștri ca să-și ascundă două lacrimi care i se prelingeau în jos, pe obrajii lui murdari.

— Lasă, mamă scumpă, zice tinerica, ai trecut prin atitea. Hai, de hatîrul nostru... de hatîrul tatei, zice ea, nu te mai prăpădi cu firea !

— Nu, nu, n-am să mă las doborîtă, zice cucoana, adunîndu-și puterile și ștergîndu-și iute lacrimile. Oh, ce proastă sînt ! Acum mă simt mai bine... mult mai bine !

Apoi s-a sculat, a mers cu noi din odaie în odaie în timp ce făceam inventarul, trăgea toate sertarele singură, rînduia îmbrăcămintea copiilor să meargă mai repede ; și dacă n-ar fi făcut toate acestea într-un fel de grabă ciudată, ai fi zis că nu s-ar fi întîmplat nimic, așa de calmă și cumpănită părea. Cînd am coborît scara, din nou a șovăit un minut sau două și în cele din urmă ne spuse :

— Domnilor, zice, cred că n-am făcut bine ce am făcut și de asta o să aveți un bucluc. Am tăinuit pînă acum, zice, singurul breloc ce-mi mai rămăsese pe lume... iată-l. Puse pe masă o miniatură micuță montată în aur. E o amintire, zice, de la scumpul meu tată, sărmanul de el ! Nu mi-aș fi închipuit vreodată că am să ajung să-i mulțumesc lui Dumnezeu că l-a luat la el, dar așa este, și cu ani în urmă am mai făcut-o și încă din toată inima. Acum ia miniatura, domnule, zice, este un chip care nu

m-a părăsit niciodată la boală, ori la necaz, și mi-e prea greu să-l părăsesc eu, acum, cînd numai Dumnezeu știe cît de mult sufăr.

N-am putut rosti nici o vorbă, am ridicat doar capul din inventarul pe care-l întocmeam și m-am uitat la Fixem ; bătrînul dădea din cap spre mine cu tîlc, iar eu am tăiat cu tocul cuvîntul *mini*... ce tocmai începusem să scriu și am lăsat miniatura pe masă.

Eh, dom'le, ca să mai scurtez povestea asta lungă... am fost lăsat să supraveghez casa și am rămas acolo... și cu toate că eram un neștiutor iar jupînul casei om luminat la minte am văzut ce el n-a văzut niciodată, și cît ar da acum — dac-ar putea — să vadă ce n-a văzut la timp. Eu, dom'le, am văzut că nevastă-sa se stingea, chiar dacă nu se jeluia și nu crîcnea nimic despre durerile ei. Am văzut că murea sub ochii lui. Știam că dacă s-ar fi căznit puțin ar fi putut s-o scape, dar n-a făcut nimic. Nu-l învinovățesc — nu cred c-ar fi *putut* să se urnească. Atîta amar de vreme ea îi ghicise totdeauna dinainte orice dorință, acționase pentru el, încît rămas pe seama lui era un om pierdut. Mereu îmi spuneam văzînd-o în veșmintele alea pe care le tot purta și care păreau ponosite chiar și pe ea și ar fi arătat de-a dreptul zdrențăroase pe altcineva, că de-aș fi fost eu un gentleman mi s-ar fi rupt inima să văd femeia aceea care fusese frumoasă și veselă pe timpul cînd îi ațineam calea, acum ajunsă în asemenea hal din dragoste pentru mine. Era o vreme al naibii de rece și umedă, totuși ea, într-o rochiță subțire și pantofi tot pe-aproape, în cele trei zile, alerga de colo-colo, din zori pînă-n noapte, să adune bani. Banii *au fost* adunați ; plătind, au scăpat de sechestru. Cînd s-a vărsat suma, toată familia era strînsă buluc, în odaia unde mă aflam eu. Tatăl era fericit că scăpase de belea... tare mă tem că nici el nu știa cum... copiii săreau în sus de bucurie ; fata cea mai mare se dădea peste cap cu tot soiul de pregătiri pentru prima lor masă tihnită de cînd cu sechestrul, iar mama părea mulțumită văzîndu-i pe toți astfel. Dar dacă mi-a fost dat să văd vreodată semnul morții întipărit pe chipul cuiva, apoi în seara aceea pe-al ei l-am deslușit.

Am avut dreptate, dom'le, continuă domnul Bung, trecîndu-şi repede mîneca hainei peste faţă ; s-au chivernisit cei din familie, au pus mîna pe o avere frumuşică. Dar prea tîrziu. Copiii aceia sînt astăzi orfani de mamă, iar tatăl lor ar da tot ce-a agonisit de-atunci — casă, gospodărie, lucruri, bani, tot ce are sau ce-ar mai putea să mai strîngă, numai să-şi poată redobîndi soţia pe care a pierdut-o.

VECINUL DE ALĂTURI

Cînd merg pe o stradă, grozav îmi place să ghicesc firea și apucăturile oamenilor care locuiesc acolo. Nimic nu mă ajută mai mult în aceste meditații ca înfățișarea ușilor de la intrare. Expresia feluritǎ a chipului omenesc cere un studiu atent și amănunțit, dar există ceva anume în fizionomia ciocănașelor de la casele cu ușa la stradă, aproape deopotrivă de caracteristic și întrucîtva la fel de grăitor. Ori de cîte ori mă duc la cineva pentru întiia oară, cercetez aspectul ciocănașului cu cea mai mare minuție, deoarece știu bine că între om și ciocănaș trebuie, fără doar și poate, să fie oarecare asemănare și simpatie.

De pildă, există un soi de ciocănaș destul de des întîlnit — dar cam perimat — mare, rotund, cu chipul unui leu năstrușnic care zîmbește îmbietor la tine în timp ce-ți potrivești părul de o parte și de alta, sau îți tragi în sus gulerul cămășii, așteptînd să se deschidă ușa ; niciodată n-am pomenit un astfel de ciocănaș la ușa unui om ursuz — cel puțin din experiența mea, acest ciocănaș presupune invariabil că ai de-a face cu o gazdă bună, ospitalieră.

Nimeni n-a văzut vreodată soiul ăsta de ciocănaș la ușa unui procuror sau portărel, aceștia au totdeauna alt leu, o namilă cu înfățișare tîmpită, sălbatică, feroce, un fel de măria-sa printre ciocănașe, foarte îndrăgit de neciopliți și de cei care-și mănîncă de sub unghie.

Apoi mai există genul de ciocănaș egiptean, mititel, impertinent, cu o față prelungă și firavă, un nas în vînt și bărbia foarte ascuțită ; este la modă mai ales printre demnitari, cei cu plastroane albe și guler tare, omuleții aceia puțintei la trup, care o fac pe grozavii, perfect mulțumiți de părerile lor și care se cred importanți nevoie mare.

Acum cîțiva ani am fost sîcîit rău de tot de apariția unei inovații în materie de ciocănașe : nici urmă de față, întocmit dintr-o coroană prinsă de un mîner sau de o bară micuță. Cu puțină trudă și băgare de seamă am izbutit totuși să trec această piedică și să pun de acord noul sistem cu teoria mea favorită. Acest ciocănaș îl veți întîlni negreșit la ușile oamenilor convenționali și reci, care totdeauna te întreabă de ce *nu* vii pe la noi, dar niciodată nu-ți spun *vino* pe la noi.

Cine nu știe că ciocănașul din aramă este des întîlnit pe la vilele de țară și la internatele mai mari. Menționînd și acest gen, am trecut în revistă toate soiurile mai deosebite și mai caracteristice.

Frenologii afirmă că feluritele pasiuni care frămîntă creierul omenesc produc plăsmuiri corespunzătoare în forma craniului. Dar nu cumva să împingem prea departe teoria aceasta susținînd că, orice schimbare în starea sufletească a cuiva ar putea crea un efect vizibil și asupra alcătuirii ciocănașului. Poziția noastră pur și simplu este că în asemenea situație magnetismul care trebuie să existe între om și acest ciocănaș de bătut la ușa intrării ar trebui în mod firesc să-l determine pe om s-o ia din loc în căutarea unui ciocănaș mai potrivit noilor sale simțăminte. Dacă veți găsi vreodată un om care-și schimbă locuința fără o pricină întemeiată, asta se leagă — cu toate că se prea poate ca omul să nu fie conștient în sine de acest lucru — de faptul că el și ciocănașul sînt în discordanță. Iată o nouă teorie, pe care totuși ne încumetăm s-o lansăm ca fiind deopotrivă de ingenioasă și de nezdruncinat ca și miile de speculații savant născocite zilnic pentru binele obștesc și pentru a face avere.

Nutrind aceste simțăminte pe tema ciocănașelor, oricine își poate da lesne seama cu ce uimire am văzut că la

ușa casei vecine celei unde locuiam, acesta a fost înlocuit de-a binelea, acum cîtva timp, cu un clopoțel. Iată o calamitate la care nicicînd nu m-aș fi așteptat. Simpla idee că cineva era în stare să trăiască fără ciocănaș părea atît de nesăbuită, de absurdă, că nu m-am putut obișnui o clipă cu ea.

Am plecat abătut de acolo, hoinărind spre Eaton Square ; la tot pasul numai clădiri. Mare mi-a fost uimirea și indignarea văzînd că clopoțeii ajunseseră aproape o regulă, iar ciocănașele o excepție ! Teoria mea se clătina sub această lovitură. Am luat-o grăbit spre casă și avînd viziunea că într-un viitor apropiat, ținînd seamă de cursul rapid al evenimentelor, ciocanul de ușă va dispărea cu desăvîrșire, am hotărît ca din acea zi să-mi îndrept atenția asupra vecinilor, în persoană. Casa din stînga, lipită de a noastră fiind nelocuită, am avut suficient răgaz să-i observ pe vecinii din partea cealaltă.

Casa fără ciocănaș la ușă era ocupată de un funcționar comercial. Pe geamul salonului se afla lipit un anunț scris caligrafic : „Aici, de închiriat camere pentru domn singur."

Era o căsuță curată, liniștită, mai ferită de lumină, cu un preș nou, îngust, la intrare și un covor nou de-a lungul scării interioare pînă la primul cat. Tapetul de hîrtie de pe pereți era nou, zugrăveala proaspătă, mobila nouă și tustrele : tapet, zugrăveală, mobilă, trădau mijloacele reduse ale proprietarului. În salonaș, o carpetă în roșu și negru ce acoperea complet dușumeaua, cîteva scaune băițuite și o masă pliantă, iar pe servantele micuțe cîte o ceașcă trandafirie ; toate acestea plus o tavă și o cutie de ceai, încă niște cești pe polița de la cămin și trei pene de păun frumos puse peste ele, întregeau accesoriile decorative ale încăperii.

Aceasta era camera musafirilor care ar fi venit după-amiază la domnul singur, iar o odăiță mai dosnică, tot la parter, urma să-i slujească drept dormitor.

Anunțul nu fusese lipit de multă vreme pe geam, cînd un domn grăsuliu și jovial, de vreo treizeci și cinci de ani, se înființă în calitate de locatar. Au fost se vede stabilite numaidecît condițiile căci anunțul a dispărut ime-

diat după prima sa vizită. Cam la o zi sau două, domnul singur se mută, și puțin mai apoi își și dădu arama pe față.

Mai întîi de toate, avea mare predilecție pentru a rămîne treaz pînă la trei-patru dimineața, să bea whisky îndoit cu apă și să tragă din trabuc ; pe urmă își poftea prieteni acasă, care veneau de obicei pe la zece și începeau să se simtă la largul lor abia la ore mici, cînd își manifestau deplin satisfacția cîntînd cîntece de șase strofe, fiecare de cîte două versuri și un refren de zece, care refren era pur și simplu zbierat cu strășnicie, în cor, de toți o dată, în chipul cel mai entuziast și mai vehement din păcate pentru vecini și mai ales pentru liniștea unui alt domn singur de deasupra.

Eh, destul de neplăcut, căci se întîmpla în medie de trei ori pe săptămînă — dar asta nu era tot. Cînd *în sfîrșit* chefliii plecau pe la casele lor, în loc să meargă pe stradă liniștiți ca toți oamenii, se amuzau făcînd mare zarvă, scoteau niște țipete de femei care se tînguie. Într-o noapte, un domn roșcovan, cu pălărie albă, a bătut din răsputeri la ușa de la nr. 3 unde locuia un bătrîn cu perucă pudrată, și cînd bătrînul cu peruca pudrată, spunîndu-și că trebuie să fie una din fiicele lui măritate — încercată poate de dureri înainte de vreme — orbecăind pe scări, și după ce trase tot felul de zăvoare și de drugi, deschise ușa de la stradă, domnul roșcovan cu pălărie albă își ceru scuze că-l deranjează așa de mult, dar i-ar rămîne îndatorat dacă ar face bine să-i dea un pahar cu apă rece și un șiling împrumut ca să poată lua o birjă pînă acasă. La care bătrînul îi trînti ușa în nas, merse sus și aruncă de pe fereastră, de sus, conținutul unui cofer de apă — la țanc, numai că a nimerit peste altul. Mare zarvă, toată strada era în păr.

Gluma e glumă, însă chiar și cele mai bune își au rostul lor, totul e să dai peste omul care să facă și el haz de necaz. Lumea de pe strada noastră nu prea știa multe și nici de glume de acest soi nu prea știa. Vecinul de alături a fost nevoit să spună domnului singur că de nu se lăsa de a mai primi musafiri, atunci n-avea încotro, trebuia s-o strice cu el. Domnul singur a primit dojana cu inima deschisă și a făgăduit ca din ziua aceea să-și pe-

Vecinul de alături

treacă serile la o cafenea — hotărîre care a fost întîmpinată cu unanimă şi absolută satisfacţie.

Noaptea următoare a trecut fără peripeţii — toţi erau încîntaţi de schimbare, dar după încă una, zgomotele s-au pornit mai vîrtos ca niciodată. Prietenii domnului singur, neputînd să se mai întîlnească la el acasă cu regularitate, au luat hotărîrea să-l conducă acasă noapte de noapte ; şi atunci ţin-te, zarva ajunsese să fie insuportabilă — urările gălăgioase de rămas bun, la plecare, zgomotul făcut de domnul singur urcînd scara, cazna ce urma cînd să-şi scoată încălţările... Aşa că vecinul de alături i-a atras atenţia domnului singur, altminteri un chiriaş foarte

cumsecade, că trebuie să plece. Domnul singur a plecat și s-a distrat cu prietenii în altă locuință.

Următorul ocupant era cu totul deosebit față de zurbagiul de dinainte, domnul singur, care tocmai părăsise apartamentul. Înalt, zvelt, tînăr, cu o chică de păr castaniu, cotleți roșcovani și o mustăcioară abia mijită, purta redingotă tivită, cu găitane la spate, pantaloni gri deschis și mănuși fine de piele — avea o înfățișare mai degrabă de militar. Ce puțin semăna cu domnul singur, scandalagiul acela! Pe acesta nici nu-l simțeai, atît era de manierat, și ce vorbire meșteșugită! Și ce om serios! Cînd a venit prima oară să vadă locuința, s-a interesat mai cu seamă dacă se poate bizui că va căpăta un loc în biserica enorială; și după ce s-a învoit să se mute, a cerut o listă cu diferitele obiective de milostenie din partea locului, deoarece intenționa să-și dea obolul în favoarea celor care aveau nevoie mai abitir.

Vecinul nostru de alături era acum perfect satisfăcut. Găsise în sfîrșit un chiriaș cu totul în vederile lui de om serios, cumpătat, care ura frivolitatea și îndrăgea izolarea. A dezlipit anunțul, cu inima ușoară, depănîndu-și în închipuire un șir lung de duminici tihnite, în care el și chiriașul său aveau să schimbe amabilități și ziarele de sfîrșit de săptămînă.

Omul cel serios a sosit, iar bagajul urma să-i sosească de la țară a doua zi dimineață. A împrumutat o cămașă curată și o carte de rugăciuni de la vecinul de alături, apoi s-a retras spre a se odihni devreme, cerînd ca ziua următoare să fie trezit la zece punct, nu mai din timp căci tare era obosit.

A fost strigat dar n-a răspuns: a fost din nou strigat, dar nici un răspuns. Vecinul de alături alarmat dădu buzna pe ușă. Omul cel serios părăsise casa în taină, luînd cu el cămașa, cartea de rugăciuni, o linguriță și așternutul de pat.

Nu știu dacă această întîmplare, laolaltă cu ciudățeniile primului chiriaș, au produs în vecinul nostru de alături o aversiune pentru domnii singuri; știu doar atît că următorul anunț care și-a făcut apariția pe geamul salonului aducea la cunoștință, în termeni generali: „De închiriat camere mobilate la primul etaj". Anunțul a dis-

părut repede. Noii locatari la început mi-au atras atenția, pe urmă mi-au stîrnit interesul.

Erau un tînăr de optsprezece-nouăsprezece ani și mama lui, o doamnă de vreo cincizeci sau poate mai puțin. Mama rămasă văduvă, purta încă doliu, iar băiatul era și el îmbrăcat în negru. Erau săraci — foarte săraci, pentru că singurele lor mijloace de existență proveneau din bura de bani pe care-i cîștiga băiatul, copist și comisionar de cărți la o librărie.

Veniți de undeva din provincie se stabiliseră la Londra, parte pentru că aici băiatul ar fi găsit mai mult de lucru, parte, poate, din dorința firească de a părăsi un loc unde sărăcia le era îndeobște cunoscută. Erau mîndri în pofida mizeriei și n-ar fi dezvăluit străinilor lipsurile și privațiunile lor. Nimeni în afară de ei nu știa în ce neagră sărăcie se zbăteau și cît de mult a trebuit să trudească băiatul ca să se poată muta. Noapte de noapte, două, trei, patru ceasuri după miezul nopții, se mai auzea cînd și cînd cum scormonea cu vătraiul un foc anemic, iar după tusea spartă, aproape înăbușită, înțelegeai că mai lucra încă; cu fiecare zi care trecea îți dădeai tot mai bine seama că natura aruncase pe chipul lui jalnic acea lumină ireală, stigmatul celei mai cumplite boli.

Pînă la urmă, sper că din simțăminte mai înălțătoare decît simpla curiozitate, am pus la cale să fac mai întîi cunoștință, apoi să stabilesc o legătură mai trainică cu sărmanii străini. De ce mi-a fost mai teamă n-am scăpat — băiatul se ducea, cu pași repezi, de rîpă. O bună bucată de iarnă și toată primăvara și vara următoare, truda lui n-a mai contenit. Maică-sa umbla după ceva lucru de mînă, broderie, ca să mai cîștige un ban pentru pîine.

Cîțiva șilingi, cînd și cînd, era tot ce putea aduce în casă. Băiatul muncea din greu, cu fiecare minut se apropia de moarte, dar niciodată nu s-a jeluit, nici n-a crîcnit măcar.

Într-o frumoasă după-amiază de toamnă mă aflam în obișnuita vizită la acest biet neputincios. Picătura de vlagă pe care o mai avea se isprăvise repede în ultimele două-trei zile; zăcea pe un divan, cu fereastra deschisă, privind asfințitul soarelui. Mama sa îi citea din biblie —

cînd am intrat a închis cartea, s-a ridicat şi a venit în întîmpinare.

— Tocmai îi spuneam lui William, rosti ea, că ar trebui să facem aşa fel să-l duc undeva la ţară, să se mai întremeze. Nu-i bolnav, dumneata ştii, dar nu prea are putere şi în ultima vreme s-a istovit din cale-afară.

Sărmana creatură ! Lacrimile îi curgeau şiroaie prelingîndu-i-se pe degete, cînd se întoarse chipurile să-şi potrivească broboada de doliu de pe cap ; se vedea ce inutil era să mai încerce să se amăgească singură.

M-am aşezat la capul divanului, dar n-am scos o vorbă, pentru că-mi dădeam seama că flacăra vieţii se stingea uşor dar iute în tînărul din faţa mea. Cu fiecare răsuflare inima îi bătea mai încet.

Băiatul îşi strecură o mînă în a mea, cu cealaltă o apucă de braţ pe maică-sa, o trase repede către el şi o sărută pătimaş pe obraz. Urmă o pauză. Se prăvăli din nou în pernă, privind îndelung şi grav chipul mamei lui.

— William ! William ! gemu mama, după o tăcere adîncă. Nu te uita aşa la mine... spune ceva, scumpul meu !

Băiatul abia schiţă un zîmbet ; doar o clipă, apoi trăsăturile chipului său se topiră în aceeaşi expresie rece, solemnă.

— William, scumpul meu William ! trezeşte-te, nu te uita aşa la mine... nu, te implor ! Vai, Doamne, Dumnezeule ! Ce să mă fac ! se tînguia văduva, frîngîndu-şi mîinile deznădăjduită... Scumpul meu băiat ! Vai, îşi dă sufletul !

Băiatul se ridică în capul oaselor, cu o sforţare violentă şi îşi împreună mîinile :

— Mamă ! scumpă, scumpă mamă, să mă îngropi într-un cîmp... oriunde, numai aici nu, pe străzile astea groaznice. Aş vrea să fiu undeva unde să-mi poţi vedea mormîntul, dar nu aici în îmbulzeala asta a străzilor... ele m-au omorît... Sărută-mă încă o dată ; ia-mă pe după gît...

A căzut pe spate — o expresie stranie i se întipărise pe chip ; nu de suferinţă, de chin ; fiecare cută, fiecare fibră erau parcă încremenite.

Băiatul murise.

STRĂZILE — DIMINEAȚA

Aspectul străzilor din Londra un ceas înainte de răsăritul soarelui, într-o dimineață de vară, este cît se poate de izbitor chiar și pentru nefericiții cheflii, ori pentru ceva mai puțin nefericiții oameni porniți după treburi, cărora peisajul nu le e de loc străin. Un aer rece, de solitudine dezolantă, învăluie străzile cufundate în tăcere — obișnuit să le văd la alte ore înțesate de o mulțime zorită — și clădirile liniștite, ferecate, ce forfotesc de viață și de zbucium în timpul zilei... cît de impresionant e totul!

Ultimul chefliu în drum spre casă, înainte de ivirea zorilor, se împleticește ca vai de el, și vrînd să se scuture de povara unui cîntec de beție de cu seară, mormăie de mama focului. Cel din urmă vagabond, fără adăpost, pe care sărăcia și poliția l-au lăsat pe drumuri, și-a strîns sub el mădularele înghețate, într-un ungher pavat, ca să viseze la mîncare și la căldură. Dar iată, bețivii, cheflii, amărîții au pierit; cei cu scaun la cap încă nu s-au trezit pentru a începe munca zilei; stăruie o tăcere mormîntală; străzile au căpătat și ele acea încremenire rece, fără viață, în lumina cenușie, mohorîtă a zorilor. Stațiile de poștalion de pe arterele principale largi sînt goale; cîrciumile închise, iar aleile stigmatizate de mizeria neagră, pustii

Doar vreun polițist mai poate fi zărit la colțuri de stradă, privind tăcut prin preajmă; cînd și cînd, cîte o

pisică se furișează ca o zvîrlugă, tiptil, văzîndu-și de drumul ei ; șireată, sare cu mare precauție mai întîi pe polobocul de sub streașină, apoi pe lada de gunoi, pe urmă cade pe caldarîm — ca și cum și-ar da seama că soarta ei depinde de agerimea cu care scapă de privirile lumii. O fereastră întredeschisă de la cîte o odaie de dormit, ici-colo, dovedește că înăuntru e cald și ocupanții au un somn care nu le tihnește ; iar licărul firav, prin storuri, al unui opaiț, vorbește despre veghea la căpătîiul unui bolnav. În afară de acestea, nici străzile, nici casele de locuit nu prezintă alte semne de viață.

S-a scurs o oră ; turlele zvelte ale bisericilor, acoperișurile clădirilor mai semețe sînt acum abia colorate de lumina soarelui ce răsare ; și străzile, treptat-treptat, aproape pe nesimțite, își recapătă forfota și însuflețirea. Se aud uruind agale cotigele cu marfă pentru piață ; căruțașul somnoros îmboldește nerăbdător caii spetiți ; în zadar se căznește să-și trezească băiatul, care, tolănit cît e de lung peste coșurile cu fructe, uită, într-o fericită delăsare, mult rîvnita curiozitate de a privi minunile Londrei.

Indivizi ciufuliți — niște animale somnoroase — cu înfățișări ciudate, ceva între rîndași și birjari, încep să ridice obloanele de la circiumi matinale ; își fac apariția tarabe micuțe din lemn de brad, cu obișnuitele pregătiri pentru o gustare de dimineață frugală, în anumite locuri arhicunoscute. Bărbați și femei cu duiumul (mai ales acestea din urmă) se tăbîrcesc, purtînd pe cap coșuri grele cu fructe, spre parcul de lîngă Piccadilly, în drum spre Covent Garden, unii după alții, grăbiți, într-un șir lung, șerpuitor, pînă hăt la cotul dinspre șoseaua de la Knightbridge.

Ici-colo, muncitori zidari, cu merindele strînse într-o legăturică, se grăbesc să se ducă la lucru ; pîlcuri răzlețe de cîte trei-patru școlari, tropăie vesel pe trotuar — de parcă ar zbughi-o pe furiș să se scalde — veselia lor zgomotoasă fiind în contrast vizibil cu gesturile micuțului hornar, care, după ce a bătut la ușă sau a sunat clopoțelul pînă a făcut scurtă la mînă, pentru că o lege oblăduitoare îi interzice să-și vatăme plămînii strigînd pe străzi,

şade pe scara intrării, aşteptînd răbdător ca slujnica să se trezească odată.

Piaţa Covent Garden şi bulevardele care duc într-acolo sînt trezite de vehicule de toate soiurile şi mărimile, de la furgoanele masive, trase de patru cai zdraveni, la căruciorul vînzătorului ambulant de fructe şi zarzavaturi, cu măgarul său jigărit. Peste tot, pe drum, frunze de varză, smocuri de paie şi fel de fel de verdeţuri risipite ca la piaţa de legume ; oamenii zbiară, carele se îmbulzesc, caii nechează, băieţandrii se încaieră, femeile cu coşuri sporovăiesc, plăcintarii îşi laudă sus şi tare marfa „a-ntîia" şi măgarii rag. Acestea şi alte zeci de sunete alcătuiesc un amestec destul de supărător pentru urechile unui londonez şi deosebit de neplăcut pentru cele ale domnilor din provincie care dorm la hanul „Hummums", aflaţi acolo pentru prima oară.

Încă un ceas s-a scurs şi ziua începe de-a binelea. Slujnica la toate, sub pretextul că doarme adînc, lasă pe „coniţa" în piaţa Domnului să sune o jumătate de oră, este mustruluită de conaşu' (trimis în cămaşă de noapte de coniţa pînă în capul scării) pentru că s-a făcut şase şi jumătate ; drept care ea se scoală numaidecît, cu o nedumerire bine simulată, coboară foarte posacă scara, dorind, pe cînd aprinde o lumînare, ca principiul combustiei spontane să se întindă şi asupra stivei de cărbuni din bucătărie. După ce aprinde focul, deschide uşa de la stradă ca să ia laptele, dar dintr-o întîmplare, cu totul şi cu totul neobişnuită, descoperă că slujnica de alături tocmai a luat şi laptele ei, iar feciorul domnului Todd de peste drum, dintr-o coincidenţă iarăşi absolut extraordinară, chiar atunci da la o parte obloanele de la prăvălia stăpînului său. Urmările inevitabile sînt că se duce cu ulcica de lapte numai pînă la uşa de alături, doar ca să-i spună „bună dimineaţa" lui Betsy Clark, iar feciorul domnului Todd tocmai trece drumul ca să le spună „bună dimineaţa" amîndurora ; şi cum numitul fecior al domnului Todd este tot aşa de chipeş şi cu vino-ncoa ca şi brutarul în persoană, conversaţia ajunge iute foarte interesantă şi probabil ar fi fost şi mai şi, dacă cucoana lui Betsy Clark, care o urmăreşte pas cu pas tot mereu, n-ar fi bătut su-

părată în geamul de la dormitor, ceea ce îl face pe feciorul domnului Todd să fluiere, așa ca-ntr-o doară, întorcîndu-se la prăvălie mult mai grăbit decît venise, iar pe cele două fete să se ducă fuga la casele lor, să închidă uimitor de ușurel ușile care dau în stradă, fiecare scoțînd cîteva clipe mai apoi capul pe fereastra salonașului, evident cu intenția să se uite după factor, care tocmai atunci trecea, dar de fapt ca să mai arunce o ocheadă către feciorul domnului Todd ; care, îndrăgind și el factorii, mai cu seamă factorii feminini, aruncă o privire scurtă la factor, și o privire îndelungă la fete, spre satisfacția tuturor celor de față.

Poștașul își vede de drumul obișnuit, la biroul diligențelor, unde pasagerii care pleacă devreme cu prima cursă se uită mirați la pasagerii care vin cu prima cursă, vineți la față și cătrăniți, sub înrîurirea, se vede cît de colo, a acelui simțămînt ciudat produs de călătorie, care face ca evenimentele de ieri dimineață să-ți pară ca și cum s-ar fi petrecut cel puțin cu șase luni în urmă, și-i îndeamnă pe oameni să se întrebe cu multă gravitate dacă prietenii și rubedeniile, de la care și-au luat rămas bun cu două săptămîni în urmă, s-or fi schimbat mult de la despărțire. Biroul de poștalion este în fierbere, diligențele gata de drum sînt asaltate de nelipsiții evrei și de tot felul de tipi excentrici, care socotesc, pare-se, Dumnezeu știe de ce, că oricine urcă în diligență nu se cade, nici în ruptul capului, să nu cheltuiască ceva părăluțe pe portocale, un briceag, un carnet, almanahul din anul trecut, un penar, un burete sau o colecție de caricaturi.

Încă o jumătate de oră și soarele va săgeta cu razele lui strălucitoare și vesele străzile încă aproape goale și va lumina cu destulă putere ca să-l trezească dintr-o lene sumbră pe ucenic. Acesta, pus să stropească și să mături trotuarul din fața prăvăliei, se oprește la fiecare două minute, ca să spună celuilalt ucenic, care face aceeași treabă, cît de cald are să fie azi, ori, ducînd mîna dreaptă streașină la ochi, și cu stînga proptindu-se în mătură, să se zgîiască pînă i se urăște la „Minunea" ori la „Nimrod" sau la alte diligențe trase de cîte patru cai iuți ; apoi intră din nou în prăvălie, pizmuindu-i pe călătorii de pe

Străzile — dimineața

imperială din diligențele rapide, iar gîndurile zburîndu-l la casa veche, din cărămidă roșie, „de acolo de la țară", unde a făcut școala : mizeria cu laptele îndoit cu apă, pîinea groasă abia unsă cu ceva, toate astea se topesc în fața amintirii plăcute a cîmpului verde pe care copiii se jucau de obicei și a eleșteului verzui, unde, ca să nu cadă, era ciomăgit dinainte, și cîte și mai cîte...

Cabriolete încărcate de cufere și truse cu pălării, lîngă picioarele birjarului, sau afară, pe coviltir, gonesc uruind de-a lungul străzilor, în sus și-n jos, spre stațiile de poștalion sau spre debarcaderele cu nave de cursă ; birjarii cabrioletelor și ai trăsurilor de piață, pînă una alta mai

curăţă părţile împodobite de la vehiculele lor niţeluş cam hodorogite — primii minunîndu-se cum de tot aleg oamenii „gogeamite harabalele de homnibuze, în locu' unor cabriolete pe cinste, cu trăpaş iute", iar ceilalţi, birjarii de piaţă, uimindu-se cum de s-or încumeta oamenii să se urce în cabrioletele alea „trăsnite cînd există birje rispectabile cu o pereche de căluţi care n-o ia niciodată la sănătoasa" ; o mîngîiere întemeiată, fără doar şi poate, pe faptul că telegarii de la birjele de piaţă nicicînd nu s-a auzit să fi pornit vreodată în galop, „doar, după cum atrage atenţia un birjar chipeş, doar unu şi ăsta a galopat de-a-ndăratele".

Prăvăliile şi-au deschis acum larg uşile, ucenicii şi vînzătorii sînt foarte ocupaţi cu curăţenia şi acoperirea geamurilor împotriva luminii de zi. Brutăriile din oraş sînt înţesate de slugi şi copii care aşteaptă să fie scos primul cuptor cu chifle — operaţia s-a petrecut cu un ceas încheiat mai devreme la mahala, pentru că populaţia de slujbaşi matinali, care se scoală cu noaptea în cap, din Somers şi Camden Towns, Islington şi Pentonville, s-au şi perindat iute spre centrul oraşului, ori şi-au îndreptat paşii spre Chancery Lane şi Inns of Court. Oameni între două vîrste, cu simbrii care dacă au sporit, n-au sporit în aceeaşi măsură ca şi familiile lor, abia îşi mai tîrăsc paşii, fără nici o ţintă parcă decît Casa de Conturi ; ei cunosc pe toţi cei cu care se ciocnesc sau îi ajung din urmă, pentru că i-au tot văzut în fiecare dimineaţă (cu excepţia duminicilor) în ultimii douăzeci de ani, dar nu şi-au vorbit niciodată. Dacă se întîmplă să ajungă din urmă vreo cunoştinţă apropiată, schimbă un salut grăbit şi îşi văd de drum, fie alăturea sau în faţa acestuia, după cum se brodeşte să-i fie pasul. Cît despre a se opri să-şi strîngă mîna, sau să se ia de braţ amical, îşi spun, pare-se, că de vreme ce asta nu-i cuprins în salariu, n-au nici un drept s-o facă. Conţopiştii tineri cu pălării mari, maturi înainte de a fi fost băieţandri, umblă grăbiţi, doi cîte doi, în prima lor redingotă, periată grijuliu, şi cu pantalonii albi de duminică, prăfuiţi şi numai pete de cerneală. Firesc, duc o luptă grea în minte ca să reziste de a nu cheltui o bună parte din banii destinaţi prînzului pe nişte tarte

stătute, expuse atît de ispititor pe tăvi pline de praf, la ușa patiseriilor, dar conștiința propriei lor importanțe și faptul că primesc doar șapte șilingi pe săptămînă, și că se mai scoală și dimineața la opt, le vine într-ajutor și atunci își pun pălăria mai pe o parte și se uită la chipurile de sub bonetele tuturor ucenicelor de la prăvăliile de mode și corsete care le ies în cale... sărmane fete !... cea mai grea muncă și cea mai prost plătită — și foarte adesea cel mai rău privite.

Ora unsprezece și un alt val de lume umple străzile. Mărfurile din vitrine sînt aranjate îmbietor ; negustori cu gulere albe și haine ca scoase din cutie arată ca și cum n-ar fi în stare să curețe un geam chiar dacă de asta le-ar atîrna viața. Căruțele au dispărut din Covent Garden ; cărăușii au făcut calea întoarsă, iar precupeții s-au retras la tarabele lor obișnuite de la mahala ; slujbașii sînt în birourile lor, iar bricștele, cabrioletele, omnibuzele și caii înșeuați și-au condus stăpînii la destinație. Străzile sînt înțesate de o gloată uriașă de oameni veseli și abătuți, bogați și nevoiași, trîndavi și harnici, dar iată ne trezim și la năduful, îmbulzeala, forfota de amiaz...

STRĂZILE — NOAPTEA

Spre a vedea străzile Londrei în toată măreţia lor, trebuie privite pe o noapte de iarnă întunecoasă, mohorîtă, sumbră, destul de umedă ca aburii să se furişeze încetişor pe caldarîm, să-l facă mîzgos, năclăit de murdărie şi de pîcla leneşă, greoaie, plutind pretutindeni, care face ca felinarele să pară mai strălucitoare, iar prăvăliile scăldate în lumină mai minunate, din pricina contrastului cu bezna din jur. Toţi cei care se află acasă într-o astfel de noapte caută să se simtă cît mai bine, mai tihnit cu putinţă ; trecătorii de pe stradă au din plin de ce să-i pizmuiască pe fericiţii care şed la gura sobei.

Pe străzile mai spaţioase şi mai acătării storurile de la sufragerie sînt trase pînă jos, focul arde la bucătărie cu flacără mare şi un miros îmbietor de bucate calde gîdilă nările călătorului care se tăbîrceşte pe drum prin partea locului.

La mahala, băiatul cu cornuri trece, sunînd clopoţelul pe străduţe, mult mai încet ca de obicei ; căci madam Macklin, de la nr. 4, n-a deschis bine uşa scundă de la stradă să strige „cornuri !“ cît o ţine gura, cînd domnul Walker, de la nr. 5 a şi scos capul pe fereastra salonaşului răcnind „Cornuri !“ şi el : şi domnului Walker abia i-a zburat cuvîntul de pe buze că madam Peplow, de peste drum, îl şi scăpase pe domnişorul Peplow, care se năpusteşte în stradă cu o iuţeală ce nu putea fi îmboldită de nimic altceva decît de cornurile cu unt în perspec-

tivă ; își tîrăște băiatul îndărăt, cu forța, la care madam Macklin și madam Walker ca să-l scutească de bucluc și totodată să mai schimbe cîteva vorbe, ca între vecine, cu madam Peplow, dau fuga peste drum și cumpără cornurile la ușa lui madam Peplow, cînd madam Walker declară că „ceainicul fierbe pe foc și cestile și farfurioarele-s pregătite", și că deoarece e tare urît afară și-a pus în gînd să ia o ceașcă zdravănă de ceai fierbinte — hotărîre la care, culmea coincidenței, au ajuns și celelalte două doamne în același timp.

După o scurtă conversație despre vremea groaznică și despre meritele ceaiului, cu o digresiune asupra zburdălniciei băieților, de regulă, și asupra cumsecădeniei domnișorului Peplow, ca fiind o excepție, madam Walker îl zărește pe soțul ei apărînd în capul străzii ; și pentru că probabil vrea un ceai, sărmanul de el, după atîta mers prin noroi, de la docuri, nevastă-sa trece în goană numaidecît drumul, cu cornurile în mînă, și madam Macklin face la fel, iar după două-trei vorbe schimbate cu madam Walker, toate se fac nevăzute în căsuțele lor, trîntind ușile scunde după ele, și nu le mai deschid de-a lungul serii, decît la nouă cînd vine cel cu „berea", care apare cu o lanternă dinaintea tăvii și spune, cînd împrumută ziarul de ieri de la madam Walker, că „să-l ia naiba, abia mai poate ține stacana, darmite să mai numere banii, că e una din cele mai parșive seri din cîte a apucat, afară de aia cînd un om a fost găsit înghețat țeapăn în dreptu' cărămidăriei".

După o scurtă sporovăială cu polițaiul din colțul străzii, plină de profeții în legătură cu o eventuală schimbare a vremii, cum că ar veni un ger năprasnic, cel cu berea se întoarce la jupînu-su și își iroșește restul serii, scormonind de zor jăratecul în soba din cîrciuma unde berea se vinde de la canea, și luînd parte cu smerenie la conversația fețelor simandicoase strînse jur împrejurul focului.

Pe o asemenea noapte, străzile dinspre Intrarea Inundației și a teatrului Victoria capătă o înfățișare murdară, hîdă, pe care grupurile de oameni tălălăind nu o schimbă în bine cîtuși de puțin. Chiar și templul micuț din tablă

cositoritä, sfinţit pentru copt cartofi, cu o splendidă ghirlandă de lampadare felurite, pare mai puţin vesel ca de obicei, cît despre taraba cu plăcinte de carne, s-a dus faima ei ! Feştila din lampionul străveziu înjghebat din hîrtie pergament şi împodobit cu „figuri" se stinge mereu, aşa că plăcintarul, ostenit să tot facă naveta la crama din vecinătate după lumină, a renunţat, zădărît, la ideea iluminări, încît singurele semne că ar fi „pe acolo" sînt puzderia de scîntei care sar în toate părţile pe stradă de fiecare dată cînd deschide sobiţa portabilă ca să scoată o plăcintă fierbinte pentru cîte un client.

Vînzătorii de calcan, de stridii şi fructe se învîrt zadarnic de colo-colo pe trotuar, străduindu-se să pescuiască vreun muşteriu ; băieţandri în zdrenţe, care de obicei se joacă pe străzi, stau ghemuiţi pîlcuri-pîlcuri în vreun portal de casă sau pe sub apărătoarea de pînză de la cine ştie ce dugheană de brînzar, unde felinare mari cu gaz, aprinse, fără geam, scot la iveală stive uriaşe de brînzeturi stacojii şi galben deschis, laolaltă cu nişte calupaşe întunecate de slănină, de cîte cinci parale bucata, castroane cu unt de Dorset adus săptămînal şi rulade fumegînde de proaspete ce sînt.

Aici se înveselesc sporovăind despre teatru, după ultima vizită la galeria teatrului Victoria, unde intră doi pe un loc, admiră groaznica încăierare repetată seară de seară şi vorbesc la nesfîrşit despre felul unic în care Bill Thompson poate „să se prefacă în maimuţă", sau să se descurce prin întortocherile misterioase ale unei goarne marinăreşti.

Este aproape unsprezece şi burniţa rece care de atîta vreme se tot cernea s-a înteţit într-o ploaie în lege ; omul cu cartofi copţi a plecat, plăcintarul tocmai a pornit-o şi el cu prăvălia în braţe, brînzarul şi-a strîns apărătoarea, iar băieţii s-au împrăştiat. Clinchetul neîntrerupt al potcoavelor pe caldarîmul lunecos şi plin de hîrtoape, răpăiala umbrelelor, cînd vîntul bate în vitrinele prăvăliilor, sînt o mărturie a necruţătoarei nopţi : poliţistul cu pelerina impermeabilă încheiată strîns pe corp, face impresia — după cum poartă casca pe ochi, şi se întoarce cu spatele să se ferească de rafalele de vînt şi

ploaie care, la colțul străzii, îl lovește în plin — că nu-i prea încîntat de ceea ce-l așteaptă.

Dugheana băcăniei unde se vînd și lumînări, cu clopoțelul strident după ușă, al cărui sunet melancolic fusese acoperit de zarva celor care cereau cîte o liră de zahăr ori jumătate uncie de cafea, se închide. Lumea care se perindase încoace și-ncolo tot timpul zilei acum trece iute, iar gălăgia pricinuită de oameni care zbiară, se ceartă, venind din cîrciumi, este aproape singurul zgomot ce sfîșie tăcerea tristă a nopții.

Se mai auzise unul, dar a încetat. Femeia aceea sărmană cu copilul în brațe, care înfășura grijuliu rămășițele șalului ei prăpădit în jurul trupșorului slăbănog, încercase să cînte un cîntec popular sperînd să capete un gologan de la trecătorii miloși. Dar tot ce a căpătat a fost un rînjet brutal la auzul glasului ei stins. Lacrimile curg șiroaie pe obrazul ei gălbejit ; copilului îi e frig și foame și scîncetele lui aproape înăbușite sporesc jalea sărmanei mame, care se vaită în gura mare și se prăbușește desperată pe scările reci și jilave de la ușa unei case.

Să cînte ! Cît de puțini din cei care trec pe lîngă o biată ființă ca aceasta se gîndesc la chinul, la prăpastia din sufletul și mintea ei, pricinuită de efortul pe care-l face ca să cînte ! Ce amară ironie ! Boală, uitare și foame... abia îngăimînd cuvintele dintr-un cîntecel vesel care v-au însuflețit ceasurile de chiolhanuri și huzureală, Dumnezeu știe cît de ades. Nu-i nimic de rîs aici ! Vocea stinsă, tremurîndă, destăinuie o istorie cruntă despre lipsuri și înfometare ; pe cea care cîntă slab acest cîntec înspăimîntător ce poate s-o mai aștepte decît să moară de frig și de foame !

Ora unu ! Grupuri întorcîndu-se pe jos de la diferite teatre, străbat străzile năclăite de noroi ; cabriolete, birje, cupeuri, omnibuze trec repede ; sacagiii, în mîini cu niște felinare murdare, abia pîlpîind, cu plăcuțe mari de alamă la piept, care au zbierat și s-au zbătut ultimele două ceasuri, se retrag la casele lor să se bucure și ei puțin de confortul adus oamenilor de către țevi și apă curgătoare ; mulțimea celor care cumpără bilete ieftine la teatre dau buzna în cîrciumi ca să se răcorească ; ciozvîrte de carne,

rinichi, iepuri, stridii, bere, trabucuri — şi nelipsitul „înc-un rînd" — li se servesc, în gălăgia şi amestecul de fum şi vînzoleală, zăngănitul de cuţite, strigătul chelnerilor, cu neputinţă de descris.

Partea mai muzicală din tagma celor care merg să se amuze s-au dus la o întîlnire plină de armonie. Pentru a ne satisface curiozitatea să-i urmăm acolo pentru cîteva clipe.

Într-o încăpere înaltă de dimensiuni vaste stau pe scaune vreo optzeci sau o sută de oaspeţi bătînd tactul în masă cu nişte bastonaşe de aluminiu şi ciocănind cu capătul cuţitelor de parcă ar confecţiona cufere. Ei aplaudă acum o melodie executată de cei trei „profesionişti" din capul mesei centrale, unul dintre ei ocupă scaunul principal — omuleţul acela plin de ifose, cu capul chel care abia i se vede din gulerul redingotei de culoare verde. Ceilalţi stau de o parte şi de alta a lui — omul grăsuliu cu voce joasă, şi cel oacheş cu faţa prelungă, îmbrăcat în negru. Omuleţul din scaunul principal e un personaj cît se poate de hazliu — *ce* superbă măreţie şi *ce* voce !

— Bas ! după cum e silit să remarce tînărul cu lavalieră albastră de lîngă mine, adresîndu-i-se prietenului său. Bas ! Zău, poate lua notele mai jos ca oricine, aşa de jos că aproape nu-l mai auzi.

Într-adevăr, să-l asculţi cum mormăie abia, din ce în ce mai pierdut, pînă nu mai poate relua notele de sus, iată cea mai mare desfătare de pe faţa pămîntului ; este de-a dreptul cu neputinţă să nu te înduioşeze felul emoţionant şi solemn în care îşi descarcă sufletul în „Inimamea e pe-nălţimi", sau în „Vajnicul moş Hoak". Omul grăsuliu e pus şi el pe sentimentalisme, începe să ciripească „Zboară, Bessy, zboară peste lume, alăturea de mine", ori alte asemenea cîntece, cu o drăgălăşenie efeminată, şi pe tonul cel mai atrăgător posibil.

— Vă rog, domnilor, faceţi comanda... vă rog, faceţi comanda, rosteşte cel palid la faţă, cu păr roşu ; numaidecît se aud zbierete din toate ungherele încăperii :

— Un rînd de gin !

— Un rînd de rachiu !

— Nişte halbe de bere !

— Trabucuri, da' vezi, din alea fine !

„Profesioniștii" se simt în al nouălea cer ; ei împart condescendent în stînga și în dreapta semne de încuviințare din cap, sau chiar catadicsesc să adreseze un cuvînt-două celor mai cunoscuți „stîlpi" ai localului, în chip cum nu se poate mai blînd și mai patern.

Omulețul cu obrazul ca o lună plină, în redingotă cafenie, ciorapi și pantofi albi, e foarte bine dispus. El dă dovadă de abnegație și că e conștient totodată de propriile lui puteri cînd se încumetă să ceară, cît se poate de molcom, cuvîntul :

— Dom'lor, spune omulețul cu ifose, însoțind vorba de o lovitură în masă cu ciocanul prezidențial... Dom'lor, dați-mi voie să vă răpesc o clipă atenția... amicul nostru, domnul Smuggins, va fi atît de îndatoritor...

— Bravo ! strigă întreaga adunare, iar Smuggins, după ce tușește zdravăn pe mai multe voci, după ce o dată sau de două ori prizează tabac, cu mult haz, spre desfătarea generală, intonează un cîntec vesel, în timp ce ceilalți îi țin isonul în cor la sfîrșitul fiecărui vers, cu cîte un fol-di-rol... tol-di-rol, care durează mult mai îndelung decît versul în sine.

E întîmpinat cu aplauze care nu mai contenesc și după ce un geniu înflăcărat a binevoit să recite ceva, și s-a încurcat groaznic, omulețul cu ifose mai bate o dată și spune :

— Dom'lor, dacă n-aveți nimic împotrivă, să cîntăm ceva cu toții.

Această propunere stîrnește aplauze furtunoase, iar spiritele mai aprige își exprimă cuvenita aprobare totală spărgînd unul sau două pahare de bere, cît ai bate din palme — un gest hazliu, dar care de obicei atrage după sine oarecare bucluc dacă plata pagubei este stăruitor cerută de către chelner.

Scene de acest soi se desfășoară pînă la trei sau patru dimineața ; și chiar cînd iau sfîrșit, pentru debutanții curioși încep altele noi. Dar fiindcă a încerca să le descrii pe toate, măcar în treacăt, ar trebui tomuri întregi, ce-i drept cu un conținut nu numai instructiv, ci și plăcut, fără doar și poate, eu mă înclin respectuos lăsînd cortina să cadă.

PRĂVĂLIILE ȘI PRĂVĂLIAȘII

Ce cîmp inepuizabil de cugetări oferă străzile Londrei ! Niciodată n-am fost de acord cu Sterne [1] cînd deplîngea pe cel care călătorind de la Dan la Beersheba putea spune că n-a întîlnit decît pustietate ; nu am pic de milă pentru omul care e în stare să-și ia pălăria și bastonul și să hoinărească de la Covent Garden pînă la Cimitirul St. Paul și iarăși înapoi, fără ca peregrinarea lui să-i fi oferit prilej de delectare — era cît pe aci să spun instruire. Și totuși asemenea ființe există, ne ciocnim zilnic de ele. Lavalieră mare, neagră, jiletcă albă, baston ca smoala, o expresie de vădită nemulțumire — iată caracteristicile genului ; alții care nu-și văd capul de treabă, trec iute pe lîngă tine, sau aleargă veseli după plăceri. Acești oameni zăbovesc nepăsători și fac impresia că sînt bine dispuși și inimoși ca niște polițiști în exercițiul funcțiunii. Însă nimic nu pare să-i impresioneze ; afară de cazul cînd sînt trîntiți la pămînt de vreun hamal ori cînd dă peste ei o trăsură, nimic nu-i poate scoate din calmul lor. Îi întîlniți în zilele frumoase pe una din arterele principale : se uită pe fereastra unei dughene unde se vinde tutun ; seara, la celălalt capăt al orașului ; și dacă te bate gîndul să-ți arunci ochii după perdelușele albastre care pun stavilă privirilor indiscrete,

[1] *Laurence Sterne* (1713—1768), scriitor englez, autor al celebrului *Tristram Shandy* și al volumului *Călătorie sentimentală* la care se referă Dickens în acest pasaj.

îi vezi bucurîndu-se de singura plăcere a existenței lor. Acolo își fac veacul, cocoțați pe scaune rotunde sau tubulare, cu toată demnitatea izvorîtă din favoriți și lanțurile aurite ; șoptesc nimicuri dulci tinerei doamne cu cercei mari de chihlimbar, care stînd dinapoia unei tejghele în bătaia adorației și a lămpii de gaz, ajunge să fie admirată de toate slujnicele din preajmă și s-o pizmuiască orice ucenică de modistă cale de două mile roată.

Una din principalele mele distracții este să veghez asupra înaintării treptate — ascensiune sau declin — a anumitor prăvălii. Am făcut cunoștință amănunțită cu cîteva din diferite părți ale orașului și cunosc din fir-în-păr întreaga lor poveste. Aș putea numi pe loc cel puțin douăzeci, care sînt absolut sigur că nu și-au plătit dările în ultimii șase ani. Nu sînt locuite mai mult de două luni consecutiv și am credința fermă că au încercat toate genurile de comerț cu amănuntul.

Există una cu o poveste care poate fi luată drept model pentru toate celelalte și de a cărei soartă m-am ocupat îndeosebi, deoarece am avut plăcerea să o știu încă de la începuturile ei. Se află pe cheiul apei pe partea dinspre Surrey — la mică depărtare de Intrarea Inundației. La început era o casă particulară destul de spațioasă și cochetă ; s-a împotmolit în datorii, casa ipotecată, chiriașul a plecat, iar clădirea a căzut în paragină. În epoca aceea am cunoscut-o și eu ; zugrăveala se coșcovise peste tot, ferestrele sparte, în preajmă numai bălării și băltoace de apă strînsă pe lîngă butoaiele fără capac, de la streșini, iar ușa de la intrare ca vai de lume.

Bucuria cea mai mare a copiilor de prin partea locului era să se strîngă în grup pe scări și, cu rîndul, să bată zdravăn de cîte două-trei ori cu ciocănașul în ușă, spre suprema satisfacție a vecinilor în general și mai ales a bătrînei doamne de la a doua casă. S-au făcut nenumărate plîngeri, multe lighene cu apă au fost vărsate peste capul buclucașilor, dar degeaba. În aceste împrejurări, negustorul de obiecte marinărești din colțul străzii a luat frumos, slavă Domnului, ciocănașul de la ușă și l-a vîndut ; de atunci sărmana casă arăta și mai groaznic.

Pentru cîteva săptămîni am părăsit casa prietenă. Mare mi-a fost surpriza cînd la întoarcere n-am mai găsit nici urmă că ar fi existat! Dădui de o prăvălie arătoasă, aproape complet refăcută, iar pe obloane anunțuri mari informau publicul că peste puțin timp avea să-și deschidă porțile un „magazin bine asortat cu articole de galanterie și mărunțișuri". Și într-adevăr așa s-a și întîmplat: numele proprietarului „și comp." era scris cu litere aurite de-ți luau ochii. Ce de panglicuțe și de șaluri! Și doi tineri eleganți, după tejghea, cu gulere curate și lavaliere albe, ca niște amorezi dintr-o farsă. Cît despre proprietar, acesta nu făcea altceva decît să se plimbe de colo-colo prin prăvălie, să ofere cîte un scaun doamnelor, să întrețină conversații galante cu tinerii care de care mai chipeși, bănuiți în taină de către vecini a fi chiar „comp."

Am privit cu mîhnire toate acestea; eram copleșit de o presimțire fatală și anume că prăvălia purta ghinion — și așa a și fost. Prăbușirea s-a petrecut încet dar sigur. Treptat au început să apară biletele în geam; pe urmă baloturi de materiale cu etichete cu tot erau purtate afară; apoi a fost lipit un petic de hîrtie pe ușa de la intrare prin care se aducea la cunoștință că primul etaj se închiria nemobilat; după care unul din tineri dispăru fără urmă, celălalt se apucă să poarte lavalieră neagră, iar proprietarul se apucă de băut. Prăvălia ajunse să fie murdară, ochiuri de geam rămăseseră sparte și marfa dispărea încetul cu încetul. În sfîrșit, cineva veni și le tăie apa, apoi negustorul de galanterie își tăie firul vieții, lăsînd stăpînului casei cheia însoțită de complimente.

Următorul chiriaș fusese un negustor de articole de papetărie și curiozități. Prăvălia a fost ceva mai modest decorată ca înainte, dar oricum plăcut; cînd treceam însă pe acolo îmi spuneam totdeauna că avea un aspect săracăcios și că treaba mergea prost. Îi doream numai bine omului aceluia dar tare mă temeam că n-o să aibă baftă. Era văduv, mi-am dat seama, și mai avea o slujbă într-altă parte, pentru că în fiecare dimineață îl vedeam în drum spre centru. La prăvălie rămînea fiica lui cea mare. Biata fată! N-avea nevoie de ajutor. Din cînd în cînd dădeam cu ochii de doi-trei copilași, în doliu ca și ea, în încăperea

micuță din spatele prăvăliei ; trecînd noaptea pe acolo totdeauna o găseam pe fata mai mare trebăluind pentru ei, sau confecționînd vreun farafastic elegant spre vînzare. Deseori mi-am spus, văzînd chipul palid al fetei, tot mai trist și mai dus pe gînduri în lumina slabă a lumînării, că dacă femeile acelea zănatice care se împiedică la tot pasul de făpturi amărîte ca astea ar cunoaște măcar pe jumătate în ce mizerie se zbat, la ce privațiuni sînt supuse în străduania lor cinstită de a-și cîștiga cît de cît pîinea, ar renunța poate chiar la ocaziile de a-și hrăni vanitatea și la rîvna lor deșănțată de a se afișa, în loc să le stoarcă pînă și ultima picătură de vlagă, lucru care ar impresiona neplăcut simțirea delicată a acestor doamne *caritabile* dacă l-ar auzi menționat.

Dar am uitat de prăvălie. Am continuat să o observ și cu fiecare zi sărăcia celor care locuiau acolo sporea. Copiii erau curați, ce-i drept, dar hăinuțele lor zdrențuite, ca vai de lume ; nu se ivise nici un chiriaș pentru camerele de la etaj, o dată cu închirierea lor, ar fi scăpat parțial de impozite... și încet-încet, tuberculoza nimicitoare o împiedică pe fată să-și continue truda. Sorocul pentru plata dărilor sosi. Proprietarul casei avusese de suferit de pe urma ciudățeniilor ultimului său chiriaș așa că nu-i mai păsa de caznele acestuia de acum ; le-a pus sechestru pe lucruri. Într-o dimineață, tocmai cînd treceam pe acolo, portăreii ridicau bura de mobile ce au mai găsit prin casă și un bilet lipit proaspăt arăta că prăvălia era iarăși „de închiriat". Ce s-a întîmplat cu ultimul locatar niciodată n-am putut afla ; cred că fata a scăpat, sper, de suferință și de griji. Dumnezeu s-o aibă-n paza lui!

Eram întrucîtva curios să aflu ce s-a petrecut după aceea. Faptul că cine venea aici nu izbutea să facă nimic se vedea cît de colo. Biletul a fost curînd înlăturat, și au avut loc unele schimbări în interiorul prăvăliei. Așteptam cu mare nerăbdare — făcusem pînă la epuizare tot soiul de presupuneri dar nici una nu se împăca prea bine cu ideea de ruină treptată a imobilului. S-a deschis și mă întrebam cum de nu ghicisem ce anume se pregătea. Prăvălia — fără a fi grozav de mare — fusese separată în două : o parte, atelier de mode, cealaltă era ocupată de un tutungiu,

care vindea și bastoane și ziare de duminică — amîndouă despărțite de un perete subțire acoperit cu un tapet de hîrtie, țipător, în dungi.

Tutungiul a rămas după cum îmi aduc aminte cel mai îndelung din toți cei care au trecut pe acolo. Era un ciine de om roșcovan, obraznic, un netrebnic, obișnuit să ia lucrurile cum îi venea mai bine și să stoarcă maximum din orice afacere dubioasă. A vîndut țigări pînă n-a mai putut, restul le-a fumat el. Cît timp s-a înțeles cu propietarul a ținut dugheana, cînd n-a mai putut trăi în pace cu el a încuiat cu sînge rece ușa și pe-aci ți-e drumul.

De atunci cele două maghernițe au suferit sumedenie de schimbări. După tutungerie a urmat o frizerie pentru teatru, care a împodobit geamul cu tot soiul de „personaje", de scene războinice, sîngeroase. Atelierul de mode a făcut loc unei zarzavagerii, iar bărbierului histrionic i-a urmat, la rîndul său, un croitor. Atît de numeroase au fost transformările că în ultima vreme n-am mai făcut altceva decît să urmăresc semnele ciudate dar certe ale unei case cu ghinion. Încetul cu încetul, casa se dărăpăna, aproape pe nesimțite. Ocupanții prăvăliilor au dat cu chirie încăpere după încăpere pînă ce și-au păstrat doar cîte o singură odăiță pentru ei. Întîi apăruse o plăcuță de alamă pe ușă cu „Școală pentru domnișoare", scris citeț; puțin după aceea am observat o a doua plăcuță, apoi un clopoțel, apoi încă unul.

Cînd m-am oprit dinaintea vechii case prietene și am constatat aceste semne evidente de sărăcie, m-am gîndit, făcînd calea-întoarsă, că această clădire atinsese punctul cel mai de jos al degradării. Dar greșisem. Cînd am trecut mai deunăzi am descoperit că în partea locului se statornicise o „gospodărie" și că niște orătănii melancolice se zbenguiau intrînd pe ușa din față și ieșind pe cea din dos.

SCOTLAND YARD

Scotland Yard este o mică — o minusculă palmă de loc, mărginită într-o parte de fluviul Tamisa, iar în cealaltă de grădinile palatului Northumberland, la un capăt terminîndu-se în strada Northumberland iar dincolo, în dosul Pieţii Whitehall. Cînd, la început, acest teren a fost descoperit întîmplător de un boiernaş de ţară care se rătăcise prin cartierul Strand, acum cîţiva ani, primii locuitori din partea locului se pare că au fost un croitor, un cîrciumar, doi proprietari de hanuri şi un negustor de plăcinte cu fructe ; de asemenea, s-a stabilit că ar mai fi cuprins o tagmă de oameni zdraveni, vînjoşi, care veneau la docuri în Scotland Yard, zilnic, pe la cinci-şase dimineaţa ca să încarce cu cărbuni camioane mari, şi porneau la drum prin ţară pentru a aproviziona lumea cu combustibil. Dacă li se goleau camioanele atunci se întorceau să le umple din nou, şi treaba mergea aşa tot anul.

Deoarece localnicii îşi cîştigau existenţa servind nevoilor acestor muşterii primitivi, articolele expuse spre vînzare şi locul unde erau vîndute purtau semne exterioare evidente că fuseseră anume rînduite pentru gustul şi cerinţele lor. Croitorul pusese în fereastră o pereche liliputană de ghetre din piele şi o haină în miniatură, iar de o parte şi de alta, pervazul uşii era împodobit atent cu cîte un model de sac pentru cărbuni. Cei doi hangii aşezaseră la vedere ciozvîrte şi cîrnaţi a căror mărime şi

consistență putea fi apreciată doar de docheri ; plăcintarul rînduise la fereastră, pe o tarabă bine răzuită, forme mari, albe, din aluat, numai dîre de sirop, ornamentate cu niște picățele trandafirii, făgăduind din plin fructele dinăuntru, de le lăsa gura apă încărcătorilor de cărbuni care trebăluiau pe acolo.

Dar locul cel mai ales din tot Scotland Yardul era bătrîna cîrciumă din colț. Aici, într-o încăpere sumbră, cu pereți căptușiți cu panel, avînd o înfățișare străveche și înveseliți de văpaia unui foc strașnic care ardea în căminul împodobit cu un ceasornic uriaș, o încăpere unde chipurile păreau livide, iar siluetele, negre, docherii mătăhăloși își făceau veacul bînd pe rupte și pufăind fără zăbavă, încît fumul, să-l tai cu cuțitul, învăluia odaia într-un nor întunecat și gros. Din acest lăcaș, cînd se îndărătniceau să zbiere în cor, glasul lor se putea auzi în nopțile de iarnă pînă hăt de pe malurile fluviului, or cînd se tăbîrceau cu vreun cîntec popular stăruind asupra cîtorva cuvinte de la urmă cu atîta tărie, că zbîrniia acoperișul de deasupra lor.

Aici se depănau istorii vechi despre ce fusese pe vremuri Tamisa, pînă să se fi clădit Arsenalul, cînd nici pomeneală de Podul Waterloo nu era ; și scuturau din cap amenințător, ca să se dumirească bine docherii tineri care se înghesuiau în jurul lor și se întrebau cum avea să sfîrșească totul ; la care croitorul lua solemn pipa din gură și spunea cum că el nădăjduia ca lucrurile să se termine cu bine, dar că se îndoia foarte dacă da sau nu, și nu putea zice exact ce-ar fi de făcut — misterioasă destăinuire a unui gînd rostit pe un ton semiprofetic, care totdeauna era ascultat cu gura căscată de întreaga adunare. Așa că îi dădeau într-una cu băutul și se tot minunau și iar se minunau pînă ce venea ora zece și o dată cu ea nevasta croitorului care-l înhăța acasă ; atunci se spărgea gașca și iar se întîlneau seara următoare la aceeași oră, în aceeași odaie ca să spună și să facă exact aceleași lucruri.

Cam prin epoca aceea corăbiile care veneau pe fluviu în sus începeau să aducă tot felul de zvonuri la Scotland Yard cum că cineva din oraș fusese auzit spunînd că primarului i-ar cășuna să doboare vechiul Pod al Londrei

cu gînd să dureze altul nou. La început, aceste zvonuri socotite doar niște palavre cu totul lipsite de vreun temei, nu prea erau luate în seamă, pentru că nimeni în Scotland Yard nu se îndoia că dacă pe primar l-ar fi bătut gîndul să pună în aplicare un asemenea plan sinistru, temnița Tower ar fi știut o săptămînă-două de soarta lui și apoi moartea îl aștepta sub învinuirea de înaltă trădare.

Treptat-treptat, totuși zvonurile se întețiră mereu și, pînă la urmă, un vas încărcat cu cărbuni de cel mai bun soi din Wallsend a adus vestea neîndoioasă că mai multe arcade din vechiul pod au și fost dărîmate și că erau în toi pregătirile pentru construirea celui nou.

Ce fierbere printre cei de la cîrciumă, în acea seară memorabilă! Fiecare se uita la vecinul său, galben ca ceara de neliniște și nedumerire, și deslușeau unul pe chipul altuia propriile simțăminte. Docherul cel mai vîrstnic, și el de față, demonstra negru pe alb că în clipa în care ar fi fost înlăturați pilonii, toată apa din Tamisa avea să se reverse, lăsînd în loc o albie secătuită. Ce se va întîmpla cu vasele pentru transportul cărbunilor — cu negoțul din Scotland Yard — ce se va alege de biata populație? Croitorul scutură din cap mai înțelept ca de obicei, și făcînd semn posomorît către un cuțit de pe masă, îi îndemnă să aștepte ca să vadă ce are să se mai întîmple. Apoi n-a mai zis o vorbuliță; dar să nu-i mai spună lui pe nume dacă primarul n-are să cadă pradă mîniei obștești; și cu asta basta.

Au așteptat — sosea navă după navă — iar vestea asasinării primarului, ioc. S-a pus și piatra de temelie — de către un duce, fratele regelui. Anii au trecut și podul a fost inaugurat de regele în persoană. Cu timpul, pilonii fură scoși și cînd cei din preajma Scotland Yardului s-au trezit dimineața cu credința nestrămutată că vor putea trece prin albia fluviului, dincolo, în mahalaua bocceagiilor, fără să-și ude pingelele, au descoperit spre nespusa lor uimire că apa se afla chiar acolo unde era de obicei.

Un rezultat atît de diferit față de ceea ce anticipaseră ei din primul moment n-a întîrziat să-și producă pe deplin efectul asupra locuitorilor din Scotland Yard. Unul din birtași începu să ciulească urechile la ce se auzea prin lume și să-și caute clienți în rîndul unei tagme

noi de oameni. Acoperi măsuțele din ospătărie cu niște fețe de masă albe și ceru unui ucenic de pictor să-i scrie ceva în legătură cu „ciozvirtă caldă de la douăsprezece la două", pe unul din gemulețele birtului. Înlesnirile sporeau la tot pasul în Scotland Yard. La Hungerford a apărut o nouă piață, iar Poliția și-a stabilit sediul în Whitehall Place. Traficul a sporit în Scotland Yard ; au intrat noi membri în Camera Comunelor, iar reprezentanții metropolei au descoperit că Scotland Yard poate fi folosit ca scurtătură, și mulți pietoni, după exemplul lor, trec acum pe drumul deschis de ei.

Am pomenit despre progresul civilizației nu fără un oftat. Birtașul care rezistase bărbătește inovației fețelor de masă, pierdea teren din ce în ce, în favoarea potrivnicului său ; între ei s-a încuibat o vrăjmășie de moarte. Lumea bună nu mai lua o halbă de bere, seara, în Scotland Yard, ci bea gin amestecat cu apă într-un „salon" de pe strada Parlamentului. Plăcintarul se mai ducea pe la vechea cîrciumă, dar începuse să fumeze țigări de foi și să citească gazete și își zicea singur „patiser." Încărcătorii de cărbuni din docuri se mai adunau în vechiul loc, în preajma focului, dar sporovăiala lor era tristă, nu se mai auzeau cîntînd și înveselindu-se cît îi ținea gura de tare.

Și Scotland Yard ce a ajuns acum ? Cît de mult s-au schimbat vechile obiceiuri, cum s-a spulberat simplitatea de odinioară a localnicilor ! Vechea șandrama a cîrciumii s-a prefăcut într-o bodegă încăpătoare și semeață. Pentru firma de afară, ca un blazon, s-au folosit litere de aur, iar ca să se spună „cine bea bere vîrtos e voinic și sănătos" s-a făcut apel la arta poetului. Croitorul expune la vitrina prăvăliei un model de palton cafeniu, pare-se străin, cu nasturi de mătase și blană la guler și manșete. El poartă pantaloni cu lampas ; am băgat de seamă că și ucenicii lui (acum are și ucenici) în timpul lucrului, la masa de croitorie, sînt îmbrăcați în aceeași uniformă.

La capătul celălalt al șirului restrîns de case s-a stabilit un cizmar, într-o dugheană din cărămidă, după renovarea cuvenită de la primul etaj. Aici expune cizme spre vînzare — adevărate cizme Wellington — articol despre care, cu cîțiva ani în urmă, cei de prin partea locului nici măcar nu auziseră darmite să fi văzut ; și tocmai

îmi spuneam că aici se sfîrșea lanțul transformărilor, cînd colo apare un giuvaergiu care pe lîngă inele suflate cu aur și brățări de aramă puse la vedere cu duiumul mai avea și un anunț, rămas încă lipit pe geam : „doamnele pot efectua aici, găuri pentru cercei". La croitorul „de dame" este angajată o femeie care poartă șorț cu buzunare. Croitorul pentru domni înștiințează publicul că se lucrează și cu materialul clientului.

În forfota acestor schimbări, în neastîmpărul înnoirilor, un moșneag rămîne același, un moșneag care pare să deplîngă răsturnarea vechilor tipicuri. Nu intră în vorbă cu nimeni, ci, așezat pe o bancă din fața răspîntiei Whitehall Place urmărește tăcut din ochi ciinii ageri, bine hrăniți, care se zbenguiesc prin preajmă. Face parte din prima generație a Scotland Yardului. Anii s-au perindat peste capul său ; și fie că e timp frumos sau nu, pe arșiță sau frig, pe secetă ori umezeală, ploaie, grindină sau zăpadă el stă în locul lui obișnuit. Pe chipul său este zugrăvită sărăcia, mizeria ; s-a încovoiat de tot din pricina vîrstei, capul i-e nins de ani și de amar, dar el stă mai departe acolo, zi de zi, cu gîndurile duse în trecut și așa are să-și tîrîie mădularele vlăguite, pînă ce o dată și o dată ochii i se vor închide, țintiți pe Scotland Yard și pe lumea din jur, deopotrivă.

Nu va trece mult și hronicarul altei generații răscolind prin cine știe ce mărturii, mucezite de vreme, despre pasiunile care au frămîntat lumea acestei epoci va da cu ochii, poate, de paginile astea, proaspăt scrise ; și oricîtă știință ar avea despre istoria trecutului îndepărtat, oricît de destoinic ar fi în descifrarea scrisurilor de odinioară, oricît s-ar sluji de vechi hrisoave strînse laolaltă, de s-ar trudi preț de-o viață întreagă buchisind prin tomuri colbăite care l-au costat o avere și tot nu ar putea să se dumirească cum arătau Scotland Yard sau oricare din locurile pomenite de-a lungul acestei descrieri.

CUGETĂRI ASUPRA STRĂZII MONMOUTH

Totdeauna m-am simțit legat de strada Monmouh ca fiind singurul loc autentic unde se face tîrg de vechituri. Strada Monmouth este venerabilă prin vîrstă și respectată pentru utilitatea ei. Dispreţuiesc strada Holywell ; nu prea mă împac eu cu evreii aceia cu păr și perciuni roșcovani care te trag de mînecă cu de-a sila în niște case murdare și te trezești vrînd-nevrînd cu un costum de haine în brațe.

Localnicii de pe strada Monmouth fac parte dintr-o categorie deosebită ; sînt niște oameni pașnici, potoliți, care stau mai mult între cei patru pereți ai salonașului lor, ori se înfundă în crame adînci, și rareori ies în lume, doar seara, cînd se întunecă și e mai răcoare ; atunci pot fi văzuți în niște jilțuri așezate pe trotuar, fumînd pipă sau uitîndu-se la copiii lor care se joacă în șanț, o bandă veselă de ștrengari. Înfățișarea neglijentă a unor oameni adesea furați de gînduri dezvăluie înclinația lor pentru comerț ; în privința locuințelor îți sare în ochi nepăsarea față de aspectul exterior și lipsa de grijă pentru confort, așa cum de obicei se petrece cu oamenii mai totdeauna cufundați în speculații profunde, absorbiți de îndeletniciri sedentare.

Am pomenit de vechimea acelui locșor îndrăgit. Acum un veac o vorbă pe buzele tuturor era „Redingote cu găitane de pe strada Monmouth". Astăzi strada Monmouth a rămas la fel. Hainele din postav gros cu nasturi de lemn

Strada Monmouth

au uzurpat locul redingotelor lungi cu găitane și al cămășilor, jiletcile brodate și cu pulpane mari au fost înlocuite prin cămăși cu plastroane duble, cu gulere răsfrînte, pălăria în trei colțuri, ciudată ca aspect, a făcut loc celei cu calotă joasă și gardine largi, în genul pălăriilor purtate de birjari — dar... timpurile s-au schimbat, nu strada Monmouth. În ciuda tuturor vicisitudinilor, strada Monmouth a rămas totuși locul de îngropăciune al modei și așa o să fie, ținînd seamă de aspectul de astăzi, pînă ce n-o să mai aibă ce îngropa.

Îmi place să hoinăresc prin aceste alei largi ale iluștrilor defuncți și să mă las pradă gîndurilor care-mi dau ghes, cînd probînd o redingotă decedată, cînd o pereche de pantaloni din lumea drepților, cînd rămășițele pămintești ale unei jiletci arătoase, și, ca un om cu puteri mira-

culoase, să caut, judecînd după forma și tăietura veșmintelor cu pricina, să aduc în fața ochilor minții pe cel căruia aparținuseră cîndva. Am tot mers, mînat de aceste gînduri, pînă ce rînduri întregi de haine au sărit din cuierele lor, s-au încheiat de la sine, potrivite pe talia unor purtători imaginari ; șiruri de pantaloni le-au sărit în întîmpinare ; o seamă de jiletci aproape îngrijorate s-au așezat iute la locul cuvenit ; o jumătate pogon de pantofi și-au găsit cît ai clipi picioarele pe potriva lor și au luat-o, șontîc-șontîc, în josul străzii făcînd o zarvă care m-a trezit de-a binelea din acea plăcută visare și m-a purtat agale, cine știe unde, cu ochi holbați, spre uimirea oamenilor cumsecade de pe strada Monmouth, și nu mai puțin spre bănuiala polițiștilor din colțul de peste drum.

Deunăzi, mă căzneam să închei șireturile la niște cizme cu carîmbi scurți, încălțate de un personaj închipuit pentru care, fie vorba între noi, erau cu cîteva numere prea mici, cînd dau cu ochii de niște costume de haine puse afară în dreptul unei vitrine, spre nedumerirea mea, pentru că trebuie să fi fost din epoci diferite, toate aparținînd și fiind purtate de același individ, iar acum erau, așa cum se întîmplă uneori prin cine știe ce concurs de împrejurări, expuse laolaltă spre vînzare în aceeași prăvălie. Lucrul mi se părea de-a dreptul fantastic. M-am uitat din nou la hainele acelea, cu hotărîrea nestrămutată nu care cumva să mă fi înșelat. Nici vorbă, așa era ; cu cît le priveam mai îndelung, cu atît convingerea despre temeinicia primei impresii sporea... Viața omului în cauză era scrisă la fel de deslușit pe hainele acelea ca și cum aș fi avut dinaintea mea autobiografia lui așternută pe un pergament cu litere de-o șchioapă.

Primul era un costumaș numai petice și foarte murdar, pentru cineva pipernicit ; un soi de haine albastre, cu croială dreaptă, strînse pe corp, obișnuite pe atunci pentru băieți înainte să fi apărut tunica și cordonul care să înlăture vechiul tipic — o rigoare ingenioasă pentru a sublinia zvelțeța trupului de băiețandru, încorsetîndu-l într-o vestă foarte strînsă pe corp, împodobită cu cîte un rînd de nasturi la fiecare umăr, și apoi pantalonii petrecuți peste ea, în așa fel încît să dea impresia că pornesc chiar

o idee mai jos de subsuori. Aceasta era îmbrăcămintea unui băiat care trăia la oraș, pare-se, după scurtimea pantalonilor și a mînecilor costumașului și după genunchii burlan, lucru obișnuit la copiii care bat străzile Londrei. Făcuse grădinița extern, evident, pentru că altminteri n-ar fi putut să se joace așa de mult pe jos ca să-și roadă într-atît nădragii încît să se albească la genunchi. Trebuie să fi avut o mamă îngăduitoare, cu mult mărunțiș, socotind după petele lipicioase din dreptul buzunarelor și chiar dedesubtul bărbiei pe care negustorul, cu toată dibăcia lui, nu izbutise să le scoată — se vedea cît de colo. Era dintr-o familie de oameni cumsecade, pe care însă nu-i dădeau banii afară din casă, altfel n-ar fi purtat așa de îndelung costumașul de catifea cu jachetă. Au urmat apoi anii de școală, cînd a învățat să scrie cu cerneală, o cerneală de un negru aproximativ, dacă luăm ca mărturie locul unde obișnuia să-și șteargă tocul ; mai departe, un costum negru cu jacheta transformată într-o redingotă scurtuță. Tatăl lui murise iar mama obținuse pentru băiat un post de curier cine știe unde. De astă dată costumul e uzat — jerpelit, purtat prea mult pînă să fi fost lăsat deoparte, dar curat. Sărmana femeie ! Ne putem închipui veselia forțată în timpul prînzului neîndestulat ; de cîte ori nu și-o fi rupt bucățica de la gură ca băiatul ei, flămînd, să se poată cît de cît sătura. Grija necurmată pentru binele lui, mîndria ei că se face mare, cînd și cînd teama, uneori greu de îndurat, că atunci cînd va fi bărbat în toată firea vechea afecțiune s-ar răci, că bunătatea lui de odinioară i s-ar risipi din inimă, că și-ar uita făgăduielile făcute ; durerea crîncenă pe care i-ar pricinui-o doar un cuvînt necugetat sau o privire aspră — toate aceste gînduri mi se învălmășeau în minte atît de vîrtos ca și cum ar fi fost scene de viață trăite aievea.

Asemenea întîmplări se petrec mereu, știm cu toții asta și totuși am fost îndurerat cînd mi-a fost dat să văd, sau mi-am închipuit că văd — nu are importanță — că ceva s-a schimbat, de parcă atunci aflam pentru prima oară despre asemenea lucruri.

Costumul următor, frumos tăiat dar jerpelit, făcea impresia că cel care-l purtase a fost un om vesel și nu prea

cuviincios, după aspectul destul de ponosit ; mirosul pătrunzător al omului care umblă de colo pînă colo, înhăitat cu indivizi dubioşi — era un semn, cred, că tihna mamei văduve se spulberase iute. Îmi puteam închipui veşmîntul acela — ba mai mult, îl vedeam, de sute de ori *l-am văzut* — bătînd drumurile, în tovărăşia a trei sau patru veşminte asemănătoare, noaptea, spre cine ştie ce loc rău famat.

Din aceeaşi vitrină am îmbrăcat numaidecît vreo şase băieţi, între cincisprezece şi douăzeci de ani, şi punîndu-le şi cîte un trabuc în gură, cu mîinile înfundate în buzunare, i-am urmărit din priviri cum tălălăiau pe la colţuri de stradă, făcînd tot felul de gesturi obscene, înjurînd de mama focului. Nu i-am pierdut din ochi pînă ce, pleoştindu-şi pălăriile mai pe o parte, au dat buzna în cîrciumă. Acasă mamele lor stăteau singure, părăsite, pînă tîrziu în tăria nopţii... M-am dus la una din ele — am văzut-o grozav de neliniştită, măsurînd încăperea în lung şi în lat, cînd şi cînd deschidea uşa şi privea îngrijorată afară, în beznă, strada pustie, şi iar se întorcea, mereu, mereu dezamăgită. Am observat cum îndura, răbdătoare, ameninţarea brutală, ba chiar loviturile beţivului, auzeam hohotele unui plîns sfîşietor, izbucnit din adîncul inimii, am văzut femeia căzută în genunchi, în odaia mizeră şi singuratică...

A trecut o vreme mai îndelungată şi s-au petrecut schimbări mari între timp — pînă cînd a apărut haina care atîrna acum sus ; cea a unui om voinic, lat în umeri, spătos. Numaidecît mi-am dat seama, ca de altfel oricine s-ar fi uitat la redingota verde, cu piepţi largi şi nasturi mari de metal, că cel care o purtase rareori ieşea fără să fi fost urmat de un cîine şi însoţit de cine ştie ce pierdevară, total deosebit de el. Pornirile deşuchiate din adolescenţă au sporit o dată cu vîrsta. Căutam să-mi închipui căminul lui — dacă un asemenea bîrlog merita acest nume.

Am văzut odaia mizeră şi pustie, fără mobilă, doar cu nevasta şi nişte copii galbeni ca ceara, înfometaţi, numai piele şi os. Bărbatul, înjurînd că se văicăresc, pornea pe două cărări, din nou, spre cîrciuma de unde abia venise,

urmat de nevastă și de un copilaș bolnav, care zbiera de foame... Am auzit ciorovăiala, dojana aspră a celor de pe stradă atunci cînd a lovit-o.

M-am dus apoi cu gîndul la un azil din metropolă, situat în labirintul unor străzi și alei ticsite, învăluite într-o ceață vătămătoare, răsunînd de strigăte în gura mare, unde o bătrînă vlăguită de muncă zăcea în pat, pe moarte, și se ruga pentru fiul ei într-o odăiță întunecată, fără vreun suflet de-al său la căpătîi care să-i încrucișeze mîinile pe piept, fără o adiere de aer curat care să-i răcorească fruntea. Un străin i-a închis ochii încremeniți într-o căutătură rece, stinsă, iar murmurul cuvintelor de pe buzele-i livide, aproape țepene, urechi străine l-au auzit.

O pelerină largă, dintr-un postav gros, cu un fular uzat din bumbac precum și alte articole vestimentare, cît se poate de obișnuite, întregeau ansamblul. Închisoare, verdictul — deportarea sau chiar galera. Ce n-ar fi dat bietul om să mai fie o dată băiatul umil de odinioară, trudind din greu, dar mulțumit, din anii tinereții, să retrăiască măcar o săptămînă, un ceas, un minut numai, doar atît cît să poată spune un cuvînt de pătimaș regret, doar atît cît să audă o vorbă de iertare rostită din inimă, venind de la acea făptură rece, fantomatică, ce zace putrezind în groapa săracilor ! Copiii umblînd brambura pe străzi, soția, o văduvă părăsită, toți laolaltă stigmatizați de oprobriul numelui de tată și soț, împins de nevoi în prăpastia morții, după o îndelungă suferință, cale de mulți ani poate, la mii de mile aiurea.

Nu aveam vreun indiciu de felul cum s-a isprăvit istoria, dar sfîrșitul nu-i greu de ghicit.

Făcînd doi-trei pași mai încolo și pentru a recăpăta tonul firesc, vesel, al gîndurilor am început să potrivesc niște picioare imaginare în cizmele și pantofii aflați într-un dulap de la subsol, cu o iuțeală și precizie care ar fi uimit pe cei mai dibaci meșteri pielari existenți. Am dat peste o anume pereche de cizme — tare hazlii, nostime de tot, niște cizme cu turetci înalte care mi-au stîrnit cel mai mare interes. Și la jumătate minut după ce le-am privit am și văzut încălțat în ele un ins chipeș, ru-

men la față, vesel, un precupeț poate. Erau tocmai ce-i trebuia pentru niște picioare mari și groase, revărsate peste tureatca cizmelor, prea strînsă pe pulpă, de vreme ce și le întinsese sus, lăbărțindu-le ; pe urmă nădragii pînă la genunchi, cu o palmă de ciorap, dar șorțul albastru cu baierele petrecute pe după mijloc, dar fularul roșu și tunica albastră și pălăria albă trasă pe un ochi ! Parcă-l văd stînd, cu un zîmbet pînă la urechi pe fața lui lătăreață și rumenă, apoi cum dispare fluierînd, ca și cum toată viața altfel nu s-ar fi simțit decît fericit și la largul său.

Acesta, după părerea mea, era un om și jumătate. Știam totul despre el, din fir-în-păr. L-am văzut de sute de ori venind la Covent Garden, în brișca lui verde, cu un căluț rotofei, burduhos. O dată, tocmai cînd mă uitam cu afecțiune la cizmele lui, silueta unei slujnice cochete, țusti, sări din trăsură, fata încălțată într-o pereche de pantofi din satin, danezi. Numaidecît am recunoscut a fi chiar fata care încuviințase să facă o plimbare cu el — lucrurile se petreceau cam în dreptul podului suspendat, Hammersmith, exact marțea trecută, dimineața, cînd mă îndreptam spre centru venind de la Richmond.

O femeie chipeșă nevoie mare — pe cap cu o bonetă arătoasă, cu niște cizmulițe bozafer, de pîslă, cu franjuri și șireturi negre, care-i conturau anume degetele de la picior, părea foarte nerăbdătoare să-i atragă atenția, dar n-am băgat de seamă ca omul nostru, precupețul, să fi fost cîtuși de puțin impresionat de aceste nurii, pentru că după ce a făcut un semn cu ochiul, plin de tîlc, ca și cum ar fi înțeles unde voia ea să ajungă prin toate astea, nici n-a mai luat-o apoi în seamă. Nepăsarea lui i-a fost însă compensată cu vîrf și îndesat de cavalerismul excesiv al unui domn foarte în vîrstă, cu baston cu măciulie de argint, care se bălăbănea în niște pantofi largi de pînză, aflați la celălalt ungher al dulapului, și făcea tot felul de gesturi exprimînd admirația lui față de doamna în cizmulițe de pîslă, spre hazul nemaipome-

nit al unui tinerel vîrît de mine în niște pantofi mari de lac, care se prăpădea de rîs.

Am privit un timp această mică pantomimă cu mare satisfacție, pînă ce, spre uimirea mea nemărginită am observat că toate personajele, printre care și un numeros *corps de ballet* de cizmulițe și pantofi din fundal, unde am plantat cît am putut de multe picioare, la repezeală, se rînduiau pentru dans pe acorduri de muzică ce n-au întîrziat să se facă auzite. Era pur și simplu încîntător să fii martor la iuțeala cu care juca precupețul. Cizmele zburau cînd într-o parte cînd într-alta, cînd bătînd pasul pe loc, cînd resfirîndu-se, cînd apropiindu-se de pantofiorii de satin danezi, apoi pornind înainte, pe urmă înapoi, apoi în cerc de la capăt, fără nici cel mai mic semn de oboseală din pricina iureșului mișcărilor.

Pantofiorii danezi de satin nu rămîneau în urmă cîtuși de puțin, pentru că săreau, țopăiau în stînga și-n dreapta, și cu toate că nu erau la fel de măsurați și nici nu păstrau tactul ca cizmulițele de pîslă, totuși deodeodată păreau că execută mișcările cu mai multă însuflețire și bucurie, mărturisesc cu sinceritate că preferam stilul lor de dans față de al celorlalți. Domnul în vîrstă, încălțat în pantofi de pînză, fusese însă omul cel mai hazliu din întreaga adunare, pentru că, pe lîngă străduința caraghioasă de a părea tînăr și iubăreț, trăsături destul de amuzante în sine, tînărul în încălțări cu pingica subțire era atît de dibaci, că de fiecare dată cînd bătrînul dădea s-o salute pe doamna în cizmulițe de stofă, călca cu toată greutatea trupului său peste degetele de la picioarele bătrînului, care urla de durere făcîndu-i pe toți ceilalți să se prăpădească de rîs.

Petrecerea era în toi cînd am auzit o voce ascuțită, și nicidecum melodioasă, exclamînd „Ia vezi să nu faci cunoștință cu mine, nepricopsitule!" și căutînd să aflu de unde venea țipătul am descoperit că pornea nu de la doamna aceea tînără în cizmulițe de pîslă, cum am fost înclinat să cred la început, ci de la o cucoană mătăhăloasă, mai tomnatică, stînd într-un jilț din dreptul scării, pare-se pentru a supraveghea vînzarea articole-

lor rînduite acolo. Caterinca, aflată dinapoia mea, care pînă atunci vuise de-ți lua auzul, încetă să mai cînte; oamenii pe care i-am potrivit în pantofi și cizme au zbughit-o care-ncotro la această întrerupere și cum eram conștient că pierdut în gîndurile mele am privit-o lipsit de politețe pe cucoana tomnatică preț de jumătate oră fără să știu, am zbughit-o și eu. N-a trecut mult și m-am pomenit orbecăind prin beznă în preajma răspîntiei „Cadranul solar".

STAȚIILE DE BIRJE

Eu rămîn la convingerea că așa-numitele birje aparțin numai și numai metropolei. Poate să mi se spună că există birje și la Edinburgh și ca să nu mergem prea departe cu disputa, cunoscînd poziția mea, s-ar putea să mi se atragă atenția că Liverpool, Manchester „și alte orașe mari" (ca să reproduc frazeologia parlamentară) au și ele birjele *lor*.

Nu contest faptul că în aceste localități ar exista anumite vehicule, care pot să fie tot atît de soioase și să meargă tot așa de încet ca și birjele din Londra, însă că ar avea cumva pînă și cea mai slabă pretenție de a sta alături de cele din metropolă în privința stațiilor, a birjarilor sau a telegarilor, mă împotrivesc cu tărie.

Să luăm una din obișnuitele trăsuri de piață din Londra, una din birjele acelea de modă veche, greoaie, hodorogite, și să vedem dacă are cineva cutezanța, dacă ar putea cineva să susțină, că a întîlnit vreodată ceva să semene cu ea în afară doar de o altă birjă din aceeași epocă. Nu de mult m-am uitat cu băgare de seamă la anumite stații de birje, și, o spun cu profund regret, am întîlnit trăsuri verzi, destul de drăguțe, și cupee date cu lac galben, pe patru roți de aceeași culoare cu trăsura, deși, cel care a studiat cît de cît problema nu se poate să nu știe că fiecare roată trebuie să aibă culoare și dimensiuni diferite. Acestea sînt inovații și, ca în alte cazuri nefericite, semne îngrozitoare ale nestatorniciei

opiniei publice și ale lipsei de respect pentru instituțiile epocii. De ce ar trebui să fie curate trăsurile de piață? Strămoșii noștri le-au apucat murdare și le-au lăsat așa mai departe. De ce ar trebui noi, cu înfrigurare, „să circulăm", din dorința de a fi purtați pe roți cu iuțeala de șase mile pe oră, cînd ei erau bucuroși dacă se puteau tăbîrci prin pietroaie doar cu patru? Iată niște reflecții grave. Birjele se supun și ele legilor pămîntului, legi statornicite de legislatură, sigilate și parafate de înțelepciunea Parlamentului.

Și atunci de unde au mai răsărit cabrioletele și omnibuzurile? Sau de ce-ar trebui oamenii să circule mai repede în schimbul a opt pence pe milă, cînd Parlamentul a luat hotărîrea solemnă că se cuvine să plătești un șiling pe milă și să circuli mai încet? Fac o pauză în așteptarea răspunsului — dar, cum nu văd nici o șansă de a-l căpăta, încep un nou paragraf.

Cunoștința mea cu stațiile de birje datează de vreme îndelungată. Eu mă împac foarte bine cu mersul pe jos, de aceea pot fi cu totul imparțial în această chestiune controversată. Îi cunosc din vedere pe toți cei care adapă caii din Covent Garden, de la o poștă, și tare-mi vine să cred că pînă și telegarii de birjă de prin partea locului mă știu și ei din vedere ca pe un cal breaz, dacă jumătate dintre ei n-or fi chiori. M-au interesat în mod special trăsurile de piață, deși rareori mă urc pe capră, fiindcă am un dar nemaipomenit de a mă răzgîndi ori de cîte ori vreau să fac asta. Sînt un mare prieten al cailor, la fel de mare ca faimosul jupîn Martin, zarzavagiul, cine nu-l cunoaște, și cu toate astea nu iau hățurile în mînă. Nu țin cai, ci numai cai de șah; nici șa, ci doar șaua turcească, și potrivit înclinațiilor mele nu umblu niciodată după cai morți să le iau potcoavele. Părăsind aceste mijloace iuți de locomoție celor care se bucură folosindu-le, îmi iau zborul spre stațiile de birje.

Există o asemenea stație chiar sub fereastra la care scriu acum, cu o singură trăsură, dar un exemplar de vehicul pe cinste, din categoria acelora la care am și făcut aluzie — o hudubaie masivă, pătrată, de un galben murdar (ca o brunetă bilioasă) cu ferestre foarte mici

dar cu rame foarte mari ; pereții din interior împodobiți cu un blazon șters, aidoma unui liliac disecat, osiile roșii, iar aproape toate cele patru roți, verzi. Trăsura propriu-zisă, ca o cutie, este acoperită parțial de o gioarsă de palton vechi, o mulțime de pelerine și niște boarfe într-o stare nemaipomenită ; paiele cu care sînt burdușite pernele răsar din loc în loc, parcă în necazul finului, care se zgiiește prin găurile din capră. Niște mîrțoage cu capetele pleoștite, cu cozi și coame răpănoase și răsfirate ca la caii de lemn hodorogiți stau liniștite mestecînd o mînă de paie jilave și se smucesc în răstimpuri zdrăngănind hamurile ; cînd și cînd unul din ei ridică botul spre urechea tovarășului său ca și cum i-ar spune, în șoaptă, că tare ar vrea să-și ucidă vizitiul. Vizitiul este în magherniță unde se află pompa de apă ; aparul, cu mîinile în buzunare, vîrîte cum nu se mai poate de mult, sare tontoroiul în fața pompei ca să-și încălzească picioarele.

Slujnicuța cu funde trandafirii de peste drum, de la nr. 5, deschide deodată ușa care dă în stradă ; numaidecît patru copilași o zbughesc afară și țipă „birjă !" cît îi țin puterile. Sacagiul dă buzna din șopron, prinde caii de hățuri și-i trage după el, cu trăsură cu tot, făcînd ocolul magherniței, și zbiară după vizitiu sus și tare sau mai degrabă jos și tare, pentru că are o voce ca un mormăit de buhai. Din circiumă se aude un răspuns ; birjarul, în niște botfori cu tălpi de lemn, trecînd fuga drumul, din nou strigă ; se iscă apoi zarvă mare, un adevărat du-te-vino, hîrșiit de pași prin rigolă pînă cînd să nimerească ușa birjei în fața casei, încît copiii sînt în al nouălea cer de bucurie. Ce fierbere ! Bătrîna doamnă, care rămăsese acolo toată luna trecută, pleacă înapoi la țară. Apare geamantan după geamantan, un ungher bun din trăsură se umple cu bagaje cît ai bate din palme ; toți se împiedică de copii, iar prîslea care se căznește să aducă o umbrelă e luat pe sus și îmbrîncit din toate părțile. Copilașii se fac nevăzuți ; o scurtă pauză de-a lungul căreia bătrîna doamnă în salonașul de din dos îi sărută firește pe toți unul după altul. În cele din urmă apare, urmată de fiica ei, căsătorită, de toți copiii și de

amîndouă slujnicele, care, ajutate de vizitiu și de cel care adapă caii, se ostenesc să o urce teafără în birjă. I se aduce o cuvertură și un coșuleț ce conține, pun mîna-n foc, o sticlă neagră și niște sandvișuri învelite în hîrtie. Scările sînt ridicate, ușile închise cu zgomot.

— Tom, ia-o pe Golden Cross, Charing Cross, spune aparul.

— La revedere, bunico, țipă copiii... și trăsura pornește, hodorogind, cu o iuțeală de trei mile pe oră.

Mama și copiii se retrag în casă, afară de un strengar micuț care a luat-o la fugă pe stradă cît putea el de repede, urmărit de o slujnică — acesteia nu-i displace prilejul de a-și da în vileag farmecele ; îl aduce înapoi și, după ce aruncă peste drum două-trei priviri grațioase, care sînt îndreptate fie spre mine, fie către băiatul de prăvălie (nu știu exact), închide ușa, iar stația de birje rămîne din nou cufundată în tăcere.

Adesea m-am amuzat de desfătarea cu care „o fată la toate", trimisă după o birjă, se instalează înăuntru, de nespusa bucurie pe care o încearcă băieții trimiși în același scop, în clipa cînd urcă pe capră. Dar nu-mi amintesc să mă fi distrat cîndva în legătură cu vreo birjă mai abitir ca ieri dimineața, pe calea Tottenham Court. Era o cununie într-una din străduțele laterale din preajma Pieții Fitzroy. Mireasa în rochie albă, subțire, cu o față roșie, lățăreață, iar domnișoara de onoare, o fată mărunțică, durdulie, veselă, îmbrăcată bineînțeles, potrivit împrejurării. Atît mirele cît și cavalerii de onoare erau în redingote albastre, veste galbene, pantaloni albi și mănuși de ață asortate. S-au oprit în colțul străzii și au strigat după o trăsură cu un aer de indescriptibilă demnitate. O dată suiți în droșcă, domnișoara de onoare aruncă neglijent peste numărul de la portieră un șal de culoare roșie, adus se vede anume pentru asta, ca să-i înșele pe trecători că ar fi o trăsură particulară ; cînd au pornit la drum erau perfect satisfăcuți crezînd că le-a mers trucul, fără să știe, nici vorbă, că dinapoia vehiculului mai exista un număr pe o placă mare cam cît o tăbliță de bucher. Un șiling mila !... în cazul lor călătoria făcu cel puțin cinci.

Ce carte interesantă ar putea scrie o birjă, dacă ar avea în cap tot atît de multe cîte poartă în trup ! Autobiografia unei birje prăpădite ar fi, desigur, la fel de amuzantă ca autobiografia unui actor decăzut ; ar avea ce povesti, cîte-n stele și-n lună. Ce nu s-ar putea spune despre atîția și atîția oameni, pe care i-a transportat — în materie de afaceri, de cîștiguri... în momente fericite sau în necazuri ! Cîte întîmplări triste nu s-ar putea istorisi despre aceiași oameni, la epoci diferite ! Țărăncuța de odinioară — apoi femeie chipeșă, plină de zorzoane — astăzi femeie de stradă, beată totdeauna ! Ucenicul neprihănit — risipitorul desfrînat — astăzi un pungaș !

Vorbind despre cabriolete ! Acestea sînt foarte la îndemînă în caz de mare urgență, ceva de care se leagă viața sau moartea, o situație cu totul deosebită. Dar, pe lîngă faptul că unei cabriolete îi lipsește gravitatea în comportament ceea ce dă birjei atita distincție, să nu uităm cumva, cabrioleta este ceva de ieri și totdeauna a fost astfel. Cabrioleta de piață a fost totdeauna o cabrioletă de piață, de cînd a făcut primii pași în lume ; pe cîtă vreme cupeul este vestigiul nobleței scăpătate, o victimă a modei, descendentă dintr-o veche familie englezească, purtînd mai departe blazonul și, cîndva, străjuită de bărbați în livrea, a fost păgubită de toată splendoarea și azvîrlită în lume — ca un valet o dată frumos care nu mai e destul de tînăr pentru funcția sa — ajungînd din ce în ce mai jos pe scara degradării patru-roților, pînă ce la urmă se pomenește într-o... *stație !*

DOCTORS' COMMONS

Străbăteam, acum cîtva timp, fără vreo țintă anumită curtea bisericii St. Paul, cînd am apucat din întîmplare pe străduța cu numele „Lanțul lui Paul" și ținînd-o așa drept, cam o sută de metri, m-am trezit, bineînțeles, în Doctors' Commons. Cine nu cunoaște după nume Doctors' Commons, locul unde perechi de îndrăgostiți lulea capătă certificatul de căsătorie, iar soții necredincioși pe cel de divorț, unde se înregistrează testamentele celor care au ceva avere de lăsat și sînt pedepsiți domnii aprigi care spun cuvinte insultătoare la adresa doamnelor. De îndată ce am descoperit că mă aflu aproape de Doctors' Commons, am simțit dorința vrednică de laudă de-a face și mai bine cunoștință cu această instituție și, cum primul obiectiv al curiozității mele era tribunalul, ale cărui hotărîri au puterea de a desface pînă și lanțurile conjugale, mi-am îndreptat pașii într-acolo, numaidecît după ce m-am interesat încotro se află.

Trecînd printr-o curte liniștită și umbroasă, pietruită cu lespezi și înconjurată de case vechi și mohorîte, din cărămizi, pe ale căror uși erau scrise numele unor persoane învățate, m-am oprit dinaintea unei ușițe tapisate în verde și cu niște butoane de alamă ; ușa cedînd imediat cum am pus mîna pe clanță, m-am pomenit într-o încăpere veche și ciudată, cu ferestre joase și îmbrăcată în lemn negru sculptat, iar la un capăt, pe un fel de plat-

formă semicirculară, şedeau vreo duzină de domni solemni în robe de purpură şi cu peruci pe cap.

La un birou ceva mai înălţat, la mijloc, şedea un domn foarte gras şi rumen la faţă, cu nişte ochelari cu rame de baga, a cărui înfăţişare demnă îl trăda a fi judecător ; ceva mai jos, în jurul unei mese lungi, acoperită cu un postav verde, ca o masă de biliard dar fără perne şi buzunare, se aflau o sumedenie de inşi plini de ei nevoie mare, cu lavaliere scorţoase şi robe negre avînd gulere albe de blană, procurori, mi-am dat seama imediat. La celălalt capăt al mesei de biliard se afla cineva într-un jilţ, de asemeni cu perucă, de care am aflat apoi că era grefierul ; la un alt birou mai micuţ, lîngă uşă, un bărbat cu înfăţişare respectabilă, în negru, cîntărind vreo sută de kilograme, şi unul durduliu la chip, cu zîmbet mieros, foarte onorabil, cu robă neagră, mănuşi negre de piele fină, pantaloni pînă mai jos de genunchi, ciorapi de mătase, jabou la cămaşă, cu păr cîrlionţat şi în mînă cu un bastonaş de argint, în care nu mi-a fost greu să recunosc pe slujbaşul de la tribunal. Cel din urmă, într-adevăr, se apropie de mine grăbit şi, spre liniştirea mea, intră în vorbă şi-mi comunică, în mai puţin de cinci minute, că el era aprodul iar celălalt un fel de supraveghetor ; că tribunalul acesta se numea *„Arches Court"*, un tribunal ecleziastic, şi de aceea avocaţii poartă robe roşii, iar procurorii gulere de blană ; şi că atunci cînd alte tribunale ţin şedinţe aici nu se poartă robe roşii şi gulere de blană — precum şi alte lucruri interesante de acest soi. În afară de cei doi slujbaşi, într-un ungher al încăperii abia dacă se vedea un bătrîn mititel şi slăbănog, cu părul lung şi cărunt, a cărui treabă, mă informă comunicativul meu prieten, era să sune dintr-un clopot mare de mînă, dimineaţa, cînd se deschideau şedinţele, şi care, după toate aparenţele, trebuie să fi îndeplinit această slujbă de cel puţin două sute de ani.

Domnul rumen la faţă şi cu ochelari de baga tocmai vorbea, doar glasul lui se auzea, şi vorbea nu glumă, numai că prea turuia într-una, dar aşa era tipicul, şi cu voce cam răguşită, din pricina îmbuibării. Prin urmare puteam să ne învîrtim pe acolo în voie. Ce m-am mai

amuzat de un individ ! Era unul din domnii în robă roşie şi cu perucă, proţăpit în faţa focului în atitudinea sfidătoare a Colosului din Rodos, ocupînd locul cel mai prielnic. Ca să se poată bucura din plin de căldură, îşi ridicase toga în partea dindărăt, cam la fel cum fac femeile cînd îşi suflecă poalele pe vreme foarte urîtă. Peruca îi era hîită de tot, cu coada atîrnîndu-i pe la beregată ; pantalonii cenuşii cît se poate de rău croiţi şi ghetrele-i scurte, negre, contribuiau de asemenea la înfăţişarea lipsită de eleganţă a acestui om ciudat, iar gulerul cămăşii înalt şi prost scrobit îi întuneca aproape vederea. Niciodată nu voi mai putea avea pretenţia de a trece drept fizionomist, pentru că, după ce-i privisem cu de-amănuntul chipul şi ajunsesem la încheierea că nu exprima altceva decît îngîmfare şi prostie, prietenul cu vergeaua de argint îmi şopti la ureche că domnul ar fi doctor în drept civil şi Dumnezeu ştie mai ce încă. Am dat prin urmare greş, el trebuie să fi fost un om deosebit de înzestrat. Ştie să se ascundă atît de bine, poate din dorinţa lăudabilă de a nu uimi prea mult muritorii de rînd, încît ai fi zis că-i cel mai neghiob de pe faţa pămîntului.

După ce domnul cu ochelari îşi încheie cuvîntarea şi după ce se scurseră cîteva minute pînă să înceteze zumzetul din sală, grefierul anunţă dosarul următor, şi anume cazul „Bumple contra Sludberry". Oarecare agitaţie se produse în rîndurile Curţii şi purtătorul vergelei de argint îmi şopti „acum o să fie hazliu, căci e cu bucluc".

Nu prea înţelesesem informaţia pînă ce nu a început pledoaria apărătorului reclamantului ; atunci am aflat că tribunalul era împuternicit, printr-un statut destul de perimat al unuia din Eduarzi, să pedepsească prin excomunicare pe oricine s-ar fi făcut vinovat de delictul de „scandal" ori „încăierare" într-o biserică sau în paraclisul acesteia. Din vreo douăzeci şi opt de mărturii depuse sub jurămînt reieşea că, cu prilejul unei adunări în paraclis, într-o anume parohie, seara, Thomas Sludberry, învinuitul, de faţă la proces, ar fi adresat reclamantului Michael Bumple, cuvintele : „lovi-te-ar damblaua" ; şi că, numitul Michael Bumple şi ceilalţi mustrîndu-l pe numi-

tul Thomas Sludberry, pentru atitudinea lui necuviincioasă, numitul Thomas Sludberry ar fi repetat expresia mai sus menţionată „lovi-te-ar damblaua" ; mai întrebase apoi şi dorise să ştie dacă numitul Michael Bumple „voia să mai capete şi cîţiva dupaci", adăugind că „dacă numitul Michael Bumple voia cîţiva dupaci, el, numitul Thomas Sludberry era gata să-i şi dea" ; totodată, folosind şi alte vorbe de ocară groaznice şi haine, care, susţinea Bumple, toate se încadrau în litera legii ; de aceea el, pentru binele, pentru izbăvirea sufletului lui Sludberry, ruga stăruitor să i se aplice acestuia, ca atare, pedeapsa excomunicării.

Aceste fapte au iscat lungi dezbateri, de ambele părţi, întru dumirirea deplină a unui număr de persoane interesate în ciondănelile de la parohie de care tribunalul era prididit ; şi după ce se ţinură diferite cuvîntări *pro* şi *contra* domnul rumen la faţă cu ochelari de baga trecu în revistă cazul, care a mai durat o jumătate de oră, apoi pronunţă îngrozitoarea sentinţă şi anume excomunicarea pe timp de cincisprezece zile a lui Sludberry, plus plata cheltuielilor de judecată. După asta, Sludberry, un om mărunţel, şiret, roşu ca racul la faţă, care se îndeletnicea cu vînzarea de limonadă, se adresă curţii şi spuse să fie aşa de buni să-l scutească de plata cheltuielilor, iar în schimb să-l excomunice pe viaţă, căci ar fi mai nimerit pentru el pentru că şi aşa n-a pus piciorul niciodată în biserică. La acest apel domnul cu ochelari nu făcu altceva, drept răspuns, decît să-l fulgere cu o privire de virtuoasă indignare. Sludberry împreună cu prietenii săi se retraseră. Cînd cel cu vergeaua de argint ne înştiinţă că tribunalul era pe cale să se ridice, m-am retras şi eu — cugetînd în sinea mea, la plecare, asupra spiritului nobil al acestor legi ecleziastice străvechi, asupra simţămîntului de benevolenţă şi dragoste de semeni scontat să trezească negreşit ataşamentul pentru aşezămintele bisericeşti.

Eram atît de cufundat în aceste gînduri că, ajuns în stradă, cît pe ce să mă izbesc de o uşă, înainte să fi băgat seama unde mă aflu. Înălţînd capul să văd de ce casă mă poticnisem, dau cu ochii de o firmă cu litere

de-o șchioapă „Birou de prerogative testamentare“ ; și cum eram pus pe vizite și pentru că aveam de-a face tot cu un local public, am intrat.

Odaia în care mă aflam era lunguiață, cu cîteva mici despărțituri de o parte și de alta, unde niște conțopiști copiau de zor sau cercetau anumite documente. În mijlocul încăperii, mai multe birouri, înalte pînă aproape de piept, dinaintea cărora cîte doi sau trei inși, în picioare, se uitau cu atenție în niște catastife cît toate zilele. Deoarece știam că umblau după anume testamente, mi-au atras numaidecît luarea-aminte.

Era interesant contrastul dintre modul nepăsător în care secretarii avocaților căutau temeiurile legale, și aerul plin de gravitate și încordare al celor străini de această instituție, veniți să afle ce a lăsat cu limbă de moarte vreo rubedenie stinsă din viață ; primii se opreau din cînd în cînd ca să-și ascundă un căscat de plictiseală, ori înălțau capetele ca să se uite la cei care umblau de colo pînă colo prin încăpere ; cei din urmă stăteau aplecați asupra hîrțoagelor, trecînd peste coloanele de nume cu mare băgare de seamă.

Se afla acolo și un om mărunțel, cu fața murdară și cu un șorț albastru care, după ce căutase toată dimineața, cam vreo cincizeci de ani în urmă, găsise în sfîrșit testamentul al cărui cuprins dorea să-l cunoască ; un funcționar i-l citea cu glas scăzut și în grabă, dintr-un registru gros cu coperți mari. Era cît se poate de limpede că pe măsură ce funcționarul citea, omul cu șorț albastru înțelegea mai puțin despre toată tărășenia. Cînd s-a adus catastiful, și-a luat pălăria de pe cap, și-a netezit părul, a zîmbit plin de satisfacție, privind drept în față pe cel care citea, cu aerul omului ce și-a pus în gînd să memoreze fiecare cuvînt auzit. Primele din cele două-trei fraze ce avea să audă, au fost îndeajuns de lămurite ; dar îndată urmară tot felul de termeni tehnici încît omulețul nostru părea cam nedumerit. Apoi o sumedenie de expresii complicate, încît acesta lăsă totul baltă. Pe măsură ce lectura înainta, se vedea cît se poate de limpede că nu mai era nici o nădejde, iar omulețul rămase cu gura căscată și ochii zgîiți pe chipul acestuia,

avînd acrul unuia bătut în cap, zăpăcit, extrem de caraghios.

Ceva mai încolo, un moșneag, cu fața brăzdată de crețuri, citea cu mare luare-aminte, folosind niște ochelari cu rame de os, un testament lung ; din cînd în cînd se oprea ca să copieze, pe furiș, anumite pasaje scurte. Fiecare cută din dreptul gurii lui știrbe, ochii aspri și pătrunzători trădau zgîrcenie și viclenie. Avea pe el niște haine destul de ponosite, dar se vedea că nu le purta de nevoie, ci și le alesese așa ; gesturile sale, întreaga lui înfățișare, pînă și felul cum priza tutunul pe care-l lua dintr-o cutiuță de tablă, cînd și cînd, dovedeau că era un om pricopsit, dar avar, care-și mănîncă de sub unghii.

După ce închise tacticos dosarul, își luă ochelarii de pe nas, vîrî peticul de hîrtie împăturit într-un portofel mare din piele ; mi s-a părut că încheia un tîrg neplăcut cu un moștenitor ajuns la sapă de lemn, care, sătul de a aștepta an de an pînă să-i vie partea de moștenire, și-o vindea pe a zecea parte din valoare, poate. Era o treabă bună și sigură pentru bătrîn. Dosi portofelul binișor în buzunarul de la piept al paltonului și o porni la drum șchiopătînd, cu un aer triumfător. Afacerea aceasta îl făcea să se simtă cu zece ani mai tînăr.

Aș mai fi întins observațiile, fără îndoială, asupra unei duzini întregi de oameni, cel puțin, dacă nu se închideau ușile, iar hîrțoagele mîncate de carii nu erau luate pe nepusă masă, semn că sosise timpul să fie încuiat localul ; așa că am fost privat de o bucurie, în schimb cititorii au fost scutiți de un chin.

În drum spre casă am căzut, firește, pe gînduri în legătură cu documentele vechilor simpatii și antipatii, ale geloziei și ale răzbunării, în legătură cu dragostea ce stidează puterea morții și cu ura urmărită pînă dincolo de mormînt — mărturii aprige dar mute, unele din ele vădind bunătate și noblețe sufletească ; altele însă, pilde triste de patimi omenești înjositoare. Cîți oameni, zăcînd pe patul morții, fără grai și bicișnici, n-ar da orice pe lume numai să fi avut putința să șteargă dovada mută a vrăjmășiei și amărăciunii care acum stau înscrise împotriva voinței lor în catastifele de la Doctors' Commons !

FLUVIUL

— Îți place apa? este întrebarea foarte des pusă vara, pe zăpușeală, de către tineri cu înfățișare de amfibie.

— Foarte mult, se răspunde îndeobște.

— Dumitale, nu?

— Eu aș sta tot timpul numai în apă, este replica, însoțită de un val de adjective exprimînd admirația însuflețită a celui care vorbește în sprijinul acelui element.

Dar, cu tot respectul pentru opinia publică, în genere, și pentru cluburile simandicoase anume, aș sugera cu toată modestia că cele mai dureroase amintiri ale oricărui om care s-a bălăcit vreodată în Tamisa se leagă fără doar și poate de distracțiile nautice.

Cine a auzit cîndva despre o izbutită serbare la malul apei? sau, ca să mă exprim și mai inteligibil, cine a văzut cîndva? Am făcut excursii pe apă de nenumărate ori, declar însă sus și tare că nu-mi pot aduce aminte măcar de un singur prilej care să nu fi fost marcat de mai multe neplăceri decît își închipuie un om cu mintea întreagă că ar putea încăpea într-un răstimp de optnouă ore. Ceva rău trebuia totdeauna să se întîmple. Fie că sărea capacul de la maioneză, ori că unul din membrii grupului, așteptat cel mai cu nerăbdare, nu apărea, în schimb apărea cel mai grețos dintre ei, sau că un copil, dacă nu chiar doi, cădea în apă, ori cel care se ocupa de cîrmă punea în primejdie viața tuturor cît ținea dru-

mul, sau cel care se oferea să vîslească, habar n-avea cum se face treaba asta, și lua niște viraje că te băga în sperieți, vîra lopețile în apă și apoi nu era în stare să le mai scoată la suprafață, sau se căznea ca vai de el și nu mai reușea să le afunde iarăși ; cîteodată îl vedeai căzînd rău de tot pe spate, arătîndu-și pingelele în chip umilitor celor care stăteau jos, în barcă.

Malurile Tamisei sînt, nimic de zis, minunate la Richmond și Twickenham, ori în alte locuri mai îndepărtate, deseori rîvnite însă arar atinse, iar de la „Red-us" înapoi pînă la podul Călugărilor, priveliștea se schimbă, e mereu tot mai frumoasă. Penitenciarul este o clădire semeață, desigur, și tinerii zburdalnici care sar în apă prin partea locului, seara, pe timpul verii au perspective mari ; dar cînd ești nevoit să o iei pe lîngă mal, în drum spre casă, și mai vezi că doamne tinere, roșind, se uită stăruitor în altă parte, iar cele căsătorite tușesc ușurel și privesc țintă apa, te simți foarte stînjenit — în deosebi dacă se întîmplă să mai fi făcut mai devreme, anumite încercări de apropiere sentimentală cu vreuna sau două.

Deși experiențe triste au avut drept rezultat cele scrise mai sus, nu sînt cîtuși de puțin refractar la hazul ce l-ar putea stîrni niște vîslași amatori celor care i-ar privi de pe mal. Ce poate fi mai amuzant decît debarcaderul Searle, într-o dimineață frumoasă de duminică ? Este zi de sărbătoare la Richmond și cîteva zeci de bărci sînt gata să-i ia în primire pe cei care le-au angajat. Doi-trei inși în pantaloni de postav aspru și cu flanele marinărești pe ei fac ultimele pregătiri pe îndelete ; coboară pe țărm, la docuri, cu o pereche de rame și o pernă, după aceea stau de vorbă cu alți „firtați", care, precum toți cei de teapa lor, par absolut incapabili să facă altceva decît să trîndăvească — apoi pleacă din nou și se întorc cu o vîslă mai lungă și un suport pentru sprijinit picioarele — și după ce se avîntă o dată într-o altă cioroväială, se întreabă, cu mîinile în buzunar pînă la coate : „unde-o fi musiu ăla care ne-a făcut să venim cu noaptea-n cap". Unul din ei, șeful, cu cracii pantalonilor sumetecați jos, cu mare luare-aminte, ca să lase să pătrundă apa în voie pesemne — căci pentru el apa e un element în care se simte mai acasă decît pe uscat — pare a fi un

tip nu glumă și poartă numele răposatului mîncător de stridii, faimosul Dando. Priviți-l trăgîndu-și sufletul, după cîteva clipe, în toiul muncii lui istovitoare ; cum se așază nepăsător pe marginea bărcii, cum își face vînt peste pieptul său stufos cu o șapcă nici pe departe la fel de păroasă. Uitați-vă la perciunii lui magnifici, cu toate că-s roșcovani, și observați hazul întrucîtva înnăscut cu care își mustruluiește băieții și ucenicii sau cu cîtă șiretenie îl înduplecă pe „gentelman" să-i dea un pahar cu gin, și nu știu zău dacă el nu bea într-o zi cît șase oameni zdraveni, fără ca din pricina asta să fie cu ceva mai rău.

Dar iată că lumea începe să vină și Dando, scăpat de starea aceea de buimăceală, se apucă de treabă. Apar încetul cu încetul oameni în costume speciale pentru apă — cu jachete albastre largi, cămăși în dungi și acoperămînt pentru cap de toate mărimile și modelele, de la tichia din catifea confecționată în Franța, la beretele subțiri pe care le poartă de obicei elevii, ca acei din abecedarele de odinioară — și aducînd întrucîtva cu costumul pastorului Dilworth.

Iată momentul cel mai vesel, demn de a fi văzut, din timpul unei petreceri duminicale, la malul apei. Firește, pînă acum care mai de care se lăuda cu iscusința în materie de navigație — cum au dat însă cu ochii de apă, curajul le-a slăbit iute, și chipul cum fiecare stăruie să scape de vîsle și să le ia altul în primire, te face să te prăpădești de rîs. În sfîrșit, după o mulțime de schimbări de colo-colo, de mare bătaie de cap, ca urmare a alegerii vîslașului de la proră — a neîndemînării unuia de a trage cu rama într-o parte, a altuia într-alta și a celui de-al treilea de a trage cîtuși de puțin — cei din barcă se așază care-ncotro.

— Ține-o drept ! strigă vîslașul de la proră, instalat cît se poate de tihnit, ca și cum s-ar fi aflat într-o barcă în Golful Biscaya.

Se dă ascultare ordinului : barca face numaidecît un ocol și pornește spre podul Westminster, croindu-și drum cu multă osteneală și plescăind apa, de parcă s-ar fi abătut potopul.

— Hei, înapoi ! zbiară Dando. Înapoi, dom'le, pupa ; la care, fiecare crezînd că lui se adresează, toți dau înapoi, barca se întoarce cu spatele înainte, în direcția de unde porniseră.

— Înapoi, 'mneata, dom'le, de la pupă, ocolește, 'mneata, dă-i bătaie, ce, nu poți ?

— Întoarce pe loc Tom, nu poți ? strigă altul din grup, ca un ecou.

— Tom nu-i dă de loc bătaie, spune altcineva.

— Ba da, se răstește un al treilea ; și bietul băiat riscînd să-i plesnească o arteră, trage, trage de zor la vîsle pînă ce barca se îndreaptă ușurel cu fața spre podul Vauxhall.

— Așaa, acu-i bine, hai, cu toții ! zbiară iarăși Dando, și adaugă cu glas scăzut, către cineva de lîngă el. Ai naibii, de cînd sînt n-am văzut niște nătărăi ca ăștia !

Barca o ia clătinîndu-se în zigzag, pentru că fiecare din cele șase vîsle este cufundată în apă, cum dă Dumnezeu.

Debarcaderul rămîne iarăși pustiu, pînă la sosirea grupului următor.

Ceea ce stîrnește deosebit de mult interes sînt și disputatele întreceri de bărci cu vîsle. Apa este brăzdată de bărci de toate soiurile, formele, care de care mai năstrușnică. Locuri în cargoboturile de cărbuni din docuri sînt puse la dispoziția valurilor de spectatori — pe unde te întorci numai bere și tutun ; bărbați, femei, copii așteaptă startul cu sufletul la gură. Bărci cu șase și opt vîsle lunecă agale în sus și în jos, gata să-și însoțească protejații lor în timpul cursei ; formații de muzică sporesc însuflețirea dacă nu armonia priveliștii. Grupuri de marinari sînt adunați ici-colo pe scări, vorbind despre meritele diferiților candidați. Favorita întrecerii, vîslită domol de o pereche de rame, este ținta interesului general.

Bate ora două, toți privesc încordați spre pod unde vor apărea concurenții — două jumătate, și atenția generală, ținută în frîu atîta vreme, începe să amorțească, dar deodată se aude un foc de armă și zgomot îndepărtat de urale, venind dinspre cele două maluri ale fluviului — toate capetele se pleacă înainte — zgomotul se apropie din ce în ce mai mult, bărcile care așteptau la pod pornesc iute în susul apei și o lotcă bine echipată cu

oameni țîșnește de sub arcade, cei dinăuntru se bucură și fac semne spre bărcile din urma lor, care nu se văd încă.

— Iată-i, strigă toată lumea — și, țuști ! prima barcă, oamenii dintr-însa trăgînd la vîsle din răsputeri, cu mușchii încordați, pentru a păstra avansul cîștigat — patru alte bărci vin din urmă foarte aproape, la o distanță de ei care nu depășește două lungimi de barcă — zbieretele sînt nemaipomenite, curiozitatea uriașă.

— Dă-i bătaie, Pink...

— Hai tu, Red...

— Trăiască, Sulliwin...

— Bravo, George...

— Hai Tom, hai... hai.., hai... de ce nu pune umărul și ăl de lîngă tine ?

— Eu pun două halbe pe un țap... pe galben... etc. etc.

Fiecare circiumioară trage cu petarde și flutură drapelul, iar cei care cîștigă întrecerea intră, dînd de un adevărat vacarm de zbierete, de bufnituri de neînchipuit dacă nu ai fost de față ; orice descriere nu ar putea oferi decît o idee vagă.

Una din cele mai agreabile priveliști din cîte știu este locul de acostare al vapoarelor Companiei „Podul Londrei" sau al „Docurilor St. Katharine", sîmbătă dimineața, vara, cînd vase venind de la Gravesend și Margate se îngrămădesc de obicei pînă la refuz ; și pentru că tot privesc fluviul de pe pod, sper că cititorii nu s-ar împotrivi să mă însoțească pe bordul unui vas care face cursa Londra-Gravesend.

Trăsuri sînt aliniate la orice pas, la intrarea în port, iar uimirea întipărită pe chipul călătorilor lăsîndu-și bagajul pe mîna hamalilor, care le înșfacă toate pachetele deodată ca pe nimic și o iau la sănătoasa cu ele, Dumnezeu știe unde, te face să te prăpădești de rîs. Vasul de Margate se află ancorat în port, cel de Gravesend (care pleacă mai întîi) se află ancorat lîngă celălalt și cu toate că se poate comunica temporar între ele cu ajutorul unei punți cu parmaclîc, desigur încurcăturile firești nu sînt cîtuși de puțin reduse.

— Gravesend ? întreabă un tată voluminos dintr-o familie voluminoasă care îl urmează, sub conducerea ma-

mei și a slujnicii, cu riscul să-și piardă doi-trei copilași în învălmășeală. Gravesend ?

— Dincolo, vă rog, domnule, răspunde un funcționar — celălalt vas, domnule.

La care voluminosul tată, destul de buimăcit, și voluminoasa mamă, absorbită de grijile materne, cu întregul grup, se așază în vasul pentru Margate, și după ce se felicită că a găsit locuri atît de bune, voluminosul tată sare ca ars și se duce după bagaj, despre care își aduce vag aminte că a dat cuiva, ceva, să-l ducă undeva. Bagajul nicăieri, nu găsește nici măcar vreunul care să semene cu al său ca formă. Văzînd așa, voluminosul tată strigă din fundul rărunchilor după un funcționar căruia îi relatează faptul, în prezența unui alt tată dintr-o altă familie — un omuleț firav — care îi ține isonul cu tărie (voluminosului tată) spunînd că a venit momentul să se facă ceva cu aceste companii de transport nautic, și dacă administrația nu se ocupă, e cazul ca alții să ia măsuri, pentru că avutul omului nu trebuie astfel sacrificat și că dacă nu i se găsește numaidecît bagajul, va avea grijă să dea cazul la gazetă, deoarece publicul nu trebuie să fie victima acestor monopoluri întinse. La rîndul său, funcționarul, răspunde că această companie, „Docurile St. Katharine" a apărat totdeauna, de la înființare, viața și avutul călătorilor, că dacă ar fi fost vorba de Compania „Podul Londrei", într-adevăr nu s-ar fi mirat, știindu-se că de moralitatea acelei societăți (ei sînt cu totul altfel) nimeni n-ar pune mîna-n foc ; dar, după cum stau lucrurile, e convins că trebuie să fie o greșeală la mijloc și că ar fi în stare să jure pe cruce că dumnealui are să-și găsească bagajul încă înainte de a ajunge la Margate.

Aici voluminosul tată gîndind că a pus degetul pe rană îi spune că din întîmplare el nu merge la Margate, nici vorbă de așa ceva, și că pe bagajul lui se află scris „Pasager pentru Gravesend", cu litere de-o șchioapă. Auzind aceasta funcționarul explică repede greșeala și voluminoasa mamă cu copii cu tot și slujnica, se zoresc cu toată iuțeala posibilă să se ducă pe bordul vasului de Gravesend, unde ajung tocmai la timp ca să descopere că bagajul lor se afla acolo, dar locurile conforta-

bile... nicăieri. Îndată clopotul, semnalul de pornire al cursei pentru Gravesend, începe să bată cu mare furie și pasagerii stîrniți de dangăt aleargă înăuntru și afară, de două ori mai grăbiți. Clopotul încetează, vasul pornește, cei care își luau rămas bun de la prieteni, pe punte, se trezesc că pleacă fără voie, cei care își luau rămas bun de la prieteni pe mal își dau seama că s-au pretat la o ceremonie inutilă întrucît vasul pleacă fără ei. Călătorii care fac regulat naveta, cu abonamente, se duc jos la masă ; cei care și-au cumpărat ziare de dimineață se instalează ca să facă lectură, iar cei care n-au mai fost cu vaporul își spun că fluviul și vasele par mai frumoase privite de departe.

Ajungînd cam pe la Backwall, cînd vasul prinde mai multă viteză, călătorii sînt parcă ceva mai bine dispuși. Niște femei mai vîrstnice, care au adus cu ele coșuri de nuiele burduhănoase se pun serios pe treabă, desființînd unul cîte unul sandvișuri grele și trecînd din mînă în mînă un pahar cu vin, mereu umplut din nou cu un lichid dintr-o sticlă turtită, ca o pernă de încălzit stomacul, și e mare veselie. Domnul cu șapcă pe cap, cel care cîntă la un fel de lăută, este servit mai întîi, semn de apreciere pentru strădania muzicală de pînă atunci și apoi poate ca un imbold spre a cînta „Dambldamb dragă" de hatîrul lui „Alick" ca să joace după el ; datoria fiind îndeplinită, Alick, un drac împielițat, cu niște ciorapi de lînă roșii în picioare, se apucă să sară tontoroiul pe dușumea, în salturi mici, spre nespusa satisfacție a celor din familie. Cîteva fete care au adus în sacul de lucru și primul volum din cine știe ce roman nou, încep să se plîngă domnului Brown sau tînărului domn O'Brien care chipurile privea peste capetele lor la albastrul cerului ori la scînteierile apei ; atunci, domnul Brown sau domnul O'Brien, după caz, spune cu un glas scăzut că în ultima vreme a fost absolut insensibil la frumusețile naturii... Că toate gîndurile și speranțele lui au avut un singur obiect doar... La care fata înalță privirile și uitînd în manevra ei să pară transportată, coboară din nou ochii, apoi întoarce foaia următoare, cu mare greutate, ca să ofere prilej pentru o strîngere de mînă mai îndelungată.

Telescoape, sandvişuri, pahare cu rachiu şi apă rece încep să aibă mare căutare. Bărbaţii mai sfioşi, care au privit mai tot timpul prin hublo la maşini, găsesc, spre uşurarea lor, un subiect de conversaţie între ei — şi încă unul gras — maşina cu vapori.

— Mare lucru, domnule, şi vaporul ăsta.

— Aaa ! (un oftat din adîncuri). Aşa e, domnule.

— Ce putere uriaşă, domnule.

— Imensă... imensă !

— Cîte nu se pot face, domnule, cu ajutorul forţei vaporilor... !

— Ah ! (încă un oftat pentru imensitatea temei şi un scuturat din cap cu tîlc). Pe drept cuvînt, domnule.

— Da' cică-i abia în faşă, domnule.

Asemenea observaţii pline de neprevăzut sînt de obicei un fel de a intra în vorbă şi începutul unor conversaţii care durează pînă la sfîrşitul călătoriei şi, poate, pun prima piatră la temelia înfiripării unor cunoştinţe verbale pentru o jumătate duzină de inşi care, avînd familiile la Gravesend, iau bilete de vapor sub forma unor abonamente şi prînzesc pe bord, de regulă, în fiecare după-amiază.

BÎLCIUL DIN GREENWICH

Dacă parcurile sînt „plămînii Londrei", mă întreb ce ar putea fi bîlciul din Greenwich — acea explozie periodică, aș spune, un soi de vîrtej de primăvară. O fierbere de trei zile, care dăinuie pe urmă în sufletul oamenilor vreme de șase luni, ca apoi Londra să-și reia pe deplin vechile obiceiuri de străduanie laborioasă, brusc de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat, nimic nu i-ar fi stînjenit.

Pe vremuri, ani în șir, am fost nelipsit la bîlciul din Greenwich. Mă duceam și mă întorceam cu tot felul de mijloace de locomoție: N-aș putea tăgădui faptul că o dată am făcut drumul într-un camion, însoțit de treisprezece domni, paisprezece doamne, de nenumărați copii și un butoi de bere. Îmi aduc aminte ca prin vis că altădată, mai tîrziu, m-am trezit afară într-o birjă, pe capră, pe la patru și ceva în zori, fără să știu prea bine cum mă cheamă sau unde locuiesc. De atunci am mai înaintat în vîrstă, m-am potolit, m-am statornicit. Nimic nu-mi place mai mult decît să petrec Paștele și toate celelalte sărbători într-un colțișor tihnit, în preajma unor oameni lîngă care niciodată nu te plictisești. Cred însă că-mi mai aduc aminte de cîte ceva despre bîlciul Greenwich, și de ceea ce se leagă de el. În orice caz am să încerc.

Drumul spre Greenwich, toată lunea Paștelui, se afla într-o forfotă și o gălăgie neîntreruptă. Cabriolete, birje, droști, camioane pentru cărat cărbuni, diligențe, omni-

buzuri, cupeuri, trăsurici trase de măgari — toate acestea gemeau de lume (pentru că niciodată nu se pune întrebarea cît poate duce calul, ci cît încape în vehicul) și goneau cu viteză maximă ; dopurile de limonadă strînse morman, nori de praf, terasele circiumilor ticsite de mușterii, jumătate din casele particulare transformate în ceainării unde se fumează și se bea, scripca e la mare preț, orice dughean de fructe avînd la vedere un galantar cu turtă dulce aurie și figurine de o para ; vameșii de la bariere sînt deznădăjduiți, caii nu vor să pornească și roțile se dislocă din osie, cucoanele în „caravane" țipă de frică la fiecare nouă hurducătură, iar admiratorii lor găsesc de cuviință să stea mai strîns lîngă ele ca să le încurajeze ; slujnicele la toate, cărora nu li se îngăduie să aibă parteneri, și-au luat liber pe ziua aceea, și își petrec cum pot mai bine timpul cu admiratori fideli care abia așteaptă o întrevedere pe furate, în colțul străzii, seara, cînd se duc să-și ia berea — ucenicii devin sentimentali, iar lucrătorii de pălării de paie binevoitori. Fiecare e nerăbdător să plece, toți sînt îmboldiți de aceeași dorință de a ajunge la bîlci, sau în parc, cît mai repede cu putință.

Pilcuri de gură-cască întîrzie pe șosea, incapabili de a rezista ispitei proprietăresei corpolente a unei barăci de tir sau și mai frumoaselor daruri ale omului cu trei degetare și un bob de mazăre pe o placă de lemn circulară, care uimește gloata prin :

— Lume, lume, dă-te aproape, iată jocul care te face să rîzi șapte anișori în șir după ce-ai dat ortu' popii, și orice gînd negru din minte ți-l preface-n roz ! Numai cu trei degetare și-un bobuleț de mazăre... cu unu, două trei și doi, trei, unu ; ia să te văd cine mai încearcă, haideți, ține ochii bine deschiși, nu zi niciodată mor ! nu te pune pentru o para chioară ; totu-i cinstit, totu-i pe masă — cin-nu joacă — nu cîștigă, nu da cu picioru' la noroc ! Orișicine joacă pe cît vrea, de la juma de coroană pîn-la un galben, ia, cine ghicește care-i degetaru' care ascunde bobu' !

Aici cîte un nătăfleață șoptește la urechea prietenului său că a văzut bine de tot bobul de mazăre rostogolindu-se sub degetarul din mijloc — impresie numaidecît confirmată de un gentleman în cizme cu carîmbi înalți din apropiere, care regretă, pe un ton scăzut, că nu poate să parieze și el pentru că și-a uitat punga de bani acasă, dar îl îndeamnă cu tărie pe străin să nu lase să-i scape un asemenea prilej „de aur". Șiretlicul a prins, străinul face pariul și, firește, pierde. Gentlemanul cu degetarele îl consolează, în timp ce vîră banii în buzunar, asigurîndu-l că „așa-i roata norocului ! acum cîștig eu, pe urmă 'mneata ; ce, te-au făcut pe 'mneata un șiling și șase pence ! Pune-i în buzunarul cel mic și spînzură-i într-un alt loc. Asta-i roata norocului" etc. și din nou începe să turuie, cu alte variante, scornite de închipuirea exuberantă a vorbitorului, repetate iarăși și iarăși în fața mulțimii de gură-cască, întărite prin încuviințarea cîtorva noi veniți.

Locul principal de recreare pe timpul zilei, în afară de cîrciumă, e parcul, în care distracția de căpetenie este ca tinerele să se cațăre pe dealul abrupt pînă la Observator și apoi să coboare în goană nebună, cu buclele și bonetele în vînt, spre marea plăcere a celor care privesc de jos. „Sărutul pe furate" și „Cine coase cu acul lui mammare" sînt jocuri care se bucură de multă solicitudine. Flăcăi iubăreți sub înrîurirea băuturii și însuflețiți de pasiune, se înflăcărează nevoie mare, iar încîntătoarele ființe către care se îndreaptă atenția lor sporesc dulceața sărutărilor furate, pentru că se zbat și se feresc, ținînd capul în jos și strigînd :

— A ! Dă-mi pace, ce naiba... oh, gîdilă-l tu, Mary, pentru mine... vai, n-aș fi crezut niciodată !... și alte asemenea exclamații lucrețiene.

Moșnegi și babe, cu cîte un coșuleț într-o mînă și un pahar ciobit de vin în cealaltă, îmbie grupurile cu „un strop dintr-un soi pe cinste". Fetele asaltate să ia un strop din acel soi pe cinste, se tot codesc să guste ; pînă la urmă o fac și le apucă tusea.

Niște bătrîni, pentru o băncuță de un penny, arată printr-un telescop docurile, Tamisa, debarcaderul, locul unde oamenii zăceau de obicei în lanțuri și alte priveliști interesante ; li se pun întrebări în legătură cu cele văzute prin lentilă, întrebări la care ar răspunde cu greu pînă și înțeleptul Solomon ; cereri de a găsi anumite case particulare de pe anumite străzi, treabă cam dificilă pentru domnul Horner (nu tînărul care mînca plăcinta de carne cu mîna, ci cel de notorietatea amfiteatrului Colosseum) să dea de ele. Ici-colo, unde două sau trei perechi stau în iarbă împreună, veți vedea o femeie arsă de soare, cu o mantie roșie pe ea, „care ghicește norocul", făcînd profeții asupra viitorilor soți, lucru care nu presupune o observație extraordinară, pentru că originalele sînt dinaintea ei. La aceasta, domnișoara în chestiune rîde, roșește și pînă la urmă își ascunde fața într-o basma din imitație de chembrică, iar domnul descris pare din cale-afară de buimăcit, îi strînge mîna și răsplătește țiganca cu bani din plin ; țiganca pleacă, în al nouălea cer de bucurie, lăsîndu-i pe cei doi în urma sa, deopotrivă în al nouălea cer. Profeția, ca multe alte profeții de o mai mare însemnătate, se îndeplinește cu timpul.

Începe să se lase însă întunericul. Lumea s-a risipit treptat, doar cîțiva hoinari au mai rămas. Lumina care se vede înspre biserică arată că iarmarocul este luminat, iar zgomotul venind de departe dovedește că se aglomerează repede. Locul, care cu o jumătate de oră înainte răsuna de strigăte și chiote de bucurie, este calm și cufundat în tăcere ca și cum nimic nu i-ar fi putut deștrăma vreodată seninătatea ; copacii bătrîni și semeți, clădirile maiestuoase de la picioarele lor, cu nobilul fluviu de partea cealaltă scăpărînd sub clar de lună, apar în toată splendoarea lor, într-o lumină cît se poate de prielnică. Glasurile băieților cîntînd imnuri de seară se aud molcom în văzduh ; meseriașul cel mai neînsemnat care și-a purtat cu atîta plăcere pașii prin iarbă, aceiași pași ce străbat mereu, monoton, săptămînă de săptămînă caldarîmul de pe

străzile Londrei, se simte mîndru, privind peisajul din fața lui, că aparține unei țări care a ales un asemenea colțișor drept loc de retragere pentru apărătorii săi cei mai vîrstnici și mai aprigi aflați la amurgul vieții.

Cinci minute de mers pe jos faci pînă la bîlci — un loc în stare să-ți deștepte simțăminte foarte diferite. De amîndouă părțile intrarea este ocupată de vînzătorii de turtă dulce și jucării. Galantarele sînt luminate îmbietor, cele mai atrăgătoare articole expuse din belșug și niște doamne tinere fără pălării pe cap, în zelul lor de a-și sluji patronul, te trag de mînecă folosind tot soiul de cuvinte ispititoare.

„Hai, dragă... Ce frumusețe... Hai, nu mai sta pe gînduri... etc.," pentru a te face să cheltuiești ceva bani pe prăjiturele cu miere, din care mai toți cei ce frecventează regulat iarmaroacele duc cu ei o cantitate bunicică, sub formă de cadouri, legate în batiste de bumbac. Uneori treci pe lîngă cîte o tarabă pe care găsești saramură de somon (cu foi de dafin), în niște farfurioare albe ; stridii cu scoici mari cît platourile de brînză și felurite soiuri de specimene de melci *(wilks,* se numesc, parcă) înotînd într-un lichid verzui oarecum ca fierea. Țigările de foi, de asemenea, sînt mult cerute. Gentlemenii trebuie să fumeze, desigur, iată-le, două la cîteva parale, așezate în cutii adevărate de țigări, la mijloc cu o lumînare de seu aprinsă.

Închipuiți-vă că v-ați afla într-o mulțime ticsită ca sardelele, care v-ar purta încoace și încolo, în toate direcțiile numai în cea cuvenită nu ; adăugați la aceasta țipetele femeilor, zbieretele băieților, bătaia gongurilor, pocnetele pistoalelor, clinchetul clopoțeilor, vuietul goarnelor, zăngănitul banilor, vacarmul zecilor de orchestre cu cîte trei tobe fiecare, cîntînd în același timp melodii diferite, răcnetele saltimbancilor și, din cînd în cînd, cîte un urlet de la reprezentațiile cu animale sălbatice — închipuiți-vă că vă aflați chiar în mijlocul carnavalului.

Această uriașă baracă, cu o scenă mare în față, luminată din plin cu fel de fel de lampioane și vase cu seu

aprins, aparține lui Richardson ; se reprezintă o melodramă (cu trei ucigași și un strigoi), o pantomimă, un cîntec comic, o uvertură și ceva muzică ocazională, totul executat în douăzeci și cinci de minute.

Afară, trupa își plimbă demnitatea perucilor, paietelor, fardurilor roșu, ocru și albe. Priviți cu ce aer cumplit merge în sus și în jos domnul care întruchipează căpetenia mexicană și cu ce expresie de calmă demnitate tragedianul principal privește lumea de la picioarele lui sau stă de vorbă cu arlechinul ! Cei patru clovni s-au încăierat într-o luptă hazlie cu niște iatagane, ca să amuze poate pe oamenii simpli ce-și petrec astfel o zi de sărbătoare ; dar nu, aceștia sînt destinați tagmei celor simandicoși. Par atît de mîndri în straiele lor romane, cu brațele gălbejite, părul negru, lung și cîrlionțat, sprîncene stufoase, posomoriți, puși parcă pe crime, răzbunări, sau orice care ar putea fi luat drept ceva măreț, solemn. Apoi doamnele — cine a mai văzut cîndva asemenea ființe neprihănite și oribile ; iată-le cum se plimbă pe platformă cîte două-trei, cu brațul petrecut pe după mijloc, sau sprijinindu-se de unul din bărbații aceia falnici ! Veșmintele lor din muslin cu paiete, pantofiorii sau sandaletele din satin albastru (cam scîlciați de atîta purtat) sînt un punct de admirație pentru toți spectatorii, iar modul jucăuș în care resping avansurile clovnului este de-a dreptul încîntător.

— Înc-un bob zăbavă și-ncepem... Lume, lume, dă-te aproape ! strigă omul în straie provinciale pentru a nu știu cîta oară.

Lumea se înghesuie buluc. Orchestra începe deodată să cînte, arlechinul și Colombina dau tonul, cît ai clipi se formează perechile, eroii romani își pun mîinile în șolduri și țopăie cu deosebită agerime. Protagonista tragediană și gentlemanul care face pe fanfaronul în pantomimă se descurcă de minune.

— Toți înăuntru, începem ! zbiară omul care se ocupă de reprezentație, cînd își dă seama că nu mai poate fi atras nimeni să „se dea aproape" ; cei cu rolurile princi-

pale se fac nevăzuți pentru a intra în pielea groaznicelor personaje din prima piesă.

Zilnic, cît ține bîlciul, au loc unele schimbări în spectacol, dar intriga tragediei rămîne aproape totdeauna aceeași. Există un om bun care iubește o fată și este iubit de ea și un om rău care deopotrivă o iubește, dar nu e iubit de ea. Omul rău îl înhață pe cel bun și-l aruncă într-o temniță și, ca să-l poată omorî cînd va socoti potrivit, tocmește doi ucigași — unul bun și altul rău — care lăsați singuri se apucă puțintel de hăcuit pe cont propriu, cel bun îl ucide pe cel rău, iar cel rău îl rănește pe cel bun. Pe urmă, omul bun este descoperit în temniță : ține în mînă grijuliu un lanț lung, stînd deznădăjduit într-un jeț spațios. Apare fata pe acorduri de muzică duioasă și-l îmbrățișează ; omul rău apare și el pe acorduri de muzică iute (o „fugă", cum se spune din punct de vedere tehnic) și se apropie în chip cît se poate de brusc, zvîrlind-o cît colo pe fată ca și cum n-ar fi însemnat nimic pentru el și numindu-l pe omul cel bun „hm, ti-că-lo-su-le... hm, ne-fe-ri-ci-tule !" cu o voce foarte tare, care îndeplinește un dublu scop : să-i dezvăluie pasiunea și să înlăture primejdia de a fi acoperită de flecăreala mulțimii. Interesul sporește din ce în ce ; omul cel rău scoate sabia și se năpustește asupra celui bun. Se vede un nor de fum albastru, se aude un gong cînd o siluetă prelungă și alburie (care în tot acest timp stătuse ascunsă în dosul jețului, acoperită cu o față de masă) se ridică încetișor pe melodia : „Ades în nopți tăcute." Nu-i altcineva decît strigoiul tatălui omului cel bun, la vederea căruia pe omul cel rău îl lovește damblaua și pur și simplu se prăvălește grămadă la pămînt, scena nefiind destul de mare ca să-l cuprindă cît e de lung. Atunci ucigașul cel bun începe să spună, bîlbîindu-se, că fusese tocmit, împreună cu ucigașul cel rău, de către omul cel rău să-l omoare pe omul cel bun, că el ucisese la viața lui o droaie de oameni, dar că-i pare foarte rău de asta și că n-are să mai facă așa ceva de acum încolo — făgăduință pe care numaidecît o ține murind

cît ai clipi fără să mai zică nici pîs. Apoi, omul cel bun aruncă lanțurile cît colo ; atunci doi inși, un marinar și o femeie tînără (arendașii omului cel bun) intră și strigoiul face un semn către ei, pe care aceștia ca prin minune îl înțeleg — nimeni decît ei nu puteau înțelege. Strigoiul (care nu poate face nimic fără un foc albastru) îl binecuvîntează pe omul cel bun și pe tînăra femeie — aceștia aproape se sufocă de atîta fum. Apoi se aude sunînd un clopoțel ca acela care vestește cornuri calde.. și cortina cade.

Spectacolul cel mai apropiat ca popularitate alături de aceste teatre ambulante sînt menajeriile ambulante sau pentru a vorbi mai inteligibil „Reprezentațiile cu fiare sălbatice", unde o fanfară militară în costume de temniceri, cu bonete de piele de leopard, cîntă fără întrerupere și unde panouri uriașe, viu colorate, înfățișînd tigri care sfîșie oameni și un leu ars cu fier înroșit pentru a-l sili să dea drumul victimei, sînt atîrnate afară, spre a atrage vizitatori.

Principalul funcționar prin aceste locuri este în general un om foarte înalt și răgușit, cu o pelerină stacojie, și un baston în mînă, cu care lovește uneori tablourile pomenite mai sus, ca să-și ilustreze expunerea, cam astfel :

— Iată, iată, iată... leul, leul (bang) întocmai așa cum este reprezentat pe pînze afară (de trei ori bang). Nu mai aștepta, adu-ți aminte — n-are să-ți pară rău. Nă-prazni-cu' leu (bang, bang) care a înhățat capu' gentlemanului, ultimu' avea douăspe luni, și a ucis cam trei paznici pe an pîn-ce a ajuns la maturitate. Nici o taxă în plus pentru asta, ține minte ; intrarea generală doar șase pence.

Asemenea cuvinte niciodată nu dau greș, ba dimpotrivă, fac mare vîlvă, așa că cele șase pence năvăleau în casa de bani cu o repeziciune nemaipomenită.

Piticii sînt de asemenea un subiect de mare curiozitate, și cum un pitic, o uriașă, un cadavru viu, un indian sălbatic „o fată de o frumusețe unică, cu păr perfect alb și ochi trandafirii", și două-trei alte ciudățenii ale naturii

sînt de obicei prezentate laolaltă pentru mica sumă de un gologan, atrag un public foarte numeros. Cel mai strașnic lucru în legătură cu piticii este că totdeauna au un cufăraș cam de două picioare și șase uncii înălțime, în care, după îndelungi experiențe abia dacă pot intra, îndoindu-se ca cizmele cu turcatca lungă. Cufărașul este vopsit pe dinafară ca o casă cu șase încăperi și cînd oamenii îl văd pe pigmeu că sună dintr-un clopoțel, sau că trage cu pistolul, afară, din dreptul unei ferestre de la primul cat, tare le mai vine a crede că aceasta s-ar afla într-o locuință obișnuită de la oraș, împărțită ca orice altă casă în salon, sufragerie și dormitor. Închis în lădiță, bietul nenorocit este scos la vedere ca să înveselească mulțimea printr-un dialog cu proprietarul său, în cursul căruia piticul (totdeauna beat criță) se străduie să cînte o melodie hazlie, înăuntru, și face tot soiul de complimente doamnelor pe care le îmbie să se „dea aproape". Uriașilor nu le este așa lesne să se miște cu o pereche de nădragi cît toate zilele, în pantofi ca niște șalupe, în care doi sau trei oameni corpolenți încap deodată, spre bucuria nespusă a gloatei, pe deplin satisfăcută de asigurările solemne că aceste veșminte fac parte din costumul de fiecare zi al uriașului.

Baraca cea mai semeață și mai frecventată în tot iarmarocul este însă „Coroana și ancora" — o sală de bal ocazională — nu mai știu cîți zeci de metri lungime, intrarea generală un șiling. Imediat în dreapta, chiar lîngă ușă, după ce plătești, se afla un loc pentru bufet rece, cu friptură sau rasol de vacă, ruladă franțuzească, bere, vin, limbă, șuncă, chiar și păsări, dacă-mi aduc bine aminte, totul pus la vedere cît se poate de ispititor. O orchestră cocoțată pe o estradă, iar jos, în preajmă, locul pardosit cu scînduri, îndeajuns de spațios pentru a se încinge un joc popular.

În acest paradis artificial nu există nici un maestru de ceremonii — totul e rudimentar, improvizat. Praful te orbește, e o căldură înăbușitoare, lumea-i zgomotoasă și foarte bine dispusă, doamnele, în culmea nevinovatei

Bîlciul din Greenwich

lor însufleţiri, dansează cu pălăriile domnilor pe cap, iar domnii pornesc în pas de promenadă, în această privelişte veselă şi festivă, gătiţi cu bonetele doamnelor sau cu nişte podoabe mai costisitoare : nasuri false şi pălării cu calotă joasă ca nişte cutii de explozibil, şi bat în nişte tobe de copii, însoţiţi de doamne cu trompete de o para bucata.

Zgomotul acestor instrumente diferite, orchestrele, zbieretele, „amorezii", şi dansatorii, totul este pur şi simplu năucitor. Dansul în sine depăşeşte orice închipuire — fiecare figură durează cam o oră într-o stare de spirit indescriptibilă. Cît despre gentlemeni, aceştia lovesc cu piciorul în pămînt ori de cîte ori începe „hora", cei din mij-

loc se apleacă și sar în sus, cu trabucul în gură, batiste de mătase în mînă și își răsucesc partenerele în piruete ; nimic dizgrațios, se poticnesc, cad, se îmbrățișează, se ciocnesc de alte perechi, pînă ce oboseala-i doboară și abia dacă se mai pot mișca. Aceeași scenă se repetă iarăși și iarăși (cînd și cînd se mai și încaieră) și asta pînă noaptea tîrziu. Un număr mare de conțopiști și ucenici a doua zi dimineață se pomenesc cu dureri de cap, buzunarele goale, pălăriile prăpădite și o foarte vagă amintire despre cum se face că *au* ajuns acasă.

TEATRELE PARTICULARE

RICHARD AL III-LEA. — DUCELE DE GLO'STER — *2 lire;* CONTELE DE RICHMOND — *1 liră;* DUCELE DE BUCKINGHAM — *15 şilingi;* CATESBY — *12 şilingi;* TRESSEL — *10,6 şilingi;* LORD STANLEY — *5 şilingi;* PRIMARUL LONDREI — *2,6 şilingi.*

Aşa stă scris pe panourile lipite în saloanele pentru domni sau în încăperile verzi (dacă există) de la teatrele particulare — acestea sînt costurile biletelor în funcţie de casa de bani sau de suprataxele impuse la birourile de cheltuieli, şi afişate de către măgarii cărora li se îngăduie să-şi expună lamentabila ignoranţă şi infantilismul pe scena unui teatru particular. Asta fac ei, pe măsura ţelului propus, dîndu-şi în vileag imbecilitatea. De pildă, ducele de Glo'ster merită două lire, pentru că totul depinde de el. Trebuie să poarte o sabie adevărată, şi, unde mai pui, trebuie să o tragă din teacă de cîteva ori în timpul piesei. Numai monologurile valorează cincisprezece şilingi. Apoi mai este boşorogul de rege Henry — destul de ieftin, trei şilingi şi şase pence, — în total optsprezece şilingi şi şase pence ; cei care se tăbîrcesc cu sicriul — să zicem optsprezece pence, deşi li s-ar cuveni mult mai mult — face-o liră. Dar scena de dragoste cu Lady Ann, dar încăierarea din actul patru merită zece şilingi în plus şi asta se ridică doar la o liră şi zece ; intră la socoteală şi... „căpăţîna jos !“ care aduce aplauze, fără doar şi poate, destul de lesne „căpăţîna jos !“ (foarte repede şi tare — apoi rar şi în zeflemea) — „De-ajuns cu Bu-u-u-uckingham !“ Aici pui accentul pe „ucki“ ; te retragi într-un colţ încetişor şi bîjbîi cu dreapta, în timp ce spui asta, ca şi cum ţi-ai

Teatrele particulare

dibui drumul. Episodul din cort merită ca nimica jumătate de liră, astfel ar însemna să lupți pe gratis, și oricine știe ce efecte poate produce o bătăie bine pusă la punct. Un... doi... trei... patru... gata ; apoi, un... doi... trei... patru... jos, pe urmă zdup ; apoi tresari și luneci, apoi cazi într-un genunchi, te zbați, te ridici din nou și te poticnești. Dacă s-ar putea s-o tot ții așa, cam cît s-ar presupune că durează, să spunem zece minute, și apoi să te prăvălești (pe spate dacă poți fără să te lovești) și așa pînă la capăt — nu-ți mai trebuie nimic ca să fie de efect.

La teatrul Astley și la Sadler's Wells totdeauna izbutesc, și dacă ăia nu știu cum să procedeze atunci cine mai știe pe lumea asta ? Un copilaș sau o femeie în alb sporesc interesul material al luptei. Într-adevăr, nu știm dacă o

luptă cu niște iatagane în lege, la vederea cărora ți se face părul măciucă, ar putea avea loc fără femeie în alb și copil : dar ar fi destul de greu și oarecum neobișnuit să se introducă acest efect în ultima scenă din Richard al III-lea, așa că singurul lucru care ar fi de făcut este să profiți de ocazie și s-o lungești cît poți.

Principalii încurajatori ai teatrelor particulare sînt băieții soioși, contopiștii de prin birourile avocățești, tinerii trepăduși căpătînoși din instituțiile comerciale, evreii care ocupîndu-se cu închirierea de costume de bal, au intrare liberă la scenă, băieții de prăvălie care cînd și cînd confundă banii stăpînului cu ai lor și un vălmășag de pierde-vară. Proprietarul unui teatru particular poate fi un pictor scenograf, un biet patron de cafenea, un actor de mîna șaptea dat la fund, un contrabandist care s-a lăsat de meserie, un falit necertificat. Teatrul în sine poate fi în strada Catherine, în Strand, la mahalaua orașului, în vecinătate cu Gray's Inn Lane sau lîngă Sadler's Wells ; ori se prea poate să fie pacostea cine știe cărei străzi jalnice, pe partea unde se află Surrey înspre Podul Waterloo.

Actrițele nu dau un ban pe interpretarea rolurilor lor și, inutil să adăugăm, sînt alese dintr-o singură clasă socială ; publicul este de obicei de aceeași categorie cu actorii și primește, în schimbul participării la spectacol, bilete pentru suma plătită.

Toate teatrele mai mici din Londra, îndeobște cele mai de jos, alcătuiesc centrul unei vecinătăți ahtiate după scenă. Fiecare cu un public exclusiv al său, iar la unele veți vedea răsărind la parter cîte doi pe un bilet sau, agitîndu-se în picioare în fundul lojilor, dacă se intră cu preț redus, diverși băiețandri între cincisprezece și douăzeci și unu de ani, care-și aruncă pe umăr haina și își sumetică manșetele, după portretul Contelui d'Orsay, mîriie și fluieră cînd cade cortina, să-i convingă chipurile pe cei de lîngă ei că nu țin de loc să se ridice din nou, și vorbesc familiar despre actori de mîna doua, precum Bill Cutare și Cutare, și Ned Așa și Așa sau își aduc la cunoștință cum

că o nouă piesă numită *Banditul necunoscut din grota invizibilă* este în repetiție ; că domnul Palmer urmează să joace în *Banditul ;* că Charles Scarton va interpreta rolul unui marinar englez și va înfrunta într-o luptă cu iataganele șase bandiți necunoscuți, deodată (un marinar pe scenă face totdeauna cel puțin cît șase), că domnul Palmer și Charley Scarton au să joace un dans marinăresc, în actul doi, cu lanțuri la picioare ; că interiorul grotei invizibile are să ocupe toată suprafața scenei — și alte vești teatrale care uimesc orașul. Acești domni sînt artiștii amatori — toți Richard, Shylock, Beverley, Othello, tinerii Dornion, Rover, Căpitanii Absolute și Charles Surface — din teatrele particulare.

Priviți în circiuma din preajma teatrului sau în cafeneaua din vecinătate — sînt regii acestor localuri, socotind că nu se află de față nici un actor autentic, și se învîrt pe acolo cu pălăria pe-o ureche, cu mîinile în șolduri, de parcă ar avea optsprezece șilingi pe săptămînă și un procentaj la fiecare bilet. Dacă vreunul dintre ei se întîmplă să cunoască un figurant din trupa Astley, e fericit. Amestecul de invidie și admirație cu care tovarășii săi îl privesc atunci cînd stă de vorbă familiar cu cîte un individ mucegăit, cu lavalieră extravagantă, sprîncene încă încondeiate și obraz pe care se mai vede fardul — mărturie că tocmai a părăsit scena sau cabina — e dovada grăitoare a considerației de care se bucură acești eroi publici.

Cu dublu scop și anume acela de a se feri ca nu cumva să fie descoperiți de prieteni și patroni și totodată de a spori interesul față de un pretins personaj prin adoptarea unui nume foarte răsunător care să-l reprezinte, aceste genii își iau nume fictive care nu se poate spune că nu au partea lor hazlie pe afișele teatrelor particulare. Nume ca Belville, Melville, Treville, Berkeley, Randolph, Byron, St. Clair, și așa mai departe, sînt dintre cele mai umile, iar de-altele mai puțin impunătoare precum Jenkins, Walker, Thomson, Barker, Solomons etc., nici pomeneală. Există ceva impunător în acestea, și constituie totodată o scuză

excelentă pentru neglijența înfățișării. O haină strîmtă, roasă, o pălărie jerpelită, niște pantaloni numai petice și slinoși, ba nu, chiar și o cămașă foarte murdară (nici unul din aceste obiecte vestimentare nu sînt prea neobișnuite în rîndul membrilor din *corps dramatique)* pot fi purtate în scopul de a se deghiza, înlăturîndu-se orice posibilitate de recunoaștere. Apoi mai înlătură și orice întrebare stînjenitoare sau explicație cu privire la îndeletnicire și mijloace de trai ; astfel fiecare este în mare un gentleman, și nu mai există deosebirile neplăcute și inutile în fața cărora chiar și un geniu trebuie uneori să se plece. Cît despre doamne (Dumnezeu să le binecuvînteze) ele sînt deasupra oricăror formalități absurde ; doar faptul că te afli în culise este de ajuns ca să te poți introduce în societatea lor — pentru că, firește, ele știu că nimeni alt decît persoane riguros respectabile nu sînt admise în cercul lor închis, alcătuit din actori. Ele se bizuie fără doar și poate pe director ; în privința sa, directorul, cînd te cunoaște bine e numai miere — sau, cu alte cuvinte, de îndată ce și-a băgat în buzunar banii luați de la dumneata și nutrește speranța să repete operația.

La opt fără un sfert — în seara aceasta sala are să fie plină — s-au și înființat șase grupuri în loji ; la parter, patru băiețași și o doamnă ; și două viori și un flaut în orchestră, care au executat vreo cinci uverturi începînd de la șapte (ora fixată pentru ridicarea cortinei) și tocmai o atacau pe a șasea. O să ne năucească de cap cînd o să înceapă spectacolul pentru că după distribuție are să dureze pe puțin șase ore.

Domnul acela cu pălărie albă și cămașă în carouri, haină cafenie cu nasturi de alamă, aflat dinapoia lojei actorilor este domnul Horatio St. Julien, alias Jem Larkins. Genul său este comedia ușoară — al tatălui, cărbunele și cartofii. El *face* pe Alfred Highflier în ultima sa piesă și încă foarte bine — la banii ăștia. Grupul de domni din loja opusă către care a dat tocmai din cap este alcătuit din prietenii și susținătorii domnului Beverley (pe numele adevărat

Loggins), *Macbethul* serii. Observi încercările de a se purta spontan și cuviincios, toți din grup fiind cu picioarele cocoțate pe pernele lojei ! Li se îngăduie să facă acest lucru, potrivit aceluiași principiu uman care permite copiilor unor oameni săraci să bată de două ori la ușa unei case pustii — pentru că altunde n-ar putea face asta. Cei doi bărbați mătăhăloși din loja centrală, cu un binoclu așezat ostentativ dinaintea lor, sînt prietenii proprietarului, niște directori îmbuibați din provincie după cum îi informează acesta în taină pe fiecare în parte dintre cei aflați în culise — directori din provincie îmbuibați umblînd după noi recruți ; mărturisire, pe care domnul Nathan, costumierul (mînă în mînă cu directorul), chiar atunci ivit cu costumele, o oferă pentru a-i confirma spusele sub jurămînt, la nevoie — o dovadă mai puternică e însă absolut inutilă, deoarece ageamiii și așa s-au prins.

Doamna corpolentă care a intrat acum este mama fetișcanei aceleia osoase de lîngă ea, palidă, cu trăsături de evreică, la gît cu un colier de mărgele albastre ; a fost atrasă în această „profesiune". Genul ei ar fi pantomima și astă seară, după tragedie, apare într-un dans popular englezesc. Omul scund și firav de lîngă domnul St. Julien a cărui față albă e numai ciupituri de vărsat, iar piepții de la cămașă plini de pete, înădiți și împopoțonați cu niște nasturi de coral ca o buburuză, este măscăriciul și cîntărețul comic al trupei. Restul publicului — un număr apreciabil de astă dată — îl constituie un grup pestriț de naivi și derbedei.

Luminile de rampă abia și-au făcut apariția și feștilele celor șase lămpițe de ulei, în jurul rîndurilor de loji, au fost mărite și lumina astfel obținută slujește să scoată la iveală prezența murdăriei, absența zugrăvelii, ceea ce dă un anume aspect sălii. Cum însă aceste pregătiri vestesc începerea foarte curînd a spectacolului, să aruncăm o privire în culise, înainte de a fi bătut gongul.

Culoarele joase și înguste din dosul scenei nu sînt nici deosebit de curate și nici prea luminoase, iar lipsa oricărui fel de pardoseală și mirosul de igrasie de pe aici nu prea le fac să pară acătării. Atenție să nu cădeți peste coșul acela de veselă — face parte din „recuzită" — ceaunul pentru peștera vrăjitoarelor, și cele trei personaje cu înfățișare lugubră, sprijinindu-se în niște bîte din cuiere rupte, și care beau dintr-o bărdacă gin îndoit cu apă sînt surorile care fac farmece. Această încăpere mizeră, luminată de cîteva felinare fixate în perete, la distanță unele de altele, este locul unde se costumează îndeosebi bărbații, iar gaura pătrată din tavan, trapa de acces în scenă. Se poate observa că tavanul este împodobit cu leșturile care susțin scîndurile țesute artistic cu pînză de păianjen.

Personajele tragediei sînt costumate toate și propriile lor haine zvîrlite de-a valma pe cuiere de jur împrejurul odăii. Tipul acela fornăit și cu mutră de băiat de prăvălie e *Banquo*, iar tînăra cu picioarele într-o poziție cam libertină care se fardează cu un picior de iepure este costumată în *Fleance*. Femeia planturoasă care consultă indicații scenice din ediția lui Cumberland a piesei *Macbeth* este *Lady Macbeth* de astă-seară. A fost aleasă totdeauna să joace acest rol pentru că e înaltă și vînjoasă și *aduce* puțin cu doamna Siddons — de foarte departe. Prostănacul acela blond și crăcănat — poți pune pariu că e de la oraș — a fost proaspăt achiziționat. În seara asta joacă în rolul lui *Malcolm*, doar așa ca să se obișnuiască și el cu publicul. Cu timpul are să fie mai bine. Într-o lună joacă în *Othello* și după încă o lună va fi amestecat în cine știe ce afacere frauduloasă. Femeia aceea cu ochi negri cu care stă de vorbă atît de serios, este înveșmîntată pentru rolul „doamnei de onoare". Apare și ea pentru *prima* oară, în acest rol. Băiatul de paisprezece ani, care și-a albit sprîncenele

cu săpun și cretă este *Duncan*, regele Scoției, iar slinoșii aceia doi cu mutre mînjite cu dop ars, îmbrăcați în niște vestoane foarte vechi, verzui, și pîslari murdari, sînt „armata".

— Priviți cu atenție colo jos, dom' lor ! exclamă costumierul, un evreu cu păr și perciuni roșii, care strigă prin trapă. Uite o să sune începerea. Flautistul zice că să-l ia naiba dacă mai cîntă de-acum încolo ; o să fie mare balamuc acolo, în față.

Se aude îndată un zgomot de pași grăbiți pe cele cîteva trepte repezi care duc la scenă și grupul pestriț se adună iute în culise, lateral, cu respirația tăiată de nerăbdare, o hărmălaie multicoloră.

— Gata ! strigă directorul, examinînd lista scrisă, atîrnată în dreptul suflerului. Actul 1, cîmp deschis... lămpile stinse... fulgere și tunete... White, totul e în ordine ? (se adresează unuia din soldați).

— În ordine.

— Foarte bine. Actul 2, încăperea din palat. Încăperea din palat e jos ?

— Da.

— Foarte bine... Jones (către celălalt soldat care se află sus, deasupra scenei). Hei !... Cînd bate gongul lasă în jos decorul cu cîmp deschis.

— O să am grijă...

— Scena 3, în fundal, pod mobil. White, podul e gata ? Ai fixat practicabilul ?... Perfect...

— Foarte bine. Lăsați scena liberă, strigă directorul, împingînd grăbit pe membrii trupei în ungherul dintre marginea scenei și perete, de o parte și de alta.

— Faceți loc, faceți loc... Hai, vrăjitoarele... Duncan... Malcolm... sergentul rănit... unde-i sergentul rănit ?...

— Aici ! răspunde acesta, care a fost dat cu stacojiu pentru rolul ăsta.

— Hai, pregătește-te atunci. White, acu poți bate al doilea gong.

Actorii care urmează să intre în scenă se rînduiesc iute, și actorii care nu intră în scenă se așază, din dorința de a se uita în sală, tocmai acolo de unde pot fi văzuți de public. Gongul bate, iar orchestra, în semn că e gata, cîntă deslușit trei note. Gongul bate... tragedia (!) începe... și descrierea noastră se isprăvește.

GRĂDINA VAUXHALL, ZIUA

Odinioară, dacă unui om i-ar fi trăsnit prin cap să întrebe cam cum ar arăta grădina Vauxhall ziua-n amiaza mare, acest gînd nesăbuit ar fi stîrnit hohote de rîs. Grădina Vauxhall ziua ! Ceva de neînchipuit, ca halba de bere fără bere, precum Casa Comunelor fără orator, ca un felinar fără gaz... phi ! fleacuri. Se mai vorbea pe atunci că grădina Vauxhall, ziua, era scena unor practici secrete şi tainice ; că acolo cioplitorii se îndeletniceau cu arta ascunsă de tăiere a unei hălci de jambon, potrivită ca mărime, în felii îndeajuns de subţiri ca să se poată pardosi tot terenul ; şi că la umbra copacilor înalţi oameni harnici erau angajaţi în experienţe de chimie pentru a descoperi cît de multă apă ar putea conţine un vas cu negus [1] ; şi că prin cotloane dosnice, nimerite pentru studiul ornitologiei, alţi oameni înţelepţi şi învăţaţi erau ocupaţi fără întrerupere, printr-un proces cunoscut numai de ei, în reducerea lighioanelor la o simplă combinaţie de piele şi oase.

Zvonuri vagi de acest soi, laolaltă cu multe altele deopotrivă, aruncau peste Grădina Vauxhall un văl de profund mister şi pentru că orice mister ascunde multe, o bună parte din lume, fără îndoială, se bucura mai abitir din pricina asta.

[1] Negus = băutură pregătită din vin negru de Oporto sau vin alb de Xeres şi apă fierbinte, îndulcită şi aromată cu mirodenii.

În această tagmă de oameni, mărturisesc, am intrat şi eu. Îmi plăcea să bat aleile luminate, gîndindu-mă la investigaţiile trudnice şi răbdătoare care se petrecuseră acolo peste zi, rezultatele dovedindu-se de-a lungul cinei luată la lumina felinarelor şi în acorduri de muzică nocturnă. Edificiile în formă de temple, chioşcurile, „cosmoramele" — caleidoscoapele cosmice — şi fîntînile luceau scînteind în faţa ochilor ; frumuseţea cîntăreţelor şi purtarea elegantă a bărbaţilor m-au captivat ; mii de lampioane mă orbeau ; un pahar sau două de punch îmi înceţoşase mintea şi eram fericit.

Într-un moment de deşertăciune, proprietarii Grădinei Vauxhall au luat hotărîrea să o ţină deschisă şi pe timpul zilei. Am regretat acest lucru deoarece a destrămat iute şi cu brutalitate vălul de mister care înconjurase vreme de mulţi ani proprietatea, unde nu pătrunsese vreodată nimeni decît soarele de amiază şi răposatul domn Simpson. M-am codit să mă duc ; în clipa asta nu prea ştiu de ce. Poate intuiţia sumbră a unei dezamăgiri apropiate — poate o presimţire fatală — poate vremea ; oricare ar fi fost pricina, nu m-am dus pînă ce al doilea sau al treilea anunţ despre o întrecere între două baloane nu m-a ispitit, şi atunci m-am dus.

Am plătit şilingul cuvenit la poartă şi apoi am văzut pentru întîia oară că intrarea — dacă o fi fost vreodată o vrajă legată de ea — era acum absolut în afara oricăror farmece, nefiind, de fapt, altceva decît o înjghebare de scînduri foarte grosolan vopsite şi rumeguş. M-am uitat la orchestră şi la salonul de cină, şi am trecut repede mai departe — le-am recunoscut, doar atît. Mi-am îndreptat paşii către terenul destinat jocurilor de artificii ; acolo, măcar, de n-aş fi dezamăgit ! Am ajuns şi am rămas pironit locului de mîhnire şi totodată de stupefacţie. *Acela* era turnul maur — şandramaua aceea de lemn cu o uşă în centru, spoită jur împrejur în stacojiu şi galben, ca un uriaş post de sentinelă ! *Acela* era locul unde noapte de noapte l-am urmărit din priviri pe neînfricatul domn Black-

more cînd își făcea vajnic ascensiunea, înconjurat de flăcări și în răpăitul focului de artilerie, unde veșmintele albe ale doamnei Cutare (acum i-am uitat pînă și numele), care își închina viața cu noblețe manufacturii focurilor de artificii, de atîtea ori fluturaseră în vînt, cînd ducea sus o torță roșie, albastră sau bălțată ca să-și ilumineze templul ! *Acela* era... dar în clipa asta sună clopoțelul : lumea se grăbea, valvîrtej, spre locul de unde venea zgomotul ; în virtutea obișnuinței doar, m-am trezit și eu dînd buzna, printre primii, ca și cum ar fi fost o chestiune vitală.

Era vorba de un concert instrumental. Un grup restrîns de bărbați cu pălării țuguiate „executau" uvertura la *Tancred* și o mare adunare de doamne și domni, cu familiile, au zbughit-o din încăperile unde luau prînzul lăsînd bărdacele cu bere pe jumătate golite, ca să se îmbulzească la locul cu pricina ; și ce murmur puternic de admirație s-a stîrnit cînd un domn grozav de mărunțel în redingotă, conduse o cucoană grozav de înaltă, într-o pelerină de serasir și cu pălărie din același material, împodobită cu pene mari albe, și se porniră să cînte un duet jalnic.

Pe omuleț îl cunoșteam bine ; îi văzusem chipul litografiat pe o sumedenie de piese muzicale, cu gura larg deschisă de parcă ar fi cîntat tocmai atunci, cu un pahar de vin în mînă, și mai în fund o masă cu două carafe și patru ananași pe ea. O mai văzusem și pe cucoana aceea ca o prăjină, copleșită de admirație, de atîtea și atîtea ori — ce diferit arată lumea la lumina zilei și fără efectul alcoolului ! Ce duet frumos ! Mai întîi omulețul a pus o întrebare, apoi lungana i-a răspuns, pe urmă omulețul și cucoana înaltă ca o prăjină au cîntat laolaltă cît se poate de melodios ; apoi omulețul a atacat de unul singur, vehement, o piesă scurtă și zău, ce tenor... în culmea simțirii, la care cucoana înaltă i-a răspuns deopotrivă ; apoi omulețul s-a bițiit o dată sau de două ori, după care lungana a făcut la fel și apoi amîndoi au luat-o iarăși de la capăt și orchestra se dezlănțui de mama focului, iar omulețul o prinse pe lungană de mînă conducînd-o afară, în ropot de aplauze.

Grădina Vauxhall, ziua

Totuși, cîntărețul comic era favoritul principal. Zău, mi s-a părut că un domn, cu mîncarea în batistă, care se afla lîngă mine era cît pe ce să se prăpădească cu firea de atîta veselie. Mare pișicher și cîntărețul acela comic ! Caracteristicile lui distinctive sînt : o perucă aducînd a cîlți, o mutră de om trecut și, dacă-mi aduc bine aminte, poartă numele unuia din districtele Angliei. Cînta o melodie strașnică despre cele șapte vîrste ale omului ; prima jumătate de ceas a produs pur și simplu haz în rîndul celor adu-

naţi, de rest nu mai pot spune nimic, pentru că n-am mai rămas să ascult.

Am hoinărit prin preajmă şi la fiecare pas nu întîlneam decît dezamăgire ; la locurile mele preferate zugrăveala era peste tot coşcovită — fîntîna care scînteia aşa de îmbietor la lumina felinarelor avea mai mult aspectul unei pompe de apă plesnite, toate ornamentaţiile păreau pătate şi potecile mohorîte. În teatrul micuţ în aer liber se făceau încercări fantomatice de dans pe sîrmă. Soarele scăpăra pe costumele cu paiete ale actorilor şi mişcările lor se potriveau ca un dans popular într-un cavou de familie. Aşa că m-am îndreptat spre terenul unde avea loc focul de artificii şi m-am amestecat în grupul micuţ de oameni care se uitau duşi pe gînduri la domnul Green.

Vreo şase persoane încercau să domolească strălucirea unuia din baloane, umplut pînă la refuz, căruia i se atîrnase nacela şi cum se zvonea că un domn avea să „se-nalţe", mulţimea era mai neliniştită şi mai guralivă ca îndeobşte. Se mai afla acolo şi un personaj mic de statură — îmbrăcat în negru decolorat, cu un obraz soios şi o legătură ponosită la gît, neagră, tivită cu roşu, înfăşurată pe după grumaz ca o funie subţire — care intra în vorbă cu cine se nimerea şi avea ceva de spus despre orice observaţie i-ar fi ajuns la urechi. Stătea în picioare, cu mîinile împreunate, privind în sus după balon şi din cînd în cînd îi scăpa iute o exclamare plină de admiraţie pentru aeronaut, uitîndu-se în jur, doar-doar o prinde privirile cuiva.

— Halal de Green ăsta, ia te uită ce sus e, la al douăsutelea urcuş ; nu ştiu dacă s-o mai găsi vreunul ca el, pe Green ăsta nici nu-l doare capu' şi-o să o ţină aşa cît îi lumea, asta-i. Ascultă-mă pe mine, cînd întîlneşti unu' înzestrat nu glumă de natură ca ăsta, dă-i ghes !

Şi după ce se exprimă astfel îşi încrucişă braţele şi mai abitir ca oricînd, zgîindu-se la balon cu un soi de admiraţie şi totodată cu sfidare faţă de suflarea omenească,

în afară de sine și de Green, încît mulțimea mai mai credea că are de-a face cu un oracol.

— Aa, aveți mare dreptate, dom'le, rosti un alt gentleman, însoțit de nevastă, copii, mamă, sora nevesti-si, și de un roi de prietene de gen feminin — dichisite, cu batiste albe, jabouri și jachețele. Domnul Green e o mînă de fier, dom'le, cu el nu ți-i teamă.

— Teamă ! exclamă cel mic de statură ; nu-i nostim să-l vezi suind cu nevastă-sa într-un balon, iar fiul lui, și ăsta cu nevastă-sa, tăbîrcindu-se într-altul, și toți mergînd cu douăzeci sau treizeci de mile în trei ore, și pe urmă venind înapoi cu poștalionul ? Nu știu unde s-o mai ajunge și cu știința, asta mă muncește pe mine.

În acea clipă s-a iscat vorbă multă printre femeile în jachețele.

— Da' ce-or fi avînd doamnele de rîd, dom'le ? întrebă omul mic de statură, politicos.

— Sora mea, Mary, rosti una din fete, zice că ar vrea ca 'mnealui să nu-i fie frică cînd s-o găsi în nacelă și că speră să se mai și întoarcă.

— Fii pe pace, drăguță, răspunse omul mic de statură. Păi, dacă s-o mișca numai o lecuță fără știrea lui, Green îi arde numaidecît una peste cap cu tiliscopu' de-l aruncă în fundu' coșului și-l lasă acolo pironit pînă ce vin din nou jos.

— Zăău, crezi ? întrebă celălalt.

— De, cred, replică omulețul. Păi, el e rege acolo, el știe una și bună. Green are o prezență de spirit de te minunezi, nu alta.

Tocmai atunci toți ochii erau îndreptați către locul unde se făceau pregătirile pentru plecare. Coșul fusese atîrnat și la cel de-al doilea balon, amîndouă aduse aproape unul lîngă altul, iar fanfara militară începuse să cînte cu atîta înverșunare că pînă și cel mai sfios om de pe fața pămîntului ar fi fost fericit să dea orice pentru a părăsi palma aceea de pămînt unde se afla, și a se înălța în văzduh. Apoi domnul Green senior și distinsa lui soață

au intrat într-o nacelă, iar domnul Green junior şi soaţa *lui* în cealaltă ; pe urmă baloanele şi-au luat zborul, călătorii aerieni s-au ridicat în picioare, mulţimea din preajmă zbiera încîntată, cei doi domni care nu mai zburaseră pînă atunci au încercat să fluture drapelele, ca şi cum n-ar fi fost de loc nervoşi şi se simţeau de minune. Baloanele pluteau încetişor, omuleţul nostru pretinzînd solemn, mult după ce se vedeau în văzduh doar ca nişte puncte, că mai putea deslusi încă pălăria albă a domnului Green.

Gardienii împrăştiau gloata, nişte băieţaşi fugeau de colo-colo strigînd „ba-lon" şi pe la locurile de trecere pentru pietoni oamenii ieşeau din prăvălii în mijlocul drumului, şi după ce se uitau în văzduh gata-gata să-şi sucească gîturile, hăt, la cele două obiecte mici, negre, se întorceau agale, perfect satisfăcuţi, la treburile lor.

A doua zi, în ziarele de dimineaţă o cronică amplă despre acel zbor informa publicul cum că a fost cea mai frumoasă zi pe lîngă alte patru, din cîte îşi aduce aminte domnul Green, din viaţa sa, cum au putut vedea pămîntul tot timpul pînă ce norii l-au acoperit, şi cum umbra balonului pe trîmbele vălurite de aburi era grozav de pitorească ; împreună cu unele date ştiinţifice despre refracţia razelor solare precum şi anumite aluzii misterioase la căldura atmosferei şi la curenţii de aer circulari.

Mai era un articol interesant despre un om aflat într-o barcă pe care domnul Green junior l-a auzit exclamînd deslusit „Fir-ar să fie !" ceea ce domnul Green junior atribuia faptului că vocea celui din barcă ajunsese pînă la balon, iar sunetele se răsfrînseră de pe suprafaţa acestuia în nacelă. Articolul se încheia cu o aluzie uşoară la o nouă ascensiune miercurea viitoare, fapt foarte instructiv şi amuzant, după cum vor vedea cititorii noştri, urmărind ziarele. Dacă am uitat să menţionez data — nu le rămîne decît să aştepte pînă vara viitoare şi să folosească articolul scris cu prilejul primei ascensiuni — se vor dumiri la fel de bine.

OMNIBUZELE

Este îndeobște recunoscut că mijloacele publice de transport oferă un cîmp larg de observație și delectare. Dintre toate vehiculele construite de la arca lui Noe încoace — semnalat ca fiind cel dintîi — pînă în zilele noastre, vom alege omnibuzul.

Diligența nu era de dispreţuit, dar n-avea decît șase locuri și cum, de cele mai multe ori, aceiași oameni te însoțeau tot drumul — nici vorbă de vreo schimbare, de varietate. Și unde mai pui, după primele douăsprezece ore sau cam așa ceva, lumea începe să fie ursuză, somnoroasă, și cînd mai vezi pe cîte unul în scufă de noapte, s-a dus respectul pentru el — cel puțin așa este cazul cu mine. Apoi, pe drumurile întinse oamenii de obicei devin plicticoși, înșiră povești lungi, iar cei care nu-s vorbăreți din fire au tot felul de tabieturi neplăcute.

Odată călătoream cale de o sută de mile, cu poștalionul, alături de un ins corpolent, căruia, la fiecare stație unde se schimbau telegarii, i se înmîna pe fereastră cîte un pahar cu grog cald. Neplăcut, fără îndoială. Altă dată am călătorit întîmplător lîngă un băieţandru palid la chip, cu un păr blond din care aproape nu i se vedea gîtul, întorcîndu-se de la școală sub ochiul protector al ajutorului de vizitiu și îndrumat să fie

lăsat la Cross Keys pînă va fi chemat. Asta e poate mai rău decît romul cu apă, într-un spaţiu închis. Apoi, tot lanţul de neajunsuri care decurg din schimbarea vizitiului şi nenorocita descoperire pe care o face ajutorul vizitiului, firește, tocmai în clipa cînd ai aţipit — că-i lipsește un pachețel înfășurat în hîrtie cafenie, de care își amintea perfect că-l pusese chiar sub locul unde te odihnești dumneata. Mare forfotă, orbecăială, şi după ce te-ai trezit de-a binelea, înțepenit, cu picioarele ridicate printr-un efort aproape supranatural, iar el uitîndu-se pe sub ele, deodată bagă de seamă că de fapt îl aşezase în cutia de la capră. Zbang ! trîntește ușa — pachețelul e numaidecît găsit ; diligența pornește din nou, iar ajutorul cîntă la goarnă cît poate de tare, de parcă şi-ar bate joc de nenorocirea ta.

Astăzi, în omnibuz, nu mai întîmpini neajunsuri de acest soi, niciodată. De monotonie, nici vorbă nu poate fi. Pasagerii se schimbă în cursul unei călătorii aşa de des, ca figurile dintr-un caleidoscop, şi dacă nu e la fel de scînteietor, totuşi e mult mai amuzant. Cred că nu s-a înregistrat nici măcar un caz cînd cineva să fi adormit în vreunul din aceste vehicule. Cît despre istorisiri lungi, cine s-ar încumeta să spună o poveste lungă în omnibuz ? Şi chiar dacă s-ar găsi cineva, la ce bun ? Cine să-l asculte ? Şi încă ceva : copiii, deşi rar îi întîlnești prin omnibuze, chiar cînd sînt, dacă vehiculul e aglomerat, cum de obicei se întîmplă, stă cineva peste ei aşa că prezența lor trece neobservată.

Da, după mature cugetări şi o experiență vastă, am ajuns la părerea fermă că din toate vehiculele cunoscute, de la cupeul cu geamuri în care am fost dus către cristelniță, la harabaua aceea posomorită cu care, într-o bună zi, trebuie să facem ultima călătorie pămîntească, nimic nu poate sta alături de omnibuz.

Voi susține vehiculul în care fac zilnic drumul din capul străzii Oxford spre centru, împotriva tuturor celorlalte vehicule de pe stradă, dacă ar fi numai pen-

tru aspectul exterior luxos, sau pentru simplitatea perfectă a interiorului, ori de hatîrul vizitiului rece din fire. Acest tînăr domn este un exemplu unic de abnegaţie ; rîvna întrucîtva neînfrînată faţă de patronii săi, mereu îl bagă în belele şi uneori chiar la casa de corecţie. Cum iese din încurcătură îşi şi reia îndatoririle profesiunii sale cu un zel nestăvilit. Ceea ce îl deosebeşte mai ales este activitatea lui. Totdeauna se laudă „că poate face pe cîte un bătrînel să suie în omnibuz, îl închide înăuntru, şi o porneşte la drum, înainte de a se dumiri încotro merge", ispravă adesea înfăptuită de el spre hazul nemărginit al celorlalţi, în afară de bătrînelul cu pricina, care, în orice caz, nu-i în stare niciodată să vadă ce e de rîs aici.

Nu cred să se fi stabilit pînă acum cu preciziune cîţi pasageri pot intra într-un omnibuz. În mintea conducătorului există impresia, evident, că e îndeajuns loc să încapă înăuntru oricîte persoane ar putea fi ademenite.

— Mai e loc ? zbiară un pieton foarte înfierbîntat.

— Berechet, dom'le, răspunde conducătorul, deschizînd uşa încetişor şi nedezvăluind cum stau într-adevăr lucrurile, pînă ce bietul om urcă scara.

— Unde ? întreabă insul acela tras pe sfoară, dînd să sară din nou jos.

— Oriunde, dom'le, reia vizitiul, smucindu-l înăuntru şi trîntind uşa. Bravo, neicuşorule.

Retragerea este cu neputinţă ; noul sosit se împiedică de toate alea pînă ce cade cine ştie unde şi acolo rămîne.

Deoarece merg spre centru puţin înainte de ceasurile zece, vreo patru-cinci persoane sînt mereu aceiaşi pasageri nelipsiţi. Totdeauna îi luăm sus din acelaşi loc, totdeauna sînt îmbrăcaţi în acelaşi fel, vorbesc, invariabil despre acelaşi subiect — despre iuţeala din ce în ce mai mare a droştilor, şi despre nesocotirea obligaţiilor morale, oricare ar fi ele, dovedită de oamenii de la omnibuze. E

un bătrînel scund, ursuz, cu păr alb, totdeauna stă cum intri în dreapta, cu mîinile încrucișate pe mînerul umbrelei. Extrem de neliniștit, se așază acolo în scopul de a fi cu ochii pe omul care conduce omnibuzul și, în general, are cu acesta mereu aceleași și aceleași discuții. E foarte binevoitor în a ajuta lumea la urcat și coborît și totdeauna se oferă să-l lovească pe conductor ușor cu umbrela, cînd cineva e gata-gata să cadă. De obicei atrage atenția doamnelor să aibă cele șase parale pregătite pentru a nu fi nevoiți să zăbovească ; și cînd cineva trage în jos un geam pînă la care poate ajunge, numaidecît îl ridică din nou.

— Acum de ce mai oprești ? întreabă bătrînelul în fiecare dimineață în clipa în care simte că omnibuzul dă semne „să strunească" pe la colțul străzii Regent — și atunci se iscă între el și conducător un dialog cam în felul următor :

— Pentru ce-ai oprit ?

Conducătorul fluieră și se face că nu aude întrebarea.

— Am spus (îl lovește) pentru ce-ai oprit ?

— Pentru pasageri, dom'le. La... bancă.

— Știu că oprești pentru pasageri, dar aici nu trebuia. *De ce*-ai oprit ?

— Păi, dom'le, e greu de zis. Cred că fiindcă am zis că-i mai bine să opresc decît să merg mai departe.

— Bagă de seamă ! exclamă bătrînelul cu multă indîrjire... Las că te pun eu bine mîine. De mult te-am amenințat c-am s-o fac, de data asta nu scapi.

— Mulțumesc, 'mneavoastră, răspunde conducătorul, ducînd mîna la pălărie cu o expresie de recunoștință, în zeflemea — vă sînt foarte îndatorat, zău, dom'le.

La auzul acestor cuvinte tinerii din omnibuz izbucnesc în hohote de rîs, bătrînelul se face roșu ca focul la față și pare de-a dreptul scos din răbdări.

Un domn trupeș cu o lavalieră albă, privește din celălalt capăt al omnibuzului cu un aer profetic, și

spune că trebuie să se facă ceva, neîntîrziat, cu băieţii ăştia, altminteri cine ştie unde se va ajunge. Un altul, numai ifose, cu o geantă verde la el, îşi exprimă încuviinţarea deplină faţă de această părere, întocmai cum a făcut regulat, dimineaţă de dimineaţă, în ultimele şase luni.

Apare al doilea omnibuz, şi opreşte numaidecît dinapoia noastră. Alt domn bătrîn ridică bastonul în aer şi cu toată forţa aleargă spre vehiculul nostru ; mă uit cu mare curiozitate cum înaintează ; uşa se deschide ca să intre, dar deodată se face nevăzut — a fost înşfăcat înapoi de potrivnici ; la care conductorul taberei vrăjmaşe tună şi fulgeră împotriva alor noştri, că „mereu se întîmplă aşa cu babalîcul ăla" şi apoi glasul „babalîcului" se aude, protestînd zadarnic că a fost reţinut în chip samavolnic. Pornim la drum, celălalt omnibuz în urma noastră, şi de cîte ori ne oprim să culegem vreun pasager, opresc şi ei să-l ia ; uneori se urcă la noi, alteori la ei, şi cel la care nu se urcă spune că la ei ar fi trebuit să se suie, şi conductorii vehiculelor respective se fac albie de porci unul pe celălalt cu acest prilej.

De cum ajungem în apropiere de Lincoln's Inn Fields, Bedford Row, şi alte obişnuite staţii reglementare, o sumedenie de călători din cei de la început coboară, alţii noi se urcă, întîmpinaţi numai de feţe îmbufnate. Curios fapt, lumea aflată în omnibuz îi priveşte totdeauna pe noii veniţi de parcă ar socoti că ceilalţi n-au ce căuta înăuntru. Sînt absolut încredinţat că bătrînelul socoteşte deopotrivă pătrunderea acestora drept un fel de neobrăzare sfruntată.

Vorba se curmă cu desăvîrşire ; toţi, care mai de care, privesc absent pe fereastra din dreptul lor, fiecare crezînd că vecinul opus se zgîieşte la el. Dacă cineva coboară la Shoe Lane iar altcineva la staţia Farringdon, bătrînelul se răsteşte către acesta din urmă zicîndu-i că dacă se dădea jos la Shoe Lane i-ar fi scutit de zăbava

unei noi opriri — la care cei tineri din nou se pun pe rîs, bătrînul domn îi priveşte de sus şi nu spune nimic pînă ce ajunge la bancă, unde coboară cît se poate de iute, şi eu făcînd la fel, cu gîndul că, după plecare, las pe seama altora porţia de haz pe care a stîrnit-o persoana mea.

ULTIMUL BIRJAR ȘI ÎNTÎIUL CONDUCTOR DE OMNIBUZ

Dintre toți birjarii pe care am avut cîndva cinstea și norocul să-i cunosc din vedere — și cunoștințele mele în acest domeniu au fost cît se poate de întinse — unul mi-a făcut o impresie de neuitat, stîrnind în sufletul meu un simțămînt de admirație și respect, care presimt că nu va mai fi provocat, din păcate, de nici o altă ființă umană. Era un om simplu și simpatic la înfățișare, avea favoriți castanii, purta pălărie albă, umbla fără haină — nasul de obicei roșu, ochii de un albastru luminos ; cizmele după modelul Wellington, cu carîmbi înalți, care se întîlneau cu pantalonii scurți pînă la genunchi, din catifea în dungi, sau măcar ajungeau atît de aproape cît le îngăduia mărimea ; gîtul îi era totdeauna împodobit cu un fular galben deschis. Vara ținea în gură o floare, iarna un pai — nimica toată, însă pentru o minte contemplativă, indicii sigure de dragoste pentru natură și înclinații spre botanică.

Birja lui era admirabil vopsită în roșu aprins și, oriunde te-ai fi dus, în centru sau în partea de apus a orașului, la Paddington și Holloway, nord-est, vest sau sud, dădeai de trăsura roșie hurducîndu-se pe lîngă stîlpii de la colțurile străzilor, în sus și-n jos, printre birje, camioane, care, furgoane, omnibuze și strecurîndu-se prin cine știe ce manevre ciudate pe acolo unde n-ar fi fost cu putință să se strecoare nici un alt vehicul în afară de birja roșie. Simpatia mea pentru trăsura lui roșie era nețărmuită. Ce

n-aș fi dat să o pot vedea în convoiul celor de la teatrul Astley ! Pe viața mea, ar efectua asemenea performanțe încît ar face întreaga trupă de rușine : pe căpeteniile indiene, pe cavaleri, pe țăranii elvețieni, pe toți.

Unii oameni se plîng de cazna la urcare în cabriolete, alții se plîng de truda de la coborîre ; eu cred că și o obiecțiune și cealaltă pornesc dintr-o rea credință, din îndărătnicie. Urcarea în cabrioletă e o foarte plăcută și nostimă treabă, care dacă o faci cum se cuvine ajunge de-a dreptul melodramatică. Mai întîi, pantomima expresivă a celor optsprezece birjari din stație, în clipa în care înalți ochii din pămînt ! Apoi propria ta pantomimă ca răspuns — pur și simplu un mic balet. Patru trăsuri părăsesc numaidecît stația de birje, anume de hatîrul dumitale ; performanțele animalelor care le trag sînt o minunăție, cînd rîcîie roțile vehiculului de pietrele din marginea trotuarului, cînd țopăie jucăuș în rigolă... Îți alegi o birjă anume și te repezi spre ea. Un salt și ești pe prima treaptă, îți răsucești ușurel trupul către dreapta și te și afli pe a doua ; te apleci grațios pe sub hățuri, cu o sforțare totodată la stînga și iată-te în trăsură. Nu-i greu să găsești un loc : numai ce-l vezi pe vizitiu că-ți face delicat un vînt într-acolo și tule-o.

Coborîrea dintr-o birjă este, poate, ceva mai complicată teoretic, și întrucîtva mai anevoie, practic. Am studiat îndelung acest subiect, și, cea mai bună cale, socotesc, e să te arunci în afară, avînd încredere că o să ai norocul să aterizezi în picioare. Dacă-l lași pe vizitiu să coboare întîi și pe urmă te arunci și tu asupra lui, bagi de seamă că te împiedici de ceva la cădere. Dacă ai de gînd să-i oferi opt pence, nu care cumva să-i dai sau să-i arăți banii pînă ce nu ajungi teafăr pe caldarîm. Foarte rău dacă încerci să economisești patru pence. Te afli în bună parte la cheremul vizitiului și dacă nu te vatămă intenționat într-un fel sau altul, consideră că-ți face o favoare. Orice instrucțiune, totuși, despre chipul cum să cobori dintr-o birjă de piață este absolut de prisos cînd ai pornit la un drum mai lung, deoarece este probabil că vei fi proiectat afară binișor pînă să fi străbătut în întregime cea de-a treia milă.

Ultimul birjar

Nu mi-a ajuns la urechi vreun caz în care un cal de birjă să fi parcurs trei mile în șir fără să se prăbușească măcar o dată. Ei și ? Ce emoție ! În zilele astea de dezechilibru al sistemului nervos și de lehamite generală oamenii plătesc bucuroși pentru asemenea emoții... la drept vorbind, unde s-ar putea procura la un preț mai scăzut ?

Dar să ne întoarcem la birja roșie — era omniprezentă. Numai s-o fi luat în jos spre Holborn, pe strada Fleet sau pe oricare arteră principală cu trafic mare și să judeci singur. De cum dai colțul îți și apare dinaintea ochilor un cufăr ori două răsturnate pe jos ; un par smuls

din țîțîni, o cutie de pălării, un geamantan, un sac de călătorie aruncate foarte pitoresc peste tot ; un cal de birjă oprit locului privind în jur cu multă nepăsare și o gloată de oameni zbierînd și țipînd nestînjeniți, răcorindu-și fețele îmbujorate pe geamul unei spițerii.

— Ce se-ntîmplă aici, n-ați vrea să-mi spuneți și mie ?

— Păi, ce să fie, dom'le, o birjă.

— E cineva rănit, nu știi ?

— Doar pasagerii, dom'le. Tocmai îl priveam pe birjar cum dă colțu', și îi spuneam 'mnealui, că-i un căluț pe cinste, vine destul de bine, nu ? Chiar așa, zice celălalt domn cînd bum ! se ciocnește de un stîlp, și pasagerii zboară afară ca niște cărămizi !

Mai este nevoie să adăugăm că se referea la birja roșie, ori că domnul cu paiul în gură care ieșise atît de nepăsător din spițerie și se urcase cu morgă filozofică pe capră pornind în plin galop era chiar vizitiul birjei roșii ?

Omniprezența acestei birje roșii și înrîurirea exercitată asupra mușchilor care provoacă rîsul, pînă și ai celor din justiție, era de-a dreptul uimitoare. Dacă te făceai în sala de judecată din Primărie ai fi văzut că toată curtea se prăpădește de rîs. Primarul răsturnat în jilț se afla într-o stare de veselie frenetică pricinuită chiar de gluma lui ; domnul Hobler rîdea cu gura pînă la urechi, parte de giumbușlucurile primarului dar mai mult de ale vizitiului. Gardienii și ofițerii de poliție erau (așa cerea datoria) în extaz în fața domnului Hobler și a primarului laolaltă. Cei săraci lipiți pămîntului, aruncînd ocheade pline de respect către paraclisier, dădeau să zîmbească, în clipa cînd acestuia i se mai descreța fruntea. Un bărbat înalt cu o față ascuțită, puțin bilbîit, încercase, pare-se, să pună pe rol un caz de abatere amendabil împotriva vizitiului cu birja roșie, drept care vizitiul în chestiune, primarul și domnul Hobler ar fi făcut puțin haz, spre desfătarea tuturor, afară de a celui cu plîngerea. Pînă la urmă, curtea într-atît s-a amuzat de umorul înnăscut al vizitiului încît a fost iertat de orice speze iar el a pornit în plin galop cu trăsura roșie, ca să „impună", fără zăbavă, pe altcineva.

Vizitiul birjei roşii bizuindu-se pe străşnicia principiilor lui morale, ca şi mulţi alţi filozofi, obişnuia să cam ia simţămintele şi părerile societăţii rău de tot în zeflemea. În general vorbind, posibilităţile de a duce un pasager teafăr la destinaţie erau la fel de mari ca şi cele de a-l răsturna — poate mai degrabă prefera acest din urmă caz, pentru că, în afară că primea bani, mai făcea şi haz pe deasupra de necazul vreunui potrivnic. Lumea însă i-a declarat război prin tot felul de amenzi, iar la rîndul său avea el ac de cojocul lumii. Astfel chibzuia vizitiul birjei roşii. De aceea iscodea din priviri călătorul cînd acesta punea mîna în buzunarul vestei, cam după vreo jumătate milă de drum, spre a pregăti banii, şi cînd scotea numai opt pence, jos cu el !

Era o seară umedă cînd mi-am întîlnit prietenul ultima oară, pe Calea Tottenham Court, angajat într-o gîlceavă foarte aprigă şi oarecum personală cu un domn scund, vorbăreţ, într-o redingotă verde. Bietul om ! avea scuze berechet : nu căpătase peste optsprezece pence de la clientul său şi prin urmare era pradă unei indignări foarte firești. Cearta se înteţise destul cînd, în sfîrşit, domnul acela scund şi vorbăreţ, făcînd un calcul mintal asupra distanţei şi socotind că plătise dinainte mai mult decît se cuvenea, îşi mărturisi hotărîrea nestrămutată de a-l „înhăţa“ pe vizitiu a doua zi dimineaţă.

— Ascultă, bagă bine de seamă, tinere, vorbi domnul cel scund, mîine dimineaţă te-nhaţ.

— Zăău, nu mai spune ! exclamă prietenul nostru zeflemitor.

— Îţi spun eu ! reluă domnul cel scund. Bagă bine de seamă... atît ! Dacă trăiesc pînă mîine dimineaţă, ai să-ţi muşti degetele.

Domnul cel scund avea intenţii ferme şi ton mînios în vorbă ; luă supărat o priză de tabac, după ultima declaraţie care făcuse o impresie vizibilă în mintea vizitiului de la birja roşie. Parcă şovăi o clipă. Dar numai o clipă — şi hotărîrea fu numaidecît luată.

— Şi zici că vrei să mă bagi la răcoare, nu-i aşa ? rosti prietenul nostru.

— Întocmai ! întări omuleţul, cu şi mai multă vehemenţă ca înainte.

— Foarte bine, glăsui prietenul nostru, sumetecîndu-şi, foarte liniştit, mînecile de la cămaşă. Pentru asta capăt trei săptămîni... Buun, adică o să ţină pînă la mijlocul lunii care vine... dacă se mai adaugă alte trei ajung pînă la ziua mea de naştere... apoi mă văd cu zece lire la ieşire. O să capăt masă, casă, spălat tot timpu', la ţară, în loc să plătesc singur ; deci asta-i !

Astfel, fără multă vorbă, vizitiul l-a aruncat cît colo pe domnul cel scund, apoi a chemat poliţia să-l ridice, cu cea mai perfectă cuviinţă din lume.

Dar o povestire nu prea face parale dacă nu are şi o urmare, de aceea aş vrea să declar că, după cum ştiu cu certitudine, casa, masa şi spălatul i-au fost asigurate, în regulă. Întîmplător, cunosc faptul pentru că iată cum s-a petrecut : mă duceam, curînd după aceea, la Casa de corecţie din districtul Middlesex spre a fi martor la procedeul „greva tăcerii". M-am uitat, grozav de neliniştit, prin toate celulele în căutarea prietenului meu de atîta vreme pierdut. Nicăieri n-am dat totuşi de el şi începeam să cred că omuleţul în redingotă verde o fi renunţat să-i mai facă rău, cînd, străbătînd grădina de legume, aflată într-un loc împrejmuit cu stricteţe, am tresărit auzind un glas care parcă venea din zid, punînd tot sufletul într-un „cîntec de jale". Cînta „Toate-s pe capul meu", ce pe atunci tocmai începuse să fie recunoscut ca făcînd parte din muzica noastră naţională.

Eram uluit.

— A cui e vocea asta ? am întrebat.

Guvernatorul închisorii scutură din cap.

— Un nenorocit, răspunse, sărmanul de el. A refuzat să muncească, aşa că după multe încercări neizbutite de a-l convinge, am fost silit să dau ordin să-l pună singur într-o celulă. Spune că-i place foarte mult să stea astfel, şi cred, pentru că şade tot timpul pe duşumea şi cîntă melodii hazlii, cît e ziulica de mare !

Mai e nevoie să adaug că intuiţia nu m-a înşelat şi că cel care cînta melodii comice nu era altul decît vizitiul de la birja roşie, omul căutat cu atîta rîvnă ?

De atunci nu l-am mai văzut niciodată, am însă motive temeinice să cred că nobilul personaj era o rudă îndepărtată a unui apar, cunoştinţă de-a mea, care, odată,

cînd am trecut printr-o stație de poștalion unde trona el, și după ce s-a uitat tăcut la un ins înalt, care se căznea să se suie într-o birjă, s-a repezit la el, cînd totul s-a terminat (cum fac toți confrații lui) și, ducînd mîna la pălărie, ceru, așa, ca într-o doară :

— Un ban pentru apar.

Pasagerul acela era fără îndoială un om strîns la mînă și, pălind de mînie la auzul cererii, răspunse :

— Bani ? Pentru ce ? Că a venit și s-a uitat la mine, presupun !

— Păi, dom'le, interveni aparul, zîmbind cu o satisfacție nezdruncinată, pentru *asta* se cuvin două pence.

Același apar a ajuns mai tîrziu să ocupe o poziție foarte importantă în societate ; dar deoarece cunosc cîte ceva din viața lui și cum adesea m-am gîndit să spun ceea ce *știu*, nu voi avea poate un prilej mai bun decît acum.

Așadar, domnul William Barker, pentru că acesta era numele, domnul William Barker se născuse... dar ce rost are să vorbesc despre unde s-a născut domnul Barker și cînd ? De ce să mai cercetez catastifele înscrierilor în parohie, sau să răscolesc tainele matrimoniale ? Domnul William Barker *s-a* născut, altfel n-ar fi existat. De vreme ce există un fiu — există un tată. Efectul trebuie să aibă o cauză. Firește, aceasta este o informație suficientă pentru orice curiozitate, ca în cazul Fatimei islamice ; iar dacă nu, regret neputința mea de a aduce dovezi suplimentare în această chestiune. Ar putea să fie o cale mai satisfăcătoare, mai strict parlamentară ? Imposibil.

De la început aș vrea să recunosc deopotrivă neputința în a preciza epoca, sau prin ce proces ciudat numele de William Barker al acestui domn s-a schimbat în „Bill Boorker". Domnul Barker a avut o înaltă și nu mai puțin răspîndită faimă, în rîndul membrilor acelei profesiuni căreia, în mod straniu, și-a închinat strădaniile. Pentru ei era îndeobște cunoscut ca „Bill Boorker", iar familiar, măgulitor „Bill Scandalagiu'", cea de-a doua denumire, fiind o poreclă plină de haz și expresivă, dînd în vileag marele talent al domnului Barker „de-a face scandal", de a-i înfuria pe unii supuși ai maiestății sale, vehiculați de colo-colo cu ajutorul omnibuzelor. Viața timpurie a domnului Barker e puțin cunoscută, dar chiar și acest puțin se află

învăluit în multă îndoială şi obscuritate. Lipsa de îndemînare, neastîmpărul, predilecţia pentru berea Porter, înclinaţia faţă de tot ce-i nestatornic în natură şi pentru expediente, deopotrivă cu multe alte valoroase aptitudini par să fi fost trăsăturile sale caracteristice. Zarva unei şcoli parohiale cu cursuri gratuite, liniştea sumbră a închisorii din district, nu puteau produce nici cea mai mică modificare în atitudinea domnului Barker. Dragostea sa pentru varietate, schimbare, nimic n-ar fi putut s-o înăbuşe ; nici o pedeapsă din lume n-ar fi putut să-i subjuge firea-i cutezătoare.

Dacă ar fi să vorbim deschis despre vreo meteahnă din tinereţele domnului Barker, atunci aceasta nu-i decît una plăcută... iubirea, iubirea în forma ei cea mai de înţeles — iubirea pentru femei, lichide şi batiste. Nu era un simţămînt egoist — nu se mărginea doar la posesiunea pentru sine, exclusivă, aşa cum atîţia bărbaţi se complac să o privească. Nu — era o iubire mai nobilă — un principiu general. Se extindea cu egală putere către proprietatea altor oameni.

Există aici ceva foarte înduioşător, şi cu atît mai înduioşător cu cît asemenea altruism este încă imperfect răsplătit. Închisorile Bow, Newgate şi Millbank sînt o sărăcă răsplată a bunăvoinţei, care se traduce printr-o iubire năvalnică faţă de orice obiect existent. Aşa simţea domnul Barker. După o întrevedere mai îndelungată cu cele mai înalte autorităţi legale, şi-a părăsit patria nerecunoscătoare, cu consimţămîntul şi pe cheltuiala statului. Ajuns pe un ţărm departe, s-a îndeletnicit acolo ca un Cincinnat [1], cu desţelenirea şi cultivarea pămîntului — ocupaţie paşnică în care o perioadă de şapte ani s-a scurs aproape pe nesimţite.

N-avea de unde şti dacă la capătul acestui răstimp de care tocmai am pomenit, statul britanic i-ar fi reclamat domnului Barker prezenţa aici, sau dacă nu i-ar fi reclamat cumva şederea în străinătate. Aş fi înclinat, totuşi, să susţin cea de-a doua alternativă, deoarece nu prea

1 *Cincinnat (Lucius Quinctius Cincinnatus)*, secolul V î.e.n., consul roman care a renunţat la viaţa politică pentru a se dedica muncii cîmpului.

cred să fi fost promovat, la întoarcere, în vreun alt post public decît cel din colțul de la Haymarket, unde funcționa ca ajutor de apar la stația de trăsuri de piață. Așezat — în exercițiul funcțiunii — pe două găleți, lîngă rigolă, cu o placă de alamă și număr prinse de un lanț masiv pe după gît, înfășurat la glezne, curios, cu șomoioage de paie, s-ar părea că atunci formulase acele observații asupra firii omenești care au exercitat o înrîurire puternică asupra tot ce-a întreprins mai tirziu în viață.

Domnul Barker își îndeplinea abia de cîteva luni meseria, cînd apariția primului omnibuz determină opinia publică să-și îndrepte atenția spre o nouă direcție, oprind o sumedenie de trăsuri de piață să mai plece în vreo direcție oarecare. Domnul Barker, cu geniul său, mirosi numaidecît ce mare neajuns avea să însemne pentru stațiile de birje și poștalion, prin urmare și pentru apari, propășirea sistemului din care făcea parte primul omnibuz. A înțeles de asemenea și necesitatea să se apuce de o meserie mai rodnică ; cu mintea lui sprintenă, a deslușit numaidecît ce mult s-ar putea face din a-i atrage pe tineri și pe cei distrați și a-i îmbrînci pe bătrîni și bicisnici într-un omnibuz greșit și a-i duce așa pînă ce, ajunși la desperare, ei să se răscumpere plătind șase pence de cap de om, sau, pentru a folosi expresia lui plastică în toată frumusețea ei inițială „pîn'ce le-o ieși păru' prin căciulă și s-o scotoci prin buzunare după parale".

Pentru înfăptuirea proiectului său atît de drag s-a ivit un prilej de la sine. Se tot zvonea prin piețele de birje că s-ar fi construit un omnibuz care să meargă de la Lisson Grove pînă la Bancă, în jos pe strada Oxford și Holborn ; sporirea rapidă a numărului de omnibuze pe calea Paddington dădea apă la moară acestui plan. Domnul Barker întrebă în taină și precaut prin cartierele cu pricina. Știrea era întemeiată ; „Royal William" avea să facă prima sa cursă lunea următoare. Tîmpită treabă. Un vizitiu tînăr, întreprinzător, cu mare faimă de mardeiaș — care tocmai căzuse la o înțelegere cu părinții a trei copii chelfăniți bine, și scăpase de-o amendă pentru că doborîse la pămînt o bătrînă — era cel care conducea, iar istețul de proprietar, cunoscînd talentele domnului Barker îl angajă din capul locului în postul vacant de ajutor. Omni-

buzul a început să gonească iar domnul Barker a intrat într-un costum nou și o nouă sferă de acțiune.

Pentru a recapitula toate îmbunătățirile introduse în sistemul omnibuzelor de acest om nemaipomenit — încet, ce-i drept, dar sigur — ar ocupa un spațiu cu mult mai mare decît putem consacra acestor amintiri precare. Lui i se atribuie, îndeobște, ideea unei practici care apoi s-a generalizat și anume aceea că vizitiul unui al doilea omnibuz să se țină tot timpul în spatele celuilalt, în așa fel încît oiștea de la vehiculul său să se proptească fie de ușa celuilalt, ori de cîte ori se deschide, fie în trupul oricărui domn sau doamne care s-ar încumeta să intre — o invenție plăcută și hazlie, dezvăluind întreaga originalitate a ideii și o splendidă risipă de inteligență cutezătoare, atît de evidentă la acest mare om în orice acțiune.

Domnul Barker avea, firește, potrivnici — dar există cineva în societate care să nu aibă ? Pînă și dușmanii lui cei mai înverșunați nu ar putea tăgădui că a dus la Paddington mai multe doamne și domni în vîrstă, care voiau să meargă la Bancă și a dus la Bancă mai multe doamne și domni care voiau să meargă la Paddington, decît toți cei șase vizitii de pe șosea și oricît ar încerca răuvoitorii să pună la îndoială adevărul acestei afirmații, ei știu foarte bine — e un fapt stabilit — și anume că a transportat în ambele locuri o sumedenie de persoane vîrstnice de amîndouă sexele, care nu aveau cîtuși de puțin intenția să meargă undeva, oriunde ar fi.

Tocmai domnul Barker a fost ajutorul de conductor care s-a remarcat cu noblețe, a trecut o vreme de atunci, pentru că a ținut un negustor pe scară — omnibuzul aflîndu-se tot timpul în plină viteză — pînă ce, spre deplina lui satisfacție, l-a azvîrlit cît colo, în cele din urmă. Domnul Barker ar fi trebuit să fie acela care, profund mîniat că fusese alungat în chip rușinos dintr-un local public, i-a ars patronului un picior în genunchi din care pricină acesta a și dat ortul popii. Spun că „ar fi trebuit să fi fost" domnul Barker, pentru că asta nu-i o faptă obișnuită și nu putea fi ticluită de o minte oarecare.

Întîmplarea a intrat în istorie ; s-a consemnat în „Calendarul din Newgate" și aș dori să pot pune această is-

pravă plină de eroism în seama domnului Barker. Spre regretul meu sînt silit să declar că nu el a fost autorul; aș vrea din considerație pentru familia sa, să pot afirma că a fost măcar fratele lui!

Cunoștințele domnului Barker asupra firii omenești s-au dezvoltat frumos în exercițiul minunatei sale profesii. Dintr-o ochire putea spune unde avea de gînd să se ducă un pasager și, în consecință, striga și numele locului, fără nici cea mai neînsemnată referire la adevărata destinație a vehiculului. Știa exact genul de bătrînă care era prea fîstîcită de procesul de urcare și smulgere din hudubaie, pentru a descoperi unde coborîse pînă a nu fi prea tîrziu. Avea o percepere intuitivă despre ceea ce se petrecea în mintea unui călător cînd hotăra în sinea lui ca „vizitiul să fie reclamat mîine dimineață"; avea grijă totdeauna să se facă agreabil slujnicelor, pe care le așeza lîngă ușă și cu care discuta tot timpul.

Judecata omenească nu-i infailibilă niciodată și uneori se întîmpla ca domnul Barker să facă experiențe asupra timidității sau toleranței unei persoane nepotrivite, în care caz, o somație de la poliție a fost, nu numai o dată, urmată de un mandat de arestare. Totuși, astfel de fleacuri nu erau în măsură să-i poată subjuga libertatea spiritului. De îndată ce se spulberau își relua cu o rîvnă neînduplecată îndatoririle cerute de profesia lui.

Am vorbit despre domnul Barker și despre vizitiul de la birja roșie, la trecut. Vai! Domnul Barker lipsește iarăși dintre noi, iar tagma oamenilor căreia amîndoi îi aparțin este pe cale de dispariție rapidă. Îmbunătățirile și-au făcut loc sub coviltirul birjelor, au pătruns pînă în ungherele cele mai tăinuite ale omnibuzelor. Murdăria și barhetul au să dispară în fața curățeniei și a livrelei. Mahalagismele vor fi uitate pe măsură ce civilizația se generalizează — iar acelui corp luminat la minte, elocvent, înțelept și profund care e magistratura din Londra, i se vor reduce la jumătate amuzamentul și ocupațiile.

O SCHIȚĂ PARLAMENTARĂ

Sper că cititorii mei nu se vor alarma de acest titlu cam amenințător. N-am de gînd, îi asigur, să fac politică și nici cea mai mică intenție să fiu mai prozaic precum de obicei — numai de-aș putea. S-a întîmplat ca o povestire ușoară despre aspectul general al Camerei, cu gloata strînsă în noaptea unei dezbateri importante, să fi stîrnit oarecare haz, și deoarece mi-am îndreptat pașii cîteodată în Camera de care am pomenit, așa cum este astăzi — am vizitat-o destul de des în interes personal, și mai abitir pentru liniștea și tihna mea — m-am hotărît să o descriu. Înlăturînd din minte, așadar, orice simțămînt de teamă, pe care doar ideea de încălcare a privilegiilor, ordine de arestare, denunțuri împovărătoare, impozite și mai împovărătoare, ar putea să le trezească, intru numaidecît în clădire și astfel în subiect.

Patru și jumătate — la cinci secretarul va fi „în picioare", după cum notează uneori ziarele în chip de noutate, de parcă oratorii ar avea din cînd în cînd obiceiul să stea și în cap. Membrii parlamentului se perindă înăuntru, unul după altul, grupuri-grupuri. Puținii spectatori care izbutesc să obțină locuri în picioare pe culoare, îi cercetează din priviri, cînd trec, cu cel mai mare interes, și dacă cineva poate întîmplător să identifice vreunul din membri, devine centrul atenției. Cînd și cînd se aud șoapte pline de gravitate.

— Iată-l pe Sir John Thomson.

— Care, cel cu ordinul aurit pe după gît ?

— Nu, nu ! ăsta-i unul din comisia executivă... sir John Thomson e celălalt, cu mănuşi galbene.

— Uite şi pe domnul Smith.

— Aha !

— A, ce mai faci, domnule ? (unul din membrii noi)... Ce mai faci, domnule ?

Domnul Smith se opreşte, se întoarce pe călcîie cu un aer de încîntare şi bună-cuviinţă (pentru că zvonul despre o plănuită dizolvare se vîntură foarte intens în dimineaţa aceea), apucă amîndouă mîinile alegătorului care-l salută şi după ce-i răspunde cu cea mai entuziastă căldură, se repede în sală cu un nemaipomenit avînt pentru cauza obştească, făcînd o impresie uriaşă, favorabilă sieşi, în mintea concetăţenilor lui.

Numărul noilor veniţi sporeşte, sporesc zăpuşeala şi zgomotul în chip foarte neplăcut. Slujitorii în livrea alcătuiesc o cărare neîntreruptă de o parte şi de alta a locului de trecere, şi trebuie să te faci mic de tot ca nu cumva să te scoată afară. Vedeţi omul acela corpolent în redingotă albastră, are o voce răguşită — poartă o pălărie ciudată cu gardină largă, pantaloni pînă la genunchi de catifea albă, cizme cu carîmbi — a vorbit o jumătate de oră în şir, şi e aşa de umflat în pene încît a stîrnit puţin haz printre străinii din preajmă. Este judecătorul de pace din Westminster. Trebuie să fi băgat de seamă cît de condescendent l-a salutat pe preşedintele care tocmai trece acum, aerul din cale-afară de demn cu care admonestează mulţimea. Acum e cam iritat de purtarea foarte necuviincioasă a celor doi tineri dinapoia lui, care tot timpul cît au stat acolo n-au făcut altceva decît să se hlizească.

— Credeţi c-o să se separe-n seara asta, domnule... ? întreabă sfios un omuleţ din mulţime, căutînd să-l împace pe funcţionar.

— Cum *poţi* pune, domnule, asemenea întrebări ? răspunde acesta, în gura mare, apucînd ursuz bastonul gros pe care îl ţine în mîna dreaptă.

— Domnule, vă rog, nu... Vă rog, domnule, nu...

Omuleţul pare de-a dreptul speriat, iar cei din mulţime cum nu ştiu despre ce e vorba rîd, pur şi simplu, în hohote.

Tocmai în clipa aceea, la capătul culoarului lung, se iveşte un nefericit cu o mină zîmbăreaţă. Izbutise să scape de ochiul vigilent al uşierului de jos şi, evident, se felicita, văzînd că îşi croise drum atît de departe.

— Înapoi, domnule... ce *cauţi* aici ? zbiară răguşitul, grozav de răspicat, subliniindu-şi vorbele prin gesturi, în clipa în care vinovatul dă cu ochii de el.

Străinul face o pauză.

— Dumneata n-auzi ?... vrei să te duci înapoi ? continuă persoana oficială, împingîndu-l pe intrus cîţiva paşi, uşurel.

— Ia-ascultă, pe mine să nu mă-mpingi, rosteşte străinul, răsucindu-se furios.

— Ba am s-o fac, domnule.

— N-ai s-o faci !

— Ieşi afară, domnule.

— Ia mîna de pe mine, domnule.

— Treci, domnule, la o parte de pe culoar.

— Ţi-ai luat nasul la purtare.

— Cum ! exclamă cel cu cizme.

— Ţi-ai luat nasul la purtare, domnule, eşti un bădăran, rosteşte străinul, miniat.

— Domnule, te rog nu mă sili să te azvîrl afară, îi întoarse vorba celălalt — te rog foarte mult... am ordin să păstrez liber culoarul ăsta... preşedintele mi-a poruncit aşa.

— Dracu' să-l ia ! răcneşte intrusul.

— Hei ! Wilson !... Collins ! strigă gîfîind funcţionarul, paralizat de-a binelea la auzul acestei expresii jignitoare, care, în mintea lui face cît o înaltă trădare — scoate pe omul ăsta afară... scoate-l afară-ţi spun ! Cum ai îndrăznit, domnule ? şi nefericitul luat pe sus cobora cîte cinci trepte deodată, căutînd, de cîte ori se oprea, s-o ia înapoi, tunînd şi fulgerînd că se va răzbuna pe el şi pe toţi subalternii lui.

— Faceţi loc, domnilor... vă rog faceţi loc să intre membrii, vă rog ! strigă zelosul funcţionar, venind înapoi în fruntea unui şir întreg de liberali şi independenţi.

Vedeți și pe domnul acesta înspăimîntător, alb ca varul la față, și a cărui mustață neagră, stufoasă, i-ar fi dat aspectul figurinelor din geamul unei frizerii, dacă înfățișarea lui ar fi avut măcar ceva din spiritul de care sînt însufleţite acele momîi de ceară făcute după minunatul chip omenesc. Acesta este ofițer al miliției, cel mai hazliu din tot Parlamentul. Poate fi ceva mai deosebit de absurd decît ifosele lui de caraghioasă măreție atunci cînd se îndreaptă spre marele vestibul, rotindu-și ochii în cap ca cei ai unui turc de la un ceasornic olandez de duzină? Niciodată nu-l vezi fără un teanc de hîrțoage soioase pe care-l ține sub brațul stîng, presupuse în general a fi diverse procese verbale din 1804, sau cine știe ce alte documente însemnate. E punctual ca un ceasornic și nu rareori exclamațiile searbăde : „bravo-bravo" sînt semnalul unor rîsete pe înfundate.

El este cel care cîndva a trimis un curier în galeria străinilor din vechea Cameră a Comunelor ca să afle numele unui individ care folosea un monoclu, pentru a se plînge președintelui că persoana în chestiune se „binocla" la el! Altădată, se spune că ar fi apărut la Bellamy — un bufet unde persoane care nu sînt membri în Parlament puteau fi cu mare dificultate admise — și zărind doi sau trei domni la cină, despre care știa că nu sînt membri și deci nu-și puteau îngădui să protesteze în acel loc, a făcut gluma de a-și pune picioarele cu cizme cu tot pe masa lor! În general însă e inofensiv, și vesel.

Cu multă răbdare, și din oarecare interes pentru prietenul meu polițistul, am pus la cale să-mi fac drum spre sala de vot, în care timp veți avea prilejul să aruncați o privire de ansamblu în Parlament, cînd se deschide ușa pentru a lăsa să intre membrii. De pe acum e destul de plin ; membrii, în grupuri mici, s-au strîns laolaltă ca să dezbată subiecte interesante la ordinea zilei.

Personajul acela elegant, în frac negru cu revere și manșete de catifea, care poartă dezinvolt o pălărie *D'Orsay* este „Tom Onestul", un reprezentant din City, iar bărbatul acela spătos într-o pelerină căptușită cu alb

— nu cel de lîngă stîlp, celălalt, cu păr blond, revărsat la spate peste gulerul redingotei — este colegul lui. Omul blajin cu înfăţişare aleasă, îmbrăcat în tunică albastră, pantaloni gri, lavalieră şi mănuşi albe, a cărui haină încheiată strîns pe corp dezvăluie din plin statura bărbătească, cu pieptul lat, este o figură foarte bine cunoscută. În viaţa lui a avut de purtat numeroase bătălii şi a învins ca un erou din vechime, fără alte arme decît cele cu care natura îl înzestrase. Bătrînul de lîngă el, în picioare, cu trăsături aspre, este într-adevăr un exemplar izbutit dintr-o tagmă de oameni acum aproape stinsă. E provincial şi aşa a fost de cînd se ştie. Priviţi-i haina cafenie, şleampătă, largă, cu buzunare încăpătoare de o parte şi de alta, uitaţi-vă la pantalonii pînă-n genunchi, la cizme ; vesta imens de lungă, lănţucul de argint care se clatină mai jos de ceas, pălăria maron cu boruri mari, lavalieră albă legată într-o fundă bogată, cu capetele atîrnîndu-i pe sub plastron. Asemenea costum se vede rar astăzi şi cînd puţinii care-l mai poartă vor fi murit, atunci dispare cu totul. Poate să-ţi istorisească povestiri îndelungi despre Fox, Pitt, Sheridan şi Canning, despre cum era pe vremea aceea diriguit Parlamentul — cu mult mai bine — cînd obişnuia să se deştepte la ora opt sau nouă, în afara zilelor de campanie, de care toată lumea era înştiinţată dinainte. Are mult dispreţ pentru toţi membrii din Parlament şi socoteşte absolut cu neputinţă ca un om să poată spune ceva care să merite a fi ascultat dacă nu a stat în această instituţie cel puţin cincisprezece ani fără să fi spus nimic. Este de părere că „tînărul Macaulay“ e un impostor în lege ; recunoaşte că lordul Stanley s-ar putea să ajungă ceva într-o bună zi, dar, „e prea tînăr, domnule... prea tînăr“. O excelentă autoritate în istorisirea întîmplărilor „cu precedent“, şi cînd devine vorbăreţ, după un pahar de vin, atunci îţi spune cum domnul Cutare şi Cutare, cînd era mînă de fier în guvern, a adus patru oameni, din pat i-a luat, ca să creeze majoritate de vot şi trei dintre ei au murit pe drum, înapoi spre casă ; cum Parlamentul s-a scindat cîndva în două pe chestiunea schimbării lumînărilor din interior ; cum o dată preşedintele lăsat în jilţul său, din întîmplare, la sfîrşitul lucrărilor, a fost silit să rămînă în clădire, singur, vreo trei ore, pînă cînd un

membru oarecare a putut fi găsit și adus înapoi, fiind pus la curent cu cele petrecute — și cîte și mai cîte alte întîmplări deopotrivă cu acestea.

Iată-l, acolo se află, sprijinit în baston, privind îngîmfarea eminențelor din jurul lui cu cel mai profund dispreț ; și evocînd dinaintea ochilor minții scenele la care asistase în Parlamentul de odinioară, în zile de mult trecute, cînd simțămintele lui erau mai proaspete, mai luminoase și cînd, după cum își închipuie, spiritul, talentul, patriotismul înfloreau, deopotrivă, mai luminoase.

Sînteți curioși să știți cine-i tînărul în pardesiul acela aspru, care de cînd stă aici a acostat pe fiecare membru din parlament, la intrare ?

Nu este un membru, e doar „sclav din tată-n fiu" sau, cu alte cuvinte, un reporter irlandez de la un ziar irlandez, care tocmai și-a procurat cea de-a patruzeci și doua semnătură de la un membru în parlament pe care nu-l mai văzuse niciodată pînă atunci. Iată-l din nou la lucru... altul ! Binecuvîntat să fie, și-a și umplut pălăria și buzunarele.

Am să-mi încerc norocul la Galeria străinilor, deși felul dezbaterilor nu prea îmi dă speranțe de izbîndă. Dar ăsta ce s-o fi tot învîrtind ? Își ține ordinul ca și cum ar fi un medalion care la o comandă s-ar deschide ? Fleacuri. Păstrează-ți ordinul pentru un autograf, dacă merită să-l ții și fă-ți apariția în ușă cu degetul cel mare și arătătorul strecurate expresiv în buzunărașul de la vestă. Bărbatul înalt, viguros, îmbrăcat în negru, este ușierul.

— Vreun loc ?

— Nici vorbă... două sau trei duzini de domni așteaptă la parter în speranța că cineva o pleca.

Scoate-ți portmoneul.

— Ești *absolut* sigur că nu mai e nici un loc ?

— Mă duc să văd, răspunde ușierul, privind cu subînțeles portmoneul, dar mi-e teamă că nu mai sînt.

Se întoarce și, într-adevăr afectat, te asigură că ar fi omenește cu neputință să te apropii de galerie. N-are nici un rost să mai aștept. Cînd ți se refuză în asemenea împrejurări intrarea în galeria străinilor din Camera Comu-

nelor, te poți întoarce acasă profund satisfăcut că sala trebuie să fi fost plină pînă la refuz [1].

Îmi îndrept pașii înapoi pe coridorul lung, cobor scările și străbătînd Curtea Palatului mă opresc la o ușă joasă, înjghebată lîngă intrarea regelui în Camera Lorzilor.

Cu încuviințarea ofițerului de gardă ai putea pătrunde în galeria reporterilor, de unde sala se vede acceptabil. Atenție la scări, căci sînt ca vai de lume, mai ales cînd treci prin portița aceea. De îndată ce ochii ți se obișnuiesc puțin cu întunericul de aici și cu licărul candelabrelor de jos vei băga de seamă că un personaj neînsemnat din latura ministerială a Camerei (în dreapta dumitale) vorbește într-un zumzet de glasuri și o hărmălaie care ar putea rivaliza cu turnul Babel, dacă nu s-ar petrece totul într-o singură limbă.

Cînd și cînd cîte un „bravo, bravo", stîrnind rîsul, pornește de la prietenul belicos cu mustață ; stă pe un scaun din fund, lîngă perete, dinapoia membrului parlamentar care a luat cuvîntul la fel de feroce și alambicat ca de obicei. Privește o dată în jur și pleacă ! Sala propriu-zisă și galeriile laterale sînt înțesate de membri, unii din ei țin picioarele pe speteaza scaunului din față, alții și le întind cît sînt de lungi pe dușumea — unii ies, alții vin, toți vorbesc, rîd, se întind, tușesc, oftează, se miră, mormăie, într-un vacarm și o hărmălaie de neînchipuit, mai ceva decît chiar în zilele de tîrg la Smithfield, ori în toiul unei lupte de cocoși.

Dar să nu trecem cu vederea bucătăria Bellamy, sau, cu alte cuvinte bufetul, obișnuit în cele două Camere parlamentare, unde ministeriabilii, opoziționiștii, liberalii și conservatorii, radicalii, membrii Camerei Lorzilor și anarhiștii, străinii de la galerie și străinii mai cumsecade de la bară, au deopotrivă cale liberă, unde diferiți membri onorabili își dovedesc perfecta lor independență rămînînd de-a lungul unei întregi dezbateri grele, mîngîindu-se cu cele lumești, și de unde sînt solicitați de anumite persoane

[1] Această schiță a fost scrisă înainte de a se fi renunțat la practica de a se expune membrii din Parlament, la fel ca orice alte curiozități, pentru mica taxă de jumătate coroană. *(n.a.)*

— cînd Camera este pe punctul de a se dizolva — fie să-şi dea votul lor conştient în chestiuni despre care sînt conştient ignoranţi, fie să găsească o supapă de scăpare exuberanţei lor poznaşe izvorîte din aburii năstruşnici ai vinului ; prin zbierete furtunoase „se dizolvă !", întretăiate cînd şi cînd de scurte răgete, de vreun lătrat, croncănit sau de alte manifestări senatoriale hazlii.

După ce urcaţi scara strîmtă din Camera Comunelor, care, în sediul vremelnic de azi duce spre locul descrierii noastre, veţi observa două camere în dreapta, cu mese din loc în loc pentru prînzit. Nici una nici alta nu-i bucătăria, deşi amîndouă slujesc aceluiaşi scop ; bucătăria se află puţin mai încolo, spre stînga, mai sus de cele o jumătate duzină de trepte. Înainte de a urca scara, totuşi, trebuie să vă cer să zăboviţi în faţa acestui mic loc împrejmuit, cu ferestre glisante şi să vă atrag îndeosebi atenţia asupra moşneagului în negru, scorţos şi cu înfăţişare onestă, singurul ocupant. Nicholas (nu mă dau în lături de a-i spune numele bătrînului, pentru că dacă Nicholas nu-i un om cunoscut, atunci cine să mai fie, şi numele oamenilor cunoscuţi sînt proprietate obştească) — Nicholas este majordomul casei Bellamy, şi a ţinut acelaşi local, era îmbrăcat exact la fel, spunea exact aceleaşi lucruri, de cînd cei mai vîrstnici din oaspeţii prezenţi îşi pot aduce aminte. Ce slujitor fără cusur, Nicholas ăsta ! Ştie ca nimeni altul să meşterească sosurile pentru salate — să pregătească minunat limonada cu sifon, să amestece în chip deosebit grog rece cu punch şi, mai presus de orice, e un neîntrecut cunoscător în materie de brînzeturi. Dacă bătrînul are în firea lui şi ceea ce se numeşte vanitate, în legătură cu această însuşire se manifestă, şi dacă ar fi cu putinţă să ne închipuim că ceva pe lumea asta i-ar putea zdruncina calmul său imperturbabil, aceasta ar putea fi, aş spune, îndoiala asupra judecăţilor sale cu privire la acest important subiect.

N-ar trebui să vă spun însă toate acestea, deoarece, dacă aveţi o picătură de spirit de observaţie, simpla ochire asupra omului ăstuia ferchezuit, cu un chip inteligent — lavalieră albă, imaculată, prinsă de douăzeci de ani totdeauna la fel, într-o fundă puţin ţeapănă, căzînd în falduri pe plastronul mic al cămăşii — şi asupra siluetei plăcute cuprinsă într-un costum negru de stofă fină, vă va

da o idee mai exactă despre adevărata lui fire decît ar putea s-o facă rîndurile acestei umile descrieri.

Nicholas nu prea-i în elementul lui acum ; nu mai poate vedea bucătăria, ca la vechea Cameră, atunci, o fereastră a odăii lui dădea direct acolo... şi apoi, pentru dumirirea şi folosul curioşilor mai tineri, rămînea ceasuri întregi împreună cu ei ca să răspundă la întrebări respectuoase în legătură cu Sheridan, Perceval, Castlereagh, şi Dumnezeu ştie cine încă, cu evidentă încîntare, punînd totdeauna „domnul" înaintea fiecărui nume de parlamentar.

Nicholas, ca orice om de vîrsta şi situaţia lui, are o idee anume despre degenerescenţa timpului. Rareori îşi exprimă opiniile politice, dar am izbutit să stabilim, chiar înainte de trecerea la Legea Reformei, că Nicholas era un reformist cu trup şi suflet. Mare ne-a fost mirarea însă descoperind puţin după întrunirea primului Parlament reformist, că el era cel mai asiduu şi mai neînduplecat conservator ! Foarte ciudat — unii oameni îşi schimbă părerile de nevoie, alţii din oportunism, iar alţii după inspiraţie, dar că Nicholas ar fi suferit vreo schimbare, într-un anumit sens, era un eveniment asupra căruia niciodată nu reflectasem şi care ar fi trebuit socotit imposibil. Marea lui îndărătnicie împotriva clauzei care împuternicea districtele din metropolă de a numi membrii în Parlament, era, de asemenea, pur şi simplu incomensurabilă.

În cele din urmă am descoperit taina — membrii din metropolă luau masa totdeauna acasă. Ticăloşii ! Cît despre membrii irlandezi, lucrurile stăteau şi mai rău — de-a dreptul neconstituţional. Păi, domnule, un membru irlandez se ducea acolo şi înfuleca la masă mai mult ca trei membri englezi laolaltă. Vin nu comanda — bea bere cu o stacană de jumătate galon [1] şi pleca acasă la Manchester Buildings, sau în strada Millbank pentru whiskey cu apă. Urmarea ? Eh, pierdere a monopolului de băuturi — pierdere definitivă, domnule. Ce om ciudat mai e şi Nicholas, parte integrantă din însăşi clădirea asta. Mă întreb dacă a părăsit vreodată vechile locuri de pe aici... eram sigur că

[1] Măsură de capacitate, *1 gallon* = 4,546 l.

o să citesc în ziare, a doua zi dimineață după foc, un reportaj patetic asupra unui moșneag în haine negre, cu înfățișare sobră, care fusese văzut la una din ferestrele superioare cînd pîrjolul era în toi, declarînd sus și tare că vrea să se prăvălească o dată cu Parlamentul. A fost totuși scos afară — și acum iată-l, mereu același de la ultima sesiune, de parcă ar fi scos din cutie. Iată-l, la vechiul lui post, noapte de noapte, așa cum l-am descris, și, cum puțini sînt oamenii de caracter, iar slujitorii credincioși și mai puțini, îi urez viață lungă !

Ei, și după ce v-ați luat locul, în bucătărie, și ați băgat de seamă, firește, focul arzînd vîlvătăi și grătarul într-un capăt al încăperii... măsuța pentru spălat pahare și căni la celălalt... orologiul care se vede pe fereastra din fața bisericii Sf. Margareta — mesele de servit și lumînările de ceară... fețele de masă din damasc și dușumeaua goală... farfuriile și cănile de pe mese, frigăruia pe foc și alte cîteva ciudățenii de pe aici — vă voi atrage atenția asupra a doi sau trei dintre cei prezenți, care prin înfățișarea și tabieturile lor absurde merită cu vîrf și îndesat să fie luați în seamă.

Este douăsprezece și jumătate și cum adunarea nu poate avea loc decît după un ceas sau două, cîțiva parlamentari își omoară vremea în acest loc, pe care-l preferă barului Camerei, sau dormind într-una din galeriile laterale. Omul acesta stingher, zîmbitor, cu pălărie de un cafeniu albicios, cu niște pantaloni negri largi, care-i acoperă cam pînă la jumătate turcatca cizmelor, sprijinit de dulapul cu bucate, amăgindu-se pesemne singur în credința că se gîndește la ceva — este un splendid exemplu de membru din Camera Comunelor, care concentrează în propria sa persoană înțelepciunea unui întreg corp electoral parlamentar. Priviți peruca întunecată, de culoare indescriptibilă, deoarece de prea multă purtare căpătase o tentă prea negricioasă pentru un castaniu natural, iar pentru negru natural aceeași pricină îi dăduse o nuanță prea ruginie... remarcați cît de bine se potrivesc ochelarii ca de cal, pe chipul cu acea expresie din cale-afară de inteligentă ! Serios vorbind, ați mai văzut cîndva o făptură care să exprime atîta amar de neghiobie, pînă la desperare, ați mai întîlnit vreo creatură atît de bizar alcătuită ?

Nu e cine știe ce orator, dar cînd se *încumetă* să ia cuvîntul, rezultatul este absolut irezistibil.

Omulețul cu nas ascuțit, care tocmai l-a salutat, este membru în Parlament, un exconsilier municipal și un soi de pompier amator. El și vestitul cîine pompieresc se pare că au fost grozav de activi în timpul incendiului celor două Camere parlamentare, amîndoi au fugit în sus și-n jos, cînd afară, cînd înăuntru, printre picioarele oamenilor încît toți se împiedicau de ei, îmboldiți de credința că fac o treabă bună, și lătrînd de-ți lua auzul. Cîinele s-a întors liniștit la coteț, pe dată, dar omulețul s-a pornit pe un tărăboi care a durat cîteva săptămîni după întîmplare — o adevărată pacoste, ce mai! Cum alte conflagrații parlamentare n-au mai avut loc, totuși, și cum, prin urmare, el n-a mai avut ocazia să explice în presă modul în care, ca să ferească tablourile, le-a smuls din rame, precum și alte mărețe servicii aduse obștei — el s-a retras treptat în vechea lui stare de calm.

Femeia în negru — nu cea pe care Lord's-Day-Bill Baronet a mîngîiat-o ușor sub bărbie, ci cealaltă mai scundă — este Jane, o Hebe [1] la Bellamy. Jane e în felul ei un personaj tot atît de mare ca și Nicholas. Însușirile sale principale sînt o puternică sfidare față de majoritatea zdrobitoare a oaspeților; calitatea sa precumpănitoare, dorința de a fi admirată, nu se poate să nu fie observată, dacă nu pierdeți din vedere voioșia cu care ascultă ceea ce tînărul membru de lîngă ea îi șoptește cam nedeslușit la ureche (căci vorbirea lui e puțin cam năclăită, dintr-un motiv sau altul), și modul năstrușnic cum, drept răspuns, înfige minerul furculiței în brațul cu care tînărul o înconjoară.

Jane nu se dă în lături de loc de la replici pipărate, le trage tuturor cîte un perdaf atît de slobod, cu atîta lipsă de rezervă sau constrîngere, că uneori stîrnește nu puțină uimire printre străini. Cu Nicholas se ține de șotii, dar are față de el mult respect; felul mucalit cum știe acesta să ia glumele, să privească zbenguielile și strengăriile ei idilice (singurele distracții ale Janei,

[1] Zeița tinereții în mitologia greacă.

foarte nevinovate) de pe culoare, nu este latura cea mai puțin hazlie a firii lui.

Cei doi inși care stau la masa din colț, în ungherul cel mai îndepărtat al odăii, au fost odinioară oaspeți nelipsiți aici, ani în șir; între acești pereți unul din ei trăgea niște zaiafeturi cu cele mai strălucite personalități, într-o epocă strălucită! De atunci face parte din altă Cameră; cea mai mare parte din tovarășii de chefuri au trecut în lumea drepților, ca Yorick, iar vizitele lui la Bellamy sînt destul de rare acum.

Dacă la ora asta ia cina, oare cînd o fi prînzit? A doua ciozvîrtă zdravănă de carne friptă a dispărut, iar prima a înfulecat-o în patru minute și trei sferturi, după orologiul văzut pe fereastră. Desăvîrșită întruchipare a lui Falstaff! Nu pierdeți din vedere aerul cu care înghite pe nerăsuflate din halca de brînză Stilton, după ce își desface șervetul pus sub bărbie ca să oprească sosul prelins din friptură, și cu ce poftă se înfruptă din berea Porter, adusă anume pentru el într-o stacană de cositor. Ascultați sunetul spart al acelui glas, înăbușit de valurile de înghițituri vîrtoase din vinuri tari și spuneți-mi dacă ați mai văzut cu alt prilej o asemenea imagine perfectă a unui *gourmand* cum scrie la carte și dacă nu e cumva tocmai omul pe potriva chefliilor din chiolhanurile parlamentare ale lui Sheridan, vizitiul voluntar care l-a dus cu birja pînă acasă, și zurbagiul involuntar din toată gașca?

Ce contrast hazliu între glasul și înfățișarea lui și cele ale moșneagului pițigăiat și uscățiv, care stă la aceeași masă și care, ridicînd la extrem o voce mică, întretăiată, ca un cotcodăcit, îți vine să-i arunci cu ceva în cap ori de cîte ori începe vorba. „Căpitanul" cum îi spun ei este un vechi mușteriu la Bellamy, înclinat să se îmbuibe mai ales „în timpul ședințelor" (o crimă de neiertat în ochii Janei), un adevărat butoi ambulant cu spirt și apă.

Bătrînul pair — sau mai degrabă moșneagul, pentru că rangul de pair îl avea relativ de puțină vreme — a adus cu el o stacană cît toate zilele plină cu punch fierbinte... și ceilalți ocărăsc și beau de zor, beau și ocărăsc, și trag din trabuc. Parlamentarii dau buzna în fiece

clipă, valvîrtej, ca să aducă vestea că „mandatul ministrului de finanțe a expirat" și să ia pahare de rachiu și apă pentru a-și păstra cumpătul în timpul „dizolvării". Cei care dăduseră dispoziție să li se pregătească cina, contramandează totul și n-apucă bine să coboare scările, cînd deodată se aude un clopoțel, zbîrnîind groaznic și un strigăt „A-du-na-rea!" răsună pe culoare. A fost de ajuns — parlamentarii au zbughit-o cu toții claie peste grămadă. Într-o clipă încăperea e pustie, zgomotul se stinge iute, scîrțiitul ultimelor încălțări scrîșnește pe ultima treaptă și rămîi singur cu hartanele uriașe de carne pentru frigare.

ÎNTÎI MAI

„Acum, doamnelor, dacă vreți, sus în al nouălea cer; doar o dată pe an!"
(Tînăra cu polonicul de aramă)
„Hornarul, hornarul!"

(Parolă ilegală)

Întîi Mai! Cîtă prospețime, cîtă veselie! Îți trezește în minte mii de gînduri despre tot ce e plăcut și frumos în natură, în alcătuirile ei cele mai fermecătoare. Există oare om asupra căruia o dimineață luminoasă de primăvară să nu exercite o influență magică — purtîndu-l înapoi în zilele copilăriei zburdalnice și, ca prin minune, să-l facă să-i apară în fața ochilor pajiștile verzi de odinioară, copacii ușor legănați, păsările cîntînd de parcă atunci le-ar fi auzit pentru întîia oară... fluturii bătînd din aripi mult mai vioi ca oricînd în hoinărelile sale... cerul mai albastru parcă, soarele mai luminos... suflarea aerului adiind mai înviorătoare peste iarba mai verde și florile cu parfum mai dulce... totul purtînd un veșmînt mai bogat și mai viu colorat ca oricînd! Iată senzațiile profunde ale copilăriei, iată impresiile pecetluite de fiecare lucru drag în inima acestei vîrste! Călătorul îndrăzneț rătăcește prin încîlcitele păduri dese și fără poteci, unde raza soarelui în veci n-a pătruns, unde muzica pură a sferelor nicicînd n-a răsunat... el stă la marginea cascadei care vuiește și, ametit, buimac, cată la apa înspumată învolburîndu-se din piatră în piatră, din stîncă în stîncă, zăbovește pe ogoarele rodnice dintr-un ținut pururea însorit și se desfată din plin de boarea lor îmbălsămată. Dar ce sînt pădurile adînci, ori apele ropotitoare, ori priveliștile bogate pe care natura totdeauna le-a risipit cu dărnicie spre a

vrăji ochiul și a fura simțurile omului, față de amintirile scenelor de odinioară, din tinerețea fragedă? Într-adevăr scene magice, pentru că fantezia copilăriei le-a învesmîntat în culori mai vii decît curcubeul și aproape deopotrivă de efemere!

Altă dată primăvara aducea cu ea nu numai astfel de asocieri legate de trecut, ci și jocuri din prezent — dansuri vesele în jurul unui stîlp rustic împodobit cu simboluri ale anotimpului și înălțat în cinstea sosirii ei. Unde sînt toate acestea acum? Stîlpi avem, dar rustici nu mai sînt; cît despre dansatori, ei s-au obișnuit să joace în camere luminate; în aer liber nu le-ar mai veni bine! Să ne gîndim și la imoralitate! Ce-ar spune entuziaștii sabatului de o horă aristocrată în jurul columnei ducelui de York de pe Carlton Terrace — de o dănțuială grozavă a celor din clasa de mijloc în jurul monumentului consilierului municipal Waithman din Fleet Street — sau de un joc cu mîinile-n șold al calicimii, la piciorul obeliscului din St. George's Field? Dar, vai! romantismul te-ar putea duce la învinuirea de răzmeriță, iar poliția nu înțelege simplitatea pastorală.

Ei da, acum mulți ani am început să fim și noi un popor cumpătat, cu picioarele pe pămînt, iar faptul de a juca primăvara fiind sub demnitatea noastră, l-am lăsat baltă și, cu timpul, a coborît pînă la nivelul hornarilor — o decădere, firește, deoarece hornarii, deși în felul lor băieți foarte cumsecade, și mai ales foarte necesari într-o comunitate civilizată, nu sînt tocmai genul de oameni care să dea tonul în privința bunelor maniere în societate. Totuși, coșarii au preluat dansul și au ținut-o așa mult și bine. Asta a fost o lovitură zdravănă dată romantismului de primăvară, care însă nu s-a spulberat pe de-a-ntregul, pentru că parte din el a coborît pînă la hornari o dată cu dansul, făcîndu-i astfel subiecte de mare atracție. Pe atunci, un mister îi învăluia pe hornari. Circulau tot felul de legende despre copiii pierduți ai unor gentlemeni bogați, care, după mulți ani de griji și suferință îi regăseau în piele de hornar. Se zvonea că un băiețandru furat de mic de la părinții lui își închinase viața meseriei de hornar și că a fost trimis, de-a lungul carierei sale profesionale, să măture coșul din odaia de dormit a mamei sale; că fiind înfier-

bintat și obosit cînd a ieșit din coș s-a lungit în patul în care de atîtea ori dormise de copil și că a fost găsit și recunoscut de maică-sa, care de atunci, o dată pe an avea plăcerea să poftească la ora unu și jumătate pe toți hornarii din Londra la o friptură de vacă, budincă de prune, bere, dîndu-le și cîte șase pence.

Asemenea istorii — și se vînturau destule — îi învăluiau pe coșari într-un mister, conferindu-le acea lumină favorabilă care la animale se trage din doctrina metempsihozei. Nimeni (în afară de patroni) nu s-ar fi gîndit să maltrateze un coșar, pentru că nimeni nu bănuia cine putea fi, vlăstarul cărui nobil ori gentleman s-ar fi putut dovedi că este. A fi hornar însemna, în ochii multor oameni, un provizorat ; mai curînd sau mai tîrziu diferiți tineri coșari nobili aveau să intre în posesia rangului și a titlului lor ; meseria aceasta era privită de ei cu tot respectul cuvenit.

Îmi aduc aminte, de pe cînd eram copil, de un hornar micuț, cam de vîrsta mea, cu păr cîrlionțat și dinți albi, de care credeam sincer, din toată inima, că ar fi fost fiul pierdut și moștenitorul cine știe cărui personaj ilustru — impresie, care, în mintea mea de copil s-a prefăcut într-o convingere nestrămutată, datorită chiar celui ce constituia subiectul speculațiilor mele și care, într-o bună zi, ca răspuns la întrebările puse de mine, zăbovind o clipă înainte de a se cățăra în vîrful coșului de la bucătărie, m-a înștiințat „că el bănuie că s-a născut la fabrică, da' că nu-l știa pe taică-său". De atunci am fost sigur că o dată și o dată avea să fie cerut de vreun lord. Nu era zi de la Dumnezeu cînd să fi auzit clopotele bisericii bătînd, sau să văd fluturînd vreun steag prin vecinătate, fără să mă fi gîndit că fericitul eveniment avusese în sfîrșit loc, și că părintele său pierdut de atîta amar de vreme sosise într-un echipaj tras de patru telegari, să-l ia acasă, în Grosvenor Square. Totuși, n-a venit niciodată. Astăzi, tînărul în chestiune s-a statornicit ca meșter coșar, chiar lîngă Podul Bătăliei, trăsătura lui distinctivă fiind repulsia înverșunată față de spălat precum și însușirea de a avea o pereche de picioare foarte nepotrivite pentru a susține un trup așa de greoi și burduhos.

Romantismul primăverii s-a dus o dată cu vîrsta, de aceea am fost silit să mă consolez cum puteam mai bine cu nesiguranța care învăluia nașterea și rubedeniile actualilor dansatori, hornarii ; ceea ce am și făcut ; m-am *consolat*, ani de-a rîndul. Dar chiar și acest izvor de mîngîiere a primit o lovitură după care niciodată nu s-a mai îndrăvenit — lovitură care în realitate a fost cea de grație. Nu pot trece cu vederea faptul că în regiunile rurale din Somers Town și Camden Town familii întregi de hornari se nășteau cu regularitate în casele hornarilor — că feciorul cel mai vîrstnic prelua meseria tatălui, că celelalte vlăstare erau ajutoarele lor și începeau să lucreze pe cont propriu ; că fiii lor, de asemenea, erau inițiați în această treabă și că în legătură cu obîrșia lor nu se mai puteau face nici un fel de greșeli. Nu eram orb, slavă Domnului, ca să nu văd acest trist adevăr în față, dar mi-era cu neputință să-l încuviințez, orice-ar fi, așa că am trăit cîțiva ani de zile într-o stare de ignoranță voită. Am fost trezit dintr-o plăcută dormitare de anumite insinuări sumbre lansate de un prieten de-al meu, cum că țîncii din clasele de jos ar fi început să *aleagă* curățatul coșurilor drept drumul lor în viață ; că unul sau altul dintre băieți ar fi depus jalbe către autorități de a li se îngădui să-și îndeplinească ambiția, oficial și la adăpostul legilor ; că toată tărășenia se reducea, pe scurt, doar la un simplu contract legal. Mai întîi am făcut urechea toacă la aceste zvonuri dar, încet și sigur, m-au copleșit. Lună după lună, săptămînă de săptămînă ba, pînă la urmă, zi de zi, am avut de-a face cu asemenea surprize. S-a ridicat vălul, tot misterul s-a risipit, curățatul hornurilor devenind o meserie favorită și aleasă de bună voie. Nici vorbă să mai existe vreun prilej de regăsire a copiilor furați, pentru că aceștia circulă adunați în grupuri de hornari. Tot farmecul acestei trebi s-a destrămat și coșarii de astăzi nu mai seamănă cu cei de acum treizeci de ani, cum nu seamănă un hoț de buzunare de pe Fleet Street cu un brigand spaniol, sau Paul Pry cu Caleb Williams.

Căderea aceasta treptată în desuetudine a năravului de a pune mîna pe niște țîngăi de nobili și a-i sili să se cațere pe hornuri, a fost o grea lovitură, dacă putem spune așa, dată romantismului meseriei de coșar și farmecului pri-

măverii, deopotrivă. Şi nu numai atît, dar cu cîţiva ani în urmă dansul de la 1 Mai a început să decline ; coşari tineri erau văzuţi strîngîndu-se cîte doi-trei, între ei, fără cine ştie ce „My Lord" care să joace rolul maestrului de ceremonii, şi fără vreo „My Lady" să prezideze fondurile. Acompaniamentele instrumentale rareori cuprindeau altceva decît vătraie şi un număr de naiuri, cunoscute de mulţi mai bine drept „muzicuţe".

Toate acestea erau vestigii ale timpului, semne rele prevestind schimbări viitoare. Şi care să fi fost urmările ce se vedeau ivindu-se la orizont ? Păi, tinerii hornari, înrîuriţi de un zbuciumat spirit de inovaţie, şi-au impus autoritatea şi astfel dansul a fost înlocuit cu un prînz — un fel de zaiafet — unde îşi făcură apariţia feţe curate în locul celor murdare, mînjite cu roz, iar pantalonii din catifea pînă la genunchi şi cizmele cu carîmbi înalţi au fost daţi la o parte de nădragii din nanchin şi pantofii cu rozetă.

Domnii care au obiceiul să călărească pe cai molcomi şi oamenii al căror spirit merge tot pe drum drept, fără să se avînte niciodată în pribegii, slăveau această schimbare iar purtarea meşterilor hornari era prezentată ca depăşind orice cuvînt de laudă. Dar să vedem cum stau de fapt lucrurile. Să vină să tăgăduiască, de-o putea, oricine ar fi, dacă atunci cînd s-a luat faţa de masă, şi au răsărit alte căni şi pipe, şi cînd a fost propus în lege nelipsitul toast, după obiceiul pămîntului, vestitul domn Sluffen, de la hanul „Adam şi Eva", a cărui autoritate nici chiar cel mai înverşunat vrăjmaş n-o poate pune la îndoială, nu s-a exprimat în termenii următori :

„Acum că-l am pe nea starostele dinaintea ochilor, nu ştiu cum să se facă dacă n-o spune şi el ce are pe inimă... că nişte zurbagii care habar n-are de toată treaba asta s-a apucat să aţiţe lumea împotriva lu' jupînu şi să ia partea leului la cîştig şi pîinea de la gura sărmănuţilor de copii, că zice, coşurile poate să fie la fel de bine măturate cu maşinării ca şi cu băieţi, că să foloseşti nişte băieţi în scopu ăsta-i o barbarie... şi întrucît el a fost un linge-horn — a cerut pardon lu' jupînu că a făcut uz de o ispresie aşa de murdară — mai bine de treizeci de anişori, el a deschis ochii ar putea zice în horn — şi ştia mai bine ca oricare că maşinăriile nu făcea nici cît o ceapă degerată, iar cît

despre cruzimea față de băieți, toți care se îndeletnicește cu hornurile știe tot așa de bine ca și el că le-a plăcut să se cațere pe coș mai mult ca orișice pe lume."

Din acea zi datează totala decădere a ultimelor vestigii din dansurile de 1 Mai în rîndurile celor din *elita* acestei meserii și de atunci am început o nouă eră pe tărîmul cugetărilor de primăvară legate de întîi mai.

Îmi dau seama că nesăbuiții din sînul populației mă vor întîmpina cu afirmația că dansul la 1 Mai continuă, că tineri în straie de măscărici merg în frunte, dînd frîu liber năzdrăvăniilor scornite din închipuirea lor năstrușnică, în alai de domni și doamne.

Perfect. Sînt gata să recunosc faptul că, privite dinafară, aceste procesiuni s-au îmbunătățit simțitor ; nu tăgăduiesc introducerea unui solo de tobă ; voi merge chiar atît de departe încît să remarc o oarecare fantezie în introducerea triunghiului — dar aici remarcile mele iau sfîrșit. Tăgăduiesc, sus și tare, că hornarii ar avea un rol în aceste fapte. Pun, cu tărie, în spinarea măturătorilor că aceștia aruncă în ochii lumii ceea ce la drept vorbind ar trebui să curețe. Învinuiesc măturătorii de stradă, cărămidarii și pe domnii care își închină străduințele negoțului cu taraba, că o dată pe an cîștigă bani sub false pretexte. Mă agăț cu deosebită plăcere de obiceiurile unor vremuri apuse și atît cît am putut, m-am abținut de a-mi exprima convingerile ; totuși sînt silit să spun unui public dezamăgit că dansatorii din ziua de întîi mai *nu-s* coșari. Statura lor numai, ar putea fi un lucru de ajuns de grăitor pentru ca să infirme această opinie. E îndeobște cunoscut faptul că predilecția pentru sobele cu clăpițe de reglare a făcut să crească numărul băiețandrilor printre hornari ; cît despre bărbații cu înfățișări dubioase care joacă astăzi pe străzi de întîi mai, ar fi potriviți pentru un coș mare de bucătărie, ori de salon. Iată, așadar, o dovadă prezumtivă puternică, am însă și mărturii concludente — cele văzute cu proprii mei ochi. Iată mărturia mea.

Într-o dimineață din prima zi a plăcutei luni mai, a anului de grație o mie opt sute treizeci și șase, am plecat să fac o plimbare, mînat de dorința aprigă de a vedea ceva anume care să mă îndemne a crede că era într-adevăr primăvară și nu Crăciunul. După ce am bătut drumul pînă la

Copenhagen House fără să fi întîlnit vreun indiciu în stare să-mi spulbere impresia că s-a strecurat o greșeală în calendar, am făcut calea întoarsă pe Maiden Lane, vrînd să trec prin mahalaua întinsă dintre această străduță și Podul Bătăliei, locuită de cărăuși-proprietari de vehicule trase de măgari — de negustători de carne fiartă de cal, de cărămidari și de cărbunari. Aș fi trecut mai departe dacă un pîlc mic de oameni, adunat în jurul unei așezări, nu mi-ar fi atras atenția îndemnîndu-mă să stau locului.

Cînd spun „așezare" nu înțeleg acel soi de clădire obișnuită, care, după cum spune cîntecul din bătrîni „Iubirea a durat-o cînd era de-o șchioapă", ci o șandrama de lemn, cu ferestrele înfundate cu zdrențe și hîrtii, de o parte o curticică, cu un tomberon de gunoi, două coșuri, cîteva lopeți, niște mormănașe de cenușă, cioburi de porțelan și cărămizi împrăștiate peste tot. M-am oprit în acest loc ademenitor și cu cît stăruiam mai îndelung privind, cu atît mă întrebam mai abitir ce împrejurări turbulente trebuie să se fi petrecut care să-i împingă pe cei din gloata pomenită să-și turtească nasurile pe sticla ferestrei de la un salonaș, sperînd zadarnic să zărească ce se întîmpla înăuntru. După ce m-am uitat un timp în juru-mi de-a surda, am făcut apel, ca să aflu pricina acestei adunări, la un domn în haine de pînză gudronată, care trăgea din pipă, în dreapta mea, dar cum singurul răspuns căpătat a fost întrebarea pusă în zeflemea, dacă mi-am șters cașul de la gură, am hotărît să aștept în tăcere cele ce vor urma.

Închipuiți-vă legitima indignare de care am fost stăpînit cînd ușa de la stradă a șandramalei deschizîndu-se, au ieșit de acolo cîțiva oameni în straie ciudate, căutînd să ia înfățișarea hornarilor îmbrăcați ca pentru întîi mai !

Primul personaj care își făcu apariția a fost „My Lord", înveșmîntat într-o haină albastră cu nasturi lucioși — tivită cu hîrtie aurită la cusături — pantaloni pînă la genunchi, galbeni, ciorapi trandafirii de bumbac și pantofi ; o pălărie țuguiată pe cap, împodobită cu șuvițe de hîrtie felurit colorată, la butonieră cu un *bouquet* de mărimea unei conopide respectabile, fular *Belcher* [1] în mîna dreaptă,

[1] Fular pe fond albastru închis, cu picățele albe. (De la Jim Belcher, vestit boxer englez.)

un baston subțirel în stînga. Un murmur de admirație se stîrni în mulțime (alcătuită mai ales din prietenii intimi ai lui „My Lord"), cînd eleganta creatură își făcu apariția, intețindu-se într-un ropot de aplauze în clipa în care partenera de joc, bălaie, sări înainte și porni cu el. „My Lady" era îmbrăcată în crep trandafiriu peste o cămașă de noapte, lungă în poale și scurtă la mîneci. Gleznele, simetrice, erau în parte ascunse de o pereche de pantalonași cu dantelă, foarte vizibili. Neajunsul pricinuit de pantofii ei albi din satin, un număr-două prea mari, nu se observa, pentru că îi avea prinși de picior cu niște benzi groase, ca la sandale.

Părul era bogat, împodobit cu flori artificiale, iar în mînă ținea un uriaș polonic de alamă, în care primea, ceea ce numea ea metaforic „loveaua". Celelalte persoane erau un tînăr îmbrăcat în fată și cu scufă de văduvioară ; doi măscărici care mergeau în mîini prin noroi, spre hazul grozav al privitorilor ; un bărbat cu toba, un altul cu flajeoletă ; o femeie soioasă cu un șal mare pe ea, cu o cutie subsuoară pentru bani — în sfîrșit, „ramura verde" agitată de prietenul nostru în costum de pînză gudronată.

Toboșarul s-a apucat de bătut toba, flajeoleta să guițe, vătraiele să uruie, ramura verde se învîrtea cînd într-o parte, cînd în alta ; My Lady lovea piciorul drept de glezna stîngă și piciorul stîng peste glezna dreaptă, rînd pe rînd, My Lord alerga doi-trei pași în față, făcea pe urmă cîțiva pași înapoi, călcînd mulțimea pe bătături, se ducea la dreapta, apoi la stînga, apoi se repezea cu My Lady în jurul ramurii verzi ; în cele din urmă își petrecea brațul pe după al ei, atițînd băieții să strige din fundul bojocilor, ceea ce de-abia așteptau — pentru că așa-i la joc.

Seara, din întîmplare, am trecut pe lîngă același grup. În viața mea n-am văzut un My Lord atît de beat, și atît de pus pe harță (nu, nici chiar în casele cele mai simandicoase, după-masă), o pereche de măscărici atît de triști, o My Lady atît de înnămolită și o petrecere atît de sinistră.

În ce hal a decăzut întîi mai !

PRĂVĂLIILE DE GIN

Ciudat lucru, unele negoţuri par să se molipsească de boli de care îndeobşte suferă elefanţii şi cîinii, şi anume, le apucă înţepeneala, privesc holbîndu-se în gol, turbează periodic. Marea deosebire dintre animale şi negoţuri este aceea că primele turbează cu un anume grad de cuviinţă — adică sînt foarte riguroase în lipsa lor de rigurozitate. Cunoaştem clipa cînd se apropie crizele şi ştim să ne apărăm împotriva lor. Dacă un elefant turbează sîntem pregătiţi să-l înfruntăm — îl ucidem sau îl îngrijim — hapuri ori gloanţe, calomel în conserve cu aromă de trandafir, sau plumb din ţeava unei flinte. Dacă un cîine se întîmplă să aibă în lunile de vară călduri şi să umble pe la umbră cu limba atîrnîndu-i de-un cot din gură, o botniţă deasă de piele, pregătită dinainte, conform prevederilor chibzuite ale legislaţiei, este aplicată, cît ai bate din palme, pe căpăţîna acestuia, pentru a-l răcori puţin — şi cîinele sau va fi din cale-afară de plouat următoarele şase săptămîni, sau ajunge să-şi ia cîmpii, în toată legea. Negoţurile însă sînt excentrice precum cometele, ba nu, mai rău, pentru că nimeni nu poate calcula periodicitatea ciudatelor semne care vestesc boala. Mai mult chiar, molima e generală, iar iuţeala cu care se răspîndeşte, aproape de neînchipuit.

Voi cita două sau trei cazuri pentru a fi pe înţeles. Cu şase sau opt ani în urmă, s-a încins o molimă printre vînzătorii de albituri şi de mărunţişuri. Primele simptome au

fost dragostea nemărginită pentru geamurile de cristal și pasiunea față de lămpile de gaz și podoabele aurite. Boleșnița s-a răspîndit treptat și în cele din urmă a atins proporții înfricoșătoare. Vechile prăvălii prăfuite și calme din diferite părți ale orașului au fost dărîmate ; în locul lor s-au înălțat clădiri încăpătoare avînd fațade cu stucaturi și litere de aur ; dușumelele erau acoperite cu covoare orientale : acoperișurile se sprijineau pe piloni masivi ; ușile cedau locul ferestrelor, zeci de bucăți de sticlă pătrate în loc de una ; în locul unui prăvăliaș, zece ; și nu se știe ce s-ar fi întîmplat dacă, din fericire, nu se descoperea tocmai la timp că împuterniciții în materie falimentară erau la fel de iscusiți să hotărască în asemenea cazuri ca și împuterniciții în materie de scrînteală și că puțină reculegere între patru pereți și o examinare serioasă făceau minuni. Boleșnița s-a domolit. A dat bir cu fugiții. A urmat un an-doi de liniște relativă. Deodată, însă, a răbufnit din nou printre prăvăliile de chimicale ; simptomele erau aceleași, în plus dorința puternică de a lipi emblema regală deasupra ușii și o mare goană după mobila de mahon, spoială și covoare scumpe. Apoi s-au molipsit negustorii de tricotaje ; au început să doboare la pămînt peretele din față al prăvăliilor cu o frenezie fără seamăn. Iarăși s-a potolit și zăpăceala asta, iar lumea se felicita că totul se isprăvise, cînd iarăși a izbucnit, de zece ori mai aprigă de astă dată, printre cîrciumari și proprietarii de crame. Din acea clipă s-a răspîndit în rîndurile lor cu o iuțeală nemaipomenită, prezentînd întreg șirul de simptome de pînă atunci ; a dat buzna pretutindeni în oraș, făcînd praf toate vechile cîrciumi și ridicînd palate splendide, cu balustrade de piatră și încrustații din lemn de trandafir, lampioane uriașe, orologii luminoase la fiecare colț de stradă.

Grandoarea pe care o adoptă aceste prăvălii și felul ostentativ cum pînă și cele mai neînsemnate dintre ele se împart pe ramuri, este hazliu. O placă frumoasă, de sticlă de un deget grosime, de pe una din uși te îndreaptă spre „Casa de conturi", alta către „Sectorul îmbuteliere", a treia către „Sectorul cu toptanul", a patra spre „Calea vinului" și așa mai departe, pînă ce zilnic te aștepți să te

pomenești în cale cu o nouă firmă „Clopotul de rachiu" sau „Poarta spre whiskey". Apoi, ingeniozitatea se istovește în a născoci noi titluri atrăgătoare pentru feluritele însușiri ale ginului ; cei care beau cu cinzeaca cînd văd ditamai namile de anunțuri, cît un stat de om, rămîn cu gura căscată, neștiind ce să aleagă „Cremă de vilcea", „Prima clasa întîi", „Cine bea mai vrea", „Bun de amestec". „Bei pînă cazi", „Vestita spumă de gin", „Cine bea de-aici se-neinge" și dintre zeci de astfel, deopotrivă de ispititoare și de strașnice *elixire*. Deși locuri ca acele descrise întîlnești la fiecare a doua stradă, ele sînt totdeauna invers proporționale în splendoare și frecvență cu murdăria și mizeria din preajma lor. Prăvăliile de gin de pe Drury Lane și din vecinătate, Holborn, St. Giles's, Covent Garden și din Piața Clare, sînt cele mai frumoase din Londra. Împuțiciunea și mizeria neagră colcăie în jurul acelor puncte de mare trafic, mai abitir ca în orice parte din sînul vertiginosului oraș.

Voi căuta să descriu în cîteva cuvinte barul dintr-o mare prăvălie de gin, clienții ei obișnuiți, pentru edificarea acelor cititori care nu au avut prilejul să fi intrat în asemenea locuri. În nădejdea că am să dau de un ungher nimerit scopului meu, mă voi îndrepta spre Drury Lane, străbătînd străduțele înguste, maidanele pline de gunoaie care o despart de strada Oxford și de acel colțișor clasic de lîngă berăria din capătul șoselei Tottenham Court, mai bine cunoscut inițiaților sub denumirea de „Cuibul pungașilor".

Aspectul scîrbos și jalnic al acestei părți din Londra cu greu și l-ar putea închipui cei care (și sînt destui) n-au trecut pe acolo. Case ca vai de ele, cu geamurile sparte și înfundate cu zdrențe și hîrtie, fiecare cameră închiriată la cîte o altă familie, și de multe ori la două sau chiar trei — la subsol dugheni cu fructe și „dulciuri", frizeri și vînzători de țîri în odăile de la stradă, cizmari la cele din dos ; la primul cat un păsărar, trei familii la al doilea, la mansardă foamete, irlandezi [1] pe culoare, un „muzi-

[1] Renumiți pentru tocana irlandeză (*„Irish stew"*), pregătită cu multă ceapă, cartofi și carne de oaie.

cant“ în bucătăria din față ; iar în cea dosnică o slujnică angajată cu ziua împreună cu cei cinci copii înfometați — pretutindeni murdărie — un șanț la stradă și o groapă de lături în dosul casei — rufe la uscat și sărăcie cu lustru la ferestre ; fete de paisprezece-cincisprezece ani nepieptănate, umblînd desculțe, cu niște gioarse albe pe ele, singura lor îmbrăcăminte ; băieții de toate vîrstele cu haine de mărimi felurite, alții goi pușcă ; bărbați, femei, în fel de fel de țoale jerpelite și murdare reazemă pereții, turuie din gură tot timpul, beau, fumează, se ciondănesc, se încaieră la bătaie, suduie.

Cum dai colțul, ce schimbare ! Peste tot numai lumină, strălucire. Zumzetul glasurilor se aude venind din această prăvălie de gin care se găsește la colțul a două străzi ; clădirea fremătînd de veselie — cu zidul împodobit extraordinar, orologiul luminat, ferestrele cu geamuri groase înconjurate de stucaturi în formă de rozetă, risipa de lampioane de gaz cu arzătoare bogat aurite — este de-a dreptul uluitoare, în contrast cu întunericul și murdăria de care tocmai ne-am despărțit. Interiorul e și mai vesel ca exteriorul. Un bar în stil franțuzesc din mahon lustruit, cu incrustații elegante, se întinde pe toată lățimea încăperii ; mai sînt două nișe ocupate de poloboace mari, vopsite în verde și auriu, strînse în niște cercuri ușoare de alamă, și purtînd inscripții precum „Bătrînul Tom, 549“ ; „Tînărul Tom, 360“ ; „Samson, 1421“ — cifrele reprezintă, cred, numărul de „galoane“. Dincolo de bar se află un salon spațios, cu tavanul înalt, încărcat de asemenea vase ispititoare, cu niște separeuri jur împrejur, deopotrivă frumos mobilate. Pe tejghea, în afară de recipientele cu băuturi spirtoase, mai sînt două-trei coșulețe pline cu prăjituri și biscuiți ; sînt prevăzute la partea de sus cu un capac din nuiele, pentru a se înlătura primejdia de a fi sustras conținutul pe sub mînă. Dinapoia tejghelei, două domnișoare îmbrăcate țipător, cu coliere mari, servesc băuturi și „amestecuri“. Sînt supravegheate probabil de proprietarul casei, un ins voinic și grosolan cu o căciulă pusă foarte mult pe o parte ca să-i dea un aer hîtru și ca să-și arate cît mai bine posibil cotleții roșcovani.

Prăvăliile de gin

Cele două spălătorese bătrîne, așezate pe băncuța din stînga barului, mai mai să le vină rău de coafurile și nasul pe sus al fetelor care servesc. Întîmpină „jumatea" lor de litru de gin și mentă cu un respect deosebit, rostind o comandă pentru „unu din biscuiții ăia dilicați" pe care o prefațează cu un „v-aș ruga, madam, dacă se poate". Sînt grozav de mirate cînd văd cît de obraznic se poartă un tînăr, într-o jachetă cafenie, cu nasturi strălucitori, care, trecînd pe lîngă cele două prietene și ducîndu-se la bar cu atîta nepăsare de parcă toată viața ar fi crescut numai în încăperi cu farafastîcuri verzi și aurii, face cu ochiul

uneia din fete, cu nemaipomenit sînge rece și cere de băut, ca la el acasă.

— Gin, pentru dumneavoastră, dom'le ? întreabă fata, văzînd că i se adresează, dar privind atentă în toate direcțiile în afară de cea cuvenită, pentru a-i arăta că semnul cu ochiul nu avusese nici un efect asupra ei.

— Pentru mine, Mary, draga mea, răspunde domnul în cafeniu.

— Da' știi că din întîmplare numele meu nu-i Mary, rostește fata, recăpătîndu-și cumpătul, căci înțelege cu cine are de-a face.

— Eh, dacă nu-i, de ce n-ar fi ? spune personajul care se socotește irezistibil. Toate Mariile pentru *mine* a fost totdeauna fete pe cinste !

Acum tînăra, nemaiaducîndu-și bine aminte cum e cu roșitul în asemenea cazuri, pune brusc capăt flirtului îndreptîndu-și atenția către femeia cu pene pleoștite care tocmai a intrat, și care declară răspicat, pentru a înlătura orice neînțelegere, că :

— Domnu' plătește... Apoi comandă un pahar de vin negru și o lecuță de zahăr.

Bătrînii ăia doi care au intrat să tragă „numai o dușcă", au isprăvit de cîteva clipe a treia litră și strigă în gura mare de beți ce sînt, iar cucoanele acelea grase, destul de înaintate în vîrstă, care au luat cîte un „pahar cu rom și sirop" se amestecă și ele în vorbă plîngîndu-se că timpurile-s grele, și una dintre femei s-a apucat să ridice paharul sus, spunînd cu veselie :

— ...necazurile nu poa' să cîrpească niște oase rupte, și de-aia omu' fie ce-o fi, zic, tot mai bine-i să nu le pună la inimă, asta-i tot !

Cuvintele stîrneau, pare-se, mare satisfacție printre cei care n-aveau cu ce plăti.

Se face tîrziu și gloata de bărbați, femei și copii, în neîntrerupt du-te-vino, se împuținează treptat cu cîte doi-trei, care se răzlețesc — biete creaturi cu trăsături încremenite, scofîlciți și roși de boală pînă în măduva oaselor. Niște muncitori irlandezi, în grup, la cel mai îndepărtat ungher al localului, cînd își string mîna, cînd se amenință unii pe alții, tot mai gălăgioși și puși pe harță în

ultima oră, și pentru că și-au dat seama că nu-l puteau potoli pe unul care se ostenea să domolească cearta, n-au avut încotro, au trebuit să-l doboare la pămînt și apoi toți să sară pe el. Omul cu căciulă și băiatul care ducea băuturile au dat buzna. S-a făcut mare învălmășeală. O parte din irlandezi au fost închiși afară, cealaltă închiși înăuntru ; băiatul a fost azvîrlit cît colo printre butoaie ; patronul dă în stînga și-n dreapta în cine nimerește, toți dau în patron, fetele de la bar țipă, apare poliția ; urmează o încăierare de brațe, picioare, peste tot doage, haine rupte, zbierete — o bătaie în lege. Unii sînt înșfăcați și duși la răcoare, ceilalți se furișează spre casă unde-și scarmănă nevestele că se jeluiesc și-și iau la picioare copiii cărora cutează să le fie foame.

Am tratat acest subiect doar în treacăt, fiind silit nu numai să mă rezum la un spațiu limitat ci și pentru că intrînd în amănunte ar fi dezgustător și dureros. Domnii cumsecade și doamnele milostive și-ar întoarce deopotrivă spatele, cu un fior de răceală și scîrbă, în fața descrierii unor bărbați abrutizați, ca vai de capul lor, care își fac în bună parte veacul pe aici — trecînd cu vederea, în plăcuta conștiință a corectitudinii lor, sărăcia unora și ispita în cazul altora.

În Anglia, o mare pacoste este faptul că se bea atît de mult gin, dar mizeria, pestilența sînt și mai mari pacoste. Atîta timp cît nu se vor îmbunătăți locuințele sărăcilor, cît cei aduși la sapă de lemn, muritori de foame, nu vor fi dezvățați să-și caute mîngîiere în uitarea vremelnică a propriei lor mizerii, și cît pomana căpătată, împărțită în familie, abia de ajunge să ofere cîte o îmbucătură de pîine fiecăruia, prăvăliile de gin vor crește în număr și splendoare. Dacă societățile de temperanță ar găsi un leac împotriva foamei, murdăriei și aerului închis, sau ar putea statornici dispensare pentru a se distribui pe gratis sticle cu elixirul uitării, localurile de gin s-ar număra atunci printre lucrurile care au existat cîndva.

MUNTELE DE PIETATE

Dintre numeroasele forme pe care le îmbracă mizeria și suferința, încuibate la tot pasul pe străzile Londrei, una este și muntele de pietate, locul poate cel mai zguduitor dintre toate. Datorită înfățișării lor, casele de amanet sînt puțin cunoscute, doar de către oropsiții soartei, pe care, fie desfrîul, fie vreo nenorocire îi împing să recurgă la acea alinare vremelnică. Subiectul, la prima vedere, nu pare să fie de loc îmbietor, totuși mă încumet să-l tratez, în nădejdea că măcar, în ceea ce privește limitele pe care și le propune lucrarea de față, nu-l va nemulțumi nici chiar pe cititorul cel mai pretențios.

Unele case de amanet au aspecte cu totul aparte. Există, ca în orice altceva, categorii și în materie de amanetare — se pot face diferențieri cînd e vorba pînă și de sărăcie. Pelerina spaniolă aristocratică și cămașa plebeiană din americă, tacîmurile de argint și cele din fier ordinar, cravata de mătase și fularul de stambă, nu prea fac casă bună laolaltă. Astfel, cămătarul mai de soi se crede argintar și de aceea își împodobește cămătăria cu bibelouri frumoase și cu juvaeruri scumpe, pe cînd zaraful mai umil se mîndrește cu îndeletnicirea lui și își face reclamă. Despre ultima categorie de cămătari mă voi ocupa. Am ales pe unul din ei pentru a-l descrie.

Acest munte de pietate este situat lîngă Drury Lane, în capătul unei curți, unde se folosește o intrare laterală pentru ca anumiți clienți care nu doresc a fi văzuți de

trecători, sau recunoscuți pe stradă, să se simtă la largul lor. O cocioabă de casă murdară și plină de praf, cu o ușă mereu puțin întredeschisă, dubios : să te și îmbie, dar să și gonească oaspetele șovăielnic, care, încă neinițiat, cercetează una din broșele vechi cu granate din fereastră, cu un interes afectat, ca și cum ar sta pe gînduri, s-o cumpere, să n-o cumpere ; apoi uitîndu-se precaut în jur ca să fie sigur să nu-l vede nimeni, se strecoară iute înăuntru — ușa se închide de la sine în urma lui, revenind exact în poziția de mai înainte. Fațada casei și ferestrele mai poartă semne evidente că fuseseră cîndva vopsite ; dar care să fi fost oare culoarea la început și la ce dată le-or fi vopsit, sînt întrebări care în această epocă îndepărtată rămîn fără de răspuns. Legenda spune că geamul transparent de la ușa din față, care noaptea dă la iveală trei globuri roșii pe un fond albastru, purta odată, de asemenea, înscris în valuri grațioase, cuvintele : „Bani avansați pe argintărie, juvaeruri, veșminte și tot ce înseamnă bunuri", dar ceea ce a rămas drept mărturie sînt doar cîteva litere neinteligibile. Argintăria și juvaerurile au dispărut, pare-se, împreună cu anunțul, pentru că obiectele strînse laolaltă și expuse oarecum din belșug, în fereastră, nu cuprind printre ele cine știe ce lucruri de valoare. Cîteva cești vechi de porțelan, niște vaze moderne, împodobite cu biete picturi reprezentînd trei cavaleri spanioli cîntînd la trei chitare spaniole ; sau un grup de țărani chefuind, fiecare țăran cu un picior ridicat penibil în aer, vrînd să exprime perfecta libertate și veselie ; cîteva seturi de figuri de șah, două-trei fluiere, niște viori, un portret al cuiva care se zgîiește mirat, cu ochi rotunzi, dintr-un fundal foarte întunecat ; cîteva cărți de rugăciune și testamente legate grosolan ; două rînduri de ceasornice din argint, greoaie și mari ca de pe vremea lui Pazvante ; linguri și numeroase linguriță demodate, puse în evantai, cîte șase ; coliere de coral cu enorme încheutori aurite ; cartonașe cu inele și broșe, prinse și etichetate separat, ca insectele de la British Museum ; niște tocuri ieftine de argint și cutii pentru tutun de prizat, cu o stea masonică, completează capitolul juvaeruri, iar cinci sau șase așternuturi de pat pline de pete, rînduri

de cuverturi și cearșafuri, batiste din mătase și bumbac, articole de îmbrăcăminte cîte-n stele și-n lună alcătuiesc partea mai utilă, deși încă și mai puțin atrăgătoare, de obiecte expuse pentru vînzare. O colecție vastă de rindele, dălți, ferăstraie și alte unelte de tîmplărie, date în gaj și nicicînd răscumpărate, constituie primplanul tabloului, în vreme ce cadrul larg este înțesat cu boccele, claie peste grămadă, care abia se zăresc prin geamul murdar de sus... Peste tot pestilență : auxiliarele imediate sînt casele vecine, răzlețe, pipernicite, dărăpănate, — unde la fiecare fereastră răsar chipuri slinoase, maladive, lîngă vechi oale roșii cu plante pitice așezate la vedere pe pervazurile șubrede, punînd serios în primejdie capetele trecătorilor — bărbații gălăgioși ce tîndălesc prin curțile boltite, ori prin cîrciuma de alături, în timp ce nevestele stau răbdătoare pe marginea trotuarului, cu niște coșuri mari de legume ieftine, împrăștiate peste tot, pentru vînzare.

Dacă exteriorul unei case de amanet are menirea să atragă atenția, să deștepte curiozitatea pietonului dus pe gînduri, interiorul ei trebuie negreșit să producă același efect, dar și mai abitir. Ușa din față, de care am pomenit înainte, dă în prăvălia propriu-zisă, locul de predilecție al clienților care obișnuiți cu asemenea treburi nu se sinchisesc dacă îi observă tovarășii lor întru sărăcie. Ușa laterală se deschide înspre culoarul de trecere unde vreo jumătate duzină de uși (prevăzute cu zăvoare pe dinăuntru, pentru mai bună pază) dau într-un număr corespunzător de despărțituri înguste, aflate chiar în fața tejghelei. Aici, lumea mai sfioasă, mai respectabilă, se ascunde de privirea celorlalți și așteaptă cu răbdare pînă ce domnul de la tejghea, cu un păr negru creț, inel de diamant și lanț dublu de ceas din argint, va catadicsi să-i bage în seamă, lucru ce depinde numai și numai de toanele din clipa cu pricina ale domnului în chestiune.

Deocamdată, acest individ bine îmbrăcat este gata-gata să înregistreze într-un catastif gros duplicatul pe care tocmai l-a completat, proces din care e întrerupt întîmplător de o conversație purtată cu alt tînăr, prins în exact aceeași îndeletnicire la oarecare distanță de el ; aluziile acestuia la „ultima sticlă cu sifon de noaptea tre-

cută" și „cum a simțit că se-nvîrte pămîntul sub el cînd cucoana aia tînără l-a lăsat cu buza umflată", s-ar părea că se referă la urmările unei voluptăți de care fuseseră frustrați cu o seară înainte. Totuși, clienții, în general, nu dau impresia că ar fi în stare să participe la hazul iscat cu acest prilej, pentru că o babă cu obrazul scofîlcit, care de o jumătate de oră stă sprijinită cu amîndouă brațele de tejghea, deodată curmă discuția, adresîndu-se prăvăliașului cu inel :

— Vai, dom'le Henry, grăbește-te, aibi milă, nepoții mei îs încuiați în odaie și tare mi-e teamă c-o să dea foc casei.

Prăvăliașul ridică încet capul, cu acrul unui om cufundat în gînduri și reîncepe înregistrarea, cu gesturi atît de lente de parcă nu ar scrie ci ar grava.

— Te grăbești, coană Tatham astă-seară, nu-i așa ? atît binevoiește să spună după o pauză de vreo cinci minute.

— Da, chiar așa, dom'le Henry ; hai, zău, servește-mă pe mine acum, fii om cumsecade. Nu te-aș bate la cap dacă n-ar fi împieliții ăia de copii.

— Ce-ai adus acolo ? întreabă prăvăliașul, desfăcînd bocceaua — boarfe vechi, cred, niște corsete, un jupon. Caută altceva, babo, nu-ți pot da nimic pe ele ; s-au făcut praf, numai de cînd le tot aduci și le iei înapoi, și asta de trei ori pe săptămînă.

— Aha, te ții de șotii, rostește bătrîna, rîzînd în hohote, căci așa se cuvenea. Ce n-aș da să fi avut și eu un papagal ca al dumitale, nu mai călcam atît de des pe aici ! ...Nu, nu... nu-i jupon, e-o hăinuță de copil și un fular frumos de mătase de-a lu' bărbat-meu. Doi șilingi a dat pe el, tocmai în ziua binecuvîntată cînd și-a rupt mîna.

— Și cît vrei pe ele ? întreabă domnul Henry, uitîndu-se cu coada ochiului la lucruri, care după toate probabilitățile erau vechi cunoștințe. Cît vrei pe ele ?

— Opșpe pence.

— Îți dau nouă.

— Oo, dă-mi un șiling [1], dragu' mamii, hai !

[1] Un șiling = 12 pence.

— Nici o leţcaie în plus.

— ...Păi, trebuie să primesc, n-am încotro.

Se completează duplicatul, un bilet este prins de pachet, celălalt îl capătă bătrîna ; legătura zboară jos, într-un colţ, la întîmplare ; alţi clienţi stăruie să fie serviţi fără întîrziere.

Alegerea cade pe un ins nebărbierit, murdar, abrutizat de băutură, a cărui şapcă de hîrtie gudronată, pleoştită neglijent pe o ureche, mai adaugă ceva respingător la înfăţişarea lui şi aşa foarte puţin îmbietoare. Acum se bucura de clipe de tihnă după îndeletnicirea lui casnică de acum un sfert de oră, de a-şi lovi nevasta cu picioarele în spate. Venise să-şi răscumpere nişte unelte, pesemne ca să se apuce de vreo muncă pentru care primise ceva bani înainte, dacă mutra lui puhavă şi mersul pe două cărări însemnau o mărturie în acest sens. Aşteptase un timp şi acum îşi făcea simţită prezenţa vărsîndu-şi necazul pe un ştrengar în zdrenţe, care neputînd altfel să ajungă cu capul pînă la tejghea se căznise să se caţăre şi apoi să se proptească în palme — poziţie incomodă din care mereu cădea, aterizînd de cele mai multe ori pe bătăturile persoanei din imediata lui vecinătate. De astă dată sărmanul băiat s-a ales cu o scatoalcă care l-a proiectat, împleticindu-se, în uşă. Cel care l-a lovit s-a umplut de Doamne-ajută din partea celorlalţi indignaţi.

— De ce dai, brută, în băiatu' ăsta ? strigă o femeie neîngrijită, cu două fiare de călcat într-un coşuleţ. Crezi că-i nevastă-ta, nepricopsitule ?

— Du-te şi te spînzură ! răspunde acesta, cu o expresie nătîngă în priviri din cauza beţiei, în acelaşi timp vrînd să dea în femeie, dar din fericire fără s-o nimerească. Pune-ţi ştreangu' şi aşteaptă pînă vin eu să-l tai...

— Să-l tai tu... sare din nou femeia. Tare-aş vrea să te tai eu pe tine, bagabontule ! (strigînd) Oo, bagabontu' naibii ! (şi mai şi). Unde ţi-e nevasta, măi nepricopsitule ? (din ce în ce mai puternic ; femeile de teapa ei sînt simpatice totdeauna şi pun mare însufleţire în te miri ce). Săărmănuţa de nevastă-ta cum te porţi tu cu ea, mai rău ca un cîine... auzi să dai într-o femeie... tu, bărbat ! (cu

Muntele de pietate

un glas piţigăiat). Nu mi-ai intrat tu pe mînă... ţi-aş fi crăpat capu', chiar de-ar fi fost să plătesc cu viaţa !

— Hai, vezi-ţi de treabă, i-o întoarce bărbatul.

— Să-mi văd de treabă, hai, năpîrcă ! zbiară femeia, scîrbită. Nu ţi-ar fi ruşine să-ţi fie ! continuă, răsucindu-se pe călcîie şi făcînd apel la o bătrînă, care se uită pe furiş — dintr-una din despărţiturile, ca o gheretă, descrise anterior — căreia nici prin gînd nu-i trecea să se vîre în ceartă, ştiind că e la adăpost, de vreme ce se zăvorîse pe dinăuntru. Cum de nu i-o fi ruşine, madam ? (Groaznic ! exclamă bătrîna, în paranteză, fără să se dumirească despre ce era vorba). Are nevastă, madam, e călcătoreasă şi tare mai trudeşte din greu biata femeie (foarte iute), o ştiu, că locuieşte într-o casă cu noi, în

odaia din dos, eu și cu bărbat'-meu stăm în a din față (și mai repede) și auzim cum o bate, cînd vine beat acasă, cît îi noaptea de lungă, și n-o bate numai pe ea, își bate și copilu', ca s-o chinuie și mai rău... uuh, bestie! și ea, nenorocita, nu zice nici pîs, nici nu crîcnește, că unde mai pui, ține la secătura asta... mare pacoste!

Acum, deoarece femeia abia mai putea răsufla, cămătarul în persoană, care tocmai își făcuse apariția după tejghea, îmbrăcat într-un costum fantezist, se slujește de acest prilej fericit ca să intervină, cu autoritate:

— Gata, nu vreau să am bucluc aici. Coană Mackin, stai la locul dumitale, dacă nu, nici patru pence nu-ți dau pe un fier de călcat... și dumneata, Jinkins, lași biletul aici pînă te trezești, și apoi trimite-ți nevasta după cele două rînde le, nu vreau să am nici în clin nici în mînecă cu dumneata... hai, ia-ți tălpășița, pînă nu te fac eu s-o iei!

Cuvintele adresate au cu totul alt efect decît cel dorit; femeile se pornesc, într-un glas, pe ocări; bețivul lovește în stînga și-n dreapta, pe cine apucă, cît pe aci să cadă în belea și să-și asigure adăpost gratuit peste noapte, cînd ivirea soției lui în încăpere — o biată femeie prăpădită, după cum se vede ofticoasă în ultimul grad, cu semne pe față de la o bătaie recentă, a cărei putere abia dacă ajunge să egaleze povara, destul de ușoară, Dumnezeu știe! a copilașului firav, bolnav, pe care-l ține în brațe — îl face să-și îndrepte furia netrebnică într-o direcție anume.

— Vino acasă, dragă, țipă biata făptură, pe un ton implorator, *hai,* vino acasă, fii băiat cuminte, vino să te culci...

— Du-te tu să te culci, se răstește ticălosul, mîniat.

— Hai, vino încetișor acasă, repetă femeia, izbucnind în plîns.

— Du-te tu acasă, răcnește din nou acesta întărindu-și vorbele de o lovitură care azvîrle biata ființă, cît colo, afară din încăpere.

„Oblăduitorul firesc" o urmează în curte, și-și varsă mînia pe ea îmbrîncind-o ca să meargă mai repede și în-

desind cu brutalitate boneta vînătă, mică, peste fața ofilită, suptă, a bietului copil.

În ultima despărțitură, situată în ungherul cel mai întunecos și mai ferit din cămătărie, unde nu prea ajungea lumina de la nici una din lămpile de gaz, se aflau o fată plină de gingășie, de vreo douăzeci de ani, și o femeie mai vîrstnică, evident mama ei după asemănarea dintre ele, care stătea la oarecare depărtare, în spate, ca să n-o vadă nici chiar cămătarul. Nu era prima lor vizită la muntele de pietate, pentru că răspundeau la întrebările de rigoare fără nici o ezitare, dar pe un ton mai respectuos și mult mai scăzut ca îndeobște.

— Pe ce nume să trec ? lucrurile vă aparțin, desigur ? Unde locuiți ? Proprietate sau cu chirie ?

Se și tocmeau pentru un preț mai ridicat decît era la început înclinat să le ofere cămătarul, ceea ce un om cu totul străin de această treabă nu s-ar fi priceput. Femeia mai vîrstnică își îndemna, cu un glas abia deslușit, fiica să pună în joc toată puterea ei de convingere spre a obține o sumă mai mare, și să stăruie asupra valorii obiectelor aduse pentru a căpăta ceva în plus. Amanetau un lanț de aur și un inel cu „nu-mă-uita" : proprietatea fetei (căci amîndouă erau prea mici pentru maică-sa) ; dăruite ei în vremuri mai bune ; prețuite cîndva de dragul celui de la care le primise ; se despărțea acum de aceste obiecte fără împotrivire, pentru că sărăcia o asprise pe maică-sa și după exemplul ei se asprise și fata. Perspectiva de a obține bani, amintirea mizeriei îndurate din lipsa lor — răceala prietenilor de odinioară — unii le întorceau de-a dreptul spatele, alții le priveau cu milă și asta era și mai greu de suportat — au făcut parcă să dispară conștiința propriei umiliri, care s-ar fi stîrnit altădată în sufletul lor la gîndul situației de astăzi.

În despărțitura vecină se află o femeie tînără, în veșminte, deși foarte sărăcăcioase, extrem de bătătoare la ochi, îngrozitor de subțiri, dar extravagant de fine, care trădau cu prisosință situația ei. Rochia bogată din satin cu zorzoane uzate, pantofii subțiri și scîlciați, ciorapii trandafirii de mătase, pălăria de vară purtată iarna, obrazul scofîlcit, pe care urmele de ruj slujesc doar să atragă

atenţia asupra unei sănătăţi irosite de-a pururea, asupra unei fericiri pierdute pentru totdeauna, zîmbetul ei convenţional, batjocură infamă adusă mizeriei morale — n-ar putea fi înţelese decît într-un singur fel. Ochirea pe care tocmai a aruncat-o tinerei sale vecine are un tîlc, iar fleacurile pe care aceasta le-a adus pentru amanetat, par să fi deşteptat în mintea femeii amintiri mocnite, care au făcut-o să-şi schimbe, pentru o clipă, atitudinea. Prima pornire rapidă a fost să se aplece în faţă, ca să observe mai amănunţit cum arătau tovarăşele ei pe jumătate ascunse ; apoi, văzîndu-le că se feresc involuntar de ea, se retrase în fundul cabinei, îşi acoperi faţa cu mîinile, izbucnind în plîns.

Există în inima omului coarde stranii care dormitează de-a lungul anilor de depravare şi perversiune, însă care, pînă la urmă, vor vibra într-o împrejurare neînsemnată, aparent banală, dar legată prin fire confuze, nedesluşite, de zile din trecut ce niciodată nu mai pot fi rechemate, de amintiri amare, de care nici cea mai decăzută fiinţă din lume nu poate scăpa.

Se mai afla un spectator, în persoana unei femei din odaia comună ; cea mai josnică dintre cele josnice — murdară, cu capul gol, strident împopoţonată, neglijentă. Puţinul pe care-l putea vedea din grup îi stîrni mai întîi curiozitatea, apoi atenţia. Privirea pe jumătate beată, se transformă într-o expresie vecină cu interesul, şi un simţămînt asemănător miji o clipă, doar o clipă, punînd stăpînire chiar şi pe sufletul ei.

Cine ar putea spune cît de curînd aceste femei îşi vor schimba locurile ? Cele din ultima categorie mai au numai două stadii : spitalul şi mormîntul. Cîte femei în situaţia celorlalte două, şi poate şi a ei cîndva, n-au ajuns la capătul aceluiaşi drum mizerabil, în acelaşi chip mizerabil ! Urmele paşilor ei se şi văd descriindu-se cu o iuţeală înspăimîntătoare. Cît de repede îi vor lua exemplul şi celelalte ! Şi cîte n-or fi făcut la fel !

CURȚILE JUDICIARE

Nu voi uita niciodată sentimentul de teamă și respect încercat cînd priveam, în timpul anilor de școală, exteriorul închisorii Newgate. Ce îngrozitoare mi se păreau zidurile hîde, greoaie, cu uși joase, masive, făcute parcă anume pentru a lăsa oamenii să intre, dar nu să mai și iasă vreodată. Apoi cătușele de deasupra ușii datornicilor, despre care aveam obiceiul să spun că sînt o pereche de fiare, simbolul unei *bona fides* [1], atîrnate acolo sus, la îndemînă, ca, în caz de nevoie să poată fi luate și țintuite de mădularele unui infractor! Totdeauna m-am întrebat cum de mai erau în stare vizitiii de la birjele de piață, din stația de peste drum, să spună glume la doi pași de asemenea orori și să mai bea stacane de „juma-juma" [2] pînă aproape la ultimul strop.

De cîte ori n-am trecut pe aici, în timpul dezbaterilor, să privesc acest loc al jalei, clădirea sumbră, aripa laterală unde se află spînzurătoarea, cu tot groaznicul eșafodaj pe ușa căreia m-aș fi așteptat să văd o plăcuță de alamă cu inscripția „Dl. Ketch", pentru că n-am crezut niciodată că distinsul funcționar ar putea trăi altundeva! Epoca acestor gînduri copilărești s-a dus, și o dată cu ea

[1] Bună-credință. (lat.)

[2] *Half-and-half* — amestec de bere neagră *(Porter)* și bere blondă *(Ale)*.

multe alte idei mai vesele de băieţandru. Dar mai stăruie în mine mult din simţirea de odinioară, încît astăzi nu trec niciodată pe lîngă această clădire fără să mă înfiorez. Există oare londonez care, abătîndu-se pe acolo, să nu fi aruncat cîndva o privire grăbită spre portiţa pe unde sînt viriţi arestaţii în edificiul mohorît, şi să nu fi căutat, cu băgare de seamă şi curiozitate, să desluşească acolo ceva, cît de cît? Poarta groasă, căptuşită cu plăci de fier şi prelungită cu ţepuşe, destul de scundă ca să poţi să vezi, aplecîndu-te peste ea, un ins hapsîn ca înfăţişare, cu pălărie cu gardine largi, fular cu picăţele şi cizme cu carîmbi înalţi, c haină cafenie pe spate, ceva între palton şi scurtă „sport", iar în mîna stîngă avînd o cheie uriaşă. Poate că ai norocul să treci tocmai cînd este deschisă poarta: atunci, ai vedea dincolo o altă poartă, aidoma celei dintîi, şi încă doi-trei paznici, multiplicarea primului parcă, stînd în jurul unui foc care luminează îndeajuns odaia spoită cu var, ca să-ţi arunci iute o privire asupra diferitelor obiecte. Am mare respect pentru doamna Fry [1], dar de bună seamă, ea ar fi trebuit să scrie chiar mai multe povestiri decît doamna Radcliffe [2].

Acum cîtva timp, mă plimbam agale pe lîngă Old Bailey [3], cînd paznicul de serviciu tocmai descuia poarta. Am făcut repede ocolul, bineînţeles, şi am dat cu ochii de două persoane care coborau scările. N-am putut rezista să nu stau locului şi să mă uit.

Erau o femeie mai în vîrstă, cu înfăţişare cuviincioasă deşi săracă, se vedea bine, şi un băieţandru de vreo paisprezece-cincisprezece ani. Femeia plîngea amarnic, ducea o bocceluţă în mînă, urmată de băiat la mică distanţă. Scurta lor poveste se putea citi desluşit. Băiatul era fiul ei, pentru liniştea căruia îşi jertfise poate propria linişte

[1] *Elizabeth Guerney Fry* (1780—1845), făcînd parte dintr-o familie de quakeri, s-a ocupat de opere de binefacere şi de îmbunătăţirea sistemului penitenciar din Anglia.

[2] *Ann Radcliffe*, născută Ward (1764—1823), romancieră şi poetă engleză, reprezentantă a romanului gotic.

[3] *Old Bailey*, vestită închisoare londoneză.

— de dragul lui îndurase mizeria fără a se plînge şi sărăcia fără să crîcnească — nădăjduind că gîndul la zilele cînd văzuse cum se chinuise de hatirul lui, vreme atît de îndelungată, ar putea să-l înduplece să se străduiască pentru existenţa lor comună. Băiatul se înhăitase în tot felul de legături desfrînate. Trîndăvia îl împinsese să săvîrşească fapte rele ; şi a fost dat în judecată şi pedepsit pentru nu ştiu ce găinărie. A zăcut multă vreme în temniţă, şi după ce a mai primit în plus o pedeapsă de scurtă durată, s-a dat dispoziţie să fie pus în libertate în dimineaţa aceea. Fusese pentru prima oară închis şi biata lui mamă bătrînă, încă sperînd să-l readucă pe calea cea bună, îl aşteptase la poartă spre a-l implora să se întoarcă acasă.

N-am să-l pot uita pe băiat. Cobora scările privind cu neînduplecare, scutura capul cu un aer plin de bravadă şi nestrămutată hotărîre. Au făcut doi-trei paşi şi s-au oprit. Femeia puse mîna pe umărul lui rugîndu-l cu lacrimi în ochi, iar băiatul ridică ursuz capul în semn de împotrivire. Era o dimineaţă splendidă, lucrurile aveau un aspect proaspăt în razele vesele ale soarelui — peste tot domnea fericirea.

Privi puţin în jurul lui, orbit de lumina strălucitoare, pentru că de multă vreme nu mai văzuse altceva decît pereţii sumbri ai temniţei. Poate că jalea mamei îl impresionase întrucîtva pe băiat, poate că îl năpădise vreo amintire nedesluşită de pe cînd era copil fericit, iar ea singurul lui prieten şi însoţitor care nu-l slăbea nici o clipă din ochi. Izbucni în plîns şi, acoperindu-şi faţa cu o mînă, iar pe cealaltă strecurînd-o iute într-ale maică-si, plecară împreună.

Curiozitatea m-a împins întîmplător către amîndouă Curţile de judecată de la Old Bailey. Nimic nu izbeşte mai mult pe cel care intră acolo pentru întîia oară decît nepăsarea calmă în care sînt conduse lucrările ; orice proces pare a fi doar o chestiune de afaceri. O sumedenie de formalităţi, însă nici pic de compasiune — mult interes, dar de loc simpatie. Să luăm de pildă Vechea Curte. Iată judecătorii, a căror mare demnitate toată lumea o cunoaşte şi despre care nu mai e nevoie să vorbim. Apoi mai este

primarul orașului Londra, în centru, cu acea înfățișare rece, tipică, de primar, un uriaș *bouquet* dinainte-i și înveșmîntat în toată splendoarea funcției sale. Apoi sînt șerifii, la fel de respectabili ca și primarul ; avocații pledanți, destul de respectabili mai ales în propria lor opinie ; în sfîrșit, spectatorii, cărora, fiindcă au plătit la intrare, li se pare că totul se petrece anume ca să-i distreze pe ei. Priviți întregul grup al magistraților — unii dintre ei complet absorbiți în discuții asupra presei de dimineață, unii vorbesc nepăsători, în șoaptă, alții ațipesc, tihniți, vreme de un ceas — și cînd te gîndești că rezultatul procesului este o chestiune de viață și de moarte pentru o biată făptură ! Dar să ne îndreptăm privirile spre boxa acuzaților ; uitați-vă la deținut cu luare-aminte, cîteva clipe ; cazul se deapănă în fața ochilor dumneavoastră în toată veridicitatea lui dureroasă. Observați cu cîtă neliniște s-a îndeletnicit în ultimele zece minute, cu alcătuirea a tot soiul de figuri fantastice din ierburile împrăștiate pe scîndura dinaintea lui ; băgați de seamă cum chipul său a căpătat o paloare cenușie la ivirea unui anume martor, cum își schimbă poziția și își șterge fruntea asudată și mîinile febrile cînd rechizitoriul se încheie — ca și cum e o mîngîiere pentru el să știe că juriul a aflat ce era mai rău.

Apărarea și-a spus cuvîntul ; judecătorul trece în revistă probele ; deținutul urmărește din priviri atitudinea curții, ca un muribund care, agățîndu-se de viață pînă la ultima suflare, zadarnic își mai ațintește ochii pe chipul medicului căutînd o rază, oricît de slabă, de speranță. Curtea se retrage pentru deliberare, aproape că auzi bătăile inimii acestui om, în timp ce mușcă din lujerul de rozmarin, cu un efort deznădăjduit ca să pară calm. Curtea revine în sală — o liniște mormîntală se așterne pînă ce președintele dă verdictul :

— Vinovat !

Din sală se aude un țipăt de femeie, acuzatul își îndreaptă privirile în direcția de unde venise zgomotul, dar este numaidecît împins repede afară din boxă de temnicer. Se dă dispoziție ca femeia „să fie scoasă din

sală", și apoi se trece la alt caz ca și cum nimic nu s-ar fi întîmplat.

Nimeni nu-și poate închipui ce contrast izbitor este între această Curte și cea veșnic în acțiune de la New Court, deseori stînjenită berechet în gravitatea ei de șiretenia și îndărătnicia tinerilor infractori. Un băiat de treisprezece ani este dat în judecată pentru că, să spunem, a băgat mîna în buzunarul unui supus al maiestății sale, și vinovăția lui e cît se poate de evidentă. I se dă cuvîntul să se apere și se mulțumește să facă o scurtă declamație despre jurați și țară — afirmă că toți martorii au depus declarații mincinoase și dă a înțelege că forța polițienească s-a vîrît într-o conspirație „în contra" lui. Oricît de probabilă ar fi această ipoteză, nu izbutește să convingă Curtea și atunci au loc scene ca aceasta de mai jos.

Curtea: Ai vreun martor, băiete, care să depună în sprijinul tău?

Băiatul: Da, dom'le; cinșpe gentlemeni e afară și așteaptă, a așteptat toată ziulica de ieri, că așa zicea ei în seara înaintea procestului.

Curtea: Să intre martorii.

Un grefier pîntecos iese și strigă în gura mare după martori; glasul lui se aude din ce în ce mai slab cînd coboară treptele, ducîndu-se în curticica de jos. După o lipsă de cinci minute se reîntoarce, foarte aprins și răgușit și informează Curtea asupra ceea ce se știa perfect dinainte — și anume că nu există prezent nici un astfel de martor. La care, băiatul se pornește pe cele mai cumplite bocete, își vîră în ochi partea de jos a palmelor și încearcă să privească tabloul cu o nevinovăție ofensată. Drept care, Curtea îl găsește „vinovat" și strădaniile lui de a stoarce o lacrimă două sînt dublate. Ca răspuns la o întrebare a Curții, reprezentantul închisorii declară că împricinatul a mai fost în grija lui încă de două ori pînă atunci. Băiatul desigur tăgăduiește cu tărie acest lucru, cam așa:

— Zău, credeți-mă, dom'lor, n-am mai avut niciodată belele pînă acum... zău, dom'le, n-am mai avut. Fratele

meu geamăn a fost băgat pe nedrept la apă și seamănă așa de bine cu mine că n-ai putea zice care-i el și care-s eu.

Această reprezentație, ca și apărarea, nu are efectul dorit și băiatul este condamnat, poate, la șapte ani închisoare. Văzînd că nu-i în stare să stîrnească mila, își dă frîu liber unor simțăminte blasfematoare la adresa ochilor „babalicului cel mare!“ și cum se împotrivește să iasă de bunăvoie din boxă este luat, ca urmare, pe sus, felicitîndu-se că a izbutit să le facă tuturor „balamuc, nu șagă!“

O VIZITĂ LA NEWGATE[1]

„Puterea obișnuinței" e o vorbă banală pe buzele oricui și nu e cîtuși de puțin curios că cei care o folosesc, de cele mai multe ori aplicînd-o altora, fără să-și dea seama oferă prin propria lor persoană exemple unice în legătură cu puterea exercitată de obișnuință și de năravaș asupra minții omului, în legătură cu neputința de a judeca prea bine fapte asupra cărora experiența cotidiană își pune pecetea familiarizării. Dacă balamucul Bedlam s-ar putea brusc muta, ca un alt palat al lui Aladin, apărînd în spațiul ocupat azi de Newgate, nu știu dacă un singur om dintr-o sută, avînd drum în fiecare dimineață prin strada Newgate sau Old Bailey, ar trece pe lîngă această clădire fără să arunce măcar o privire spre ferestrele micuțe, zăbrelite, și fără să se gîndească fugitiv la condiția nenorociților care se află întemnițați în niște celule sinistre ; și totuși aceiași oameni, zi de zi, ceas de ceas, se perindă în sus și în jos pe lîngă acest sumbru depozit de vinovăție și mizerie din Londra, într-un necontenit șuvoi de viață și forfotă, absolut nepăsători față

[1] *Newgate* — veche închisoare londoneză datînd din secolul al XII-lea. Marele foc din 1666 îi pricinuiește pagube ; în 1780 e arsă din nou de răzvrătiții conduși de lordul George Gordon (acțiune descrisă pe larg de Dickens în romanul său *Barnaby Rudge*). John Howard și Elizabeth Fry au făcut din Newgate scena reformelor pentru îmbunătățirea condițiilor de detenție în Anglia. După 1877 închisoarea Newgate nu s-a mai folosit ca atare, iar în 1902 a fost dărîmată.

de mulțimea ființelor sărmane ferecate înăuntru — ba mai mult, fără să aibă habar, și chiar dacă au, fără să se sinchisească de faptul că trecînd printr-un anumit loc pe lîngă pereții masivi și rîzînd ușor sau fluierînd vesel, se află la numai un pas de un semen de-al lor, la mare ananghie și fără nici un sprijin, cu ceasurile numărate, din sufletul căruia pînă și ultima rază slabă de speranță s-a dus pentru vecie, și al cărui drum se va sfîrși curînd printr-o moarte violentă și rușinoasă. Contactul cu moartea, pînă și aici, este solemn, îngrozitor. Și cu cît mai groaznic este să te gîndești la vecinătatea cu moartea, cînd e vorba de oameni sănătoși tun, în floarea vîrstei sau în fragedă tinerețe, în depline facultăți mintale la fel ca și dumneata, și totuși, în pragul morții — în pragul unei morți atît de sigure, purtînd stigmatul ce nu se mai poate șterge, al morții, pe frunte, de parcă o boală cumplită le-ar fi pustiit trupul prefăcîndu-l într-o umbră, iar descompunerea ar fi început !

Cu acest soi de gînduri m-am hotărît, acum cîteva săptămîni, să fac o vizită la Newgate. Firește, ca amator, și pentru că intenția mea a fost dusă la îndeplinire, încep să le înfățișez cititorilor rezultatele, în speranța — întemeiată mai degrabă pe natura subiectului decît cumva pe încrederea trufașă în puterea mea de descriere — că lucrarea nu va fi socotită pe de-a-ntregul lipsită de interes. Trebuie din capul locului să declar că nu am de gînd să obosesc cititorul cu cine știe ce date statistice asupra închisorii ; se găsesc destule în vraful de rapoarte ale sumedeniei de comitete și autorități egale în greutate. N-am luat nici un fel de note, n-am făcut după aceea însemnări, n-am măsurat nici una din curțile interioare, n-am socotit numărul exact de centimetri din nici o odaie anume, n-aș putea spune nici măcar din cîte încăperi este alcătuită temnița.

Am văzut pușcăria, i-am văzut și pe pușcăriași, și ceea ce am gîndit vă voi destăinui numaidecît, în felul meu.

După ce am prezentat autorizația slujitorului care a răspuns la bătăile mele în poarta de la locuința guvernatorului, am fost condus la birou ; o odăiță — în partea dreaptă cum intri, cu cele două ferestre dînd spre Old Bailey — mobilată cu tot dichisul ca un birou obișnuit de

avocat sau ca încăperea unde ține contabilitatea un negustor : pereții acoperiți cu panel, un raft două, o masă, o pereche de scaune fără spetează, doi funcționari, un calendar, o pelerină și cîteva dosare. După un scurt răgaz pricinuit de trimiterea în incinta închisorii după un ofițer, a cărui datorie era să mă conducă, acesta își făcu apariția — un om cu înfățișare respectabilă, de vreo cincizeci și doi, cincizeci și trei de ani — cu pălărie cu gardine largi, uniformă neagră — care, dacă nu ar fi avut cheile putea fi luat tot atît de bine drept funcționar ca și paznic. Mă simțeam dezamăgit — n-avea nici măcar cizme cu carîmbi înalți. Urmîndu-l pe cel care mă conducea pe o ușă opusă ușii pe unde intrasem, am ajuns într-o odăiță, fără alt mobilier decît un pupitru scund cu un registru pentru semnături ale vizitatorilor, și un raft pe care se aflau niște cutii cu documente și mulajele chipurilor a doi ucigași notorii, Bishop și Williams ; primul, mai ales, cu un cap și niște trăsături care puteau oferi oricînd suficiente temeiuri morale pentru execuția lui imediată, chiar dacă n-ar fi existat alte dovezi împotriva sa. Părăsind și încăperea aceasta, pe ușa opusă, m-am trezit la poarta care dă spre Old Bailey. Pe una din laturi, spînzurau, perechi-perechi, lanțuri grele, o colecție întreagă aleasă pe sprînceană, printre care și cele purtate de redutabilul Jack Sheppard — în mod sigur — și altele „presupuse" că au avut cinstea să fi fost prinse la picioarele vînjoase ale nu mai puțin faimosului Dick Turpin. De la această poartă — din stejar masiv, întărită cu fier, țintuită cu piroane din același material și străjuită de un alt paznic — ajungi la niște trepte, dacă îmi aduc bine aminte, care se termină printr-un coridor de piatră, strîmt și întunecos, mergînd paralel cu Old Bailey și care duce la diferitele curți interioare, trecînd prin niște locuri întortocheate, străjuite la rîndul lor de porți uriașe zăbrelite, cu un aspect îndeajuns de lugubru ca să facă pe dată să piară orice rămășiță de speranță salvatoare nutrită de orice nou venit, și a căror amintire era menită să-l învăluie într-un nor de amețeală pe cel care ar străbate locul acesta a doua oară.

Este nevoie să explic cum că edificiile din închisoare, sau cu alte cuvinte diferitele secții, alcătuiesc un pătrat ale cărui patru laturi se învecinează respectiv cu Old Bai-

ley, cu vechiul colegiu de medicină (acum făcînd parte din Piața Newgate), cu Tribunalul și strada Newgate. Spațiul intermediar este împărțit în mai multe curți pietruite, în care deținuții iau aer și fac mișcare, dacă se poate spune asta, în asemenea condiții. Curțile, cu excepția celei în care sînt ținuți condamnații la moarte (despre aceasta vom reveni cu o descriere mai amănunțită) merg paralel cu strada Newgate și se întind prin urmare de la Old Bailey la Piața Newgate. Secția pentru femei se află în aripa din dreapta a închisorii, în vecinătatea Tribunalului. Fiindcă am intrat prin această parte a clădirii la început, voi urmări aceeași ordine, prezentînd-o deopotrivă și cititorilor.

Apoi, cotind spre dreapta, pe coridorul la care tocmai m-am referit, trecînd cu vederea orice porți întîlnite în cale — pentru că dacă aș menționa toate porțile descuiate pentru mine ca să pot înainta și pe urmă din nou încuiate de îndată ce intram, atunci cu fiecare virgulă ar trebui să pun și cîte o poartă — am ajuns la o ușă cu drugi groși de lemn prin care se zăreau, învîrtindu-se încoace și încolo într-o curticică strîmtă, vreo douăzeci de femei ; cea mai mare parte din ele de cum au aflat că trecea un străin pe acolo, s-au retras în celule. Una din laturile curții este zăbrelită pe o porțiune bună, formînd un soi de cușcă din fier, de vreun metru jumătate înălțime, cu acoperiș, iar în față întărită cu gratii de fier, pe unde comunică prietenii deținutelor cu ele. Într-un ungher, în acest ciudat birlog, o bătrînă decrepită, galbenă la chip și cu priviri rătăcite — într-o rochie numai zdrențe, cîndva neagră și pe cap cu ceva ce semăna cu o pălărie veche de pai, cu panglică asortată dar ieșită de soare — stătea serios de vorbă cu o fată în vîrstă de vreo douăzeci și doi de ani. Ar fi cu neputință să-ți închipui o făptură mai sărmană, mai dărîmată lăuntric și fizicește, ca această bătrînă. Cealaltă era un tip de femeie chipeșă, robustă, cu niște plete bogate care se resfirau în vînt — pentru că avea capul descoperit — cu o basma bărbătească, de mătase, aruncată pe umerii ei foarte largi. Bătrîna vorbea cu glas scăzut, sugrumat, care trăda teama. Cînd și cînd scotea cîte un geamăt ascuțit, neașteptat, pe care din pricina durerii nu și-l putea stăpîni ; cel mai jalnic sunet auzit vreodată de urechile

cuiva. Fata era absolut nepăsătoare. Devenise împietrită pentru că nu mai avea nici o speranță de salvare. Asculta plictisită tînguirile maică-si, fără să se sinchisească de ce spune ; și în afară de faptul că întreba mereu de „Jem" și ținea cu dinții puținii bani aduși de biata rudă, nu participa cu mai mult interes la discuție, decît restul spectatorilor. Dumnezeu știe cîți dintre deținuții din curte nici nu mai luau seama la ce se petrecea sub ochii lor ; nimic nu le mai impresiona auzul de parcă erau orbi și surzi. De ce să mai fi luat seama ? Se obișnuiseră prea mult cu asemenea scene, atît înăuntrul cît și în afara închisorii, ca să le mai trezească pînă și un gînd răzleț, poate doar unul de dispreț pentru simțăminte pe care ei le uitaseră cine știe de cînd.

Ceva mai departe, o femeie cu înfățișare soioasă, cu o bonetă cu margini groase, neglijent pusă pe cap, avînd mîinile înfășurate într-un șal mare de culoare roșie, cu niște franjuri la capete care-i ajungeau pînă la poalele unui șorț alb, murdar, dădea anumite instrucțiuni vizitatoarei *ei* — fiică-sa, fără doar și poate. Fata, îmbrăcată subțire, tremura de frig. Cînd apăru la gratii, au schimbat cîteva cuvinte convenționale, dar nici una nici cealaltă nu împărtășea vreo speranță, milă, păreri de rău sau afecțiune. Mama rostea în șoaptă instrucțiunile, iar fata era numai ochi și urechi, precaută, dar părea stoarsă de vlagă și aproape moartă de foame. Îi dezvăluia ceva poate în legătură cu apărarea ei ; un zîmbet mohorît trecu pe chipul fetei, o clipă, de parcă s-ar fi bucurat — nu atît de probabilitatea eliberării mamei, cît mai ales de putința de a „scăpa" de urmăritori. Dialogul s-a încheiat repede și, cu aceeași nepăsare cu care dăduseră ochi una cu cealaltă, mama se întoarse în ungherul cel mai din fundul curții, iar fata către poarta pe unde intrase.

Fata aparținea unei lumi — din păcate mult prea numeroasă — a cărei existență ar trebui să facă să sîngereze inima omenească. Abia trecută de pragul copilăriei, nu era greu să-ți dai seama că făcea parte din rîndul acelor copii născuți și crescuți în ignoranță și viciu, care niciodată nu au știut ce este copilăria, care niciodată n-au fost învățați să îndrăgească și să caute un zîmbet al părinților

sau să se teamă de încruntarea lor. Atîtea și atîtea drăgălășenii fără seamăn ale copilăriei, zburdălnicia ei, puritatea, îi erau necunoscute. Asemenea copii dau piept dintr-o dată cu realitatea aspră, cu vicisitudinile vieții, iar ca să faci să vibreze ceea ce e bun în firea lor — prin anumite imbolduri, care, în inimile obișnuite, oricît de corupte ar fi, trezesc măcar o clipă simțăminte frumoase — nu mai există aproape nici o speranță. Încearcă și le vorbește despre grija părintească, despre zilele fericite ale copilăriei și despre jocurile zglobii din vîrsta fragedă! Vorbește-le însă despre foame și străzi, despre cerșetorie și ciomăgeală, despre cîrciumi, despre arest și muntele de pietate și te vor pricepe.

Două-trei femei stăteau de vorbă cu prietenii lor, după gratii, dar o mare parte din deținute nu aveau pare-se pe nimeni, decît poate vechi cunoștințe cu care se întîlneau din întîmplare între aceste ziduri.

După ce am trecut repede prin curte, zăbovind o clipă doar pentru a marca faptele despre care tocmai am pomenit, am fost condus sus, pe o scară curată și bine luminată, cu trepte de piatră, la o altă secție. În această parte a clădirii se aflau o sumedenie de celule, dar descrierea uneia din ele înseamnă descrierea tuturor.

Era o odaie încăpătoare, văruită, luminată de niște ferestre care dădeau desigur în interiorul închisorii, dar cu mult mai luminoasă și mai aerisită decît m-aș fi putut „logic" aștepta într-o asemenea situație. Dinaintea unei sobe unde ardea un foc bun se afla o masă de brad, jur împrejurul căreia vreo zece-douăsprezece femei, așezate pe niște bănci de lemn, luau prînzul. De-a lungul ambelor laturi ale încăperii, o poliță, sub ea niște cleanciuri mari erau fixate în perete, de care atîrnau cîte o rogojină de dormit, pentru fiecare deținută ; deasupra, pe raft, împăturite, așternutul și cuvertura. Noaptea, rogojinile erau întinse pe jos, fiecare sub cîrligul de care atîrnau în timpul zilei, așa încît odaia slujea pentru stat ziua, iar noaptea pentru dormit. În dreptul sobei, pe o foaie mare de carton, diverse texte din Biblie, împrăștiate de altminteri peste tot prin cameră în fascicule cam de forma și grosimea maculatoarelor folosite de școlari. Pe masă, o provizie îndestulătoare dintr-un soi de tocană din carne de vacă, pîine neagră și

nişte blide de cositor, lucioase ca oglinda şi puse pe raft, în perfectă rînduială, cînd nu erau întrebuinţate.

La intrarea noastră femeile s-au ridicat repede în picioare, grăbindu-se să se retragă de o parte şi de alta a sobei. Toate erau îmbrăcate curat, multe din ele destul de cuviincios, nimic ciudat atît ca aspect cît şi în felul de a se purta. Una sau două şi-au reluat lucrul de mînă pus deoparte, probabil, cînd se aşezaseră la masă. Celelalte se uitau la oaspeţi cu o curiozitate indiferentă ; cîteva se dăduseră în spatele tovarăşelor lor, tocmai în fundul camerei, vrînd parcă să evite de a fi cîtuşi de puţin observate de străini. Cîteva irlandeze de aici şi din alte secţii, pentru care această vizită nu era o noutate, au făcut impresia că sînt perfect indiferente la prezenţa noastră, şi rămaseră în picioare chiar lîngă scaunele de pe care tocmai se ridicaseră. Senzaţia generală stîrnită în rîndul femeilor părea să fi fost de stînjeneală, de-a lungul vizitei noastre — ce-i drept scurte. Cît timp am rămas, n-au scos nici un cuvînt, în afară de şefa de secţie, ca răspuns la unele întrebări puse de mine paznicilor care mă însoţeau. În fiecare secţie, la femei, era numită o şefă care păstra ordinea — aceeaşi regulă şi în cazul bărbaţilor. Şefele şi şefii de secţie sînt de asemenea deţinuţi, aleşi pentru buna lor purtare. Numai ei se bucurau de privilegiul de a dormi în paturi şi, în acest scop, un pat butucănos de lemn fusese plasat în fiecare secţie. În amîndouă aceste părţi ale închisorii există o odăiţă de recepţie unde deţinuţii sînt conduşi, cînd intră pentru prima dată, şi de unde nu sînt luaţi pînă nu li se face un examen de către medicul închisorii [1].

Întorcîndu-mă pe culoarul lugubru străbătut cînd am venit (şi care, în treacăt fie zis, conţine trei sau patru celule întunecoase, rezervate anume pentru deţinuţii recalcitranţi), am fost dus printr-o curte neîncăpătoare la „şcoală" — o secţie din închisoare destinată băieţilor sub

[1] Regulamentul închisorii privind îndeletnicirile deţinuţilor în timpul zilei, dormitul noaptea, masa şi alte probleme de economie penitenciară, s-a schimbat — în mare parte în bine — de cînd această povestire a fost publicată pentru întîia oară. Chiar şi construcţia închisorii a suferit schimbări. *(n.a.)*

paisprezece ani. Într-o încăpere potrivită ca mărime, cu cele necesare pentru scris și cîteva caiete, am dat de învățător și de vreo doi elevi — ceilalți fură aduși dintr-o cameră vecină, unul cîte unul, ca să-i pot trece în revistă. Erau vreo paisprezece în total, unii cu pantofi în picioare, alții desculți, unii în șorțulețe fără haină, alții în haină fără șorțulețe, și unul aproape dezbrăcat. Toți, fără nici o excepție, cred, fuseseră dați în judecată sub învinuirea „furt de buzunare". Niciodată n-am mai văzut paisprezece asemenea fețe groaznice de băiețandri. Pe chipul nici unuia din ei nu se citea remușcarea, nici urmă de onestitate, doar stigmatul ștreangului, al galerelor, nimic altceva. Cît despre rușine sau căință, nici pomeneală. Se vedea că se simt măguliți de faptul că erau considerați demni de osteneala de a fi priviți, dădeau impresia că își închipuiau că am venit să văd Newgate ca pe un spectacol în stil mare și că ei erau un punct indispensabil din reprezentație, iar fiecare dintre băieți pe măsură ce-mi era „prezentat", părea de fapt atît de bucuros și de important ca și cum însăși prezența lui aici era cine știe ce ispravă nemaipomenită. N-am asistat în viața mea la o priveliște mai dezagreabilă, pentru că niciodată pînă atunci nu văzusem paisprezece creaturi în așa hal de nepăsare.

De o parte și de alta a școlii se află o curte pentru bărbați, într-una din ele — în cea dinspre strada Newgate — se găseau deținuți de o categorie mai respectabilă. Despre cealaltă n-aș mai putea spune mare lucru pentru că celulele sînt aranjate după același tipic. Sînt prevăzute, ca și în secția de femei, cu rogojini și așternuturi rînduite deopotrivă în timpul zilei ; singura deosebire izbitoare dintre aspectul lor și cel al secției ocupate de femei este lipsa totală de activitate. Îngrămădiți laolaltă pe două bănci diferite, de o parte și de alta a focului, stau vreo douăzeci de inși : ici un băiat în livrea, colo un bărbat cu un palton gros pe el și cizme cu carimbi înalți, ceva mai departe unul cu înfățișare de om deznădăjduit, în cămașă cu mineci lungi, cu o șapcă scoțiană, veche, pe capul cu păr stufos ; lîngă el o namilă de ticălos în smoching ; alături, un nenorocit ca vai de lume, odihnindu-și capul pe mînă — toți deopotrivă, într-un fel, trîndavi și nepăsători. Cînd pleacă de lîngă foc își tîrăsc abătuți pașii, sprijină fereastra sau

se reazemă de toți pereții, bălăbănindu-se alene de colo pînă colo. Cu excepția cîtorva, doi-trei, care citeau niște ziare vechi — aceasta era situația peste tot unde am intrat.

Comunicarea cu prietenii se făcea doar prin două rînduri de gratii, avînd un spațiu între ele cam de un metru, așa că nimic nu li se putea înmîna printre zăbrele ; deținutul n-ar fi putut deci căpăta ceva direct de la persoana venită să-l viziteze. Pentru cei căsătoriți exista un loc cu gratii anume, unde-și puteau vedea soțiile ; construcția era însă aceeași.

Capela se afla situată dinapoia locuinței guvernatorului, ferestrele casei acestuia nu se deschideau în interiorul închisorii. Nu-mi dau seama de cumva gîndurile sugerate de locul ăsta — sau faptul că știam că parte din slujba de îngropăciune, în unele situații cumplite, se făcea cînd omul era încă viu, cînd încă nu-și dăduse sufletul — aruncau asupra capelei o și mai sumbră lumină decît îi atribuise arhitectul — în orice caz avea un aspect înfiorător. Totdeauna un lăcaș liniștit și solitar de rugăciune are ceva solemn, impresionant, dar marea deosebire dintre acesta și toate celelalte cu care sîntem obișnuiți face să-ți sporească în intensitate impresiile. Mobilierul sărăcăcios — amvonul gol și umil, de o parte și de alta cu niște pilaștri vopsiți ca vai de lume — galeria femeilor adăpostite de perdele mari și grele, cea a bărbaților cu bănci nevopsite și partea din față murdară, măsuța șolcăiată din altar, deasupra pe perete cele zece porunci abia vizibile pentru că de praf și umezeală vopseaua se șterse — catifeaua și bronzul, marmura, lemnul, cu totul altfel decît în bisericile moderne — au ceva straniu, izbitor. Mai există ceva care reține atenția și fascinează ochiul și de care în zadar m-aș feri îngrozit, pentru că amintirea acestui lucru mă va urmări îndelung timp, treaz sau în somn. Imediat lîngă amvon, jos, se afla *strana condamnatului*, obiectul cel mai vizibil din acest spațiu restrîns, un fel de țarc negru în care nenorociții osîndiți la moarte sînt aduși, în duminica dinaintea execuției, în văzul tuturor deținuților de aceeași tagmă (de mulți dintre aceștia fuseseră separați poate doar de o săptămînă) să audă rugăciunile pentru sufletul lor, să dea răspunsurile la propria lor slujbă funerară și

să asculte un discurs prevenitor adresat tovarăşilor de curînd veniţi, pentru a lua pildă de la soarta acestora, grăbindu-se, cît mai au încă timp — adică vreo douăzeci şi patru de ore — să „se întoarcă şi să se ferească de mînia ce va să vină!" Închipuiţi-vă simţămintele celor închişi de-a lungul timpului în acea stranie lugubră, oameni din care, fie prin streang ori securea călăului, se vor fi ales doar rămăşiţe pămînteşti. Gîndiţi-vă cu cîtă deznădejde se agăţau de viaţă pînă în ultima clipă, ce desperare cumplită îi cuprindea, ce groază depăşind cu mult chiar pe cea a morţii, cînd auzeau cu urechile lor, prin oficierea slujbei de către cleric, certitudinea expedierii grăbite într-o altă lume, cu toate păcatele vinovăţiei pe cap!

Cîndva — nu de mult — coşciugele oamenilor aproape de execuţie erau plasate în acea strană, pe un scaun, lîngă ei, de-a lungul slujbei, de la început pînă la sfîrşit. Ar putea părea de necrezut, dar e adevărat. Să nădăjduim că spiritul sporit al civilizaţiei şi umanitarismului, care a abolit atîtea obiceiuri sinistre şi degradante, se va extinde şi asupra altor practici deopotrivă de barbare, practici care nu au în sprijinul lor nici măcar scuza de a fi utile, şi cărora, an de an, experienţa le-a demonstrat tot mai mult ineficacitatea.

Părăsind capela, coborînd coridorul atît de des pomenit şi străbătînd curtea despre care am spus că era destinată unor deţinuţi ceva mai respectabili în general, faţă de restul celor aflaţi închişi acolo, vizitatorul ajunge dinaintea unei coşcogea porţi masive de fier, de o mare rezistenţă. După ce este lăsat înăuntru de un paznic de serviciu, se îndreaptă întins, spre stînga, oprindu-se în faţa altei porţi. Trecînd şi această ultimă barieră, te afli în cea mai groaznică parte a sumbrei clădiri — secţia condamnaţilor la moarte.

Această latură, binecunoscută cititorilor din presă, cu prilejul deselor menţiuni în reportajele despre execuţii, se găseşte într-un ungher al clădirii, lîngă sala de mese, spre strada Newgate, pornind dinspre strada Newgate către centrul închisorii, paralel cu piaţa Newgate. Este o aripă îngustă, o parte din zidul care dă în strada Newgate, alcătuind un capăt, iar poarta celălalt. La extremitatea superioară, în stînga, se află — chiar lîngă zidul dinspre New-

gate — o cisternă de apă și în fund un rînd dublu de gratii (din care face parte și poarta) aidoma celui anterior descris. Prin aceste gratii li se îngăduie deținuților să-și vadă prietenii, un paznic rămînînd totdeauna în spațiul intermediar liber, de-a lungul întîlnirii. Numaidecît, cum intri în dreapta, dai de clădirea cu o încăpere destinată presei, o cameră pentru zi și celule, totul împrejmuit cu ziduri înalte prevăzute cu *chevaux de frise* [1], și străjuite de continua vigilență a unor paznici experimentați.

În prima odaie unde am fost conduși — la capătul unei scări și chiar deasupra camerei pentru presă — se aflau vreo douăzeci și cinci-treizeci de deținuți, toți osîndiți la pedeapsa capitală, așteptînd rezultatul recursului — oameni de toate vîrstele și înfățișările, de la un bătrîn oacheș, cu trăsături aspre și barbă căruntă, nerasă de trei zile, pînă la un băiețandru chipeș, sub paisprezece ani, cu o față prea juvenilă chiar și pentru această vîrstă, condamnat pentru tîlhărie. N-aveau nimic remarcabil pe chipurile lor. Unul sau doi, decent îmbrăcați, stăteau lîngă foc cufundați în gînduri, cu un aer deprimat. Grupuri mici de cîte doi-trei, sporovăiau într-un capăt al încăperii, sau la fereastră — ceilalți erau strînși la o masă, în jurul unui tînăr care, după toate aparențele, învăța pe unii și mai tineri să scrie. Camera era spațioasă, aerisită și curată. Nu prea se citea pe chipurile nici unuia din cei de acolo teamă sau suferință — toți erau condamnați la moarte, este adevărat, dar recursul nu avusese încă loc. Mă întreb dacă exista măcar unul dintre ei care să nu fi fost *convins* că deși trecuse prin tot ceremonialul, în realitate viața sa nu era în primejdie de a fi sacrificată. Pe masă se afla o biblie, dar nu se vedea că fusese recent folosită.

Separat, într-o celulă, se aflau trei bărbați, a căror vinovăție a făcut necesar să fie izolați pînă și de ceilalți tovarăși întru infracțiune. O cameră lungă, întunecoasă, cu trei ferestre îngropate în zidul de piatră ; pe aici, nenorociții trebuiau să treacă, în dimineața execuției, înainte de a ajunge la eșafod. Soarta unuia din acești deținuți era nesigură — anumite circumstanțe atenuante ivite după

[1] Bîrne cu țepușe (fr.).

proces, au fost aduse la cunoștința forurilor în drept, într-un chip cît se poate de uman. Ceilalți doi nu se mai puteau aștepta la vreo favoare din partea coroanei : soarta le era pecetluită. Nimic nu-i mai putea salva și ei știau că, în cazul lor, orice speranță pe lumea asta era pierdută.

— Aștia doi mărunței, îmi spuse gardianul în șoaptă, sînt ca și morți.

Omul la care m-am referit că ar mai avea unele șanse de scăpare stîrmocea pe lîngă fereastra din dreptul ușii, la cea mai mare depărtare posibilă de tovarășii lui. Simțind pesemne că ne apropiem, își luase o mină de îndrăzneață nepăsare, întors anume cu fața spre fereastră, fără să facă vreo mișcare la venirea noastră. Unul din cei doi, de la capătul opus al celulei, care nu prea se vedea la lumina tulbure, așezat cu spatele la noi, era aplecat spre foc cu brațul drept proptit în sobă și capul sprijinit pe el. Celălalt se rezema de pervazul ferestrei din fund. Lumina cădea pe el din plin dînd, de la acea distanță, chipului său palid, răvășit, cu părul în dezordine, un aspect de nălucă. Stătea cu obrazul sprijinit în mînă, cu fața puțin înălțată, privind sălbatic înaintea lui, cufundat parcă inconștient în numărarea crăpăturilor de pe peretele opus. Am mai trecut după aceea prin această cameră. Primul bărbat măsura în lung și în lat încăperea cu un pas ferm de militar — fusese soldat în garda de pedestrași — avea pe cap o bonetă de postav, trasă cochet într-o parte. Se înclină respectuos spre conducătorul meu ; salutul i-a fost întors. Ceilalți doi rămăseseră în pozițiile descrise, neclintiți ca niște stane de piatră [1].

Cîțiva pași mai departe de această secție și ca o continuare a clădirii unde sînt cele două încăperi pe care tocmai le-am părăsit, se află celulele condamnaților la moarte. Intrarea se face pe o scară întunecoasă și strîmtă care dă într-un culoar cufundat în beznă, unde o sobă alimentată cu cărbuni aruncă o lumină ofticoasă jur împrejur, împrăștiind un fel de căldură. Pe partea stîngă a culoarului se înșiră ușile masive ale celulelor, la care se poate ajunge

[1] Acești doi au fost executați puțin după aceea. Celălalt a fost amînat, la voia maiestății sale. *(n.a.)*

numai prin acest coridor. Există trei astfel de coridoare suprapuse, cu trei rînduri de celule ; ca mărime, mobilier și aspect, toate sînt absolut deopotrivă. Înainte ca rezultatul recursului să se fi dat, toți deținuții condamnați la moarte sînt luați din încăperile de zi, la cinci după-amiaza, și ferecați în niște celule, unde li se îngăduie să aibă o luminare pînă la ora zece. Aici rămîn pînă a doua zi dimineață la șapte. Cînd sosește mandatul de execuție al unui deținut, acesta e mutat definitiv într-o celulă și încuiat pînă ce e dus la eșafod. Are libertatea să se plimbe în curte, dar atît în celulă cît și la plimbare este fără întrerupere supravegheat de un gardian, care sub nici un motiv nu-l lasă singur.

Am intrat în prima celulă. Era o temniță de piatră, cam doi metri jumătate pe unu optzeci, cu o bancă la un capăt, dedesubt un preș obișnuit, o biblie și o carte de rugăciuni. Un sfeșnic de fier era fixat pe un perete lateral, iar fereastra înaltă din spate permitea să pătrundă atîta aer și lumină cît putea să se strecoare prin cele două rînduri de gratii groase și grele. Nu mai exista alt mobilier.

Închipuiți-vă în ce situație se află un om care își petrece ultima noapte din viață în celula asta ! Frămîntat de cine știe ce speranță vagă și nedefinită de amînare — habar n-are de ce — nutrind o idee sălbatică și absurdă de salvare — habar n-are cum — în cele trei zile care-i fuseseră acordate pentru pregătire, orele zburaseră cu o iuțeală de neconceput pentru orice altă ființă umană în afară de acest muribund. Își chinuise prietenii cu implorări, îi exasperase pe paznici cu tot felul de neajunsuri, trecuse cu vederea în aprigul lui neastîmpăr sfaturile date din timp de către mentorul său spiritual ; și acum, cînd iluzia s-a destrămat în sfîrșit, acum cînd are în față veșnicia și în urmă vinovăția, acum cînd frica de moarte a ajuns pînă aproape de nebunie, iar simțămîntul covîrșitor al neputinței, al deznădejdii se năpustește asupra lui, e pierdut și buimac, gîndurile nu mai au forța să se îndrepte către sau să-l cheme pe cel Atotputernic, singurul de la care mai poate aștepta milă și iertare, și față de care căința lui ar mai putea sluji.

Ceasurile s-au scurs și el stă încă pe aceeași bancă de piatră cu brațele încrucișate fără să-i pese de timpul care mereu se scurtează și de rugăciunile fierbinți ale preotului de lîngă el. Lumina palidă se răspîndește treptat și tăcerea monumentală a străzii de afară, sfîșiată doar de uruitul unui vehicul care răsună jalnic prin curțile pustii, îl prevestește că noaptea se va topi curînd. Dangătul profund al clopotului de la St. Paul vestește ora unu ! A auzit, l-a deșteptat. Au mai rămas șapte ore ! Străbate în sus și în jos celula strîmtă cu pași iuți ; stropi reci de groază i se ivesc pe frunte, și fiecare mușchi din trup îi tremură în agonie. Șapte ore ! Se lasă purtat pînă la scaun, ia mecanic biblia care îi este pusă în mînă, încearcă să citească și să asculte. Nu — gîndurile îi rătăcesc. Cartea e ruptă și murdară de cît a fost folosită... așa citea și lecțiile, la școală, ca pe această carte, exact acum patruzeci de ani ! Niciodată nu s-a mai gîndit la școală, poate de cînd o părăsise, copil fiind... și totuși locul ăsta... timpul... camera... nu, nu, băiețandrii cu care se juca, o ceată veselă strînsă în fața lui, ca și cum lucrurile s-ar fi petrecut ieri... cîteva fraze uitate — vorbe de copil — îi mai răsună în urechi ca ecoul auzit cu un minut în urmă. Glasul clericului îl trezește la realitate. Citește din cartea sfîntă făgăduieli solemne de iertare și căință, despre defăimarea îngrozitoare a oamenilor neînduplecați. Cade în genunchi și își împreună mîinile ca pentru rugăciune. Uh ! Ce s-a auzit ? Sare în picioare. Încă nu se poate să fie două. Ia ! A bătut de trei sferturi... de trei ori... de patru ori. Ia uite! Au mai rămas șase ore ! Nu-i mai vorbi de căință ! Șase ore de căință pentru de opt ori șase ani de vinovăție și păcat ! Își îngroapă fața în mîini și se aruncă pe bancă.

Chinuit de așteptare și emoție, adoarme și aceeași stare de zbucium îl urmărește și în vis. O piatră grea i-a fost luată de pe piept ; se plimbă cu soția pe un cîmp plăcut, cu cer senin deasupra capetelor lor, și pretutindeni o privelițte plină de prospețime și vioiciune — ce deosebire față de zidurile de piatră de la Newgate ! Ea stă și privește — nu cum făcea cînd a văzut-o pentru ultima oară în locul acela groaznic, ci așa cum avea obiceiul pe vremea cînd o iubea, de mult, de mult, înainte ca mizeria și maltratările să-i fi schimbat înfățișarea, iar viciul să-i

fi transformat firea... e sprijinită de brațul lui și se uită în sus, la el, cu duioșie și afecțiune — el *n-o* mai lovește acum, nu mai tremură ca varga din pricina lui. Aa ! Ce bucuros e că-i poate spune tot ce a uitat să-i spună la acea întîlnire grăbită ; să cadă în genunchi în fața ei și să-i ceară iertare cu lacrimi în ochi pentru toate grosolăniile și cruzimile care i-au schingiuit trupul și i-au frînt inima! Scena se schimbă pe neașteptate. Se află din nou la proces, întocmai ca atunci — judecătorul, jurații, procurorul, martorii. Ce de lume... o mare de capete... și o spînzurătoare, cu un eșafod... cum se holbează toți oamenii ăștia la *el* ! Sentința :

„Vinovat".

Nu-i nimic, are să scape.

Noaptea e întunecoasă și rece, porțile au fost lăsate vraiște, și cît ai clipi a ajuns în stradă, zburînd ca vîntul de pe tărîmul închisorii. Într-un salt, trece străzile, ajunge în cîmp deschis, meleaguri necuprinse de țară se întind dinainte-i. Se avîntă mai departe în beznă peste zăplazuri și șanțuri, prin noroi și smîrcuri, sărind din loc în loc cu repeziciune și ușurință uluitoare chiar și pentru el. În cele din urmă se oprește... trebuie să fi scăpat acum de hăituire... are să se întindă pe banca aceea și o să doarmă pînă la răsăritul soarelui.

Un timp, apoi, nu mai știe nimic de el. Se trezește, înfrigurat și nenorocit. Lumina sură și mohorîtă a dimineții se furișează în celulă și cade pe figura gardianului de serviciu. Buimăcit de vise, sare din patul incomod, muncit o clipă de nesiguranță. Dar numai o clipă. Toate obiectele din celula strîmtă sînt prea groaznic de reale ca să mai încapă vreun dubiu sau greșeală. E din nou un ticălos condamnat la moarte, vinovat și fără nici o speranță... peste două ceasuri are să moară.

GÎNDURI DESPRE OAMENI

Curios, cît de puțin observat — în sensul bun, rău, sau indiferent — poate trece omul prin viață și muri la Londra! Nu stîrnește nici un fel de simpatie în inima nimănui; existența lui nu interesează pe nimeni în afară de el însuși. Ar fi nepotrivit să se spună că a fost uitat după moarte, pentru că nimeni nu-și amintește de el de pe cînd trăia...

Există numeroși oameni în această mare metropolă care s-ar părea că nu au nici un prieten măcar, nimeni care să le poarte de grijă. La început, împinși de nevoi imperioase, ajung să recurgă la Londra, umblînd după o slujbă, după mijloace de trai. E greu, știu, să rupi firele care te leagă de cămin și de prieteni, mai greu încă să ștergi atîtea și atîtea amintiri despre zilele fericite de odinioară, care au sălășluit ani și ani în inimile noastre, care ne dau năvală în minte, evocînd asocieri despre oameni dragi pe care i-am părăsit, despre scene văzute, foarte probabil, pentru ultima oară, speranțe nutrite cîndva și acum abandonate. Acești oameni, totuși, din fericire pentru ei, au uitat de mult asemenea gînduri. Vechii prieteni din țară au emigrat ori s-au stins din viață; relațiile din trecut s-au risipit, ca și ei înșiși, în îmbulzeala și vîltoarea cine știe cărui oraș comercial, iar ei, treptat-treptat, s-au împotmolit, ca niște biete făpturi inerte, în banalitate și resemnare.

Deunăzi mă aflam în St. James, cînd mi-a atras atenția un om pe care numaidecît l-am socotit, ca făcînd

parte din această categorie. Era un ins înalt, subțirel, palid, cu o haină neagră, pantaloni sărăcăcioși, cenușii, cu jambiere mici, răsfrînte și mănuși cafenii din piele de castor. Purta umbrelă — nu ca s-o folosească, deoarece era o zi frumoasă — ci, firește, pentru că dimineața totdeauna o lua cu el, la birou. Se plimba de colo-colo pe peticul de iarbă din fața scaunelor cu plată, nu de plăcere sau ca să se recreeze, ci de parcă ar fi fost silit, așa cum se ducea în fiecare dimineață la biroul din mahalaua Islington.

Era într-o luni ; scăpase pentru douăzeci și patru de ore de robia mesei de lucru și acum se plimba pe aici ca să facă puțină mișcare și să se amuze — pentru prima oară în viața lui, poate. Îmi vine să cred că nu mai avusese niciodată o zi liberă pînă atunci și că nu știa cum să-și petreacă timpul. Copiii se jucau pe iarbă ; grupuri de oameni tindăleau, sporovăind, rîzînd. Omul nostru se plimba de zor în sus și în jos, neluat în seamă și fără să se sinchisească de nimeni ; chipul lui palid, uscățiv, părea incapabil să capete o expresie de curiozitate sau de interes.

Exista ceva în gesturile, în înfățișarea acestui om din care, mi se părea, puteam ghici întreaga lui viață, sau mai bine zis întreaga lui zi, pentru că la un om de felul lui zilele nu se deosebeau între ele. Am impresia că am și văzut cîndva birouașul lui dosnic și întunecos, unde merge zilnic, atîrnîndu-și pălăria de același cuier, și așezîndu-și picioarele sub aceeași masă de lucru ; mai întîi dezbracă haina neagră de anul acesta și o pune pe cea care i-a slujit anul trecut, și pe care o ține la birou ca s-o cruțe pe cealaltă. Rămîne acolo pînă la ora cinci, lucrînd toată ziulica, la fel de regulat ca și ceasornicul de pe polița căminului, al cărui ticăit puternic e la fel de monoton ca toată existența lui — ridicînd doar capul cînd intră cineva în birou sau cînd, în toiul unui calcul dificil, se uită în tavan, ca și cum ar găsi inspirație în luminatorul prăfuit, cu un nod verde în centrul fiecărui ochi de geam. Pe la cinci sau cinci și jumătate, se ridică încet de pe scaunul obișnuit și, schimbîndu-și din nou haina, o pornește spre locul obișnuit unde ia masa, undeva

lingă Bucklersbury. Chelnerul înşiră pe de rost lista de mîncare, într-un chip oarecum confidenţial — pentru că e un client nelipsit — şi după ce întreabă :

— Ce ai mai bun ? Ce e nou ? comandă o porţie mică de friptură de vacă, salată şi o cană de bere neagră.

A cerut o porţie mică astăzi, pentru că salata costă un penny mai mult decît cartofii ; şi apoi ieri a luat două felii de pîine, şi în plus şi-a îngăduit extravaganţa unei porţii de brînză cu o zi înainte. După ce a stabilit această chestiune importantă, îşi atîrnă pălăria — o luase de pe cap în clipa cînd se aşezase — şi se înscrie la ziar după domnul de lîngă el. Dacă îl capătă în timpul mesei, mănîncă mult mai cu poftă, sprijinindu-l de sticla cu apă ; alternativ, mestecă o bucată de carne şi citeşte un rînd. Exact cu cinci minute înainte de a se fi împlinit ora, scoate un şiling, plăteşte nota, pune cu grijă mărunţişul în buzunarul de la vestă (oprind mai întîi un penny pentru chelner) şi se întoarce la birou, de unde, dacă nu este ziua de corespondenţă cu străinătatea, o şterge cam după o jumătate de oră. Apoi se duce acasă, cu pasul lui obişnuit, în odăiţa dosnică din Islington, unde ia ceaiul, recreîndu-se poate în timpul mesei printr-o conversaţie cu băieţaşul proprietăresei, pe care uneori îl răsplăteşte cu cîte un penny, cînd rezolvă probleme de adunare simplă. Uneori, are cîte o scrisoare sau două de dus patronului său în Russel Square ; atunci, bogatul om de afaceri, auzindu-i vocea, strigă din sufragerie :

— Intră, domnule Smith.

Şi domnul Smith aşezîndu-şi pălăria la picioarele unuia din scaunele din hol, se duce sfios înăuntru, şi oferindu-i-se cu condescendenţă să ia loc, îşi strînge grijuliu picioarele sub un scaun, stînd la o distanţă considerabilă de masă şi bea un pahar cu sherry, turnat lui de către băiatul mai vîrstnic ; după aceea se retrage şi se strecoară afară din cameră, într-o stare de tulburare nervoasă din care nu-şi revine complet pînă nu se află din nou pe şoseaua Islington. Ce biete fiinţe inofensive sînt asemenea oameni ; mulţumiţi, fără a şti ce-i fericirea ; înfrînţi şi umili, fără a cunoaşte poate durerea ; dar fără a şti vreodată ce înseamnă plăcerea !

Comparați acești oameni cu altă categorie de ființe care, asemenea lor, n-au nici prieteni nici tovarăși, dar a căror poziție în societate este rezultatul propriei lor alegeri. Aceștia sînt îndeobște bătrînii cu păr alb și chipuri roșii, ahtiați după vinul negru de Porto și cizmele hessiene [1], care din anumite pricini reale sau închipuite — în general reale, cauza principală fiind că ei sînt bogați, iar rudele lor sărace — au bănuieli față de toată lumea, fac pe mizantropii în saloane, se delectează socotindu-se nefericiți și-i fac pe toți cei din preajmă să se simtă îngrozitor. Întîlniți oriunde asemenea oameni : îi recunoașteți în cafenele după exclamațiile de nemulțumire și mesele din cale-afară de bogate ; la teatru, după faptul că totdeauna stau pe același loc și privesc tineretul din jurul lor cu un ochi plin de pizmă ; la biserică, după ifosele cu care intră și tonul răsunător cu care repetă răspunsurile ; la petreceri, după supărarea de la jocul de cărți și după ura pentru muzică. Un bătrînel de acest soi și-ar mobila splendid salonul, ar strînge cărți, obiecte de aur și argint, tablouri reprezentîndu-l pe el, cu duiumul, atît pentru propria-i satisfacție cît și spre a fi superior celor care doresc, dar nu au mijloacele să se ia la întrecere cu el. Face parte din două sau trei cluburi și este pizmuit, adulat și urît de membrii tuturor acestora. Uneori va apela la el vreo rudă săracă — un nepot căsătorit, poate — pentru cine știe ce mic ajutor, și atunci va perora pe un ton declamator, plin de legitimă indignare, despre necumpătarea tinerilor căsătoriți, despre lipsa de utilitate a unei soții și despre neobrăzarea de a avea o familie, despre faptul cumplit de-a face datorii, la un venit de o sută douăzeci și cinci lire pe an și alte asemenea crime de neiertat, încheindu-și perorația cu o trecere în revistă satisfăcătoare a propriei sale purtări și o discretă aluzie la ajutorul parohial. Într-o bună zi, după masa de prînz, îl lovește damblaua și moare lăsînd averea unei societăți publice, care societate i-a închinat o placă comemorativă, exprimînd admirație

[1] Un soi de cizme înalte, purtate pentru prima oară de soldații germani provenind din Hesse.

pentru conduita sa creştinească în această lume şi convingerea fermă în fericirea ce-l aşteaptă în cea viitoare.

Dar, în afară de prietenii mei deosebiţi, de vizitiii de poştalioane, de birje şi de omnibuze pentru care admiraţia mea este proporţională cu dîrzenia şi singele lor rece, nu există categorie de oameni în stare să mă intereseze mai mult decît ucenicii din Londra. Ei nu mai sînt un grup organizat, strîns uniţi ca să înspăimînte supuşii Maiestăţii sale ori de cîte ori au chef să se creadă jigniţi şi să pună mîna pe bîte. Astăzi sînt uniţi doar printr-un angajament, iar cît despre cutezanţă, dau repede înapoi de frica virtoasă în faţa Poliţiei Noi, a perspectivei arestului umed din incinta poliţiei şi a chelfănelii zdravene care i-ar aştepta. Totuşi, ei rămîn încă o clasă ciudată şi nu mai puţin agreabili pentru faptul că sînt inofensivi. Cine nu i-a văzut duminica pe stradă? S-au mai făcut cîndva asemenea eforturi inofensive în slujba măreţiei şi magnificului ca acelea desfăşurate de asemenea tineri? Mergeam pe jos pe Strand[1], duminica trecută sau cealaltă, în spatele unui grup restrîns; m-au făcut să mă distrez tot drumul. Veneau din cine ştie ce parte a oraşului; era cam între trei şi patru după-amiaza şi porniseră spre parc. Patru dintre ei, braţ la braţ, cu mănuşi albe din piele de ied, aşa cum poartă de obicei mirii, pantaloni deschişi la culoare cu croieli nemaipomenite şi nişte tunici pentru care limba engleză nu are încă un nume — ceva între pardesiu şi redingotă, cu gulerul primului şi pulpanele celeilalte, şi nişte buzunare tare ciudate.

Fiecare din aceşti gentlemeni avea cîte un baston gros, cu o măciulie mare la capăt, pe care îl învîrtea graţios; şi tuspatru, ca să pară degajaţi şi nepăsători, mergeau cu mişcări de paralitic, cum nu se poate mai caraghios. Unul din ei purta un ceas de mărimea şi forma unui măr domnesc — înghesuit în buzunarul de la vestă — pe care îl confrunta atent cu orologiile de la biserica Nouă şi St. Clement, cu cel luminat de la Banca

[1] Arteră principală din centrul vestic al Londrei, care se întinde paralel cu Tamisa.

Exeter, cu ceasul de la biserica St. Martin și de la Garda Călare. Cînd în sfîrșit ajunseră în parcul St. James, tînărul care avea cizmele cele mai lustruite a închiriat un al doilea scaun anume pentru picioare și se tolăni în acel obiect de lux cimpenesc, căpătat în schimbul a două pence, cu un aer care îl cocoța pe aceeași treaptă cu toți simandicoșii din familiile Brooke, Snooke, Crockford și Bagnigge Wells.

Asemenea oameni ne pot face să zîmbim, niciodată însă nu stîrnesc mînie. De obicei își duc viața împăcați cu ei înșiși și, aproape de la sine înțeles, sînt în termeni buni cu toți din jur. Unde mai pui că sînt totdeauna imaginea palidă a unor oameni mai ceva ca ei și, dacă uneori dau în vileag oarecare extravaganță în privința propriei lor persoane, desigur acest lucru este mai tolerabil decît ifosele de blazați precoce de prin Quadrant, sau dandismul cu cotleți mari din Regent Street și Pall Mall, ori ramolismentul libidinos de mai știu eu unde.

DOMNIȘOARA EVANS LA „VULTURUL"

Domnul Samuel Wilkins era dulgher, un meșter dulgher mic de stat, hotărît lucru sub înălțimea mijlocie, aproape ca un pitic, poate. Avea o față rotundă și radioasă, părul răsucit atent la coada fiecărui ochi, formînd un fel de semicîrlionți, cunoscuți de obicei drept „vino-ncoa". Cîștiga prea deajuns pentru nevoile lui, între optsprezece șilingi [1] și o liră și cinci șilingi săptămînal — apucături ireproșabile, îmbrăcămintea de sărbătoare fără cusur. Nu mai încape vorbă, Samuel Wilkins, cu asemenea calități, a fost privit favorabil de sexul opus; cîte femei nu s-au lăsat vrăjite de însușiri mult mai puțin substanțiale! Samuel însă rămînea surd la lingușirile lor, pînă ce, la urmă, a pus ochii pe o făptură pentru care din clipa aceea a simțit că soarta i-a hotărît calea. A venit și a învins — a cerut în căsătorie și a fost acceptat, a iubit și a fost iubit. Domnul Wilkins „s-a ținut" cu Jemima Evans.

Domnișoara Evans (sau Ivins, spre a adopta pronunțarea cea mai *en vogue* în cercul ei de cunoștințe) se apucase din fragedă tinerețe de o treabă folositoare, să facă șireturi de încălțăminte, la care mai apoi a adăugat ocupația de a confecționa pălării de paie pentru femei. Împreună cu maică-sa și două surori a alcătuit un cvar-

[1] 1 liră sterlină *(pound sterling)* = 20 șilingi; 1 șiling englezesc (monedă de argint) = 12 pence.

tet armonios în cartierul cel mai retras din Camden Town. Aici s-a prezentat demnul Wilkins, într-o luni după-amiază, în costumul lui cel mai bun, cu o față și mai radioasă și cu o vestă și mai deschisă decît apăruse vreodată pînă atunci. Familia tocmai se pregătea să ia ceaiul, și s-au bucurat cu toții văzîndu-l. Un mic zaiafet : două uncii de fructe de vreo șapte șilingi și șase pence și vreo sută de grame trufandale ; domnul Wilkins a adus cam jumătate kilogram de crevete, strînse frumos într-o batistă curată, albastră cu picățele albe, spre a da savoare mîncării și a intra pe sub pielea doamnei Ivins. Jemima, în odaia de sus, „se gătea", așa că domnul Samuel Wilkins luă loc și discută despre economia internă cu doamna Ivins, în care timp domnișoarele Ivins cele mai tinere vîrau bucăți de hîrtie de împachetat aprinsă între gratiile de sub ceainic, ca să fiarbă apa pentru ceai.

— Mă bătea gîndu', rosti domnul Samuel Wilkins cînd conversația se întrerupse, mă bătea gîndu' s-o duc pe J'mima la „Vulturu'" deseară.

— Vai de mine ! exclamă doamna Ivins.

— Vai, ce frumos ! glăsui domnișoara Ivins, mezina.

— Ptii, pe cuvînt ! adăugă domnișoara Ivins, cea mijlocie.

— Spune-i J'mimei să se-mbrace în rochia albă de muslin, Tilly, țipă doamna Ivins, cu grijă de mamă.

Puțin mai apoi își făcu apariția J'mima în persoană, într-o rochie albă de muslin bine strînsă în talie, cu un șal roșu, prins în falduri bogate, pălărie albă de paie tivită cu panglică roșie, un colier micuț, o pereche de brățări mari, pantofi danezi din satin și ciorapi filați, mănuși albe din bumbac și în mînă cu o batistă din chembrică, frumos împăturită — foarte elegantă, în totul, ca o adevărată cucoană.

Au plecat, domnișoara J'mima Ivins, domnul Samuel Wilkins, cu bastonul lui la capăt cu măciulie aurită, spre admirația și invidia străzii în general și spre marea satisfacție a doamnei Ivins și a celor două domnișoare Ivins mai tinere, în particular. N-au apucat să cotească pe șoseaua Pancras, cînd colo de cine se lovește domnișoara J'mima Ivins, din cea mai fericită întîmplare de pe

lume ? De o fată pe care o cunoștea, împreună cu băiatul *ei* !

Ce straniu se mai brodesc uneori lucrurile !... de fapt și ei se duceau „la Vulturul". Domnul Samuel Wilkins a fost așadar prezentat tînărului prieten al domnișoarei J'mima Ivins ; au pornit împreună, au vorbit, au rîs, s-au ținut de giumbușlucuri, iar cînd au ajuns la Pentonville, prietenul ar fi vrut ca doamnele să intre „la Coroana" ca să guste niște *shrub* [1] ; acestea, după ce s-au rușinat și au chicotit o mulțime, ascunzîndu-și fața în batistele frumos lucrate, au încuviințat să meargă. După ce au gustat o dată, li s-a deschis lesne pofta să guste iarăși — s-au așezat așadar în grădină tot gustînd *shrub* și privind omnibuzele, alternativ, pînă ce se făcuse timpul să plece „la Vulturul" ; au pornit-o din nou, mergînd foarte iute de teamă să nu piardă începutul concertului din Rotunda.

— Ce minunat ! au exclamat într-un glas domnișoara J'mima Ivins și prietena domnișoarei J'mima Ivins, intrînd pe poartă și pătrunzînd în grădină. Aleile erau frumos acoperite cu pietriș, peste tot numai verdeață, iar separeurile unde se serveau răcoritoare, pictate și împodobite ca niște tabachere pentru prizat tabac, fel de fel de lămpi împrăștiind lumina lor bogată peste capetele celor prezenți, locul de dans proaspăt dat cu cretă pentru picioarele consumatorilor ; o orchestră de mauri cînta la un capăt al grădinii, acoperind sunetele emise de o orchestră militară de la celălalt capăt. Chelnerii treceau iute încoace și încolo ducînd pahare de negus sau coniac și apă, sticle de bere blondă, sticle de bere neagră ; într-un loc se consuma bere de ghimber, în altă parte se consumau discuții hazlii — lumea se îmbulzea la intrarea în Rotunda, pe scurt, întreaga scenă era, după cum remarcă domnișoara J'mima Ivins însuflețită de noutate, sau de *shrub* sau și de una și de alta : „într-o fierbere amețitoare !"

Cît despre sala de concert, nimic pe lume nu putea fi nici pe jumătate atît de splendid. Orchestra, cu instru-

[1] Băutură pregătită din zeamă de lămîie, stafide, zmeură și alcool.

Samuel Wilkins și familia Evans

mentele lustruite, era numai strălucire de aur și oglinzi — și ce armoniu ! Tînărul venit împreună cu prietena domnișoarei J'mima Ivins spuse în șoaptă că a costat „patru sute de lire", iar domnul Samuel Wilkins îi ținu isonul zicînd că „așa e" — părere cu care domnișoarele au fost întrutotul de acord. Lumea stătea buluc pe niște bănci înalte, în cerc, bînd și mîncînd cum nu se putea mai în tihnă. Tocmai înainte să fi început concertul, domnul Samuel Wilkins comandă două pahare de rom și apă, „dar caldă"... și două felii de lămîie pentru el și pentru tînăr, precum și „jumate de vin alb de Xeres pentru domnișoarele și niște biscuiți cu susan". S-ar fi simțit la largul lor și în tihnă dacă un străin cu favoriți mari nu s-ar fi *zgîit* mereu la domnișoara J'mima Ivins și alt domn cu o vestă cadrilată n-ar fi *făcut* cu ochiul spre prietena domnișoarei J'mima Ivins — la care tînărul venit cu prietena domnișoarei J'mima Ivins dădea semne că

avea „capsa pusă", și începu să murmure ceva despre „empertinența unora" și „firfizonii naibii", exprimîndu-și, în cuvinte piezișe, intenția de a „arde una la scăfîrlie cuiva"; la care a fost prevenit și mai răspicat de amîndouă domnișoarele, amenințîndu-l că pleacă numaidecît dacă mai scotea o vorbă.

Concertul începu — uvertura la armoniu.

— Ce sublim! exclamă domnișoara J'mima Ivins, uitîndu-se, poate, fără să-și dea seama, la domnul cu favoriți. Domnul Samuel Wilkins, care tot bolborosea ceva de unul singur, de parcă ar fi ținut o cuvîntare oficială măciuliei aurite de la baston, răsuflă adînc, poate a răzbunare — dar nu spuse nimic.

— Să mai cînte „Soldatul istovit", rosti domnișoara Zi-i pe nume în satin alb.

— Bis! strigă prietena domnișoarei J'mima Ivins.

— Bis! zbieră domnul în vestă ecosez numaidecît, bătînd în masă cu o sticlă de bere.

Tînărul de lîngă prietena domnișoarei J'mima Ivins îl fulgeră din ochi pe domnul în vestă, măsurîndu-l din cap pînă-n picioare, apoi aruncă o privire plină de dispreț și nedumerire către domnul Samuel Wilkins. Un cîntec hazliu cu acompaniament la armoniu. Domnișoara J'mima Ivins se prăpădește de rîs — la fel și domnul cu favoriți. Tot ce făceau domnișoarele făcea și domnul în vestă ecosez și cel cu favoriți, chipurile să arate unitatea de simțăminte și înrudirea sufletească dintre ei. Domnișoara J'mima Ivins și prietena domnișoarei J'mima Ivins erau din ce în ce mai vioaie și mai vorbărețe, în vreme ce domnul Samuel Wilkins și prietenul prietenei domnișoarei J'mima Ivins din ce în ce mai morocănoși și mai tăcuți, invers proporțional.

Ei, dacă istoria se isprăvea aici, mica adunare și-ar fi recăpătat imediat seninătatea de la început, dar domnul Samuel Wilkins și prietenul său s-au apucat să arunce priviri pline de sfidare către cel în vestă ecosez și spre cel cu favoriți. Cel în vestă ecosez și cel cu favoriți, ca să dovedească ce puțin le pasă de privirile amintite, aruncau ocheade de admirație sporită spre domnișoara J'mima Ivins și prietena ei. Concertul de vodeviluri luînd sfîr-

şit, s-au ridicat să se plimbe prin grădină, la fel şi cel în vestă ecosez şi cel cu favoriţi. Făceau diverse observaţii măgulitoare la adresa gleznelor domnişoarei J'mima Ivins şi ale prietenei sale, pe un ton tare. Fină la urmă, nu s-au mulţumit cu atitudinea lor scandaloasă, ci au ajuns pînă acolo încît să invite la dans pe domnişoara J'mima Ivins şi pe prietena domnişoarei Ivins, fără să ţină seamă de domnul Samuel Wilkins şi de prietenul prietenei domnişoarei J'mima Ivins, de parcă ei ar fi fost nimeni!

— Da' ce-ţi închipui, derbedeule! exclamă domnul Samuel Wilkins, strîngînd zdravăn în mîna dreaptă bastonul cu măciulie aurită.

— Ce *te-a* apucat, măi stîrpitură? răspunse cel cu favoriţi.

— Cum de-ndrăzneşti să mă insulţi pe mine şi pe prietenul meu? întrebă tînărul prietenei.

— Naiba să vă ia pe tine şi pe prietenul tău! replică cel în vestă ecosez.

— Ia stai puţin! strigă domnul Samuel Wilkins.

Măciulia de metal aurit a bastonului se văzu o clipă, apoi lumina diferitelor lămpi străluci puternic pe ea de parcă ar fi zburat în aer, cu baston cu tot.

— Dă-i! strigă cel în vestă ecosez.

— Poliţia! ţipară domnişoarele.

Cavalerul domnişoarei J'mima Ivins şi tînărul prietenei ei zăceau gîfîind pe prundiş, iar cel cu vesta şi perciunatul nu mai erau nicăieri de văzut.

Domnişoara J'mima Ivins şi prietena sa fiind conştiente că tărăboiul fusese în mare măsură din pricina lor, desigur le-au apucat pandaliile numaidecît — se socoteau femeile cele mai ultragiate, exclamînd în biiguieli incoerente că au fost urmărite... urmărite cu intenţii rele... Oh! să ajungă să trăiască asemenea ceas... şi aşa mai departe — de fiecare dată cînd deschideau ochii şi vedeau pe sărmanii şi micuţii lor admiratori le apuca din nou deznădejdea. Au fost duse la locuinţele respective cu o birjă într-o stare de insensibilitate... un amestec de „shrub", vin de Xeres şi emoţie.

ORATORUL DE CAFENEA

Într-o seară, hoinăream pe străzile Oxford, Holborn, Cheapside, Coleman, prin piața Finsbury etc. cu intenția să mă întorc prin partea de vest pe Pentonville și Șoseaua Nouă cînd, fiindu-mi sete, aș fi avut chef să mă odihnesc cinci-zece minute. De aceea am făcut calea întoarsă către un vechi local public, pe lîngă care, îmi aminteam, trecusem cu cîteva clipe mai înainte (nu era departe de șoseaua principală). Clădirea nu era cine știe ce palat împodobit cu stucaturi, mobilier lustruit și iluminație, ci un local public de modă veche, cu un bar mic, vechi — o odăiță de-ți era mai mare dragul, cu un foc vesel, ferit de un grătar mare — și un bătrînel de patron, care cu o soție și o fiică pe același tipic, stăteau instalați tihnit la barul înainte pomenit, din dosul căruia se ivi o tînără doamnă, după ce mi-am exprimat dorința de a căpăta un pahar cu bere.

— N-ați vrea să treceți în salonul de oaspeți, rosti tînăra, pe un ton îmbietor.

— Domnule, poftiți mai bine în salonul de oaspeți, zise patronul bătrînel, împingîndu-și scaunul înapoi, ca să mă urmărească printr-o parte a unui paravan.

— Ar fi mult mai bine, domnule, să vă duceți în salonul de oaspeți, glăsui și bătrînica, scoțînd capul de cealaltă parte a paravanului.

Într-o doară, mi-am rotit privirile, vrînd să exprim neștiința mea despre topografia locului atît de mult reco-

mandat. Bătrînelul a observat acest lucru ; se năpusti pe ușița barului minuscul și mă conduse numaidecît în salon.

Era o încăpere străveche, întunecoasă, cu panel de stejar, dușumeaua acoperită cu nisip și o poliță cocoțată sus deasupra căminului. Pereții erau împodobiți cu trei sau patru gravuri vechi policrome, în rame negre, fiecare gravură reprezentînd un echipaj de vas, cu niște soldați războindu-se între ei, în vreme ce unul sau două alte vase, hăt, departe, săreau în aer, primplanul fiind alcătuit dintr-o mulțime de catarge rupte și picioare vinete răsărind din apă. De tavan, în centrul odăii, spînzura o lampă de gaz și șnurul clopoțelului ; de o parte și de alta trei sau patru mese lunguiețe în dreptul cărora un șir des din acele scaune șolcăiate, dar strălucitoare, obișnuite în localuri publice de acest soi ; aspectul monoton al dușumelei presărate cu nisip era destrămat din loc în loc de niște scuipători ; și o stivă de formă triunghiulară alcătuită din aceste obiecte folositoare împodobea cele două colțuri superioare ale încăperii.

La masa cea mai îndepărtată, dar mai lîngă foc, cu fața spre ușa din capătul opus al odăii, ședea un bărbat rotofei, de vreo patruzeci de ani, cu păr negru, scurt, sîrmos și cîrlionțat, împodobind o frunte înaltă, mare, și o față al cărei aspect puhav nu prea trăda înclinația spre apă și mișcare lizică. Fuma trabuc, ținînd ochii pironiți în tavan, cu acel aer sigur pe sine și înțelept care îl trăda a fi un politician de frunte în cartier, o autoritate, în general, povestitor universal de anecdote. Tocmai se despovăra, evident, de ceva foarte apăsător ; restul celor din față pufăiau din trabuc și pipă într-un soi de solemnă contemplare, ca și cum ar fi fost copleșiți de măreția subiectului nu de mult în discuție.

În dreapta, ședea un domn mai vîrstnic cu capul nins, o pălărie cu gardini largi ; în stînga, un bărbat cu nas ascuțit, păr blond, într-o redingotă cafenie care-i ajungea aproape pînă la călcîie ; acesta, cînd trăgea adînc din pipă, cînd se uita admirativ la bărbatul roșu la chip.

— Nemaipomenit, din cale-afară ! exclamă omul bălai, după o pauză de vreo cinci minute.

Un murmur de încuviințare se ridică din rîndul celorlalți.

— Ba de loc nemaipomenit... de loc, rosti omul roşu la chip, trezit brusc din visare şi întorcîndu-se spre cel cu păr blond, în clipa în care vorbise. Şi de ce, mă rog, ar fi nemaipomenit ?... de ce-ar fi nemaipomenit ?... dovedeşte că-i nemaipomenit !

— Ah, dacă-ncepi cu astea... zise molcom omul cu păr blond.

— Cum adică ! sări omul roşu la chip, *trebuie* să-ncepem cu asta. Astăzi s-a atins un grad de elevaţie intelectuală senină, nu ne zbatem în cotloanele întunecate ale privaţiunii mintale. Dovezi, este ceea ce pretind... dovezi, nu afirmaţii, în aceste vremuri tulburi. Cine mă cunoaşte ştie care a fost natura şi efectul observaţiilor mele, cînd cu prilejul dezbaterilor de la „Societatea pentru descoperirea străzilor străvechi periferice reprezentative" am recomandat un candidat pentru Cornwall... i-am uitat numele. „Domnul Snobee, a zis domnul Wilson, este omul cel mai potrivit ca să reprezinte acest district în Parlament". „Dovedeşte-o", spun eu. „E un iubitor al reformelor", zice domnul Wilson. „Dovedeşte-o", zic eu. „Un aboliţionist al datoriilor naţionale, un potrivnic îndîrjit al rentelor, apărător intransigent al negrilor, este pentru reducerea sinecurilor şi a duratei Parlamentului, pentru nimic altceva decît extinderea sufragiilor poporului", zice domnul Wilson. „Dovedeşte-le", zic eu. Şi n-a putut să le dovedească, continuă omul roşu la faţă, privind în jur cu un aer triumfător, aşadar districtul nu l-a vrut şi dacă duceam lucrurile prea departe n-ar mai fi fost nici tu datorii, nici tu rente, sinecuri, sau negri, nimic, nimic. Şi apoi, aflîndu-ne la un grad înalt de intelectualitate, atingînd culmea bunăstării ca popor, ar trebui să sfidezi celelalte naţiuni de pe faţa pămîntului şi să te înalţi la mîndra încredere în înţelepciune şi superioritate. Acesta este şi a fost totdeauna punctul meu de vedere — şi dacă mîine aş fi membru în Camera Comunelor le-aş arăta eu lor.

Omul roşu la faţă, după ce lovi zdravăn cu pumnul în masă ca să dea greutate cuvintelor lui, trase cu nădejde din trabuc.

— Păi — făcu omul cu nas ascuţit, încet, cu o voce foarte blîndă, adresîndu-se celor de faţă, în general — totdeauna am spus şi spun că dintre toţi domnii cu care am

avut bucuria să mă întîlnesc în această încăpere, n-a existat nici unul a cărui vorbă să-mi fi plăcut într-atît s-o ascult, ca pe cea a domnului Rogers... sau o societate așa de instructivă.

— Societate instructivă ! exclamă domnul Rogers, pentru că acesta, pare-se, era numele omului roșcovan la față. Vrei să spui că eu sînt o societate instructivă, deoarece v-am instruit pe toți într-un anumit scop, deși, cît despre conversația mea de acum, de care pomenea prietenul meu, domnul Ellis, eu unul n-am nimic de zis. Dumneavoastră, domnilor, sînteți cei mai buni judecători în această chestiune ; doar atît vreau să spun, cînd am venit în parohia asta și am intrat pentru prima oară în această încăpere, acum zece ani, nu cred să fi fost cineva aici care să fi știut că era sclav... acum toți știți și vă zbateți din pricina asta. Săpați aceste cuvinte pe mormîntul meu și voi fi mulțumit.

— Eh, cît despre săpatu' pe mormînt, rosti un zarzavagiu mărunțel, bucălat la față, sigur, orice poți zmîngăli, dacă plătești, treaba dumitale, dar cînd începi să vorbești de sclavi și asta așa netam-nesam, mai bine le-ai păstra vorbele astea în familie, că mie unu' nu prea-mi place să fiu numit astfel zi și noapte.

— Dumneata *ești* un sclav, zise roșcovanul, și încă cel mai de compătimit dintre toți sclavii...

— Dacă sînt, cu atît mai rău, îl întrerupse zarzavagiul, pentru că n-am profitat de loc de cele douăzeci de milioane plătite pentru imancipare.

— Un sclav de bunăvoie ! strigă roșcovanul, înroșindu-se și mai tare la față în focul discursului și din pricina împotrivirii — renunți la cel mai scump drept al copiilor căpătat prin naștere... calci în picioare cuvîntul sacru de Libertate... care, stînd în genunchi dinaintea dumitale, face apel la cele mai calde simțăminte pe care le nutrești și arată spre copilașii dumitale fără sprijin, dar degeaba.

— Dovedește, spuse zarzavagiul.

— Să dovedesc ! rînji roșcovanul. Ce să dovedesc ! Că pleci grumazul sub jugul unei oligarhii deșucheate, covîrșit de povara unor legi crude, gemînd de tiranie și obidă, la tot pasul, pretutindeni. Să dovedesc !...

Roșcovanul curmă vorba brusc, rînji melodramatic și își îngropă obrazul și indignarea laolaltă, într-o stacană.

— Ah, fără îndoială, domnule Rogers, rosti un misit vînjos, într-o haină largă, care stătuse cu ochii ațintiți asupra acestui om luminat tot timpul cît vorbise. Ah, fără îndoială, mai spuse misitul oftînd, ce-i drept nu-i păcat!

— Firește, firește, se alăturară și alții dintre cei prezenți, care înțelegeau despre ce era vorba aproape la fel de bine ca și misitul.

— N-ar strica să nu te pui cu el, Tommy, adăugă misitul — era un soi de sfat pe care-l dădea zarzavagiului — ăsta-i în stare să-ți spună cît e ceasul fără să se uite la minutar, zău. Caută și schimbă vorba, Tommy, cu ăsta n-o scoți la capăt.

— Ce e omul? reluă ipochimenul roșcovan la chip, smulgîndu-și pălăria din cuierul de pe perete. Ce e englezul? Unul pe care să-l calce-n picioare orice asupritor? Să-l pună cu botu' pe labe cui i se năzare? Ce e libertatea? Nu o armată pe picior de luptă. Ce e o armată pe picior de luptă? Nu libertatea. Ce e fericirea generală? Nu mizeria universală. Libertatea nu înseamnă birul pe ferestre[1], nu-i așa? Lorzii nu sînt Camera Comunelor, nu-i așa? Și roșcovanul, după ce, treptat, ajunse să profere sentințe fulminante în care adjective ca „mișel", „asupritor", „violent" și „sîngeros" erau cuvintele cele mai frecvente, își trînti indignat pălăria pe un ochi, părăsi încăperea și bușî ușa în urma lui.

— Minunat om! exclamă cel cu nas ascuțit.

— Splendid orator! adăugă misitul.

— Mare forță! au strigat cu toții, în afară de zarzavagiu.

Spunînd acestea cei de față scuturară din cap a taină, și, unul cîte unul se retraseră lăsîndu-mă singur în salonul vechi.

Dacă aș fi urmat procedeul stabilit în atîtea exemple anterioare ar fi trebuit să cad, desigur, pe gînduri. Aspectul străvechi al încăperii — panelul vechi de pe pereți,

[1] *Window-tax* — în Marea Britanie, pînă în 1851, impozit pus pe ferestrele caselor.

căminul înnegrit de fum și ani — s-ar fi cuvenit să mă poarte cel puțin o sută de ani în urmă și aș fi fost într-atît furat de visuri că vasul din cositor de pe masă, ori micuțul recipient pentru răcit berea de pe cămin ar fi prins viață și mi-ar fi istorisit o poveste lungă despre timpuri apuse. Dar, dintr-un motiv sau altul, nu eram dispus să visez, și cu toate că am încercat din răsputeri să insuflu mobilierului vitalitate, a rămas absolut neclintit, îndărătnic și mohorît. Fiind astfel silit, din păcate, să reflectez la lucruri obișnuite, gîndurile mi-au zburat la roșcovan și la expunerea lui de orator.

Te lovești la tot pasul de astfel de roșcovani — nu există salon ori club, societate de binefacere sau adunare oricît de umilă, fără să fie și un roșcovan. Sînt niște neghiobi ca vai de ei, și oricît de nobilă ar fi cauza lor, nu fac decît s-o deservească. Așadar, pentru a avea o mostră spre înțelegerea celorlalți, i-am reprodus numaidecît chipul aici. Astfel se explică faptul că am scris această istorioară.

DOMNUL JOHN DOUNCE CALCĂ ÎN STRÂCHINI CU PASIUNEA LUI

Dacă ar fi să fac o clasificare a societății, atunci o categorie de oameni ar trebui neapărat să-i menționez la rubrica „Holtei bătrîni", pentru care ar fi necesară o coloană de dimensiuni uriașe. Nu pot preciza anume căror pricini se datorează sporul rapid al populației de flăcăi bătrîni. Ar fi un studiu interesant și bizar dar, cum nu am destul spațiu spre a-i consacra aici, notez doar faptul că numărul burlacilor a sporit treptat în ultimii cîțiva ani și că astăzi se află într-o creștere alarmantă.

Trecînd în revistă acest subiect fără a intra prea mult în amănunte aș dori să-i subîmpărțesc pe holteii bătrîni în două clase distincte : în holtei de viață și holtei așezați. Holteii de viață sînt niște babalîci pîntecoși care fac pe tinerii — frecventează ziua Quadrant și Regent Street, iar noaptea teatrele (mai ales cele administrate de doamne), și care adoptă toate extravagențele și nestatornicia flăcăilor, fără a avea scuza că sînt tineri sau lipsiți de experiență. Holteii așezați sînt niște domni robuști și în vîrstă, curăței ca înfățișare, care pot fi văzuți mereu în aceleași birturi, la aceleași ore, seară de seară, fumînd și bînd cu aceeași oameni.

Cîndva, exista un mănunchi plăcut de flăcăi bătrîni, nelipsiți în fiecare noapte dimprejurul unei mese circulare, la Offey, între orele opt jumătate și unsprezece jumătate. De un timp încoace nu i-am mai văzut. Mai erau, și după cîte știu sînt și astăzi, două specimene splendide,

în floarea vîrstei, la birtul „Curcubeul" din strada Fleet, stînd de obicei în boxa cea mai de lîngă foc și fumînd niște pipe lungi din lemn de cireș care ajungeau pînă sub masă, cu capătul pe dușumea. Halal holtei bătrîni... grași, rumeni la chip, cu capul nins... totdeauna prezenți... față în față la masă... pufăind și bînd nevoie mare. Cine nu-i știa, ba unii spuneau chiar că amîndoi ar fi nemuritori.

Domnul John Dounce era un bărbat tomnatic din a doua categorie (adică nu nemuritor ci „așezat"), fabricant de mănuși și bretele, retras din afaceri, văduvoi, locuind cu cele trei fiice — toate copticele și nemăritate — în strada Cursitor, Chancery Lane. Era un om mărunțel, ca un butoi, rubicond, lătăreț la chip, pălărie cu boruri largi, haină ajustată pe corp și avea mersul acela grav, sigur pe sine, întîlnit în general la bărbați tomnatici. Punctual ca un ceasornic... gustarea de dimineață la nouă... toaleta și puțin titiritul... o raită pe la birtul „Sir Somebody's Head"... un pahar cu bere și ziarul... înapoi acasă, plimbare cu fetele... masa de prînz la trei... un pahar cu grog și pipa... un somnuleț... ceaiul... o scurtă plimbare... din nou o raită pe la „Sir Somebody's Head"... splendid soi de om... minunate seri. Se întîlnea cu domnul Harris, papetarul avocaților, domnul Jennings, croitorul de robe (doi tinerei drăguți ca și el) și Jones, secretarul unui avocat... băiat de viață Jones ăsta... splendidă societate... ce de snoave !... și stăteau acolo în fiecare noapte pînă hăt, la douăsprezece fără zece, bînd rachiu cu apă, fumînd pipă, puși pe taclale și distrîndu-se cu un fel de veselie solemnă, deosebit de caracteristică.

Citeodată Jones propunea o escapadă la Drury Lane sau Covent Garden, cu jumătate bilet, să vadă două acte dintr-o piesă de cinci acte ori poate o nouă farsă, vreun balet, la care cei patru se duceau împreună — nu se grăbeau, mai întîi își luau în tihnă rachiul îndoit cu apă, și după ce comandau cîte o friptură sau ceva stridii pentru cină, intrau gravi în teatru, se așezau la parter, după ce mulțimea se potolise, așa cum fac toți oamenii așezați și cum făcuse domnul Dounce încă din tinerețe, cu excepția vremii cînd maestrul Betty era în culmea gloriei sale, și pe atunci domnule... pe atunci... domnul Dounce își

aducea aminte perfect cum odată, cînd avusese o zi liberă de la slujbă, s-a înfiinţat la unsprezece dimineaţa la uşa parterului, cu cîteva sandvişuri în batistă şi ceva vin într-o sticluţă şi a aşteptat pînă la şase după-amiază — şi unde mai pui că de căldură şi de oboseală a leşinat înainte de a începe piesa. În halul ăsta a fost luat pe sus şi scos din sală ; l-au dus într-o cabină, domnule, de către cinci dintre cele mai drăguţe femei de pe atunci, domnule, care l-au compătimit pentru situaţia în care se găsea şi i-au administrat întăritoare şi au trimis a doua zi dimineaţă un slujitor negru, de vreun metru optzeci şi doi înălţime, îmbrăcat într-o livrea albastră cu argint, să-i prezinte complimente din partea lor şi să afle cum se simţea, zău, domnule ! Între acte domnul Dounce, domnul Harris şi domnul Jennings, aveau obiceiul să se ridice în picioare şi să privească prin sală, iar Jones... pe cine nu cunoştea Jones ăsta... toată lumea o cunoştea... făcea semn spre celebra şi eleganta doamnă cutare şi cutare, din lojă şi, cînd îi auzea numele, domnul Dounce, după ce se pieptăna şi îşi potrivea lavaliera, se uita atent la numita doamnă cutare şi cutare, printr-un binoclu imens şi remarca fie că era o „femeie bine... foarte bine femeie" zău, fie că „mă aşteptam să arate mai acătării, ce zici, Jones ?" de la caz la caz. Cînd începea spectacolul, John Dounce şi ceilalţi holtei tomnatici ardeau de nerăbdare să ştie ce avea să se petreacă pe scenă, iar Jones — afurisit tip, Jones ăsta — făcea în şoaptă unele observaţii critice la urechea domnului John Dounce, pe care John Dounce le transmitea domnului Harris, iar domnul Harris domnului Jennings ; apoi tuspatru rideau pînă le dădeau lacrimile.

După ce cădea cortina se întorceau împreună, doi cîte doi, la fripturi şi stridii şi cînd ajungeau la al doilea pahar de rachiu îndoit cu apă, Jones — mare pişicher Jones ăsta — se apuca să înşire că a băgat de seamă cum o doamnă cam deocheată, dintr-o lojă de la parter s-a uitat stăruitor la domnul Dounce toată seara, şi cum l-a prins pe domnul Dounce, ori de cîte ori acesta credea că nimeni nu-l priveşte, aruncînd la rîndul său ocheade înfocate spre doamna cu pricina ; la care domnul Harris şi domnul

Jennings se porneau pe un rîs în hohote, iar John Dounce hohotea mai tare decît toţi, recunoscînd, totuşi, că *sosise* timpul să se *ţină* şi de aşa ceva, la care domnul Jones avea obiceiul să-l înghiontească şi să-i spună că a fost cam trist la viaţa lui, ceea ce domnul John Dounce, chicotind, încuviinţa, şi după ce domnul Harris şi domnul Jennings optau şi ei pentru ideea că au fost trişti la viaţa lor, se despărţeau în perfectă armonie şi o luau spre casă.

Tainice şi de nepătruns mai sînt verdictele soartei şi căile prin care ajung la îndeplinire ! John Dounce dusese această viaţă mai bine de douăzeci de ani, fără dorinţa de a şi-o schimba, fără vreo pornire de diversificare... cînd întreaga ordine a lucrurilor a fost dintr-o dată răsturnată cu susul în jos, nu de un cutremur sau de alte vicisitudini naturale, cum ar putea fi înclinat să creadă cititorul, ci de simpla acţiune a unei stridii — întocmai aşa s-a întîmplat

Domnul John Dounce se întorcea într-o noapte de la birtul „Sir Somebody's Head", îndreptîndu-se spre locuinţa dumisale din strada Cursitor — nu cherchelit ci mai degrabă bine dispus, pentru că era ziua de naştere a domnului Jennings şi la cină se înfruptaseră din cîteva potîrnichi stropite apoi de ceva pahare în plus, iar Jones avusese mai mult haz ca de obicei — cînd îi căzură ochii pe o prăvălie de stridii recent deschisă, cu stridii de crescătorie aşezate frumos la vitrină în vase circulare de marmură, alături de nişte butoiaşe cu stridii destinate lorzilor, baronilor, coloneilor şi căpitanilor de pretutindeni pe globul ăsta unde există suflare omenească.

Dedesubtul stridiilor de crescătorie se aflau butoiaşele, iar dinapoia butoiaşelor o doamnă tînără de vreo douăzeci şi cinci de ani, toată în albastru, singură-singurică — splendidă făptură, ce chip fermecător, ce corp drăguţ ! Ar fi greu de spus dacă obrazul îmbujorat al domnului John Dounce, luminat de lampa de gaz pîlpîitoare din vitrina dinaintea căreia zăbovise, a stîrnit rîsul acestei doamne, ori dacă dintr-o exuberanţă firească ea n-a putut rezista canoanelor rigide pe care societatea le impune. Cert este însă că doamna a zîmbit ; apoi şi-a pus

un deget pe buze, amintindu-şi brusc cum se cădea să se poarte — în cele din urmă se retrase, cu un soi de sfială de stridie, în capătul cel mai îndepărtat al tejghelei. Un simţământ de tristeţe puse vîrtos stăpînire pe domnul Dounce ; rămase locului — doamna în albastru nu făcea nici un semn. Tuşi — dar tot nu venea. Intră în prăvălie.

— Vrei să-mi desfaci o stridie, draga mea ? spuse domnul John Dounce.

— Cum de nu, domnule, răspunse doamna în albastru, zglobiu.

Domnul John Dounce înghiţi o stridie, apoi se uită la tînăra doamnă, mai mîncă una, pe urmă strînse mîna acesteia în timp ce desfăcea pe a treia, şi aşa mai departe, pînă ce înfulecă o duzină de stridii, de opt gologani bucata, cît ai bate din palme.

— Ai mai putea să desfaci încă jumătate duzină, draga mea ? întrebă domnul John Dounce.

— Am să văd, domnule, ce pot face pentru dumneavoastră, replică tînăra doamnă în albastru şi mai ispititoare ca înainte. Domnul John Dounce mai mîncă jumătate de duzină de stridii, de opt gologani bucata.

— Ce zici, draga mea, n-ai putea face rost de un pahar de rachiu îndoit cu apă ? glăsui domnul John Dounce după ce-şi isprăvi stridiile, pe un ton care cît colo dezvăluia credinţa lui că ar fi putut.

— Să văd, domnule, şi o zbughi pe uşă, afară din prăvălie, pe stradă, cu zulufii ei castanii în vînt, în chipul cel mai încîntător, se înapoie apoi trecînd sprintenă ca o zvîrlugă peste chepengul de deasupra pivniţei de cărbuni, aducînd un păhărel cu rachiu îndoit cu apă, din care domnul John Dounce stărui să bea şi ea, deoarece era o băutură potrivită pentru doamne — cald, tare, dulce şi îndeajuns de mult

Aşa că tînăra doamnă se aşeză împreună cu domnul John Dounce într-o boxă micuţă, roşie, cu perdea verde ; sorbi scurt din rachiu, aruncă o ocheadă scurtă spre domnul John Dounce, apoi întoarse capul şi începu să cocheteze fascinant în fel şi chip, aducîndu-i aminte domnului John Dounce, vrînd nevrînd, de prima oară cînd i-a făcut curte nevestei lui dinţii, fapt care îl făcu să se simtă mai

Dl. John Dounce în prăvălia de stridii

aprins ca oricînd. Ca urmare a acestei afecțiuni și îmboldit de acest simțămînt, domnul John Dounce făcu sondaje în privința angajamentelor matrimoniale ale tinerei doamne, iar aceasta tăgădui că ar exista vreun astfel de angajament — nu-i putea suferi pe bărbați, erau atît de amăgitori. Atunci domnul John Dounce întrebă dacă această învinuire nimicitoare se aplica și altora, în afară de bărbații foarte tineri, la care tînăra doamnă roși pînă în vîrful urechilor — în cele din urmă întoarse capul și spuse că domnul John Dounce o făcuse să roșească, *de aceea,* firește, a roșit — iar domnul John Dounce a stat pînă tîrziu să-și bea rachiul. În sfîrșit, John Dounce se

duse acasă la culcare și o visă pe prima lui nevastă, pe-a doua, pe tînăra doamnă, potîrnichi și stridii, rachiu îndoit cu apă și legături sentimentale dezinteresate.

A doua zi dimineață, John Dounce era cam agitat după rachiul băut în plus noaptea trecută ; și, atît din dorința să se răcorească înghițind vreo stridie, cît și în scopul de a se convinge că nu cumva rămăsese cu ceva dator tinerei doamne, se duse din nou la prăvălia de stridii. Dacă doamna fusese frumoasă noaptea, ziua era absolut irezistibilă și din acea clipă avu loc o schimbare în sufletul domnului John Dounce. Își cumpără butoni de cămașă, purta un inel în degetul al treilea, citea versuri, plăti un pictor-miniaturist de duzină ca să-i eternizeze o vagă asemănare cu ceea ce se cheamă un chip juvenil, cu o draperie deasupra capului, șase cărți voluminoase în fundal, iar în depărtare o priveliște deschisă (acesta numea el un portret) ; se „purta" în general într-un mod atît de turbulent, încît cele trei domnișoare Dounce au trebuit să-și „poarte" pașii către o pensiune modestă, căci el făcuse locuința de pe strada Cursitor prea furtunoasă ca să mai poată rămîne sub același acoperămînt. Pe scurt, felul lui de comportament, atitudinea lui în toate privințele era aceea a unui babalîc zănatic insuportabil.

În ce-i privește pe vechii lui prieteni, ceilalți holtei tomnatici de la „Sir Somebody's Head", s-a îndepărtat de ei treptat-treptat, deoarece chiar și cînd se ducea pe acolo, Jones — parșiv tip, Jones ăsta — îl întreba străruitor „pe cînd o să aibă loc ?" sau „dacă avea nevoie de mănuși ?" și cîte și mai cîte alte iscodeli de același soi — cu care prilej nu numai Harris rîdea, ci și Jennings. Așa că a rupt-o cu ei și s-a atașat doar de doamna tinerică în albastru, de la prăvălia arătoasă de stridii.

Ei, dar acum vine și morala acestei istorii — pentru că există și o morală, în sfîrșit. Tînăra doamnă de care am pomenit mai sus, după ce a profitat berechet de pe urma afecțiunii domnului John Dounce, nu numai că a refuzat — cînd lucrurile au ajuns la un deznodămînt — să-l ia în serios, dar a și declarat deschis, folosind pro-

priile ei vorbe, că „nu l-ar lua sub nici un preț". Domnul John Dounce, după ce și-a pierdut vechii prieteni, după ce s-a înstrăinat de familie și a ajuns de rîsul lumii, a făcut rînd pe rînd propuneri unei învățătoare, unei proprietărese cu camere de închiriat, unei tutungerese, unei gospodine și fiind refuzat direct de fiecare în parte și de toate laolaltă, a fost acceptat de bucătăreasa lui, cu care trăiește și astăzi, sub papucul nevesti-si, sărman monument de melancolie și jalnică bătrînețe, pildă vie pentru toți holteii tomnatici ahtiați după fuste.

MODISTA O FACE BOACĂNĂ. POVESTIRE DESPRE AMBIȚIE

Domnișoara Amelia Martin era palidă, înăltuță, subțire, de treizeci și doi de ani — răuvoitorii o socoteau slută, iar rapoartele poliției, interesantă. Era modistă și croitoreasă, trăind din meseria ei, fără să cheltuiască mai mult decît cîștiga. Dacă erai o tînără fată-n casă și aveai nevoie de serviciile domnișoarei Martin, așa cum aveau nevoie multe tinere fete-n casă, n-aveai decît să te duci seara la numărul patruzeci și șapte de pe strada Drummond, colț cu strada George, piața Euston, și după ce-ți aruncai ochii pe placa de alamă fixată în ușă, cam de treizeci și cinci centimetri pe patruzeci și cinci — împodobită cu cîte un buton de alamă la cele patru colțuri — purtînd inscripția *Miss Martin ; modistă și croitoreasă universală,* și băteai de două ori la ușa care dădea în stradă, cobora domnișoara Martin în persoană, într-o rochie din lînă merinos, croită după ultima modă, cu brățări fine de catifea neagră și alte mici podoabe care mai de care mai frumoase.

Dacă domnișoara Martin o cunoștea pe tînăra care i se adresa sau dacă tînăra fusese recomandată de o altă tînără pe care domnișoara Martin o cunoștea, domnișoara Martin o conducea sus în camerele din față și stăteau de vorbă — *atît* de amabil, *atît* de tihnit — ca și cum n-ar fi fost vorba de afaceri, așa de prietenoasă era. Apoi domnișoara Martin, după ce studia silueta și, în general, înfățișarea tinerei la dispoziția ei, cu vădită admirație, spunea ce bine i-ar sta, zău, într-o rochiță scurtă cu mîneci

scurte, foarte bogată la poale, cu patru rînduri de volane ; tînăra fată-n casă răspunde în termeni care exprimau întreaga ei încuviinţare, cu o virtuoasă indignare la adresa tiraniei „doamnelor" ce nu îngăduie fetelor să poarte mîneci scurte după-amiaza... nu, nimic elegant, nici măcar o pereche de cercei, cerîndu-le să-şi ascundă capul cu păr cu tot în bonetele alea groaznice. La sfîrşitul acestei plîngeri, *miss* Amelia Martin aduce pe departe vorba despre anumite bănuieli sumbre cum că unele cucoane ar fi fost geloase din cauza propriilor lor fiice şi că se vedeau silite să cam ţină în frîu fetele-n casă cu graţiile lor, de teamă ca nu cumva să le-o ia înainte cu măritişul, lucru care nu s-a întîmplat numai o dată — ştia cel puţin două sau trei fete-n casă care s-au căsătorit cu mult mai bine ca stăpînele lor, fără să fie nici *ele* prea acătării. Apoi tînăra o înştiinţa pe *miss* Martin, în taină, că una din domnişoarele ei era logodită cu un tînăr şi pe cale să se mărite şi stăpîna nu mai putea de mîndrie — dar că nu avea de ce să ţină capul prea sus deoarece băiatul la urma urmelor nu era decît un funcţionăraş. Şi după ce îşi dezvăluiau dispreţul, pe drept cuvînt, în general pentru funcţionari şi pentru funcţionarii logodiţi în special, precum şi excelenta părere despre ele însele şi fiecare despre cealaltă, iar *miss* Martin şi tînăra fată-n casă îşi urau noapte bună una alteia, într-un chip prietenos dar cu o desăvîrşită cuviinţă — una se ducea la „locul unde lucra" cealaltă în odaia ei de la etajul doi.

Nu se poate spune cît timp domnişoara Amelia Martin ar fi dus aşa viaţa asta — cît de puternice legături ar fi avut cu fetele în casă, sau la cît s-ar fi ridicat pînă la urmă drepturile cuvenite artei ei din cîştigurile lor săptămînale — dacă un lanţ întreg de împrejurări neprevăzute nu i-ar fi îndreptat gîndurile către o sferă de acţiune foarte diferită de aceea de croitoreasă ori modistă.

O prietenă de-a domnişoarei Martin, care de multă vreme se afla în relaţii de amiciţie cu un pictor ornamentist şi decorator ambulant, consimţi în cele din urmă (pentru că i se ceruse să se hotărască o dată) să fixeze ziua cînd avea să-l facă pe numitul pictor un soţ fericit. Într-o luni se stabilise celebrarea căsătoriei şi domnişoara Amelia Martin fusese invitată, printre alţii, să

onoreze masa de nuntă cu prezența ei. A fost o petrecere fermecătoare în localitatea Somers Town, un salon frontal dintr-un apartament. Pictorul ornamentist și decorator ambulant luase casa — nu o odaie închiriată, nici vorbă de așa ceva, ci o casă cu patru odăi frumoase și o bucătărie micuță, delicioasă, la capătul coridorului, lucrul cel mai la îndemînă din lume, pentru că domnișoarele de onoare puteau sta în salonul din față și întîmpina oaspeții, iar apoi să se repeadă în goană pînă la micuța bucătărie să se uite în tingiri cum merg budinca și rasolul de porc, și pe urmă țuști înapoi în salon, cît se poate de lesnicios și comod. Dar să fi văzut salonul ! Covor frumos de Kidderminster — șase scaune băițuite, nounouțe, cu fund de trestie, cîte trei pahare de vin și o stacană de fiecare parte a mesei — o țărăncuță și un țărănuș pe poliția căminului : fata sare un pîrleaz, băiatul scuipă în palme ca să apuce coada unei furci — la ferestre perdele lungi, albe, din muselină — pe scurt, totul cît se poate de atrăgător.

Apoi, masa ! Friptură de pulpă de berbec, în capul mesei, rasol de pulpă de berbec la celălalt capăt, pasăre și jambon de porc în mijloc, stacane cu bere Porter în colțuri ; piper, muștar și oțet în centru ! garnitură de legume — budincă de prune, plăcintă de mere, și tarte cu nemiluita — ca să nu mai vorbim de brînzeturi, de salate de țelină și de lăptucă și cîte și mai cîte. Dar comesenii ! Chiar *miss* Amelia Martin a declarat mai apoi că deși auzise multe despre pictorul decorator ambulant n-ar fi crezut că este nici pe jumătate atît de gentil. A fost și taică-su, ce om hazliu ! dar maică-sa, cumsecade bătrîna... și soră-sa, fermecătoare fată... și frate-su, ce tînăr cu înfățișare virilă... ce ochi ! Dar chiar și aceștia nu erau nimic în comparație cu prietenii lui muzicienii, domnul și doamna Jennings Rodolph de la White Conduit, cu care pictorul ornamentist ambulant avusese baftă să se împrietenească pe cînd fusese angajat pentru decorarea sălii de concert din acea nobilă instituție. Să-i fi auzit cîntînd separat, părea ceva divin, dar cînd ajungeau la duetul tragic „Pungaș roșcat, păzea !“ era, așa cum a remarcat *miss* Martin pe urmă, „zguduitor“. Și de ce (după cum a observat domnul Jennings Rodolph),

de ce nu fuseseră angajați la unul din teatrele cu notorietate ?) Dacă i s-ar fi spus că vocile lor nu erau îndeajuns de puternice ca să umple sala, singurul lui răspuns ar fi fost că pariază pe orice că e în stare să umple piața Russel — declarație pe care comesenii, după ce ascultaseră duetul, o încuviințară pe de-a-ntregul, așa că toți au recunoscut că erau rușinos nedreptățiți ; amîndoi, domnul și doamna Jennings Rodolph, au spus că fuseseră nedreptățiți în chip rușinos. Domnul Jennings Rodolph părea foarte grav și susținea că știe cine erau vrăjmașii lui de moarte, dar că mai bine ar băga de seamă pînă unde puteau merge, căci de l-or călca prea mult pe coadă... încă nu se hotărîse dacă să prezinte cazul în Parlament. Toți erau de acord că „așa le-ar trebui și că s-ar fi cuvenit ca astfel de oameni să slujească drept exemplu." Domnul Jennings Rodolph a spus că are să se mai gîndească la asta.

Cînd conversația își reluă firul de mai înainte, domnul Jennings Rodolph își ceru dreptul să apeleze la o doamnă, și acest drept fiindu-i dat, anunță că *miss* Martin are să-i onoreze pe comeseni — propunere întîmpinată cu aprobare unanimă, la care domnișoara Martin după unele șovăieli, tușind de cîteva ori, după ce-și drese glasul o dată sau de două ori pregătindu-se, după o declarație introductivă că era moartă de frica de a face o încercare în fața unor atît de mari judecători artistici, se porni pe un soi de ciripit pițigăiat, făcînd în repetate rînduri aluzii la un tînăr cu numele de Hen-e-ry și cînd și cînd referiri la nebunie și amor turbat. Domnul Jennings Rodolph întrerupea deseori desfășurarea cîntecului exclamînd „Frumos !"... „Fermecător"... „Strălucit"... „Oh, splendid !" etc., iar la sfîrșit admirația lui și a nevesti-si erau nețărmurite.

— Ai mai auzit vreodată, draga mea, o voce atît de dulce ? întrebă domnul Jennings Rodolph pe doamna Jennings Rodolph.

— Niciodată, zău, niciodată, iubitule ! răspundea doamna Jennings Rodolph.

— Nu crezi, draga mea, că dacă şi-ar cultiva niţel vocea ar semăna leit cu signora Marra Boni ? întrebă domnul Jennings Rodolph.

— Tocmai asta m-a izbit şi pe mine, iubitule, răspunse doamna Jennings Rodolph.

Şi astfel timpul trecea ; domnul Jennings Rodolph cîntă nişte serenade, apoi se duse dinapoia uşii de la salon şi începu să imite actori, unelte de tăiat, animale ; *miss* Martin mai cîntă o sumedenie de alte melodii, sporind admiraţia de fiecare dată — pînă şi bătrînelul hazliu se porni pe cîntat. Melodia lui avea de fapt şapte versuri, dar cum nu-şi mai putea aminti decît pe primul, îl cîntă de şapte ori de la capăt, spre marea lui satisfacţie. Apoi, toată lumea intonă imnul naţional cu o naţională dezinvoltură — fiecare pe legea lui, fără să ţină seama de celălalt ; în cele din urmă s-au despărţit, toţi declarînd că n-au mai petrecut nicicînd o seară atît de plăcută, domnişoara Martin hotărîtă în sinea ei să-şi însuşească sfatul domnului Jennings Rodolph şi să se „lanseze" fără zăbavă.

Da, dar să te „lansezi" în teatru, în muzică, în societate, în lumea mondenă, simandicoasă, e perfect şi cît se poate de plăcut pentru cel în cauză, dacă el sau ea ar fi în stare în primul rînd să se lanseze printr-un salt şi, în al doilea rînd, o dată lansat, să o ţină aşa şi nu să se dea iarăşi la fund. Din păcate însă întîmplarea face ca amîndouă ipostazele să fie greu de îndeplinit şi că piedicile în a ieşi la suprafaţă în prima mişcare, şi o dată trecute, în a te menţine în cea de-a doua, sînt deopotrivă de multe şi anevoioase — după cum a descoperit puţin mai apoi *miss* Amelia Martin. Ciudat lucru (îndeobşte cînd este vorba de doamne), slăbiciunea de căpetenie a domnişoarei Amelia Martin era vanitatea, iar caracteristica principală a doamnei Jennings Rodolph predilecţia pentru îmbrăcăminte. Tînguiri groaznice se auzeau venind de la etajul doi, odaia din faţă, numărul patruzeci şi şapte, strada Drummond, colţ cu strada George, piaţa Euston — era *miss* Martin care exersa. La începutul sezonului de concerte, demnitatea calmă a orchestrei de la White Conduit a fost tulburată de o rumoare pe jumătate înăbuşită o dată cu apariţia doamnei

Jennings Rodolph în rochie de seară. *Miss* Martin studia neîncetat — urmarea erau tînguirile. Doamna Jennings Rodolph îi dădea cînd şi cînd lecţii gratuit — urmarea erau rochiile.

S-au scurs cîteva săptămîni ; stagiunea la White Conduit ajunsese să se perinde mai bine de jumătate. Afacerea cu croitoria decăzuse, neglijată, cîştigul se topise aproape pe nesimţite. Se apropia data unui concert-beneficiu ; doamna Jennings Rodolph cedînd în faţa stăruinţelor asidue ale domnişoarei Amelia Martin o prezentase personal „domnului comic", în al cărui beneficiu avea loc reprezentaţia. Domnul comic era numai zîmbet şi amabilitate — compusese un duet anume pentru acest prilej, iar miss Amelia Martin trebuia să-l cînte împreună cu el. Sosi şi seara cu pricina — o încăpere imensă — nouăzeci şi şapte pahare de gin îndoit cu apă (de cîte şase pence), treizeci şi două păhărele cu rachiu îndoit cu apă, douăzeci şi cinci sticle de bere neagră şi patruzeci şi unu de negusuri. Pictorul decorator cu soţia şi un cerc select de cunoştinţe stăteau la una din mesele laterale de lîngă orchestră. Concertul începu. Cîntecul... sentimental... interpretat de un tînăr cu păr blond, într-o redingotă albastră şi nasturi lucioşi... (aplauze). Alt cîntec, dubios, cîntat de un alt domn în altă redingotă cu nasturi şi mai lucioşi... (aplauze sporite). Duetul — domnul Jennings Rodolph şi doamna Jennings Rodolph „Pungaşule roşcat, păzea !"... (aplauze grozave). Solo, miss Julia Montague (doar cu această ocazie) — „Sînt călugăr cerşetor"... (entuziasm). Duetul comic original — domnul H. Taplin (gentlemanul comic) şi domnişoara Martin — „Venit-a ziua".

— Bravoo !... Bravo ! strigau cei din grupul pictorului decorator, cînd domnişoara Martin apăru, condusă de gentlemanul comic.

— Dăi drumu', Harry, strigau prietenii domnului comic.

Tep, tep, tep, se auzi bagheta dirijorului pe pupitru. Orchestra începu să cînte, urmată apoi numaidecît de un soi de slab ciripit ventriloc, venind pesemne din străfundurile lăuntrice ale domnişoarei Amelia Martin.

— Mai tare ! zbieră un gentleman într-un pardesiu alb.

— Nu-ţi fie teamă, dă-i bătaie, fată bătrînă ! exclamă un altul.

— Sssssss... se auziră cei douăzeci şi cinci posesori de sticle de bere.

— Ruşine... ruşine ! îi mustră grupul pictorului decorator.

— Sssssss... făcură din nou cei douăzeci şi cinci, însoţiţi de toţi cei cu gin şi majoritatea rachierilor.

— Afară cu gîştele astea ! strigă grupul pictorului decorator, în culmea indignării.

— Mai tare, şopti domnul Jennings Rodolph.

— Asta şi fac, răspunse miss Amelia Martin.

— Cîntă mai tare, rosti doamna Jennings Rodolph.

— Nu pot, replică miss Amelia Martin.

— Uf, uf, uf ! făcu restul auditorului.

— Bravooo ! strigă grupul pictorului.

Nu mergea — domnişoara Amelia Martin părăsi orchestra cu mult mai puţin ceremonial decît venise, şi pentru că nu a putut cînta, nu s-a lansat. Buna dispoziţie generală nu a fost restabilită pînă ce domnul Jennings Rodolph, roşu ca racul la faţă, nu a imitat diferite patrupede, timp de o jumătate de oră, fără a se fi putut face auzit. Şi, pînă azi, domnişoara Amelia Martin nu şi-a mai recăpătat nici buna dispoziţie, nici rochiile făcute şi prezentate doamnei Jennings Rodolph, nici aptitudinile vocale despre care domnul Jennings Rodolph cîndva, punîndu-şi în joc reputaţia profesională, pretinsese că le-ar fi avut miss Martin.

ŞCOALA DE DANS

Din toate şcolile de dans cîte au fost vreodată n-a existat nici una mai populară, în privinţa locului unde era plasată, ca aceea a lui Signor Billsmethi, de la „King's Theatre". Nu se afla pe Spring Gardens, sau pe strada Newman, ori pe strada Percy sau pe vreuna din numeroasele străzi destinate, de cînd lumea, meseriaşilor, dispensarelor şi pensiunilor, nu era în West End, ci mai degrabă spre partea răsăriteană a Londrei, situată în preajma străduţei, totdeauna în mare forfotă, unde se găsea hanul Gray. Nici vorbă să fi fost o şcoală scumpă — patru şilingi şi şase pence pe trimestru nu e cine ştie ce, în general. Totul *foarte* select, numărul elevilor fiind cu stricteţe limitat la şaptezeci şi cinci, plata înainte pe un trimestru absolut obligatorie. Se dădeau ore în comun şi în particular — o încăpere pentru grup şi un salon. Familia lui signor Billsmethi era totdeauna prezentă în salon şi intra în costul salonului, adică un elev particular avea la dispoziţie atît *salonul* lui signor Billsmethi cît şi *familia* lui signor Billsmethi, şi dacă se simţea prea stingher în salon începea să alerge cu perechea lui prin încăperea unde se aflau cei care luau lecţii în grup.

Astfel arăta şcoala de dans a lui signor Billsmethi cînd Augustus Cooper din Fetter Lane, plimbîndu-se agale pe Holborn Hill, a văzut pentru întîia oară un anunţ, fără timbru, vestind lumea că signor Billsmethi de la King's Theatre intenţiona să deschidă sezonul cu un mare bal.

Domnul Augustus Cooper era foarte nimerit — potrivit ca vîrstă, cu ceva bani, afacerile îi mergeau binișor, și avea o mamă care, administrîndu-și soțul și *afacerile* acestuia cît timp trăise, după moarte se apucă să-și administreze fiul și *afacerile* lui ; așa că, într-un fel sau altul, domnul Cooper stătea priponit în salonașul de din dos, în spatele prăvăliei, toată săptămîna, iar duminicile, la capela Bethel, într-o boxă micuță de brad descoperită (numită strană, din politețe), și habar n-avea de lume ca și cum întreaga viață ar fi rămas copil, în vreme ce tînărul White, de peste drum, de la atelierul de instalat gaz, deși cu trei ani mai tînăr ca el umbla pe unde vrea — ba la teatru — ba lua cina, după spectacol, în cine știe ce grupuri vesele — mînca stridii cu duiumul și bea bere cu stacana — ba mai și lipsea de acasă toată noaptea și apoi se întorcea dimineața atît de treaz ca și cum nimic nu se întîmplase. Astfel, domnul Augustus Cooper se decise să pună piciorul în prag, și chiar în dimineața aceea aduse la cunoștința mamei hotărîrea lui fermă : să „nu-i spună pe nume" dacă nu capătă el numaidecît o cheie de la intrare. Ei, și acum se plimba în jos pe Holborn Hill gîndindu-se la toate astea și întrebîndu-se cum să facă să fie introdus în societatea aleasă, pentru început, cînd ochii îi căzură pe anunțul lui signor Billsmethi, tocmai ce-i trebuia — nu numai că ar fi avut prilejul să-și aleagă dintr-o dată un cerc select de cunoștințe din rîndul celor șaptezeci și cinci de elevi, care plăteau patru șilingi și șase pence pe trimestru, ci putea în același timp să ajungă printr-un *horn-pipe* [1] în lumea bună, spre bunăstarea sa și marea desfătare a prietenilor lui. De aceea se opri dinaintea anunțului netimbrat — un sandviș viu alcătuit dintr-un băiat între două scînduri — și după ce își făcu rost de o invitație micuță cu margini dințate și cu adresa lui signor însemnată pe ea — se duse întins spre casa lui signor ; foarte iute mergea, ca nu cumva lista să se fi completat cu cei șaptezeci și cinci, înainte ca el să fi ajuns acolo. Signor era acasă și, lucru și mai îmbucurător, era

[1] Dans englezesc vesel, jucat îndeobște de o singură persoană, cunoscut mai ales de marinari.

englez ! Ce om simpatic — ce politicos ! Lista nu se completase ; printr-o nemaipomenită împrejurare, un singur loc mai rămăsese liber, chiar și acesta trebuia să fi fost ocupat tocmai în dimineața aceea, numai că signor Billsmethi nu fusese mulțumit de recomandările prezentate de respectiva persoană, și temîndu-se ca nu cumva doamna cu pricina să nu fie „din lumea aleasă", n-a vrut să o accepte.

— Și sînt foarte încîntat, domnule Cooper, rosti signor Billsmethi, că nu am luat-o. Vă asigur, domnule Cooper... nu spun asta ca să vă flatez, pentru că știu, dumneavoastră sînteți mai presus de așa ceva... eu mă consider, domnule, extrem de norocos de a avea la mine un gentleman cu manierele și înfățișarea dumneavoastră.

— Și eu sînt foarte bucuros, domnule, zise Augustus Cooper.

— Sper să ne cunoaștem mai bine, domnule, adăugă signor Billsmethi.

— Vă asigur că și eu nădăjduiesc același lucru, răspunse Augustus Cooper. Tocmai atunci ușa se deschise și apăru o tînără cu un păr cîrlionțat, strîns într-un moț în creștetul capului, și cu pantofii legați ca niște săndăluțe, deasupra gleznelor.

— Nu fugi, draga mea, spuse signor Billsmethi, pentru că tînăra nu știuse, cînd a dat să intre, că domnul Cooper se afla acolo și ar fi vrut să plece, sfioasă și încurcată. Nu fugi, draga mea, repetă signor Billsmethi, dumnealui e domnul Cooper... domnul Cooper de pe Fetter Lane. Domnule Cooper, fiica mea... *miss* Billsmethi, domnule, care, sper că va avea plăcerea să danseze multe cadriluri, menuete, gavote, contradanțuri, fandango, dublu hornpipe, și farinagholkajingo, cu dumneavoastră, domnule, așa cum negreșit le veți dansa și dumneavoastră, domnule, foarte curînd.

Signor Billsmethi lovi pe domnul Augustus Cooper pe spate de parcă îl cunoștea de zeci de ani — prietenos — iar domnul Cooper se înclină în fața tinerei domnișoare, și tînăra domnișoară făcu o plecăciune, signor Billsmethi spuse că erau o pereche frumoasă, așa cum și-a dorit totdeauna, la care fata exclamă : „Vai, papa !" și roși pînă în

vîrful urechilor, ca de altminteri și domnul Cooper — de-ai fi zis că stăteau amîndoi sub o lampă roșie în laboratorul unui chimist ; și mai înainte ca domnul Cooper să plece, s-a stabilit că putea să vină în familie, chiar în seara aceea, pe nepregătite, fără vreo ceremonie, fără farafastîcuri de acest fel, pentru a se cunoaște mai de aproape ca să nu mai piardă vremea, și să poată termina totul pînă la următorul bal.

Așa... domnul Augustus Cooper se duse la una din cizmăriile ieftine din Holborn unde pantofii de seară bărbătești cu talpă subțire costă șapte șilingi și șase pence, iar cei de stradă, solizi, nimica toată ; cumpără o pereche de șapte șilingi și șase pence, cu ștaif înalt, eleganți, pe care cînd îi puse nu-i venea să creadă că-s ai lui, la fel ca și maică-sa, și o luă spre signor Billsmethi. Acolo mai erau patru alte perechi de elevi particulari, în salon : două doamne și doi domni. Ce oameni drăguți ! Fără pic de ifose. Una din doamne, îndeosebi, care se purta ca o Colombină, era grozav de afabilă ; ea și domnișoara Billsmethi dovedeau mult interes față de domnul Augustus Cooper, glumeau, zîmbeau și păreau așa de încîntătoare încît se simțea cu totul la el acasă și învățâ pașii de dans cît ai clipi. După ce lecția luă sfîrșit, signor Billsmethi, miss Billsmethi, domnișorul Billsmethi, o tînără, cele două doamne și cei doi domni au dansat un cadril — nu așa cum știți, cu mișcări lente, vaporoase, ci în chip furtunos, zburînd dintr-un ungher în altul al încăperii, strecurîndu-se printre scaune și țuști la ușă — o dată dans, nu glumă ! Signor Billsmethi, mai ales, în afară de faptul că tot timpul a cîntat la vioară, apoi se mai ocupa și de fiecare în parte, iar domnișorul Billsmethi, cînd toți erau cu sufletul la gură de oboseală dansa hornpipe, cu un baston în mînă și o farfurie pe cap — spre nemărginita admirație a tuturor celor de față. Pe urmă signor Billsmethi stărui, văzîndu-i atît de fericiți, să rămînă cu toții la cină și propuse să-l trimită pe domnișorul Billsmethi după bere și alte băuturi, la care cei doi domni s-au jurat „afurisiți să fie ei dacă or lăsa"... gata să se ia la harță cine să plătească, dar domnul Augustus Cooper se oferi el, dacă vor avea bunăvoința să-i îngăduie... *și au avut* bunăvoința să-i îngăduie. Domnișorul Billsmethi aduse berea

Școala de dans

într-un vas și romul într-o cană de un sfert. Au petrecut toată noaptea. Domnișoara Billsmethi îi strînse mîna domnului Augustus Cooper pe sub masă, domnul Augustus Cooper îi răspunse la strînsoare și se întoarse acasă pe la șase dimineața, cînd a fost dus în pat cu forța de către un ucenic, după ce și-a exprimat în repetate rînduri dorința nesăbuită de a-și arunca afară venerabila mamă de la fereastra etajului doi și de a-l sugruma pe ucenic cu propriul lui fular.

S-au perindat săptămîni și încălțările făcute la Londra se rupseseră aproape cînd veni ziua marelui bal în costume de seară, la care trebuiau să se întîlnească toți cei șaptezeci și cinci de elevi, pentru prima oară în acest sezon, și să contribuie cu cîte ceva din cei patru șilingi și șase pence pe gaz lampant și scripcari. Domnul Augustus

Cooper își comandă un frac nou pentru această ocazie — douăzeci de lire l-a costat. Era prima lui apariție în haine de gală. După un dans sicilian cu năframă jucat de paisprezece fete, una și una, el trebuia să deschidă cadrilul însoțit de domnișoara Billsmethi, cu care de la prima vizită se împrietenise de-a binelea. *A fost* o noapte grozavă ! Totul admirabil pus la punct. La intrare, băiatul-sandviș între reclame, primea bonetele doamnelor și pălăriile domnilor ; în salonul din dos se afla un pat întors pe care *miss* Billsmethi făcea cafea sau ceai pentru domnii care plăteau și pentru doamnele pe care domnii le tratau ; negus cu vin roșu de Porto, limonadă, se găseau la prețul de optsprezece pence, și în urma unui aranjament prealabil cu cîrciuma din colțul străzii, fusese adus anume un băiat care să se ocupe de băuturi. Pe scurt, totul era pus la punct, iar de cei prezenți — nici să nu mai vorbim. Ce doamne ! Ce de ciorapi trandafirii de mătase ! Cîte flori artificiale ! Cîte trăsuri ! Nu apuca să vină o trăsură aducînd o pereche de doamne că o altă trăsură apărea și lăsa încă o pereche de doamne — se cunoșteau nu numai una pe alta, dar cunoșteau și majoritatea domnilor de acolo, ceea ce făcea atmosfera cu atît mai plăcută. Signor Billsmethi în pantaloni negri, pe corp, cu o panglică albastră la butonieră, prezenta doamnele unor domni străini — doamnele sporovăiau — și se prăpădeau de rîs — tot să le fi privit.

Cît despre dansul cu năframa, era lucrul cel mai impresionant văzut vreodată — atîta învălmășeală, foșnet de rochii și de evantaie, doamnele cu flori artificiale se strîngeau într-un buchet și apoi se împrăștiau din nou ! Cît despre contribuția domnului Augustus Cooper la cadril, acesta s-a descurcat admirabil. Se rătăcea de lîngă partenera sa, cînd și cînd, desigur, și era descoperit fie dansînd cu o stăruință lăudabilă în alt grup, fie alunecînd înainte, fără vreo țintă anume ; dar în general ceilalți aveau grijă să-l împingă, prin diferite figuri pînă se întorcea la locul cuvenit. Oricum, la sfîrșit, un mare număr de doamne și domni veniră să-l firitisească din plin spunînd că nu mai văzuseră un începător să se descurce atît de bine, iar domnul Augustus Cooper se simțea cît se

poate de mulțumit de sine, ca oricare altul în situația lui. Comandă și plăti cantități considerabile de alcool îndoit cu apă, negus, și amestecuri pentru vreo două sau trei duzini de prieteni foarte intimi, aleși din cercul select al celor șaptezeci și cinci de elevi.

Acum, dacă era sau nu din pricina tăriei amestecurilor ori a frumuseții doamnelor, întîmplarea face ca domnul Augustus Cooper în loc să se împotrivească, mai degrabă încuraja atențiile măgulitoare ale unei doamne tinere, în voal cafeniu peste americă albă, care din capul locului dăduse semne că persoana lui o interesa grozav ; dar cînd avansurile s-au cam prelungit o vreme, *miss* Billsmethi dădu în vileag ciuda și gelozia ei față de doamna în voal numind-o „criatură" ; asta o determină pe doamna în voal să-i riposteze folosind niște propoziții care conțineau vorbe de ocară, avînd ca temei plata celor patru șilingi și șase pence pe trimestru. La această aluzie domnul Augustus Cooper fiind într-o stare de zăpăceală mare își exprimă încuviințarea pe de-a-ntregul. Domnișoara Billsmethi văzîndu-se astfel părăsită, începu să țipe la diapazonul cel mai puternic al vocii, cu iuțeala de paisprezece țipete pe minut — văzînd însă că nu se prinde, săgetînd din priviri mai întîi pe doamna în voal apoi pe domnul Augustus Cooper, apelă, buimăcită, la ceilalți șaptezeci și trei elevi să-i facă rost de niște acid oxalic să bea, și pentru că apelul fusese zadarnic, încercă din nou să se năpustească asupra domnului Cooper, după care i se muiară picioarele și a fost dusă la culcare. Domnul Augustus Cooper nu pricepu prea iute ce se petrecea, pînă ce signor Billsmethi nu-i explică, în chip cît se poate de limpede, declarînd înaintea elevilor, că domnul Augustus Cooper făcuse și întărise anumite promisiuni de căsătorie fiicei sale, în diferite rînduri, iar acum pur și simplu o părăsise ; indignarea elevilor fu unanimă și deoarece cîțiva gentlemeni mînați de simțăminte cavalerești întrebau destul de stăruitor de domnul Augustus Cooper, vrînd să afle în ce ape se scălda sau, cu alte cuvinte dacă nu voia „s-o ia după ureche", acesta socoti mai prudent să-și ia repede tălpășița. Sfîrșitul a fost că a doua zi primi o scrisoare de la un avocat, iar săptămîna următoare era dat în judecată ; domnul Augustus Cooper, după ce a trecut

de două ori pe la Serpentine [1] în scopul de a-și pune capăt zilelor înecîndu-se, și după ce de două ori s-a întors fără să o fi făcut, se destăinui maică-si, care mușamaliză tevatura cu douăzeci de lire, bani scoși de la ciorap ; signor Billsmethi a încasat în total douăzeci lire, patru șilingi și șase pence, fără a mai pune la socoteală tratațiile și pingelele rupte. Domnul Augustus Cooper s-a întors acasă și a locuit împreună cu maică-sa, unde trăiește și astăzi, iar pentru că ambițiile sale mondene s-au risipit și de atunci n-a mai ieșit niciodată în lume, n-are să vadă această lucrare închinată lui și o să rămînă neștiutor de ea în veci.

[1] Lac artificial în Hyde Park — Londra.

O NOAPTE DE POMINĂ

Damon și Pythias [1] au fost desigur, în felul lor, niște oameni foarte cumsecade : primul pentru extrema promptitudine cu care se oferă a sta chezaș prietenului său, celălalt pentru punctualitatea cu care-i răspunde tocmai la țanc, într-un chip nu mai puțin remarcabil. Totuși, multe trăsături specifice caracterului lor s-au pierdut cu timpul. Astăzi, anevoie mai găsești astfel de tipuri precum Damon, în aceste zile ale întemnițării pentru datorii (ca să nu mai vorbim de impostori, care te trag pe sfoară la tot pasul) ; cît despre oameni de categoria lui Pythias, puținii care se mai aflau în aceste vremuri degenerate, au avut ghinionul să dispară și asta tocmai cînd să ajungă și ei clasici. Dacă faptele acestor eroi nu pot găsi seamăn în timpurile moderne, totuși prietenia lor ar putea. De o parte Damon și Pythias — de cealaltă Potter și Smithers, și dacă numele menționate la urmă n-au parvenit încă pînă la urechile cititorilor nedumeriți, nu-mi rămîne altceva mai bun de făcut decît să-i prezint.

Domnul Thomas Potter, așadar, era funcționar la Londra, la fel ca și domnul Smithers ; venituri limitate, dar prietenia dintre ei nemărginită. Locuiau pe aceeași

[1] Filozofi pitagoricieni, vestiți pentru prietenia strînsă dintre ei și pentru dificultățile pricinuite de Dionysius cel Tînăr, tiranul Syracusei. Povestea lor este cîntată și de Schiller în balada intitulată *Bürgschaft* (Chezășie).

stradă, plecau în oraş dimineaţa la aceeaşi oră, luau masa de prînz, zilnic, în aceeaşi grabă şi seară de seară se bucurau unul de tovărăşia celuilalt. Erau uniţi laolaltă prin cele mai strînse legături de prietenie intimă sau, după cum domnul Thomas Potter remarca plin de duioşie, ei erau „cu trup şi suflet unul pentru celălalt". Temperamental, domnul Smithers avea oarecare înclinaţie spre romantism, spre poezie, cunoştea ce-i mila şi avea un soi de simţ al datoriei, despre care nu ştia exact de unde vine şi încotro se îndreaptă — absolut remarcabil faţă de firea cu totul deosebită a domnului Potter, plină de o dezinvoltură nepăsătoare, cutezătoare, ca a unui hoţ de buzunare amator.

Deosebirile temperamentale se răsfrîngeau şi asupra îmbrăcăminţii lor. Domnul Smithers apărea în general în lume în redingotă şi pantofi, cu o lavalieră neagră şi îngustă, pălărie cafenie cu gardini foarte răsucite în sus — caracteristici pe care domnul Potter nu voia să le recunoască nici în ruptul capului pentru că el avea ambiţia să se îmbrace în felul vestitului „Kiddy", adică în maniera birjarilor ; a mers pînă acolo încît să bage capital în cumpărarea unei haine aspre, de culoare albastră, cu nasturi de lemn, după modelul pompierilor, la care adăugînd o pălărie cu calota joasă, de forma unui castron, stîrnise mare vîlvă la „Albion" de pe strada Little Russel şi în diferite alte locuri de distracţie publică, la modă.

Domnul Potter şi domnul Smithers erau amîndoi de acord că la încasarea simbriei puteau să piardă împreună „o seară" — evident denumire eronată, deoarece pierderea se referea, după cum ştie oricine, de fapt nu la o seară ci la toţi banii pe care cineva se întîmplă să-i aibă asupra sa cu acest prilej ; ei erau deopotrivă de acord că în seara cu pricina vor face o „noapte de pomină", expresie prin care se subînţelege împrumutarea cîtorva ore din dimineaţa zilei următoare, adăugarea lor la noaptea precedentă, şi din tot, alcătuirea unui amestec nocturn.

Sosi în sfîrşit şi ziua simbriei — spun în sfîrşit fiindcă zilele de salariu sînt la fel de capricioase ca şi cometele : trec minunat de iute cînd ai o sumedenie de plătit şi splendid de încet cînd ai puţin de încasat. Domnul Tho-

mas Potter şi domnul Robert Smithers au stabilit să se întîlnească şi să înceapă seara cu o masă. Au avut o masă bună, îndestulată, în tihnă, alcătuită dintr-o scurtă procesiune de patru ciozvîrte de carne, patru rinichi, rînd pe rînd susţinute de ambele părţi de cîte o stacană de bere cu adevărat neagră, şi sprijinite pe fel de fel de cuzineţi de pîine şi pene de brînză.

Cînd s-a strîns masa, domnul Thomas Potter a comandat chelnerului să le aducă două rînduri de whisky scoţian de cea mai bună calitate, cu apă caldă şi zahăr şi o pereche din cele mai „slabe" ţigări de foi havaneze. Chelnerul se execută. Domnul Thomas Potter pregăti grogul şi îşi aprinse trabucul, domnul Robert Smithers făcu acelaşi lucru. Apoi, domnul Thomas Potter propuse, şugubăţ, la primul toast „desfiinţarea tuturor birourilor" (nu a sinecurilor, ci a birourilor de tranzacţii comerciale), iar domnul Robert Smithers ridică paharul şi bău numaidecît, aplaudînd cu însufleţire. Astfel au continuat, punînd ţara la cale, pufăind din trabucuri şi sorbind din whiskey îndoit cu apă, pînă ce „rîndurile" — foarte sugestiv nume — s-au dus amîndouă. Domnul Robert Smithers văzînd aşa, comandă numaidecît două alte rînduri din cel mai bun whiskey scoţian, şi încă două dintre cele mai uşoare havane. Alcoolul a fost dat pe gît, iar fumul uşor de havană dat afară, pînă cînd, de băutură, lumină, fum, scrum împrăştiat peste tot pe masă, seul de pe ţigările de foi, domnul Robert Smithers începu să aibă îndoieli în privinţa „uşurimii" havanelor şi să se simtă ca şi cum ar fi stat într-o birjă de piaţă cu spatele spre cai.

Domnul Thomas Potter, pe de altă parte, se prăpădea de rîs, în gura mare, făcînd declaraţii fără şir că se simţea „perfect" — ca dovadă ceru cu jumătate de glas ziarul de seară de la un domn de la masa de alături, dar văzînd că-i era cam greu să descopere vreo ştire în coloanele sale, sau să desluşească dacă avea măcar coloane, ieşi încetişor afară, să se uite la lună şi, cînd se întoarse, palid la faţă de atîta privit la cer şi încercînd să facă haz pe seama domnului Robert Smithers care adormise, după cîteva chicoteli convulsive, lăsă capul pe braţ şi adormi şi el. Cînd se trezi din nou, domnul Robert Smithers se tre-

zise de asemenea ; amîndoi au căzut de acord, cu multă gravitate, că a fost extrem de nesăbuit din partea lor să mănînce atîtea nuci murate la ciozvîrta de cărne, dat fiind că, fapt îndeobște cunoscut, totdeauna produceau ameţeală şi somn. Într-adevăr, dacă n-ar fi luat whiskey şi ţigări de foi cine ştie ce-ar mai fi păţit ! Au mai cerut cafea şi după plata notei — doisprezece şilingi şi două pence pentru masă şi cele zece pence rămase chelnerului de la rest, în total treisprezece şilingi — au pornit creanga să „ticluiască" o noapte.

Era exact opt şi jumătate, aşa că s-au gîndit că cel mai bun lucru ar fi fost să se ducă la Teatrul Municipal unde se jucau piese scurte, doi pe un bilet, ceea ce au şi făcut. Domnul Robert Smithers, care devenise extrem de sentimental după plata notei, ca să mai înlăture mersul pe jos îl informă pe domnul Thomas Potter, în taină, că presimţea apropierea unei catastrofe. Ajunşi înăuntru, domnul Robert Smithers înfrumuseţă sala adormind cu capul şi amîndouă mîinile graţios lăsate peste marginea din faţă a lojei de la galerie.

Aceasta era comportarea modestului domn Smithers, acestea erau efectele binecuvîntate ale whiskeyului scoţian şi ale havanelor asupra interesantei persoane ! Domnul Thomas Potter însă, care avea ţelul măreţ să fie luat drept „un om treaz", „iute la minte" şi aşa mai departe, se purtă într-un chip foarte diferit şi începu s-o ia razna, pur şi simplu — cam prea iute chiar, pînă la urmă, pentru răbdarea publicului pusă greu la încercare. Mai întîi cînd a intrat, se mulţumi să strige serios celor de la galerie „să-i ardă focul", apoi numaidecît îşi exprimă dorinţa de a „încheia pace", dar la amîndouă interpelările i se răspunse în chipul foarte obişnuit în asemenea ocazii :

— Ia arde-i un ciolan cîinelui ăstuia ! strigă un domn în cămaşă.

— Asta a tras bine la măsea, zbieră un altul.

— Cîrpă ! ţipă un al treilea.

— Tîriie brîu ! se auzi strigînd un al patrulea.

— Azvîrle-l a-fa-ră ! urlă un al cincilea, în vreme ce alte numeroase glasuri îi ţineau isonul în a-l trimite pe domnul Thomas Potter „la mă-sa acasă !" Toate aceste

vorbe de ocară au fost primite de către domnul Thomas Potter cu un suprem dispreț ; își tuflea puțin mai pe o parte pălăria cu calotă joasă ori de cîte ori se făceau aluzii la persoana lui, și se ridica în picioare, cu mîinile în șolduri, exprimîndu-și melodramatic sfidarea.

Uvertura — la care aceste sunete diferite fuseseră ca un acompaniament *ad libitum* — se sfîrși, începu a doua piesă, iar domnul Thomas Potter, încurajat că nimeni nu-i face nimic, începu să se poarte într-un mod cît se poate de neobișnuit și jignitor. Mai întîi imită mișcările cîntăreței principale, apoi mormăi la lumina albastră, pe urmă o făcu pe speriatul de moarte la ivirea fantomei ; în sfîrșit, nu numai că tot timpul comentă cu voce tare dialogul de pe scenă, dar îl mai deșteptă și pe domnul Robert Smithers, care, auzindu-și tovarășul că face tărăboi, și avînd foarte puțină idee unde se află sau ce voiau de la el, numaidecît, ca să imite pilda cea bună, scoase cel mai lugubru, mai zguduitor, mai groaznic răcnet, auzit cîndva de vreun auditoriu. Prea era de tot.

— Dați-i afară ! strigă întreaga sală.

Se auzi un zgomot de pași tîrșiți, oameni loviți cu violență de lambriul peretelui, un dialog răstit :

— Afară !

— Nu vreau !

— Ai să vrei !

— Ba nu !

— Biletul dumneavoastră, domnule !

— Ești un derbedeu, domnule ! și așa mai departe.

Un ropot de aplauze vădea încuviințarea sălii, iar domnul Robert Smithers și domnul Thomas Potter s-au trezit aruncați cu o uimitoare iuțeală în stradă, fără să se mai fi ostenit să pună piciorul pe pămînt de-a lungul vertiginoasei coborîri.

Domnul Robert Smithers fiind prin constituție cam încet din fire, sătul pînă peste cap de atîta iuțeală în cursul recentei expulzări, care avea să-i ajungă cel puțin pînă la următoarea zi de simbrie, nu apucă să străbată strada Milton, împreună cu tovarășul său, de la un cap la altul, că și începu să aducă vorba pe ocolite despre delicciile somnului, laolaltă cu aluzii, pe departe, despre nece-

sitatea de a se întoarce la Islington pentru a încerca efectul patentului Bramah asupra broaștelor de la ușile caselor lor. Domnul Thomas Potter, totuși, era un om întreprinzător și hotărît. Au vrut să facă o noapte de pomină — atunci or s-o facă ! Astfel, domnul Robert Smithers, care trei părți era posac și cealaltă sumbru, încuviință cu desperare. S-au dus la o cramă spre a obține cele necesare ca s-o facă lată. Acolo au găsit o sumedenie de doamne tinere și diferiți domni în vîrstă, iar presărați din belșug, birjari de trăsuri de piață — toți bînd și vorbind unii cu alții. Domnul Thomas Potter și domnul Robert Smithers au băut rachiu în păhărele mici, iar sifon în pahare mari, pînă ce au început să aibă idei tulburi despre lucruri în general și despre toate celea în particular — și cînd au pornit să se trateze pe ei, s-au apucat să trateze toată lumea. Restul petrecerii a fost o harababură întreagă de capete și călcîie, de ochi negri și uniforme albastre, noroi și felinare, uși masive și lespezi de piatră.

Mai departe, după cum ne informează rubrica de noutăți „nu se cunosc amănunte !" A doua zi am aflat și amănuntele : „Arestul", arestul în care au încăput domnul Thomas Potter, domnul Robert Smithers și majoritatea tovarășilor lor din crama de noaptea trecută, sumar îmbrăcați ! S-a dezvăluit în fața poliției — spre indignarea curții și uimirea spectatorilor — cum că un anume Robert Smithers, ajutat și încurajat de un anume Thomas Potter au pus la pămînt și au bătut, în diverse străzi, și la ore diferite, cinci bărbați, patru băieți și trei femei, cum că numitul Thomas Potter și-a însușit tîlhărește cinci ciocănașe de ușă, două mînere de clopoțel și o bonetă, cum că Robert Smithers, prietenul lui, a proferat sudălmi în valoare de cel puțin patruzeci de lire, de cîte cinci șilingi una ; au băgat în sperieți străzi întregi, înțesate de supuși ai maiestății sale, prin răcnete îngrozitoare că „a luat foc undeva" ; au distrus uniformele a cinci polițiști și au mai comis și alte grozăvii, prea multe la număr spre a putea fi recapitulate. Judecătorul, după mustrările cuvenite, i-a amendat pe domnul Thomas Potter și pe domnul Robert Smithers la cîte cinci șilingi, pentru că au fost, ceea ce legea numește pe înțelesul tuturor, beți, și la treizeci și

patru de lire pentru cele şaptesprezece atacuri, socotite la cîte patruzeci şilingi fiecare, cu drept de recurs.

Au *făcut* recurs, iar domnii Potter şi Smithers au trăit ca vai de ei din împrumuturi pînă la următoarea simbrie, şi cu toate că reclamanţii au declarat că în aceste condiţii sînt dispuşi să se lase „atacaţi“ chiar şi de două ori pe săptămînă, de-atunci nu le-a mai ars niciodată „să facă o noapte de pomină“.

DUBA CU PUȘCĂRIAȘI

Deunăzi, după-amiază, tocmai dădeam colțul în strada Arcului, întorcîndu-mă dintr-o plimbare pe jos, cînd un pîlc de oameni strînși la ușa Poliției îmi atrase atenția. M-am apropiat. Erau treizeci-patruzeci pe trotuar și încă vreo cincisprezece în drum ; cîțiva gură-cască stăteau liniștiți pe partea cealaltă — toți așteptînd, se vede, sosirea cuiva. Am rămas și eu locului cîteva minute, dar... nimic, atunci m-am întors către un cîrpaci livid la chip, pletos, care stătea lîngă mine cu mîinile pe sub băierile șorțului, și i-am pus obișnuita întrebare :

— Ce s-a întîmplat ?

Cîrpaciul m-a măsurat din cap pînă-n picioare cu un dispreț suprem și mi-a răspuns în doi peri :

— Ia, nimica.

Acuma, eu știam foarte bine că dacă doi oameni se opresc pe stradă ca să se uite la ceva anume, sau numai dacă se zgîiesc în sus, două sute de curioși se vor stringe într-o clipită ; dar cum știam de asemenea foarte bine că lumea nu rămîne în stradă nici cinci minute fără să facă puțin haz, afară numai dacă nu cumva sînt prea absorbiți de vreo treabă, întrebarea următoare firește a fost :

— Ce așteaptă toți oamenii ăștia ?

— Trăsura maiestății sale, răspunse cîrpaciul.

Asta le întrecea pe toate. Ce naiba avea să caute trăsura maiestății sale la poliție, pe strada Arcului ! Începusem să mă gîndesc la motivul posibil care să fi pricinuit

o asemenea apariție nemaipomenită, cînd un val de exclamații în rîndul băieților din gloată :

— Uite duba ! mă făcu să ridic capul și să privesc în sus, pe stradă.

Furgonul cu coviltir în care deținuții sînt duși de la poliție la diferitele închisori, venea în goană mare. Atunci, pentru prima oară, am aflat că trăsura măiestății sale era pur și simplu un alt nume pentru dubă, atribuit nu numai fiindcă era un termen ales, ci deoarece duba cu pricina funcționa pe cheltuiala maiestății sale ; la început fusese pusă la dispoziția doamnelor și a domnilor care doreau să viziteze diferite case cunoscute sub denumirea generală de „Temnițe ale maiestății sale".

Duba trase la ușa poliției și lumea dădu buzna în jurul scării, lăsînd doar o potecă pe unde să treacă deținuții. Prietenul nostru cîrpaciul și restul de gură-cască se duseră pe partea cealaltă — eu m-am luat după ei. Birjarul și un altul care stătuse lîngă el înainte coborîră și li se dădu voie să intre în clădire. Cineva închise ușa în urma lor, iar mulțimea aștepta cu sufletul la gură.

După un răgaz de cîteva minute, ușa se deschise din nou și primii doi deținuți apărură. Erau niște fete, cea mai mare nu putea să aibă mai mult de șaisprezece ani, iar cealaltă dacă împlinise paisprezece. Se vedea că erau surori după asemănare, deși doi ani în plus de depravare își lăsaseră stigmatul pe chipul celei mai vîrstnice, aidoma urmelor unui fier înroșit. Amîndouă erau țipător îmbrăcate, îndeosebi cea mai tînără, și cu toate că semănau leit între ele și într-o privință și într-alta — iar faptul că erau legate împreună cu cătușe la mîini sublinia asemănarea, făcînd cu neputință de închipuit un contrast mai mare în atitudinea celor două. Cea mai tînără plîngea amarnic — nu de ochii lumii sau ca să producă efect, ci de rușine — își îngropase fața în batistă, și întreaga comportare exprima cu prisosință jalea plină de amărăciune și deznădejde.

— Cît ți-au dat, Emily ? strigă pițigăiat o femeie rumenă la față din mulțime.

— Șase săptămîni, plus muncă, răspunse fata mai vîrstnică, rîzînd cu trufie — oricum e mai bine decît să

stai în celulă, eh, rău cu rău dar mai rău fără rău... și Bella e pentru prima oară. Capul sus, puișor ! adăuga ea, strigînd în gura mare și smulgînd batista celeilalte. Sus capul și arată-le mutra. Nu-s geloasă, dar să fiu a naibii dacă mă pierd cu firea !

— Așa și trebuie, fetițo ! exclamă un bărbat cu o tichie de hîrtie pe cap, care, la fel ca și majoritatea celor din mulțime se amuzase nespus de acest mărunt incident.

— Păi, nu ? replică fata ; ah, și la urma urmelor, mare scofală, eh !

— Hai, înăuntru cu voi ! interveni birjarul.

— Nu te grăbi așa, vizitiule ! se răsti fata — și să nu uiți, pe mine vreau să mă lași la băile Cold Bath Fields... într-o vilă cu grădină în față... bagă bine de seamă. Hei ! Bella unde te duci... îmi smucești bunătate de braț ! se adresă fetei mai tinere care, vrînd să se ascundă mai repede în dubă, urcase prima scările, uitînd că avea cătușe. Vino-napoi, hai să-ți arăt eu drumul ! Și după ce o trase pe nenorocita aceea în jos, cu o forță care o făcu să se clatine pe caldarîm, urcă ea în vehicul urmată de sărmana ei tovarășă.

Aceste două fete fuseseră aruncate în brațele viciului și destrăbălării, pe străzile Londrei, de către o mamă păcătoasă și hrăpăreață. Ce era atunci fata mai mică, cea mare fusese o dată și ce era atunci cea mare, cea mică avea curînd să ajungă. Sumbră perspectivă, dar ce sigur de realizat — o dramă tragică, atît de adesea jucată ! Uitați-vă la închisorile și birourile de poliție din Londra — ba nu, priviți străzile Londrei doar. Aceste fapte se desfășoară dinaintea ochilor noștri, zi de zi, ceas de ceas, au ajuns atît de evidente încît pur și simplu sînt trecute cu vederea. Cufundarea acestor fete în mocirlă se va desfășura la fel de rapid ca și un groaznic flagel care ar bîntui, avînd aceeași înriurire funestă și infectînd pretutindeni în lung și-n lat. Cîte biete femei, treptat, în preajma noastră, nu cad pradă viciului înspăimîntător la vedere, desperat întru început, scîrbos și respingător cu timpul, iar la sfîrșit mizerabil — hîde, abandonate, necompătimite de nimeni !

Mai erau și alți pușcăriași : băiețandri de zece ani, înrăiți de viciu ca unii bărbați de cincizeci de ani, vagabonzi

fără adăpost, care se duc bucuroşi la închisoare pentru că au ce mînca şi unde pune capul, prinşi cu cătuşe de cîte un alt om ale cărui idealuri s-au năruit, ruinat sufleteşte, cu o familie ajunsă în mizerie, aflat la prima lui întemniţare. Curiozitatea mi-a fost satisfăcută. Întîiul grup mi-a lăsat o impresie pe care bucuros aş fi evitat-o, şi pe care aş dori din toată inima s-o şterg.

Mulţimea se împrăştie — furgonul se făcu nevăzut, împovărat de vinovăţie şi năpastă. De atunci n-am mai văzut duba cu puşcăriaşi.

PENSIUNEA

CAPITOLUL I

Doamna Tibbs era, absolut incontestabil, cea mai îngrijită, mai lipsită de astîmpăr, mai economicoasă ființă care să fi tras vreodată în piept fumul Londrei, iar casa doamnei Tibbs arăta, hotărît lucru, cea mai curățică de pe toată strada Great Coram. Temelia și scările din față, ușa de la stradă și treptele ușii de la stradă, clanța de alamă, placa de la ușă, ciocănașul și ferestruica în formă de evantai de deasupra ușii de la intrare pe unde pătrundea lumina, toate arătau curate de sclipeau ca și cum chiar atunci ar fi fost sîrguincios spoite, frecate cu piatra, cu peria, cu apă și săpun, lustruite. Era curios că placa de alamă de la ușă, cu inscripția interesantă „Doamna Tibbs" nu luase încă foc de atîta frecare, așa de atent fusese lustruită. La fereastra unui salon, niște obloane ca ușile unui dulap de alimente, iar la alt salon, perdele de culoare albastră cu auriu și transparante, cu care doamna Tibbs avea obiceiul să se laude că le „ținea mereu ridicate". Lampa de pe culoar era curată ca un balon de săpun, îți puteai face mustața în luciul meselor și al scaunelor, balustradele date cu ceară de albine, iar vergelele covoarelor de pe scară te făceau să clipești atît străluceau de tare.

Doamna Tibbs părea întrucîtva mică de statură, dar nici domnul Tibbs nu era mai breaz, și, colac peste pupăză, el avea și niște picioare bondoace ; în schimb un obraz neobișnuit de prelung. În raport cu nevastă-sa era ca un 0 de la 90 — lîngă ea avea *oarecare* însemnătate —

fără ca nu era nimic. Doamna Tibbs vorbea tot timpul. Domnului Tibbs aproape că nu i se auzea glasul, avea însă talent să se bage în discuție, chiar dacă de fapt nu spunea nimic. Doamna Tibbs nu putea suferi istoriile lungi, iar domnul Tibbs avea una, pe care nici unul din prietenii lui cei mai apropiați n-a auzit-o încă pînă la capăt. Totdeauna începea : „îmi aduc aminte de pe cînd mă aflam în corpul de voluntari, o mie opt sute opt..." dar cum vorbea foarte rar și încet, iar pricopsita lui jumătate foarte iute și tare, rareori izbutea să treacă dincolo de fraza introductivă. Trist specimen de povestitor ! Era ca evreul rătăcitor din snoavele lui Joe Miller [1].

Domnul Tibbs se bucura oarecum de independență prin pensia de 43 lire, 15 șilingi și 10 pence pe care o căpăta anual. Tatăl lui, mama și cinci vlăstare din același trunchi obțineau o sumă similară din visteria unei țări mărinimoase, deși niciodată nu s-a știut pentru ce servicii anume. Dar, deoarece independența despre care am pomenit nu era îndestulătoare ca să ofere unei perechi *toate* bunătățile acestei vieți, micuței și harnicei lui neveste îi dădu prin cap că cel mai bun lucru ce-i rămăsese de făcut cu o moștenire de 700 lire era să ia și să mobileze o casă potrivită — undeva într-o regiune parțial explorată, situată între British Museum și un sat retras numit Somers Town — pentru a deschide o pensiune. Strada Great Coram era locul cu pricina. Casa fusese mobilată ca atare, au fost angajate două slujnice și un băiat ; s-a inserat un anunț în ziarele de dimineață, informînd publicul :

„Șase persoane se pot bucura de tot confortul, într-un interior plăcut, familie aleasă, la zece minute de..." pretutindeni. Au venit o sumedenie de răspunsuri, cu tot soiul de inițiale ; întreg alfabetul părea a fi acaparat de dorința subită de a locui într-o pensiune cu casă și masă. Corespondența dintre doamna Tibbs și solicitanți era voluminoasă și cu atît mai misterios secretul. Lui „E", nu-i plăcea cutare lucru, „I" nu se putea acomoda cu...

[1] *Joe Miller* (1684—1738), comediant englez, vestit umorist

„I.O.U.“, nu credea că o să se împace cu condițiile și „G.R.“ niciodată nu a dormit într-un pat cu somieră. Rezultatul oricum a fost că trei domni au ajuns colocatari în casa doamnei Tibbs în condiții „convenabile tuturor“. Din nou s-a dat anunțul și o doamnă cu cele două fiice ale ei au propus să sporească — nu familia lor, ci pe cea a doamnei Tibbs.

— Încîntătoare femeie, doamna Maplesone asta! spuse doamna Tibbs, stînd, după gustarea de dimineață, lîngă foc, împreună cu soțul ei. Cei trei domni plecaseră fiecare la treburile lor. Încîntătoare femeie, zău! repetă micuța doamnă Tibbs, adresîndu-se mai mult sieși, pentru că nu s-a gîndit niciodată să-și consulte bărbatul. Și cele două fete sînt admirabile. Trebuie să servim ceva peste astăzi, iau masa cu noi pentru prima oară.

Domnul Tibbs puse vătraiul în unghi drept cu cleștele și încercă să vorbească, dar băgă de seamă că n-are ce spune.

— Domnișoarele, continuă doamna Tibbs, au fost de acord să-și aducă și pianul.

Tibbs se gîndi la povestea cu corpul voluntar, însă nu se încumetă să înceapă. Un gînd strălucit îi fulgeră în minte.

— Se prea poate... rosti el.

— Te rog nu-ți sprijini capul pe tapet, îl întrerupse doamna Tibbs, și nu-ți vîrî picioarele în cenușar — asta-i și mai rău.

Tibbs feri tapetul, scoase picioarele din cenușar și spuse mai departe :

— Se prea poate ca una din fete să pună mîna pe tînărul Simpson, și știi, o căsătorie...

— O ce!? țipă doamna Tibbs.

Tibbs repetă sfios ceea ce spusese mai înainte.

— Te rog, nici să nu mai pomenești de așa ceva, zise doamna Tibbs. Auzi, o căsătorie!... să mă lipsească de chiriași... nu, pentru nimic în lume!

Tibbs se gîndi în sinea lui că evenimentul nu era cîtuși de puțin exclus, dar cum nu-și contrazicea niciodată nevasta puse capăt conversației făcînd observația că „s-a făcut ora să se ducă la treabă“. Totdeauna pleca de acasă la zece dimineața și se întorcea la cinci după-

amiaza, grozav de murdar pe față și mirosind a mucegai. Nimeni habar n-avea ce era sau unde pleca. Doamna Tibbs însă obișnuia să spună cu un aer plin de importanță că lucra în City.

Domnișoarele Maplesone și desăvîrșita lor mamă sosiră în cursul după-amiezii cu o trăsură de piață, însoțite de bagaje, într-un număr de-a dreptul uimitor. Cufere, valize de pălării, cutii cu manșoane și umbreluțe de soare, tocuri de ghitară, pachete de toate formele imaginabile înfășurate în hîrtie brună și prinse cu ace umpleau coridorul. Apoi a urmat un du-te-vino în goană cu bagajele, atîta alergătură după apă caldă de spălat pentru doamne, atîta forfotă, zăpăceală mare, fierbințeală pentru servitori, și droturi de păr — cum nu cunoscuse niciodată pînă atunci strada Great Coram. Micuța doamnă Tibbs se simțea pe de-a-ntregul în elementul său, trebăluind, vorbind de zor și împărțind prosoape și săpun ca o soră șefă într-un spital. Casa nu a revenit la atmosfera de tihnă pînă ce doamnele nu s-au retras zorindu-se în dormitoarele lor, absorbite de importanta ocupație de a se îmbrăca pentru masă.

— Sînt frumoase fetele astea ? întrebă domnul Simpson pe domnul Septimus Hicks — alte două persoane din pensiune — în timp ce se amuzau în salon, înainte de prînz, legănindu-se în jilțuri și privindu-și, pe gînduri, pantofii.

— Habar n-am, răspunse domnul Septimus Hicks, un lungan tînăr, albicios la față, cu ochelari și o panglică neagră pe după gît în loc de lavalieră — personaj deosebit de interesant : vizitator romanțios al spitalelor și „un tînăr foarte talentat". Îi plăcea să „vîre" în conversație tot soiul de citate din *Don Juan*, fără să-i pese dacă sînt potrivite sau nu — în acest sens se purta grozav de independent. Celălalt, domnul Simpson, făcea parte din categoria de tineri care în societate sînt ca figuranții pe scenă, numai că infinit mai puțin înzestrați în vocația lor decît cel mai slab actor. Era atît de sec la cap precum clopotul cel mare de la catedrala St. Paul ; se îmbrăca totdeauna după caricaturile publicate în re-

vistele de modă care apăreau lunar. Pronunța „haracter" cu h.

— Am văzut al dracului de multe bagaje pe culoar cînd am venit, spuse hlizindu-se domnul Simpson.

— Toalete, desigur, completă cititorul lui Don Juan.

..., Mătăsuri, horbote, iară ciorapi
zeci de perechi;
Pantofi de casă, perii, piepteni,
Deopotrivă cu alte lucruri pentru chipeșe doamne;
Să le păstreze frumusețea ori să le-o accentueze."

— Asta-i din Milton ? întrebă domnul Simpson.

— Nuu... din Byron ! sări domnul Hicks, privindu-l cu dispreț. Era absolut sigur asupra autorului pentru că niciodată nu citise altceva. Sst ! Uite vin fetele, și amîndoi începură să vorbească foarte tare.

— Doamna Maplesone și domnișoarele Maplesone, domnul Hicks. Domnul Hicks... doamna Maplesone și domnișoarele Maplesone, spuse doamna Tibbs, stacojie la față, pentru că trebuise să supravegheze operațiunile culinare, jos, la bucătărie, și părea ca o păpușă de ceară pe o zi însorită. Domnul Simpson, vă cer scuze... domnul Simpson... doamna Maplesone și domnișoarele Maplesone... — și *vice versa*.

Numaidecît domnii începură să se învîrtă pe lîngă ele, cu multă politețe ; dădeau impresia că ar fi vrut ca mîinile să le fi fost picioare, așa de puțin știau unde să le țină. Doamnele zîmbeau, făceau plecăciuni, se lăsau ușor în jilțuri, se aplecau după batistele scăpate pe jos ; cei doi domni stăteau rezemați de tocul ferestrei. Doamna Tibbs execută un admirabil exemplu de adevărată pantomimă împreună cu o servitoare care venise să întrebe ceva despre sosul pentru pește. Cele două tinere se uitară una la alta — și toți ceilalți păreau să fi descoperit cine știe ce însușiri atrăgătoare în modelul cenușarului.

— Julia, scumpa mea, spuse doamna Maplesone adresîndu-se mezinei, pe un ton destul de puternic spre a fi auzit de ceilalți... Julia.

— Da, mamă.

— Stai dreaptă...

Rostise aceste cuvinte ca să atragă atenţia generală asupra siluetei domnişoarei Julia, care era fără cusur. Toţi se uitară la ea, prin urmare — apoi din nou pauză.

— Astăzi, am avut parte de cel mai necuviincios birjar imaginabil, zise doamna Maplesone către doamna Tibbs, pe un ton confidenţial.

— Vai de mine! replică amfitrioana, cu un aer de profundă compasiune.

Nu mai putu adăuga nimic, deoarece servitorul se ivi în uşă şi începu să-i *telegrafieze* cît se poate de serios „cucoanei".

— Eu cred că birjarii *sînt* în general necuviincioşi, spuse domnul Hicks, pe un ton plin de subînţeles.

— Întocmai, fără îndoială, rosti doamna Maplesone, ca şi cum ideea aceasta nici nu i-ar fi trecut prin minte pînă atunci.

— Şi vizitiii de cabriolete, se amestecă în vorbă domnul Simpson.

Remarcă sortită eşecului pentru că nimeni nu dădu să se înţeleagă, prin vreun semn sau o vorbă, că ar avea cea mai vagă cunoştinţă despre apucăturile, obiceiurile vizitiilor de cabriolete.

— *Ce* vrei, Robinson? întrebă doamna Tibbs pe servitor, care cîteva minute în şir, ca să atragă atenţia stăpînei că e acolo, îşi dregea mereu glasul, tot smiorcăind din nas.

— Vă rog, cucoană, domnu' vrea rufe curate, îi răspunse servitorul, călcînd în străchini.

Cei doi tineri întoarseră capetele spre fereastră, doamnele şi-au pus batista la gură, iar micuţa doamnă Tibbs dădu buzna afară ca să-i ducă domnului Tibbs rufe curate... şi să-l înveţe minte pe servitor.

Domnul Calton, ultimul reprezentant din pensiune, îşi făcu apariţia şi se dovedi a fi un surprinzător promotor al conversaţiei. Domnul Calton era un amorez înveterat — flăcău bătrîn. Obişnuia să spună despre sine că deşi nu avea trăsături frumoase, în sens clasic, era însă frapant. Şi într-adevăr aşa era. Nu se putea, privindu-l, să nu-ţi amintească de un ciocănaş de la uşile care dau în stradă, butucănos, jumătate leu, jumătate maimuţă — comparaţia s-ar putea referi şi la caracterul lui în ge-

neral, şi la modul de a vorbi. Nu putea fi urnit nici cu boii dintr-ale lui. Nu era în stare să deschidă vorba ori să emită vreo idee, dar cînd o discuţie banală se înfiripa sau, ca să urmăm comparaţia, dacă cineva îl stîrnea, începea să ciocănească surprinzător de rapid. Uneori, avea o nevralgie şi atunci s-ar fi zis că ciocănaşul fusese înfăşurat în cîrpă, aşa de puţin zgomot făcea, nu ca în alte dăţi cînd era în stare să toace pe cineva la cap, toc-toc-toc, mereu cu aceleaşi şi aceleaşi fleacuri. Nu fusese niciodată însurat, dar încă mai căuta o nevastă cu bani. Avea un venit viager în valoare de aproximativ 300 lire anual — era vanitos la culme şi egoist pînă în pînzele albe. Îşi cîştigase reputaţia de a fi politeţea întruchipată ; se plimba zilnic jur împrejurul parcului pînă în Regent Street.

Personajul acesta respectabil îşi pusese în gînd să se facă excesiv de agreabil doamnei Maplesone — într-adevăr, dorinţa de a fi cît se poate de amabil stăpînea pe fiecare din întregul grup ; doamna Tibbs socotise o admirabilă dovadă de cuviinţă să dezvăluie domnilor că avea *anumite* motive să creadă că doamnele erau bogate, iar doamnelor le sugeră că toţi aceşti domni ar fi fost o „partidă nimerită". Puţină cochetărie, gîndea ea, ar putea să ţină casa plină, fără a ajunge la alte cele.

Doamna Maplesone era o văduvă întreprinzătoare, de vreo cincizeci de ani : şireată, intrigantă, prezentabilă. Îşi făcea griji din pricina fiicelor ei ; pentru ele, obişnuia să spună, nu s-ar da în lături să se recăsătorească, numai să fie spre binele lor — alte motive nu putea avea. „Scumpele de ele" nu erau de loc nesimţitoare faţă de avantajele unei „căpătuieli bune". Una din fete avea douăzeci şi cinci de ani, cealaltă, cu trei ani mai mică. Vreo patru ani fuseseră în diferite staţiuni balneare, îşi pierduseră vremea prin biblioteci, citiseră cărţi pe balcon, participaseră şi ele la tombole, vorbiseră despre dragoste — pe scurt, au făcut tot ceea ce orice fată cu scaun la cap poate face — dar după cum se vede, fără nici un rezultat.

— Ce magnific se îmbracă domnul Simpson ! şopti Matilda Maplesone fiicei ei Julia.

— Splendid ! exclamă mezina.

Magnificul personaj, în treacăt fie zis, purta o redingotă maro, cu guler și manșete din catifea de aceeași nuanță — foarte asemănător cu cel care de obicei îmbracă pe ilustrul necunoscut ce catadicsește să joace rolul „filfizonului" în pantomima de la „Spectacolul lui Richardson".

— Ce favoriți ! rosti *miss* Julia.

— Fermecători ! îi ținu isonul sora ei... și ce păr !

Părul lui era ca o perucă, remarcabil printr-o ondulație care se insinua scoțind în relief buclele strălucitoare ca în acele *chef d'oeuvres* [1] rafinate — figurile de ceară din vitrina lui Bartellot, de pe Regent Street ; cotleții se întîlneau sub bărbie, ca niște panglici menite s-o lege ; noroc însă că natura, prin renghiurile ei năstrușnice și invizibile, i-a hărăzit să fie inutili.

— Vă rog, cucoană, masa este servită, spuse băiatul, care apăru acum pentru prima oară înveșmîntat într-o redingotă neagră, refăcută, a stăpînului său.

— Oo ! domnule Calton, vreți să vă ocupați de doamna Maplesone ?... Mulțumesc.

Domnul Simpson oferi brațul domnișoarei Julia ; domnul Septimus Hicks escorta pe drăgălașa Matilda și procesiunea porni spre sufragerie. Se face prezentarea domnului Tibbs, iar domnul Tibbs curmîndu-se din șale, jossus, trecea pe la fiecare din cele trei doamne, ca o figurină de la un ceas olandez — prevăzut cu un arc puternic în centrul corpului — apoi se cufundă iute în jilțul său de la capătul mesei, încîntat că se poate ascunde după un castron de supă pe care îl vedea dinainte, și atît. Comesenii se așezară, o doamnă, un domn — alternativ — ca straturile de pîine și carne într-o farfurie cu sandvișuri. Doamna Tibbs îi porunci lui James să ridice capacele : somon, sos de homar, supă din mărunțaie de pasăre, cu garniturile obișnuite, au fost descoperite ; cartofi ca niște cuburi mici și pătrățele de pîine prăjită, de forma și mărimea unor zaruri albe.

— Dragul meu, supă pentru doamna Maplesone, rosti doamna Tibbs, grijulie.

[1] Capodopere (fr.).

De față cu lumea totdeauna îl chema pe soțul ei „dragul meu". Tibbs ronțăia pîine de zor, calculînd cît are să mai dureze pînă va căpăta și el pește : sorbi supa la repezeală, făcînd o pată pe fața de masă, pe care o acoperi cu paharul ca s-o ascundă de ochii nevesti-si.

— Miss Julia, pot să vă servesc puțin pește ?

— Vă rog... foarte puțin... oo ! de ajuns, mulțumesc (îi pusese în farfurie o fărîmiță de mărimea unei alune).

— Julia mănîncă *foarte* puțin, spuse doamna Maplesone către domnul Calton.

Ciocănașul dădu o singură lovitură. Minca peștele din ochi.

— Ah ! oftă doar.

— Dragul meu, zise doamna Tibbs către soțul ei, după ce toți ceilalți se serviseră, *tu* ce iei ?

Întrebarea a fost însoțită de o privire care dădea să se înțeleagă nu cumva să ceară pește, pentru că nu mai rămăsese mult. Tibbs se gîndi că încruntarea se referea la pata de pe fața de masă, de aceea răspunse cu răceală :

— Păi... am să iau puțin... pește, cred.

— Pește ai spus, dragul meu ? (altă încruntare).

— Da, dragă, întări mișelul cu o expresie de foame acută, care se deslușea pe chipul lui.

Lacrimile o podidiră aproape pe doamna Tibbs, punînd în farfuria „nepricopsitului de soț", așa îl numea în gînd, ultima bucățică de somon.

— James, dă asta lui domnu', și ia cuțitul de la domnu'.

Răzbunare voită pentru că domnul Tibbs nu putea mînca pește fără cuțit. Era silit, așadar, să umble după fărîmele de somon jur împrejurul farfuriei cu furculița și cu o bucățică de pîine, numărul încercărilor izbutite fiind în proporție de aproximativ una la șaptesprezece.

— Ia-o, James, spuse doamna Tibbs, în vreme ce Tibbs înghițea a patra îmbucătură — și luată a fost farfuria, cît ai clipi.

— Am să iau o bucățică de pîine, James, zise bietul „stăpîn al casei", mai flămînd ca oricînd.

— Lasă-l pe domnu' acum, James, mai spuse doamna Tibbs, vezi ce-i cu friptura.

Aceste cuvinte erau rostite pe tonul în care doamnele își dojenesc de obicei slugile față de lume, adică, pe un ton scăzut care însă, la fel ca suflatul pe scenă, din pricina unei anume vioiciuni, este auzit cum nu se poate mai desluşit de toți cei prezenți.

Se aşternu tăcerea pînă să se aducă alte bucate la masă — un fel de paranteză în care domnul Simpson, domnul Calton şi domnul Hicks scoaseră la iveală fiecare, respectiv, o sticlă de vin de Sauternes, una de Bucellas şi una de Xeres, şi băură cu toții — în afară de Tibbs. Nimeni nu se gîndea niciodată la el.

Între peşte şi friptură, specialitatea casei, a fost o pauză îndelungă.

Bun prilej pentru domnul Hicks. Nu putu rezista să nu recite cîteva versuri deosebit de potrivite :

Însă carnea de vacă e rară pe insulele astea fără vite ;
Cea de capră există, de ied, de oaie, firește,
Şi cînd o sărbătoare le zîmbește,
Înfig cîte-o ciozvîrtă în frigările lor barbare.

„Ce apucături necivilizate", gîndi doamna Tibbs, „să vorbeşti în halul ăsta."

— Ah ! exclamă domnul Calton, umplîndu-şi paharul. Tom Moore e poetul meu preferat.

— Şi al meu, zise doamna Maplesone.

— Şi al meu, zise miss Julia.

— Şi al meu, adăugă domnul Simpson.

— Ce versuri ! exclamă cel cu înfățişarea de ciocănaş.

— Aşa e ! rosti domnul Simpson, sigur pe sine.

— Dar e din *Don Juan*, preciză domnul Septimus Hicks.

— Scrisoarea Juliei, sugeră miss Matilda.

— Poate fi ceva mai măreț decît *Adoratorii focului ?* întrebă miss Julia.

— Aşa e ! zise domnul Simpson.

— Sau *Paradisul şi Peri,* spuse flăcăul tomnatic.

— Da, sau *Paradisul şi Pere,* repetă Simpson, crezînd că pronunță corect.

— Foarte bine, reluă domnul Septimus Hicks, care, după cum s-a mai spus, nu citise niciodată altceva decît

Don Juan. Unde găsiți ceva mai frumos ca descrierea asediului, de la începutul cîntului al șaptelea ?

— Apropo de asediu, interveni Tibbs, cu gura plină de pîine... cînd eram în corpul de voluntari, în o mie opt sute șase, comandantul nostru, Sir Charles Rampart, într-o bună zi, pe cînd făceam exerciții pe terenul unde astăzi se află Universitatea din Londra, spune, zice, Tibbs (mă cheamă din front), Tibbs...

— Spune-i stăpînului tău, James, îl întrerupse doamna Tibbs, pe un ton îngrozitor de răspicat, spune-i stăpînului tău, că dacă *n-are* de gînd să tranșeze păsările astea, să mă lase pe mine.

Voluntarul derutat se puse numaidecît pe treabă și tranșă păsările la fel de iute, aproape, precum nevasta lui operase pulpa de berbec. Dacă a isprăvit de spus povestea nu se știe... iar în caz că da, nimeni n-a auzit-o.

Dat fiind că gheața se spărsese, iar noii locatari erau acum mai la ei acasă, fiecare din comeseni se simțea mai la largul lui, îndeosebi Tibbs, pentru că se duse la culcare îndată după masă. Domnul Hicks avu o discuție aprinsă despre poezie, despre teatru, despre scrisorile Lordului Chesterfield ; domnul Calton se făcea necontenit ecoul celor spuse de toată lumea. Doamna Tibbs încuviința călduros orice observație făcută de doamna Maplesone și deoarece domnul Simpson stătea cu un zîmbet pe față și spunea cam la patru minute o dată „da" sau „firește", nimeni nu se putea îndoi că n-ar fi înțeles cumva despre ce era vorba. Părăsind sufrageria, domnii le-au urmat pe doamne în salon. Doamna Maplesone și domnul Calton s-au apucat să joace cărți, iar „tineretul" se amuza făcînd muzică și discutînd. Domnișoarele Maplesone au cîntat duetele cele mai fascinante, acompaniindu-se la ghitarele împodobite cu panglici de un albastru eteric. Domnul Simpson, înveșmîntat într-o haină trandafirie, pretindea că e vrăjit ; domnul Hicks se simțea în al nouălea cer al poeziei sau în al nouălea cînt din Don Juan — pentru el același lucru. Doamna Tibbs era pur și simplu încîntată de noii veniți, iar domnul Tibbs petrecu seara ca de obicei — se duse la culcare, se deșteptă, se culcă din nou și se trezi la ora cinei.

Nu am de gînd să mă slujesc de vreo licență a romancierului și să las „anii să se scurgă", dar îmi voi îngădui libertatea de a cere cititorului să-și închipuie că au trecut șase luni de la masa descrisă și că locatarii doamnei Tibbs, în tot acest timp, au cîntat, au dansat, s-au dus la teatre și expoziții, împreună, așa cum adesea fac doamnele și domnii ori de cîte ori se află într-o pensiune. Mai departe îi voi ruga, ținînd seamă că perioada menționată s-a perindat, să-și închipuie că domnul Septimus Hicks a primit, chiar în dormitorul său (mansarda din față), într-o dimineață, devreme, un bilețel de la domnul Calton, prin care îi cerea favoarea să-l întîlnească, oricît de repede socotește potrivit, în salonul său (al lui Calton) de la etajul doi, spre curte.

— Spune-i domnului Calton că vin jos numaidecît, se adresă domnul Septimus băiatului. Stai... îi e cumva rău domnului Calton ? întrebă cel care bătea spitalele, în timp ce-și punea pe el un halat care părea făcut din cuvertură de pat.

— După cîte știu eu, nu, dom'le, răspunse băiatul. Zău, dom'le, arăta sănătos tun !

— Ah, asta nu-nseamnă că și era, zise Hicks, într-o doară. Foarte bine... cobor numaidecît.

Băiatul nu apucă să o ia bine la goană pe scări că domnul Hicks și ajunse jos, aproape în același timp cu mesajul. Cioc, cioc !

— Intră.

Ușa se deschide și îl descoperi pe domnul Calton stînd într-un fotoliu. Își dau mîna, apoi domnul Septimus Hicks se îndreaptă către un scaun. Scurtă pauză. Domnul Hicks tușește, iar domnul Calton prizează tabac. Era una din acele întrevederi în care părțile nu știu ce să spună. Domnul Septimus Hicks destrămă liniștea.

— Am primit un bilet... începu el, cu glas tremurat de măscărici care are guturai.

— Da, ai primit...

— Într-adevăr...

— Da.

Deși acest dialog putea fi satisfăcător, și unul și celălalt simțea că aveau lucruri mai importante să-și spună

— de aceea au făcut ceea ce majoritatea oamenilor ar fi făcut într-o asemenea situaţie — s-au uitat la masă cu un aer hotărît. Conversaţia fusese deschisă totuşi, iar domnul Calton îşi puse în gînd să-l ia repede. Totdeauna vorbea foarte pompos.

— Hicks, zise el, am trimis după dumneata din pricina unor aranjamente care se tot tărăgănează în casa asta... privind o căsătorie.

— O căsătorie ? ! se miră gîfiind Hicks, în comparaţie cu a cărui expresie, aceea a lui Hamlet la vederea duhului tatălui său e plăcută şi calmă.

— Da, o căsătorie. Am trimis după dumneata ca o dovadă a marii încrederi de care te bucuri în ochii mei.

— Şi vrei să-mi trădezi mie secretul ? întrebă iute Hicks, care fiind în panică uitase să mai recite.

— Îţi voi trăda *totul* ! Dar dumneata *n-ai* să mă trădezi ?

— Niciodată... nimeni nu va şti pînă în ceasul de apoi că dumneata ai avut vreun amestec în treaba asta, replică agitat Hicks, roşu la faţă, cu părul zbîrlit de parcă s-ar fi aflat pe scaunul electric în plină funcţiune.

— Lumea trebuie să afle odată şi odată... într-un an, cred... spuse domnul Calton, cu un aer plin de mare satisfacţie... S-ar *putea* să avem o familie.

— Să *avem* ! Sigur, nu-i vorba de dumneata ?

— Ba, zău că da !

— Nu cred... Cum se poate ! ? exclamă zăpăcit Hicks.

Calton era prea cufundat în contemplarea propriei lui fericiri ca să mai bage de seamă echivocul care stăruia între Hicks şi el ; se răsturnă în jilţ.

— Oh, Matilda ! oftă străvechiul cavaler, cu o voce galeşă, ducînd mîna dreaptă puţin la stînga celui de-al patrulea nasture de la vestă, numărînd de jos. Oh, Matilda !

— Ce Matildă ? întrebă Hicks, sărind ca ars.

— Matilda Maplesone, răspunse celălalt, făcînd la fel.

— Mă-nsor cu ea mîine dimineaţă, spuse Hicks.

— Aiurea ! Eu mă-nsor cu ea !

— Dumneata ? Te-nsori cu Matilda Maplesone ?

— Cu Matilda Maplesone !

— Cu domnișoara Maplesone *te-nsori ?*

— Cu domnișoara Maplesone ! Ba nu, cu doamna Maplesone.

— Dumnezeule ! exclamă Hicks, căzînd pe un scaun... Dumneata te-nsori cu mama, iar eu cu fiica !

— Ce situație nemaipomenită ! spuse domnul Calton... și totodată destul de stînjenitoare, deoarece, ținînd seamă de dorința Matildei de a păstra intenția ei în secret față de fiicele sale pînă la oficierea ceremoniei, ea nu poate spune nimic nici uneia din prietenele ei, ca să nu fie dată în vileag. Eu îmi mențin împotrivirea de a dezvălui chestiunea cunoștințelor mele ; de aceea am trimis după dumneata ca să știu dacă vei consimți să treci drept naș.

— Aș fi făcut-o bucuros, te asigur, spuse Hicks cu părere de rău — dar, știi, eu voi fi mire. De obicei un rol decurge din celălalt, însă nu pot fi în același timp și unul și altul. Mai este Simpson... el ar consimți, fără-ndoială.

— N-aș vrea să-i cer lui, se împotrivi Calton, e așa de nătîng.

Domnul Septimus Hicks privi sus în tavan, apoi jos în podele, în cele din urmă îi veni o idee.

— Ce-ar fi să te adresezi lui Tibbs, stăpînul casei, îi sugeră el ; apoi recită, ca și cum s-ar fi aplicat la Tibbs și la cei doi...

„Oh ! Forțe ale Cerului ! Ce ochi întunecați
va întîlni ea acolo ?
Sînt ochii tatălui țintiți asupra perechii."

— M-am gîndit și eu la asta, spuse domnul Calton, dar, știi, Matilda, nu-mi dau seama de ce, n-ar vrea nici în ruptul capului ca doamna Tibbs să afle ceva pînă nu se isprăvește totul. E o delicatețe firească, înțelegi.

— Dacă te pricepi cum să-l iei, e omul cel mai cumsecade din lume, rosti domnul Septimus Hicks. Atrage-i atenția să nu scoată o vorbă nevesti-si și asigură-l că ea n-o să se supere, și o face numaidecît. Căsătoria mea trebuie ținută în secret din cauza mamei și a tatălui *meu ;* așa că trebuie silit să păstreze taina.

Două bătăi uşoare, ca una singură şovăielnică, se auziră în clipa aceea la uşa care da în stradă. Era Tibbs — nu putea fi altcineva, pentru că nimeni altcineva nu şi-ar fi şters picioarele timp de cinci minute. Fusese plecat să plătească nota brutarului.

— Domnu' Tibbs, strigă domnul Calton pe un ton foarte amabil, privind peste balustradă.

— Vă rog ! replică cel cu faţa murdară.

— Aţi vrea să aveţi bunătatea să veniţi sus pentru o clipă ?

— Desigur, domnule, spuse Tibbs, încîntat de atenţia care i se acorda.

Uşa dormitorului a fost închisă cu grijă şi Tibbs, după ce îşi puse pălăria pe jos (aşa cum fac majoritatea oamenilor sfioşi) şi se aşeză pe un scaun, păru la fel de uimit ca şi cum s-ar fi trezit deodată chemat dinaintea tribunalului Inchiziţiei.

— Un motiv destul de neplăcut, domnule Tibbs, spuse Calton pe un ton rău prevestitor, mă sileşte să vă consult şi să vă rog să nu comunicaţi soţiei ceea ce sînt pe cale să vă înştiinţez.

Tibbs încuviinţă din cap, întrebîndu-se în sinea lui ce naiba putea să fi făcut celălalt, închipuindu-şi nu care cumva să fi spart carafa cea mai fină.

— Mă aflu, reluă domnul Calton, într-o situaţie, domnule Tibbs, destul de neplăcută !

Tibbs se uită la domnul Septimus Hicks, ca şi cum s-ar fi gîndit că domnul H., aflîndu-se în imediata vecinătate a tovarăşului său de pensiune, lui i s-ar datora neajunsurile situaţiei, dar cum nu ştia ce anume să spună, exclamă doar :

— Fir-ar să fie !

— Ei bine, continuă domnul Calton, îngăduiţi-mi să vă rog să nu daţi frîu liber manifestărilor de uimire, ca nu cumva să audă servitorii, cînd am să vă spun... stăpîniţi-vă simţămîntul de stupefacţie... că doi locatari din această casă intenţionează să se căsătorească mîine dimineaţă.

Îşi trase scaunul înapoi cîţiva paşi ca să observe efectul acestei veşti neprevăzute.

Pensiunea (I)

Dacă Tibbs s-ar fi năpustit afară din odaie, și poticnindu-se pe scări în jos ar fi leșinat pe coridor — dacă sărea pe fereastră peste grajdurile din dosul casei, în culmea uimirii — purtarea lui ar fi fost cu mult mai puțin inexplicabilă pentru domnul Calton decît atunci cînd și-a vîrît mîinile în buzunarele nădragilor și a rostit, chicotind pe jumătate :

— Chiar așa !

— Nu ești mirat, domnule Tibbs ? întrebă domnul Calton.

— Vai de mine, nu, domnule, zise Tibbs ; și apoi, e foarte firesc. Cînd doi tineri sînt împreună, înțelegeți...

— Desigur, desigur... spuse Calton, cu un aer de indescriptibilă satisfacție.

— Nu credeți cîtuși de puțin că e ceva neobișnuit ? întrebă domnul Septimus Hicks, care urmărise din priviri, surprins, atitudinea lui Tibbs, fără să scoată o vorbă.

— Nu, domnule, replică Tibbs ; și eu am fost așa la vîrsta lui.

Zîmbi rostind aceste cuvinte.

„Ce bine arăt pentru vîrsta mea !" își spuse în gînd înveteratul amorez, încîntat, știind că era cu cel puțin zece ani mai vîrstnic decît Tibbs.

— Bine... revenind însă la ce ne doare, continuă el, aș vrea să te întreb dacă ai avea ceva împotrivă ca în această situație să fii naș ?

— Desigur că nu, răspunse Tibbs, însă fără să dezvăluie nici un pic de surprindere.

— Nu ?

— Hotărît lucru, repetă Tibbs, calm ca stacana de bere fără spumă.

Domnul Calton apucă mîna omulețului care trăia sub papucul nevesti-si, jurîndu-i veșnică prietenie de atunci încolo. Hicks topit de admirație și de surprindere, făcu același lucru.

— Acuma, recunoaște, se adresă domnul Calton lui Tibbs cînd acesta își luă de jos pălăria... n-ai fost cîtuși de puțin mirat ?

— Cred și eu ! răspunse ilustrul personaj, ridicînd o mînă în sus. Cred și eu ! La-nceput, cînd mi-ai spus !

— Atît de neașteptat ! exclamă Septimus Hicks.

— Atît de ciudat că v-ați adresat *mie !* glăsui Tibbs.

— Totul e atît de surprinzător ! zise înveteratul amorez, apoi izbucniră cu toții în rîs.

— Știți — rosti Tibbs, închizînd din nou ușa pe care mai înainte o deschisese și dînd frîu liber unui chicotit abia stăpînit — tare-aș vrea să știu *ce-o* să zică tată! ?

Domnul Septimus Hicks se uită la domnul Calton.

— Da... da' ce-i mai bună, rosti acesta din urmă chicotind la rîndu-i, e că n-am tată... hi ! hi ! hi !

— *Dumneata* n-oi fi avînd tată... Nu, dar *el* are, spuse Tibbs.

— *Cine* are ? întrebă Septimus Hicks.

— Păi, *el*.

— El, cine ? Îmi cunoşti secretul ? Vrei să spui că eu ?

— Dumneata ! Nuu... ştii doar la cine mă gîndesc, spuse Tibbs, făcînd cu ochiul, plin de subînţeles.

— Pentru Dumnezeu, la *cine* te gîndeşti ? întrebă domnul Calton, care, ca şi Septimus Hicks îşi ieşise din răbdări din pricina acestei încurcături ciudate.

— Păi, la domnul Simpson, desigur, răspunse Tibbs ; la cine altul puteam să mă gîndesc ?

— Înţeleg... rosti cel cu recitatul din Byron ; Simpson se însoară cu Julia Maplesone mîine dimineaţă !

— Negreşit, reluă Tibbs, pe deplin mulţumit, cum te văd şi mă vezi.

Ar fi fost nevoie de penelul lui Hogarth pentru a ilustra — pana mea firavă este nepotrivită spre a descrie — expresia întipărită pe chipurile domnilor Calton şi Septimus Hicks la auzul acestei veşti neaşteptate. Cu neputinţă, deopotrivă, ar fi să descriu, deşi poate le e mai lesne cititoarelor mele să-şi imagineze, ce şiretlicuri or fi folosit cele trei doamne, ca să-i îmbrobodească în aşa hal pe fiecare din partenerii lor. Oricare ar fi fost, totuşi, şi-au atins scopul. Mama ştia perfect despre intenţia celor două fiice de a se mărita — iar fetele aveau cunoştinţă, de asemenea, despre intenţia respectabilei mame. S-au înţeles, se vede, că ar fi mult mai bine să se prefacă, de ochii lumii, că n-ar ştii una despre legătura celeilalte. În acelaşi timp era de dorit ca toate cele trei căsătorii să aibă loc într-o zi, spre a înlătura posibilitatea descoperirii unei alianţe clandestine, care să le prejudicieze pe celelalte. De aici, tăinuirile domnilor Calton şi Septimus Hicks şi prevenirea din timp a imprudentului Tibbs.

A doua zi dimineaţa, domnul Septimus Hicks a fost unit cu miss Matilda Maplesone. De asemenea domnul Simpson a intrat în „alianţă sfîntă" cu miss Julia — Tibbs în postură de naş, „prima lui apariţie în acel rol". Domnul Calton, nefiind atît de înflăcărat ca cei doi tineri, era mai degrabă uluit în faţa dublei descoperiri făcute şi cum i se părea cam greu să găsească pe cineva care să i-o înmîneze pe doamna, îşi dădu seama că cea mai bună metodă spre a ocoli neajunsurile ar fi fost să n-o mai ia de loc. Doamna, totuşi l-a „dat în judecată", după cum

spunea avocatul apărînd cauza ei în procesul *Maplesone contra Calton*, pentru călcarea promisiunii de luare în căsătorie „cu inima frîntă, punîndu-se la adăpostul legilor ţării sale". A obţinut despăgubiri în valoare de 1 000 lire, pe care bietul Calton a fost silit să i le plătească. Domnul Septimus Hicks obişnuit să bată spitalele şi-a pus în gînd s-o şteargă definitiv de pe lumea asta. Soţia lui năpăstuită locuieşte acum la Boulogne împreună cu maică-sa. Domnul Simpson, avînd ghinionul să-şi piardă nevasta şase săptămîni după căsătorie (deoarece a fugit cu un ofiţer în timpul şederii lui vremelnice la închisoarea pentru datornici, întrucît nu fusese în stare să-i achite mica notă de plată a rochiilor), dezmoştenit de tatăl său, care a murit curînd după aceea, a fost destul de norocos, căpătînd un angajament permanent ca maestru frizer, frizeria fiind o ştiinţă către care el îşi îndreptase în multe rînduri atenţia. În această situaţie, avea în mod necesar numeroase ocazii de-a face cunoştinţă cu obiceiurile şi mentalitatea unei categorii aparte din sînul nobilimii acestui regat. Acestei fericite împrejurări îi sîntem îndatoraţi pentru producerea acelor eforturi strălucite ale geniului, romanele sale la modă, care atîta vreme cît continuă să existe bunul-gust, neîntinat de hiperbole, făţărnicie şi şarlătănie, nu poate da greş în instruirea şi delectarea părţii care gîndeşte din comunitate.

Ar mai rămîne de adăugat că această harababură a deposedat-o pe biata doamnă Tibbs de toţi locatarii, în afară de unul de care cu dragă inimă s-ar fi lipsit — soţul ei. Omuleţul acela nenorocit s-a întors acasă, în ziua nunţii, aproape beat. Sub influenţa vinului, tulburat şi deznădăjduit, a îndrăznit să braveze mînia nevesti-si. Din ceasul acela blestemat a luat totdeauna masa în bucătarie, spaţiu, se înţelege, în care luminile lui spirituale aveau să se limiteze pe viitor ; din porunca doamnei Tibbs i s-a instalat un pat rabatabil, numai pentru folosinţa lui. Se prea poate să fi fost în stare să isprăvească, în această izolare, povestea cu voluntarii.

Anunţul a apărut din nou în ziarele de dimineaţă. Rezultatele trebuie păstrate pentru un alt capitol.

„Hm !“ făcu micuța doamnă Tibbs în sinea ei, într-o bună dimineață, pe cînd se afla în salonul din față al locuinței de pe strada Coram, cîrpind ceva la preșul de pe scară. „Lucrurile n-au luat o întorsătură atît de rea, totuși, și dacă aș căpăta un răspuns favorabil în urma anunțului, iar se vor completa locurile.“

Doamna Tibbs își văzu mai departe de țesut preșul, trăgînd cu urechea la postașul care trecea pe stradă, ciocănind din ușă în ușă, preț de un gologan bătaia. În casă era liniște deplină. Se auzea doar un singur zgomot surd — curățatul cizmelor domnilor locatari, de către sărmanul Tibbs, în bucătăria dindărăt, acompaniindu-se cu un fel de bîzîit, o adevărată batjocură, nu cîntat.

Postașul se apropia de casă. Se opri — deopotrivă cu doamna Tibbs. Un ciocănit... iute la ușă... o scrisoare... plata.

„T. I. aduce complimente lui I. T. și T. I. mă roagă să vă scriu că am văzut anunțul Și că are să-i Facă plăcere să vă facă O vizită scurtă mîine dimineață la ceasurile douăspe.

T. I. cere iertare lui I. T. pentru beletul Scurt dar eu cred Că nu face nimic.

Rămîn al dumneatale Sincer
Mercuri seara.“

Micuța doamnă Tibbs cercetă hîrtia cu de-amănuntul și cu cît o citea și o răscitea, cu atît mai puțin pricepea amestecul de persoana întîia și a treia, înlocuirea lui „eu“ cu T. I. și trecerea de la I. T. la „vă“. Scrisul era ca o jurubiță de ață încîlcită, biletul împăturit ingenios într-un pătrățel perfect, iar adresa înghesuită sus, în colțul din dreapta, ca și cum i-ar fi fost rușine de ea însăși. Spatele epistolei era plăcut împodobit cu un sigiliu mare, roșu, care împreună cu cîteva pete de cerneală, aducea de minune cu urmele lăsate de un gîndac de bucătărie. Un lucru rămînea însă perfect limpede pentru doamna Tibbs care era acum complet buimăcită. Cineva avea să-i facă o vizită la ora douăsprezece. Salonul a fost prin

urmare șters de praf pentru a treia oară în dimineața aceea ; trei sau patru scaune hîite de la locul lor și tot atîtea cărți răvășite cu grijă, spre a obține cuvenita lipsă de convenționalism. Zvîrli cît colo bucata de preș, și se duse sus ca să se facă „frumoasă".

Orologiul de la biserica Sfîntul Pancras Nou bătu de douăsprezece ori, iar cel de la Azilul de copii găsiți, cu o politețe lăudabilă, făcu la fel după zece minute. Sfîntul cutare vesti un sfert, și după aceea apăru o doamnă, singură, care bătu de două ori la ușă, într-o haină de blană de culoarea miezului plăcintei cu prune vinete, o pălăriuță din același material, cu un adevărat ghiveci de flori artificiale — voaletă albă, umbrelă verde de soare, cu marginea dintr-o dantelă ca pînza de păianjen.

Doamna (care era foarte grasă și rumenă la chip) a fost poftită în salon ; doamna Tibbs se prezentă și negocierile începură.

— Am venit în urma unui anunț, spuse străina cu glas de parcă ar fi cîntat la nai vreme de două săptămîni fără întrerupere.

— Da ! rosti doamna Tibbs, frecîndu-și mîinile încetișor și privindu-și solicitanta drept în față — două lucruri pe care totdeauna le făcea în asemenea ocazii.

— Banii nu contează la mine, reluă doamna, atîta doar să am liniște și să nu fiu deranjată.

Doamna Tibbs, ca urmare, încuviință din cap în fața acestei dorințe extrem de firești.

— Sînt vizitată în permanență de un medic, mai spuse cea îmbrăcată în haină de blană ; cîndva am fost o unitariană înfocată... dar de la moartea răposatului Bloss nu mai știu ce-i tihna.

Doamna Tibbs se uită la văduva defunctului Bloss, gîndindu-se ce puțină tihnă trebuie să fi avut el în viață. Firește, nu putea spune asta cu glas tare, așa că o privi cu multă simpatie.

— Veți avea bătaie de cap berechet cu mine, adăugă doamna Bloss ; dar pentru această bătaie de cap plătesc bucuroasă. Urmez un tratament riguros. La opt și jumătate trebuie să iau o ciozvîrtă de berbec, în pat, și o alta la zece, în fiecare dimineață.

Doamna Tibbs, așa se cuvenea, își exprimă compasiunea pe care o simțea față de cineva aflat într-o situație atît de cruntă. Doamna Bloss, carnivora, începu grijulie să pună la punct diferite amănunte preliminare.

— Spuneți-mi... rosti această doamnă după ce căzură de acord asupra prețului, voi avea dormitorul la etajul doi, la stradă ?

— Da, doamnă.

— Și veți găsi o cameră și pentru Agnes, micuța mea servantă.

— Oo, firește !

— Iar pentru sticlele mele de bere înfundate voi căpăta o pivniță, pe aici.

— Cu cea mai mare plăcere... James va avea grijă de totul pînă sîmbătă.

— ...Și duminică voi lua gustarea de dimineață împreună cu toți ceilalți, adăugă doamna Bloss. Mă voi scula la timp.

— Foarte bine, spuse doamna Tibbs pe tonul cel mai amabil, deoarece referințele necesare „fuseseră culese" și era absolut sigur că noua venită era plină de bani. Atîta doar, continuă doamna Tibbs, compunînd cel mai seducător zîmbet, există aici un domn care stă foarte prost cu sănătatea... un anume domn Gobler... ocupă salonul din dos.

— Odaia vecină ? întrebă doamna Bloss.

— Odaia vecină, repetă gazda.

— Ce îngrozitoare amestecătură ! exclamă văduva.

— Abia se dă jos din pat, rosti doamna Tibbs, în șoaptă.

— Vai de mine ! țipă doamna, pe un ton, de asemenea scăzut.

— Și atunci cînd se dă jos, spuse doamna Tibbs, nu știm ce să mai facem să se ducă din nou în pat.

— Doamne sfinte ! se văită doamna Bloss, mirată, trăgîndu-și scaunul mai aproape de doamna Tibbs. Dar de ce suferă ?

— Păi, de fapt... începu să explice doamna Tibbs cu aerul cel mai comunicativ, nu are stomac de loc.

— Ce n-are ? întrebă doamna Bloss, alarmată la culme.

— N-are stomac, repetă doamna Tibbs, scuturînd din cap.

— Ţine-mă Doamne ! nemaipomenit ! strigă gîfîind doamna Bloss, pentru că luase comunicarea în sens literal şi era uimită că un om fără stomac găseşte nimerit să locuiască într-o pensiune.

— Cînd spun că n-are stomac, o lămuri micuţa guralivă, înţeleg că digestia la el e atît de aiurea, scaunul atît de neregulat, că stomacul nu-i mai ajută la nimic... o adevărată pacoste.

— În viaţa mea n-am mai auzit una ca asta ! exclamă doamna Bloss. Păi, atunci, e mai rău ca mine !

— Oo, da ! replică doamna Tibbs... Cu siguranţă.

Spunea aceste cuvinte cu multă convingere, deoarece haina de blană de culoarea prunei vinete o făcu să creadă că, în orice caz, ea nu suferea de boala domnului Gobler.

— Mi-ai stîrnit curiozitatea, rosti doamna Bloss, ridicîndu-se ca să plece. Tare aş vrea să-l văd !

— În general el vine jos o dată pe săptămînă, zise doamna Tibbs. Cred că-l veţi putea vedea duminică.

Cu această promisiune consolatoare doamna Bloss trebui să se mulţumească. Aşadar coborî scara încet, văitîndu-se tot drumul. Doamna Tibbs venea în urma ei, exprimîndu-şi compasiunea la fiecare pas. James (care se amăra curăţind cuţitele) sări pe scările bucătăriei şi deschise uşa de la stradă şi, după ce-şi luară rămas bun reciproc, doamna Bloss plecă agale, pe partea cu umbră a trotuarului.

Ar fi aproape de prisos să spunem că doamna care tocmai a ieşit pe uşă, în stradă (şi pe care cele două slujnice o urmăresc din priviri de la ferestrele catului al doilea) este o femeie de o categorie extrem de proastă, ignorantă şi egoistă. Jumătatea ei, defunctul, fusese un eminent tăietor de dopuri, afacere prin care agonisise o avere frumuşică. N-avusese alte rubedenii, decît un nepot, şi nici alţi prieteni în afară de bucătăreasa lui. Primul avu obrăznicia, într-o dimineaţă, să-i ceară împrumut cincisprezece lire şi atunci, ca ripostă, se căsători a doua zi cu bucătăreasa. Apoi îşi făcu numaidecît testamentul care conţinea un val de indignare onestă împotriva nepotului (care se întreţinea, el şi două surori,

dintr-o sută de lire anual), lăsînd întreaga avere nevesti-si. După gustarea de dimineaţă i se făcu rău, iar după-masă îşi dădu sufletul. La biserica parohială există o placă, aidoma unui prichici de cămin, preamărindu-i virtuţile şi deplîngîndu-i pierderea. Totdeauna şi-a onorat poliţele, niciodată n-a risipit nici măcar o leţcaie.

Văduva şi singura executoare a averii acestui om nobil era un amestec de viclenie şi nerozie, de libertinism şi caracter josnic. Crescută aşa cum fusese, nu cunoştea un chip mai plăcut de a locui decît într-o pensiune şi neavînd nimic de făcut, nimic în ce să spere, îşi închipuia, firește, că trebuie să fi fost foarte bolnavă — impresie încurajată cu deosebită tărie de medicul ei, doctorul Wosky şi de către slujnica sa Agnes — amîndoi îi ţineau isonul în toate extravaganţele, din motive, desigur, bine întemeiate.

De cînd cu nenorocirea descrisă în capitolul precedent, doamna Tibbs era circumspectă cu doamnele tinere care intrau în pensiune. Locatarii ei de acum erau toţi oameni aşezaţi şi profită de prilejul mesei de prînz ca să le anunţe sosirea multaşteptatei doamne Bloss. Domnii au primit vestea cu o indiferenţă stoică, iar doamna Tibbs se puse cu toată energia pe pregătiri pentru primirea bolnavei. Duşumeaua la etajul doi a fost frecată, spălată cu cîrpa, pînă ce umezeala pătrunse în tavanul salonului. Cearşafurile albe, curate, perdelele, feţele de masă, sticlele de apă, limpezi precum cristalul, cănile albastre şi mobila de mahon, totul contribuia la splendoarea apartamentului, şi la sporirea confortului. Un soi de tigaie acoperită, plină cu cărbuni încinşi pentru încălzit patul, era tot timpul folosită, iar focul se făcea zilnic în odăile acelea.

Bunurile doamnei Bloss au fost aduse treptat-treptat. Mai întîi sosi un coş mare de nuiele cu sticle de bere neagră şi o umbrelă, apoi un şir întreg de cufere, apoi o pereche de saboţi şi o cutie pentru pălării, apoi un fotoliu cu o pernă pneumatică, o sumedenie de pachete dubioase ca aspect şi — „cele din urmă, dar nu şi cele mai puţin importante“ — doamna Bloss şi Agnes, ultima într-o rochie vişinie din jerse de lînă merinos, ciorapi de file şi sandale — ca o Colombină travestită.

Instalarea ducelui de Wellington în funcțiunea de cancelar al Universității de la Oxford a fost nimic, ca zarvă și trebăluială, față de instalarea doamnei Bloss în noua sa locuință. E adevărat că nu s-a găsit cu această ocazie un doctor de drept civil savant care să țină un discurs clasic, noroc însă că se aflau la fața locului o droaie de babe ; ele au vorbit deopotrivă de mult cu acest prilej și s-au înțeles destul de bine. Cucoana cu ciozvîrta de berbec era atît de obosită din pricina trambalărilor încît n-a mai coborît din cameră decît a doua zi dimineața ; astfel, o ciozvîrtă de berbec, murături, un bulin, o garafă de bere neagră și alte leacuri au fost aduse sus spre consumare.

— Ce *zici,* cucoană ? întrebă curioasa Agnes pe stăpîna ei, după vreo trei ore de la mutare ; ce *zici,* cucoană ? propităreasa-i măritată !

— Măritată ! se miră doamna Bloss, luînd bulinul și o înghițitură de bere... măritată ! Emposibel !

— Zău, așa-i, cucoană ! adăugă Colombina... și bărbat-su stă tot timpu'... hi, hi, hi, în bucătărie.

— În bucătărie !

— Da, cucoană... și... hi, hi, hi, servitoarea zice că nu se duce niciodată în salon decît duminicile, și că madam Tibbs îl pune să facă pantofii domnilor, și că șterge și geamurile, cîteodată... zice că-ntr-o duminică în zori cînd se afla pe balconul din față și ștergea geamurile de la salon a strigat la un domn de peste drum, care locuise aici odată... „Ah ! dom'le Calton, ce mai faci ?“ Aici fata începu să rîdă, iar doamna Bloss nu înțelegea de ce rîde cu atîta poftă.

— Ce spui, grozav !

— Da, și auziți, servitoarele-i dă cînd și cînd gin îndoit cu apă ; atunci se pune pe plîns și zice că o urăște pe nevastă-sa și pe persoanele în pensiune, și că ar vrea să le gîdile...

— Să-i gîdile pe cei din pensiune ! exclamă doamna Bloss, serios alarmată.

— Nu cucoană, nu pe cei din pensiune, pe servitoare.

— Aa... asta ar mai lipsi ! rosti doamna Bloss, cu satisfacție.

— A vrut să mă pupe, chiar acum, pe scara de la bucătărie, spuse Agnes indignată, da' i-am arătat eu... lu tîrîie-brîu ăsta.

Vestea era însă prea adevărată. Un lanț întreg de umilințe și lipsă de considerație! Zilele petrecute în bucătărie, iar nopțile în patul pliant au strivit complet spiritul firav pe care sărmanul voluntar l-ar fi avut cîndva. N-avea pe nimeni căruia să-și fi putut destăinui neajunsurile, în afară de servitori, ajunși de nevoie niște confidenți aproape aleși de el. Straniu și nu mai puțin adevărat, totuși, este faptul că micile metehne deprinse, foarte probabil, în timpul carierei lui de militar, păreau să se adîncească pe măsură ce confortul se micșora.

A doua zi fiind duminică, gustarea de dimineață se lua la zece, în salonul din față. Ora obișnuită era nouă, dar în zilele de sărbătoare, lumea lua totdeauna gustarea de dimineață, un ceas mai tîrziu. Tibbs se puse și el la haine de duminică — frac negru, cu pantaloni berci și strîmți, jiletcă albă, foarte largă, ciorapi albi, cravată și cizme Blücher [1] — și urcă în salonul menționat. Nimeni nu mai apăruse, așa că se amuza bînd lapte din oală cu linguriță.

Se auziră niște papuci coborînd scara. Tibbs o zbughi la un scaun. În odaie intră un bărbat sever la înfățișare, de vreo cincizeci de ani, cu foarte puțin păr pe cap, în mînă cu un ziar de duminică.

— Bună dimineața, domnule Evenson, spuse Tibbs foarte umil, cu o mișcare a capului aproape de plecăciune.

— A, dumneata ești, domnule Tibbs? rosti omul în papuci și așezîndu-se pe un scaun se cufundă în lectura ziarului, fără să mai scoată o vorbă.

— Nu știți, domnul Wisbottle o fi fost azi în oraș? întrebă domnul Tibbs numai ca să spună ceva.

— Cred că da, răspunse domnul cel grav. La cinci dimineața, în odaia vecină cu a mea el fluiera „Sprintena chitară".

[1] Cizme scurte sau ghete din piele groasă, numite astfel după generalul prusac Gebhard Leberecht von Blücher (1742—1819).

— Tare-i mai place să fluiere, rosti Tibbs smiorcăind puțin din nas.

— Da... mie însă nu... a fost replica laconică.

Domnul John Evenson își cîștigase independența prin veniturile strînse de la cîteva case, proprietatea lui, din diferite mahalale. Era un tip morocănos și acru. Radical înfocat, avea obiceiul să ia parte la sumedenie de întruniri publice, cu unicul scop de a găsi nod în papură la tot ce se propunea. Domnul Wisbottle, pe de altă parte, era un conservator scorțos. Funcționar la departamentul lemnului și silviculturii, considera îndeletnicirea sa ceva aristocratic ; cunoștea numele protipendadei pe de rost și ți-ar fi putut înșira, din minte, unde trăia fiecare din personajele simandicoase. Îi plăcea să se ospăteze bine și avea un croitor pe cinste. Domnul Evenson privea toate aceste atribute cu un dispreț suveran și, în consecință, amîndoi erau în continuă dispută, în mare parte spre instruirea celorlalți din casă. S-ar mai putea adăuga că, în afară de predilecția pentru fluierat, domnul Wisbottle avea o părere admirabilă despre vocea lui.

În afară de domnul aflat în salonul din spate, pensiunea mai avea doi locatari : domnul Alfred Tomkins și domnul Frederick O'Bleary. Domnul Tomkins, funcționar la un depozit de vinuri și amator de pictură, avea un ochi minunat pentru pitoresc. Domnul O'Bleary era irlandez, importat de puțină vreme, într-o stare de perfectă sălbăticie. Venise în Anglia ca să fie spițer, funcționar de stat, actor, reporter, sau orice altceva, numai bani să-i aducă — nu avea nici o preferință. Era în termeni buni cu doi membri ai clubului irlandez — și făcea rost de timbre pentru toată casa. Avea convingerea că deosebitele sale calități intrinsece trebuiau să-i pregătească un viitor strălucit. Purta nădragi din postav cu pătrățele negre și cînd mergea pe stradă se uita totdeauna pe sub pălăriile femeilor. Apucăturile și înfățișarea lui ți-l evocau pe Orson [1].

[1] Personaj din romanțul cavaleresc *Valentine și Orson* (apărut în limba engleză în 1550). Orson fusese un copil răpit de un urs și crescut în sălbăticie.

— Uite-l şi pe domnul Wisbottle, zise Tibbs ; domnul Wisbottle îşi făcuse apariţia, în papuci albaştri şi halat cu motive orientale, fluierînd „Di piacer". Bună dimineaţa, domnule, adăugă Tibbs. Era aproape singurul lucru pe care-l adresa vreodată cuiva.

— Bună, Tibbs ! răspunse cu superioritate amatorul de artă şi se duse spre fereastră, fluierînd mai tare ca oricînd.

— Drăguţă arie ! exclamă Evenson, strîmbînd din nas, fără să ridice ochii de pe ziar.

— Mă bucur că-ţi place, rosti Wisbottle, grozav de măgulit.

— Nu crezi c-ar suna mai frumos dac-ai fluiera puţin mai tare ? întrebă mucalitul.

— Nu, nu cred ! răspunse Wisbottle, fără să priceapă.

— Uite ce-aş vrea să-ţi spun, Wisbottle, rosti Evenson, izbucnind de mînia care mocnea de ore... altă dată cînd ai de gînd să mai fluieri „Sprintena chitară" la cinci dimineaţa, am să te deranjez s-o cînţi cu capu-afară pe fereastră. Dacă nu, s-ar putea să-mi sară mustarul... şi atunci...

Intrarea doamnei Tibbs (cu cheile într-un coşuleţ) curmă cearta, înlăturînd concluziile.

Doamna Tibbs se scuză de a fi coborît aşa tîrziu ; sună clopoţelul şi James veni cu ceainicul, primind ordin să aducă o cantitate nelimitată de pîine prăjită şi slănină. Tibbs se aşeză la capătul mesei şi începu să înfulece la salată de năsturei ca un bimpaşa. Apărură şi domnii O'Bleary şi Alfred Tomkins. Schimbară urări de bună dimineaţa. Ceaiul era gata.

— Doamne sfinte ! exclamă Tomkins care privea afară pe fereastră. Ia uite... Wisbottle... te rog, vino... iute.

Domnul Wisbottle se sculă de la masă — toţi ridicară ochii.

— Vezi... rosti expertul în artă, indicînd lui Wisbottle locul cel mai potrivit... puţin mai încoace... colo... vezi ce splendid cade lumina pe partea stîngă a hogeacului acela dărîmat de la numărul 48 ?

— Vai de mine! Văd... zise Wisbottle, pe un ton plin de admirație.

— În viața mea n-am văzut ceva profilîndu-se atît de frumos pe cerul senin! strigă Alfred. Toți (în afară de Evenson) împărtășeau aceleași sentimente; domnul Tomkins avea un dar deosebit de a descoperi frumusețI pe care nimeni altul nu le-ar fi putut deslușI — merita acest hatîr, firește.

— Mă uitam deseori la un horn de la College Green, din Dublin, care e de un efect mult mai mare, spuse patriotul O'Bleary, care niciodată n-ar fi îngăduit ca Irlanda să se afle mai prejos.

Afirmația a fost primită cu vădită neîncredere, pentru că domnul Tomkins declară că nu există alt hogeac în tot Regatul Unit, dărîmat sau nedărîmat, mai pitoresc decît cel de la numărul 48.

Ușa încăperii se deschise deodată larg și apăru Agnes, care o poftea înăuntru pe doamna Bloss, înveșmîntată într-o rochie din muslin, culoarea mușcatei, și etalînd un ceas de aur de dimensiuni uriașe care atîrna de un lanț — și un splendid set de inele cu pietre enorme. Se produse o forfotă generală pentru a i se oferi un scaun; avură loc prezentările de rigoare. Domnul John Evenson înclină ușor din cap, domnul Frederick O'Bleary, domnul Alfred Tomkins și domnul Wisbottle se prosternau ca niște mandarini într-o băcănie; Tibbs își freca mîinile și îi dădu ocolul de cîteva ori. A fost observat închizînd un ochi, iar pe celălalt îl învîrti asemenea acelor unui ceasornic — ceea ce putea fi considerat că făcea cu ochiul, iar obiectivul, s-a aflat apoi, fusese Agnes. N-aș vrea să vorbesc însă cu păcat și nici să semăn vrajbă.

Doamna Tibbs se interesă pe un ton scăzut de sănătatea doamnei Bloss. Doamna Bloss cu un dispreț suprem pentru amintirea lui Lindley Murray [1], răspunse diferitelor întrebări într-un chip cît se poate de satisfăcător. Urmă o pauză în timpul căreia cele ale gurii dispăreau cu o iuțeală înspăimîntătoare.

[1] *Lindley Murray* (1745—1826), autor al unei Gramatici a limbii engleze.

— Trebuie să fi fost plăcut impresionat, domnule O'Bleary, de apariția doamnelor, ieri, cînd s-au mutat în salon ? întrebă doamna Tibbs, nădăjduind să însăileze o conversație.

— Da, răspunse Orson, cu gura plină de pîine prăjită.

— Cred că niciodată n-ai mai văzut așa ceva, interveni Wisbottle.

— Nu... în afară de recepția viceregelui Irlandei, replică O'Bleary.

— Sînt pe potriva recepțiilor de la curtea noastră ?

— Oo, infinit superioare !

— Zău ! nu știu, spuse aristocratul Wisbottle, marchiza-văduvă de Publiccash era cea mai somptuos îmbrăcată, la fel și baronul Slappenbachenhausen.

— Cu ce ocazie ? întrebă Evenson.

— La sosirea lui în Anglia.

— Așa mi-am închipuit și eu, mormăi radicalul, la plecare niciodată nu-i mai vezi. Știu ei ce fac.

— Numai dacă nu fixează cu cineva niscai randivu, rosti doamna Bloss, cu o voce slabă, intrînd în vorbă.

— Da... zise Wisbottle, ocolind subiectul, splendidă priveliște.

— Niciodată nu te-ai gîndit, reluă radicalul, care nu putea sta de loc liniștit, nu te-ai gîndit niciodată că dumneata plătești pentru asemenea prețioase podoabe ale societății ?

— Desigur, *m-am gîndit*, zise Wisbottle, care credea că răspunsul lui îl punea în încurcătură, da, *m-am gîndit* și plătesc cu plăcere.

— Ei da, eu m-am gîndit, spuse John Evenson, da' eu n-am chef să plătesc. Și de ce-aș plăti ?... De ce-aș plăti, mă rog ? continuă politicianul, punînd jos ziarul și lovind cu dosul mîinii în masă. Există două principii mari... cererea...

— Dragă, o ceașcă de ceai, te rog, îi întrerupse Tibbs.

— Și oferta...

— Pot să vă deranjez să-i oferiți acest ceai domnului Tibbs ? spuse doamna Tibbs, întrerupînd discuția și, fără a-și da seama, ilustrînd-o.

Firul cuvîntării oratorului a fost rupt. Își bău ceaiul și ridică din nou ziarul.

— Dacă are să fie frumos, zise domnul Alfred Tomkins, adresîndu-se comesenilor, în general, mă duc azi cu trăsura la Richmond, şi mă întorc cu vaporul. Sînt cîteva jocuri de umbră şi lumină splendide pe Tamisa ; contrastul dintre albastrul cerului şi apa galbenă este adesea de o frumuseţe neasemuită. Domnul Wisbottle fredona „Revarsă-te, o fluviu sclipitor".

— În Irlanda avem nişte vapoare splendide, rosti O'Bleary.

— Bineînţeles, interveni doamna Bloss, încîntată că s-a ivit un subiect la care putea să participe.

— Sînt nemaipomenit înzestrate, spuse O'Bleary.

— Nemaipomenit, într-adevăr, îi ţinu isonul doamna Bloss. Cînd trăia domnul Bloss era silit să meargă uneori în Irlanda după treburi. Mă duceam cu el şi zău, chipul în care erau înzestrate cabinele, m-a lăsat paf.

Tibbs, care asculta dialogul, părea speriat, dînd semne că ar fi vrut să pună o întrebare, dar a fost oprit de privirea nevesti-si. Domnul Wisbottle pufni în rîs spunînd că domnul Tomkins făcuse un calambur, iar domnul Tomkins începu şi el să rîdă spunînd că nici vorbă de aşa ceva.

Restul mesei se desfăşură cum se întîmplă de obicei la gustarea de dimineaţă. Conversaţia tărăgăna, oamenii se jucau cu linguriţele. Domnii priveau afară pe fereastră, umblau de colo-colo prin cameră, şi, cînd ajungeau în dreptul uşii, îşi luau tălpăşiţa unul cîte unul. Tibbs se retrase în salonaşul de dindos, la porunca nevesti-si, ca să verifice nota săptămînală a zarzavagiului — pînă la urmă doamna Tibbs şi doamna Bloss rămaseră singure împreună.

— Vai de mine şi de mine ! exclamă ultima, mă simt din cale-afară de slăbită, nu ştiu ce să mă fac. (Aşa era, firește, fiindcă mîncase în dimineaţa aceea doar două kilograme de solide.) Apropo ! adăugă doamna Bloss, nu l-am văzut încă pe domnul zi-i pe nume !

— Domnul Gobler ?

— Da.

— Oo ! exclamă doamna Tibbs, ăsta e un personaj foarte misterios. I se duce regulat masa sus şi uneori nu coboară din cameră cu săptămînile.

— N-am auzit pînă acum vorbindu-se nici o iotă despre el, se plînse doamna Bloss.

— O să auziți, cred, în noaptea asta, în general duminica seara se văicărește de nu mai poate.

— Niciodată nu m-a interesat cineva în așa măsură ! exclamă doamna Bloss.

Două ciocănituri în ușă întrerupseră conversația. A fost anunțat doctorul Wosky, și introdus după cum se cuvenea. Era un omuleț rumen la față — îmbrăcat desigur în negru, cu o lavalieră albă, țeapănă. Medic cu experiență și cu o grămadă de bani fiindcă făcea totdeauna pe placul celor mai năstrușnice toane ale cucoanelor din familiile unde ajungea să calce pragul casei. Doamna Tibbs dădu să plece, dar o rugă să mai rămînă.

— Ei, scumpă doamnă, cum te mai simți ? întrebă Wosky, pe un ton mieros.

— Foarte prost, doctore... foarte prost, spuse doamna Bloss în șoaptă.

— Aa, trebuie să avem grijă de noi... da, da, trebuie, glăsui lingușitorul Wosky, luînd pulsul interesantei lui paciente.

— Cum stai cu pofta de mîncare ?

Doamna Bloss scutură din cap.

— Prietena noastră are nevoie de mare îngrijire, zise Wosky, făcînd apel la doamna Tibbs, care, bineînțeles încuviință. Totuși, sper, cu ajutorul Providenței că vom izbuti s-o punem din nou pe picioare. Doamna Tibbs se întreba cum o să arate pacienta cînd va fi pusă pe picioare.

— Trebuie să luăm tonice, spuse vicleanul Wosky... hrană din belșug și mai presus de toate, să ne păstrăm calmul — nu trebuie să dăm frîu liber sensibilității noastre. Trebuie să luăm tot ce ni se prescrie, încheie doctorul, băgînd în buzunar onorariul, și să ne păstrăm calmul.

— Ce drăguț om ! exclamă doamna Bloss, cînd doctorul se urcă în trăsură.

— Într-adevăr, fermecătoare creatură... ce delicat se poartă ! spuse doamna Tibbs, iar doctorul Wosky porni la

drum să mai tragă pe sfoară și alte gingașe cuconițe și să încaseze noi onorarii.

Deoarece am avut prilejul mai înainte să descriu o masă la doamna Tibbs și pentru că mesele se desfășoară în general cam la fel, n-o să obosesc cititorul dînd și alte amănunte în legătură cu gospodăria pensiunii. Voi trece de aceea la fapte și anume pur și simplu să susțin că locatarul misterios care ocupa salonașul din spate era un ipohondric puturos și egoist — totdeauna se văicărea, dar n-avea nici pe naiba. Dat fiind că în multe privințe se asemăna ca fire cu doamna Bloss, între ei se înfiripă o prietenie foarte strînsă. Era înalt, subțirel și palid. Totdeauna se plîngea că-l doare rău de tot ba ici, ba colo, și pe chip avea mereu întipărită o expresie de suferință, cătrănită — părea, într-adevăr, ca un om care nimerise fără să vrea, cu picioarele într-o copaie cu apă clocotită.

După vreo două-trei luni de la prima apariție a doamnei Bloss în strada Coram, John Evenson devenea din zi în zi mai sarcastic și mai arțăgos. Exista în purtarea lui o doză de importanță dovedind limpede că își închipuia a fi descoperit ceva care, pentru a fi dezvăluit, aștepta doar prilejul. În cele din urmă îl găsi.

Într-o seară, diferiții locatari ai pensiunii se aflau strînși în salon, angajați în preocupările lor obișnuite. Domnul Gobler și doamna Bloss stăteau la o măsuță, în dreptul ferestrei centrale, jucînd cărți : domnul Wisbottle descria semicercuri învîrtindu-se pe taburetul de la pian, răsfoind o carte și fredonînd cît se poate de melodios ; Alfred Tomkins, la masa ovală, se căznea să facă schița în creion a unui cap cu mult mai mare decît al său ; O'Bleary citea Horațiu și căuta să pară că îl înțelege ; iar John Evenson își trăsese scaunul chiar lîngă masa de lucru a doamnei Tibbs și-i vorbea foarte serios, pe un ton scăzut.

— Te asigur, doamnă Tibbs, rosti radicalul, punînd degetul arătător pe muselina la care lucra, te asigur, doamnă Tibbs, că nimic altceva decît interesul pe care-l am pentru binele dumitale mă determină să-ți fac această comunicare. Repet, mă tem că Wisbottle încearcă să cîștige inima tinerei

Agnes și că are obiceiul să se întîlnească la primul etaj cu ea, în capul scării. Din dormitorul meu am auzit acolo voci, deslușit, noaptea trecută. Am deschis numaidecît ușa și m-am furișat binișor într-acolo — l-am văzut și pe domnul Tibbs care, pare-se, fusese și el deranjat... Vai de mine, doamnă Tibbs, te-ai schimbat la față !

— Nu... nu... nu-i nimic, zise doamna T. iute ; e doar din pricina căldurii din odaie.

— Culoare ! strigă doamna Bloss de la masa de joc ; așa mai zic și eu !

— Dac-aș ști că e domnul Wisbottle, rosti doamna Tibbs după o pauză, ar trebui să părăsească neîntîrziat casa asta.

— Joacă ! spuse din nou doamna Bloss.

— Dacă aș ști, continuă gazda cu aerul cel mai amenințător, dacă aș ști că de față se afla și domnul Tibbs...

— Onorează cartea ! zise Gobler.

— Oh ! exclamă Evenson, cît se poate de molcom, îi plăcea să facă zîzanie... Sper că domnul Tibbs nu-i amestecat nicicum. Totdeauna mi s-a părut un om inofensiv.

— În general așa l-am socotit și eu, suspină sărmana doamnă Tibbs, plîngînd ca o cișmea.

— Taci ! taci ! te rog... doamnă Tibbs... gîndește-te... au să bage de seamă... te rog, nu mai plînge ! rosti John Evenson, speriat că o să-i cadă planul baltă. O să punem totul la cale în liniște și cu cea mai mare grijă... aș fi cît se poate de fericit să te ajut.

Doamna Tibbs îi mulțumi într-un murmur.

— La noapte cînd ai să socotești că toată lumea s-a dus la culcare, spuse Evenson foarte pompos, o să ne întîlnim, dar fără lumină, afară, chiar lîngă ușa dormitorului, la fereastra din capul scării — atunci vom ști exact cine sînt cei care se întîlnesc aici, și apoi vei proceda cum crezi de cuviință.

Doamna Tibbs s-a lăsat lesne convinsă ; îi ațițase curiozitatea și gelozia — totul era pus la cale. Începu din nou să lucreze, iar John Evenson se plimba nepăsător de colo-colo prin încăpere cu mîinile în buzunare, ca și cum

nimic nu se întîmplase. Jocul de cărți luă sfîrșit și conversația iarăși se înfiripă.

— Ei, domnule O'Bleary, rosti capul răutăților, răsucindu-se pe pivotul taburetului, cu fața către ceilalți, ce zici de Vauxhall, noaptea trecută...

— Oh ! foarte frumos, răspunse Orson, care fusese încîntat de tot spectacolul.

— Ai mai văzut vreodată ceva în genul celor făcute de căpitanul Ross... eh ?

— Nu ... spuse patriotul cu obișnuitele lui rezerve ... doar la Dublin.

— Eu i-am văzut pe contele de Canky și pe căpitanul Fitzthompson în grădinile Vauxhall, zise Wisbottle, păreau amîndoi în al nouălea cer.

— Atunci *trebuie* să fi fost tare frumos, spuse Evenson printre dinți.

— Cred că urșii albi sînt în mod particolar bine făcuți, opină doamna Bloss. Cu blănurile lor albe și mițoase, arătau ca niște urși polari... nu crezi, domnule Evenson ?

— Eu cred că arătau mai degrabă ca niște vizitii de omnibuzuri în patru labe, replică nemulțumitul.

— La drept vorbind, aș putea spune că mi-a plăcut foarte mult seara asta, rosti gîfîind Gobler, atît numai, m-a prins un curent groaznic, care mi-a agravat durerile la culme. Am fost silit să fac cîteva dușuri fierbinți înainte de-a putea părăsi camera.

— Mare lucru și dușurile astea ! exclamă Wisbottle.

— Excelente ! spuse Tomkins.

— Încîntătoare ! se alătură O'Bleary. (Văzuse o dată unul, afară, la un tinichigiu.)

— Scîrboase mecanisme ! interveni Evenson, care își extindea dezgustul aproape asupra tuturor obiectelor create, masculine, feminine sau neutre.

— Scîrboase, domnule Evenson ? rosti Gobler, pe un ton de profundă indignare. Scîrboase ? Dar nu te gîndești la utilitatea lor ... ia ține seamă cîte vieți au salvat provocînd transpirația.

— Da, chiar, provocînd transpirație, mormăi John Evenson, oprindu-se brusc din mersul lui peste pătratele mari de pe modelul covorului. Am fost un prost și jumătate că m-am lăsat convins acum cîtva timp să mi se instaleze unul în dormitor. Doamne am fost o dată înăuntru și pur și simplu m-a vindecat, pentru că doar văzîndu-l am început să asud zdravăn vreme de șase luni apoi.

După ce rosti aceste cuvinte se auzi un rîs înfundat și pînă să se potolească apăru James cu „tava", care conținea rămășițele unui picior de miel — *mezelicul* la masa de seară — pîine, brînză, un grăunte de unt într-o pădure de pătrunjel, o nucă întreagă murată și o treime dintr-alta, și așa mai departe. Băiatul dispăru, apoi reveni cu o altă tavă, avînd pe ea pahare, căni cu apă fierbinte și apă rece. Domnii aduseră sticle cu alcool, slujnica așeză sub masa de joc niște sfeșnice de metal pentru cînd vor merge la culcare, după care servitorii se retraseră.

Scaunele au fost aduse în jurul mesei și conversația începu în chipul obișnuit. John Evenson, care niciodată nu mînca seara, se tolănise în fotoliu, amuzîndu-se prin a-i contrazice pe toți. O'Bleary înfulecă atît cît putea să încapă în el, la care doamna Tibbs simți cuvenita doză de indignare ; domnul Gobler și doamna Bloss discutau cu însuflețire pe tema luării de buline și despre alte distracții nevinovate, iar Tomkins și Wisbottle „se luaseră la harță", adică vorbeau amîndoi foarte tare și cu vehemență, și unul și altul felicitîndu-se că-l dominase pe celălalt într-o anumită privință și nici unul neștiind decît foarte puțin deslușit despre ce vorbeau. Au trecut vreun ceas sau două, iar locatarii pensiunii se retraseră, doi cîte doi, cu sfeșnicele de alamă, în odăile de dormit respective. John Evenson își trase cizmele, încuie ușa și hotărî să rămînă în picioare pînă ce domnul Gobler se va fi dus în camera lui. El rămînea în salon totdeauna o oră după ce toată lumea pleca, și lua medicamente, mormăind.

Strada Great Coram se cufundase într-o liniște deplină — era aproape ora două. Cîte o birjă se mai au-

zea uruind încetişor, cînd şi cînd. Uneori vreun funcţionăraş rătăcit, de la cine ştie ce birou avocăţesc, în drum spre casă, în Somers Town, lovea călciiul cu placheuri de metal pe chepengul de la pivniţa de cărbuni scoţînd un sunet aidoma clinchetului unei frigărui în rotire. Se auzea un zgomot surd, monoton, ca un clipocit, care contribuia considerabil la tristeţea romantică a momentului. Era apa care picura la numărul unsprezece.

„Trebuie să fi adormit la ora asta", îşi spuse în sine John Evenson; aşteptase cu o răbdare de înger cam un ceas după ce domnul Gobler părăsise salonul. Trase cu urechea cîteva clipe — casa era perfect liniştită. Stinse opaiţul şi deschise uşa de la dormitor. Pe scară era întuneric beznă, cu neputinţă să vadă ceva.

— Ssst! făcu cel care semăna vrajbă.

— Sşşt! şopti altcineva.

— Dumneata eşti, doamnă Tibbs?

— Da, domnule.

— Unde?

— Aici; şi silueta nedesluşită a doamnei Tibbs apăru la fereastra din capul scării, ca duhul reginei Ann în scena cortului din Richard.

— Pe aici, doamnă Tibbs, şuşoti trepăduşul încîntat — dă-mi mîna... aşa! Oricine-ar fi, se află acum în vestibulul de la scară, pentru că m-am uitat în jos de la fereastra mea şi am putut vedea că din întîmplare li s-a stins lumînarea din sfeşnic şi acum stau pe întuneric. N-ai pantofi în picioare, nu-i aşa?

— Nu, zise micuţa doamnă Tibbs, care de tremur abia mai putea vorbi.

— Bine, mi-am scos şi eu cizmele aşa că putem coborî la uşa vestibulului şi să ascultăm de pe balustradă.

S-au furişat prin urmare amîndoi pe scară în jos, fiecare treaptă scîrţîind ca un calandru într-o sîmbătă după-amiază.

— Jur că-i Wisbottle şi încă cineva! şuieră radicalul răspicat, trăgînd cu urechea cîteva clipe.

— Sşş... te rog, să auzim ce spun! stărui doamna Tibbs, a cărei curiozitate era acum mai presus de orice.

— Ah ! dacă te-aș putea crede... spunea o voce de femeie, cochetînd, n-aș mai fi legată toată viața de cucoana.

— Ce zice ? întrebă domnul Evenson, care nu era atît de bine plasat ca tovarășa lui.

— Zice că are s-o lege pe cucoană-sa, răspunse doamna Tibbs. Ticăloasa ! pun la cale o crimă.

— Știu că n-ai bani, continuă vocea, care aparținea Agnesei ; și dacă-mi asiguri cei cinci sute de lire, o și văd cum are să ia foc imediat.

— Ce mai e și asta ? întrebă din nou Evenson. Auzea atît cît să simtă nevoia să audă mai bine.

— Cred că spune că vrea să pună foc casei, răspunse doamna Tibbs îngrozită. Slavă Domnului, sînt însă asigurată la Phoenix !

— În clipa în care, draga mea, pun mîna pe stăpînă-ta, spunea o voce de bărbat cu un puternic accent irlandez, o să ai și banii.

— Vai de mine, e domnul O'Bleary ! exclamă doamna Tibbs făcînd o paranteză.

— Secătura ! se răsti indignat domnul Evenson.

— Primul lucru de făcut... continuă hibernianul [1] e să scăpăm de domnul Gobler.

— Aa, sigur...

— Ce, ce ? întrebă Evenson iarăși în șoaptă, murind de curiozitate.

— Zice că are de gînd să-l ucidă pe domnul Gobler, răspunse doamna Tibbs, înspăimîntată de această jertfă a unei vieți omenești.

— Iar doamna Tibbs... reluă O'Bleary.

Pe doamna Tibbs o treceau fiori reci.

— Sșș ! făcu Agnes, alarmată din cale-afară, tocmai cînd doamna Tibbs era cît pe ce să leșine. Sșș !

— Sșș ! făcu Evenson către doamna Tibbs în aceeași clipă.

— Vine cineva *sus,* îi spuse Agnes lui O'Bleary.

[1] De la *Hibernia* = Irlanda.

— Vine cineva *jos,* îi șopti Evenson doamnei Tibbs.

— Du-te în salon, dom'le, îl îndemnă Agnes pe tovarășul ei. Ai s-ajungi acolo mai înainte ca cinevașilea să ajungă pînă la capătu' scării de la bucătărie.

— Salonul, doamnă Tibbs ! șopti uimit Evenson către nu mai puțin uimita lui tovarășă, și cînd să se ducă spre salon au auzit limpede foșnetul făcut de două persoane, una coborînd scara și alta urcînd-o.

— Ce-o fi ? se miră doamna Tibbs. Parc-aș visa. În viața mea n-am mai fost în asemenea situație !

— Nici eu, replică Evenson, căruia nu-i plăcuse niciodată să se facă haz pe socoteala lui. Sșș ! iată-i, lîngă ușă.

— Ce curios ! șopti unul din noii veniți ; era Wisbottle.

— Formidabil ! exclamă însoțitorul său pe un ton la fel de scăzut ; acesta era Alfred Tomkins. Cine-ar fi crezut ?

— Ți-am spus eu, se auzi glasul lui Wisbottle, în șoaptă, plin de tîlc. Fir-ar să fie... ultimele două luni o copleșea cu atenția. I-am văzut eu aseară cînd stăteam la pian.

— Ei bine, știi că n-am băgat de seamă ? îl întrerupse Tomkins.

— N-ai băgat de seamă ! reluă Wisbottle. Fir-ar să fie... l-am văzut șoptindu-i la ureche și pe ea plîngînd. Aș putea să jur că l-am auzit spunîndu-i ceva în legătură cu noaptea asta cînd vom fi cu toții în pat.

— Vorbesc despre *noi !* exclamă biata doamnă Tibbs, cînd o bănuială chinuitoare asupra situației în care se afla îi fulgeră prin minte.

— Știu... știu, spuse Evenson, dîndu-și seama cu tristețe că nu mai aveau nici o portiță de scăpare.

— Ce-i de făcut ? nu ne putem opri împreună aici ! spuse cu însuflețire doamna Tibbs, cît pe aci să-și piardă cumpătul.

— Ies prin hogeac, propuse Evenson, care într-adevăr credea ce spunea.

— Nu se poate, se împotrivi doamna Tibbs deznădăjduită. Nu se poate... are un capac pentru reglarea căldurii.

— Sșș ! repetă John Evenson.

— Sșș... șșș ! făcu cineva de jos.

— Cine naiba tot șușotește acolo ! strigă Alfred Tomkins, care începuse să-și cam iasă din pepeni.

— Uite, acolo-s ! exclamă înțeleptul Wisbottle, auzind zgomot de pași spre cămară.

— Ia ! șoptiră amîndoi tinerii.

— Ia ! repetă doamna Tibbs și Evenson.

— Dă-mi pace, dom'le, se auzi o voce de femeie în cămară.

— Oh, Hagnes ! se auzi strigînd o altă voce, care era limpede că aparținea lui Tibbs, pentru că nimeni n-a mai avut vreodată o voce ca aceasta. Oh... Hagnes... scumpă făptură !

— Stai locului, dom'le ! (Săritură).

— Hag...

— Stai locului, dom'le... mi-e rușine de 'mneata. Gîndește-te la nevastă, la cucoana Tibbs. Stai locului, dom'le !

— Nevastă-mea ! exclamă curajosul Tibbs care era, fără doar și poate, sub influența ginului și cu călcîiele aprinse după cine nu trebuia. O urăsc ! Oh, Hagnes ! cînd mă aflam în corpul de voluntari, în o mie opt sute și...

— Țip, să știi. Stai locului, dom'le, n-auzi ? (Încă o săritură și încăierare.)

— Ce-i asta ? zise Tibbs, tresărind.

— Ce să fie ? spuse Agnes, scurt.

— Păi, n-auzi ?

— Aha, acum să te văd, dom'le, pe unde scoți cămașa, rosti gîfîind Agnes speriată, cînd se auzi o bătaie în ușa dormitorului doamnei Tibbs, ca și cum o duzină de ciocănitori ar fi lovit cu ciocul.

— Doamnă Tibbs ! doamnă Tibbs ! striga doamna Bloss. Doamnă Tibbs, te rog, scoală-te (aici zgomotul de ciocănitoare spori înzecit).

— Vai de mine și de mine ! exclamă partenera răutăcioasă a depravatului Tibbs. Bate la ușa mea. O să dea de noi ! Ce are să-și închipuie ?

— Doamnă Tibbs ! Doamnă Tibbs ! țipă din nou ciocănitoarea.

— Ce s-a-ntîmplat ? zbieră Gobler, dînd buzna din salonul de dindos, ca un balaur de la teatrul Astley.

— Oh, domnule Gobler ! strigă doamna Bloss, apucată de istericale. Cred că a luat foc casa, sau au intrat hoții aici. Am auzit niște zgomote, ceva de speriat !

— Ai auzit, pe naiba ! zbieră Gobler iarăși, zbughind-o înapoi în bîrlogul lui, la fel ca balaurul pomenit, și întorcîndu-se numaidecît cu o lumînare aprinsă. Ehei, ce-i asta ? Wisbottle ! Tomkins ! O'Bleary ! Agnes ! Ce dracu ! toți în păr, și îmbrăcați.

— Uimitor ! exclamă doamna Bloss, care alergă pe scări în jos, luîndu-l la braț pe domnul Gobler.

— S-o cheme cineva numaidecît pe doamna Tibbs ! zise Gobler, intrînd în salonul din față. Cee ! ? Doamna Tibbs și domnul Evenson ! !

— Doamna Tibbs și domnul Evenson ! repetară cu toții, dînd cu ochii de nefericita pereche. Doamna Tibbs stătea pe un fotoliu în dreptul căminului, iar lîngă ea, în picioare, domnul Evenson.

Trebuie să părăsim scena oferită închipuirii cititorului. Aș mai putea adăuga cum apoi doamna Tibbs a leșinat, și cum a fost nevoie de puterea domnului Wisbottle și a domnului Alfred Tomkins, laolaltă, ca s-o susțină să nu cadă din jilț ; cum domnul Evenson a dat explicații și cum explicațiilor nu li s-a dat evident nici o crezare ; cum Agnes a tăgăduit învinuirile aduse de doamna Tibbs, susținînd că discuta cu domnul O'Bleary despre felul cum să-i înrîurească simțămintele stăpînei sale în favoarea lui ; cum mărturisirea domnului Gobler a fost ca o măciucă trasă în moalele capului domnului O'Bleary, anume că și el (Gobler) îi și ceruse mîna doamnei Bloss și că ea acceptase ; cum Agnes a fost dată afară din slujba doamnei, cum domnul O'Bleary s-a dat singur afară din casa doamnei Tibbs, fără să fi dat în prealabil contravaloarea notei de plată ! cum acel tînăr domn dezamăgit ia peste picior Anglia și pe englezi, bătîndu-se cu pumnul în piept că nu mai există simțăminte delicate pe fața pămîntului „decît în Irlanda". Repet, *aș putea* spune toate astea, dar îmi place să-mi exercit spiritul de abnegație și de aceea prefer să las totul pradă închipuirii.

Pensiunea (II)

Doamna pe care pînă acum am descris-o ca fiind doamna Bloss, s-a dus. Doamna Gobler mai există. Doamna Bloss ne-a părăsit pentru vecie. Într-un colţişor retras din Newington Butts, departe, departe hăt de zarva acelei mari pensiuni, departe de lume, mult pizmuitul Gobler şi simpatica lui soţie se desfată în tihnă : fericiţi, cu văitările, cu masa şi leacurile lor, trecînd prin viaţă în osanalele pline de recunoştinţă ale tuturor furnizorilor de hrană animală, cale de trei mile roată.

Cu dragă inimă aş fi pus punct aici, dar am o datorie dureroasă, impusă mie, de care trebuie să mă achit. Doamna

şi domnul Tibbs s-au despărţit de comun acord, doamna Tibbs primind jumătate din 43 lire, 15 şilingi, 10 pence — sumă ce reprezenta, după cum am mai spus, totalul venitului anual al soţului ei — iar domnul Tibbs cealaltă jumătate. El îşi iroseşte amurgul vieţii în singurătate, irosind anual şi această sumă măruntă, dar onorabilă. Trăieşte printre localnicii din Walworth şi am aflat, din sursă sigură, că sfîrşitul povestei cu voluntarul a fost auzit într-o cîrciumă micuţă din acea regiune respectabilă.

Biata doamna Tibbs a hotărît să dispună de toată mobila prin licitaţie publică şi să plece dintr-o casă unde suferise atît de mult. Domnul Robins a fost ales să conducă vînzarea, iar iscusinţa literară superioară a acestui domn legată de imobilul său este acum închinată sarcinii de a desena anunţul publicitar preliminar, alcătuit într-o formă strălucită, şaptezeci şi opt cuvinte în litere de-o şchioapă, plus şase citate originale între ghilimele.

HORATIO SPARKINS

— Crede-mă, scumpul meu, s-a ocupat numai şi numai de Teresa la balul de ieri noapte, spuse doamna Malderton, adresîndu-se soţului ei, care, după oboseala din ziua aceea de la serviciu, stătea cu o batistă pe cap, cu picioarele în cenuşar, sorbindu-şi vinul de Porto... s-a ocupat numai şi numai de ea... şi repet, s-ar cuveni să-l încurajăm cu orice chip. Trebuie să-l invităm negreşit aici, la masă.

— Pe cine ? întrebă domnul Malderton.

— Păi, ştii, dragul meu, la cine mă refer... tînărul cu favoriţi negri şi cravată albă, care tocmai a plecat de la serata noastră şi cel despre care toate fetele vorbesc. Tînărul... vai de mine ! cum îl cheamă ?... Marianne, cum *îl* cheamă ? o întrebă doamna Malderton pe cea mai mică dintre fiicele ei — fire sentimentală — ocupată cu împletitul unei pungi.

— Domnul Horatio Sparkins, mămico, răspunse miss Marianne, cu un oftat.

— A, da, aşa e ! Horatio Sparkins... repetă doamna Malderton. Zău, tînărul cel mai gentleman din cîţi am întîlnit vreodată. Mai ales în fracul pe care-l purta aseară, semăna cu... cu...

— Cu prinţul Leopold, mămico... atît de nobil... de sensibil ! interveni Marianne, cu înflăcărată admiraţie.

— N-ar trebui să uiți, dragul meu, reluă doamna Malderton, că Teresa are acum douăzeci și opt de ani, și că într-adevăr ar fi cazul să se facă ceva.

Miss Teresa Malderton era o fată foarte scundă, cam grăsună, rumenă în obraji, o fire veselă, dar încă nelogodită, deși, la drept vorbind, totul se trăgea din faptul că nici un tînăr nu se lipea de ea. Degeaba a flirtat vreo zece ani, degeaba domnul și doamna Malderton aveau numeroase cunoștințe printre tinerii burlaci, pretendenți la însurătoare, din Camberwell și chiar din Wandsworth și Brixton ; să nu mai vorbim de cei care mai „picau" de la oraș. Domnișoara Malderton era la fel de bine cunoscută ca leul din vîrful palatului Northumberland și cu aceleași șanse de a fi „răpită".

— Sînt sigură că ți-ar plăcea, continua doamna Malderton, e atît de manierat.

— Și de deștept ! se amestecă domnișoara Marianne.

— Ce exprimare cursivă are ! adăugă miss Teresa.

— Îți poartă mult respect, dragul meu, spuse doamna Malderton soțului ei.

Domnul Malderton tuși și se uită la foc.

— Da, sînt convinsă că-i place tovărășia tatii, zise domnișoara Marianne.

— Fără doar și poate, sublinie miss Teresa.

— Zău, mi-a spus-o în mod confidențial, mărturisi doamna Malderton.

— Da, da, făcu domnul Malderton flatat întrucîtva, am să-l întîlnesc mîine, poate că voi sta de vorbă cu el. Dragă, știe, sper, că locuim la Oak Lodge, în Camberwell ?

— Firește... și că ai o trăsură cu un cal.

— Aranjez eu lucrurile, spuse domnul Malderton, cocoloșindu-se ca să tragă un pui de somn. Aranjez eu lucrurile...

Domnul Malderton era un om a cărui viață se desfășura între Banca Lloyd, Bursă și Banca Indiei. Cîteva speculații de bursă fericite îl ridicaseră de la o stare mediocră și de relativă sărăcie, la o situație înfloritoare. Cum de obicei se întîmplă în asemenea cazuri, pe măsură ce mijloacele materiale sporeau, grozav își mai dădeau ifose atît el cît și familia ; aveau apucături mondene, făceau pe oamenii

de gust și multe alte năzbîtii, imitîndu-i pe „cei mai bine“ din preajma lor și mimînd cuvenita oroare, fără echivoc, pentru tot ce putea fi, eventual, considerat *inferior*. Era ospitalier cu ostentație, dogmatic din ignoranță și ros de viermele vanității. Egoismul și predilecția sa de a se afișa l-au îndemnat să aibă casă deschisă : comoditatea, gustul pentru lucrurile bune din viață i-au asigurat oaspeți berechet. Îi plăcea să aibă la masă oameni cultivați, sau ceea ce socotea el ca atare, deoarece conversația era mare lucru — nu se putea împăca însă cu „deștepții“, cum îi numea el. Se purta astfel pesemne din considerație pentru cei doi fii ai lui, care în această privință nu dădeau prea stimaților lor părinți nici un fel de bătaie de cap. Cei din familie se ambiționau să-și facă relații, cunoștințe, în sferele superioare ale societății către care și ei năzuiau să ajungă. Una din urmările necesare ale acestei dorințe, adăugată la completa ignorare a lumii dincolo de cercul lor restrîns, era că oricine dovedea afinități cu oameni cu rang și titlu avea calea deschisă la masa din Oak Lodge, Camberwell.

Ivirea domnului Horatio Sparkins la bal stîrnise nu puțină surprindere și curiozitate printre frecventatorii obișnuiți.

— Cine să fie ?...

El stătea retras și în aparență melancolic.

— Să fie vreun funcționar de stat ?...

— Prea dansează bine.

— Avocat ?

— Spune că n-a fost chemat la bară. Folosește cuvinte foarte alese și-i merge gura...

— Să fie cumva un străin cu vază venit în Anglia anume spre a descrie țara, cu datinile și obiceiurile ei, și care frecventează balurile și dineurile publice în scopul de a face cunoștință cu lumea bună, cu manierele elegante și rafinamentul englezesc ?

— Nu, n-are accent străin.

— Nu cumva e medic, sau colaborator pe la reviste, scriitor de romane la modă ori artist ?

Nuu... pentru fiecare din aceste presupuneri existau obiecțiuni serioase.

— Atunci, spuneau toți, trebuie să fie *cineva*.

„Eu cred, reflecta domnul Malderton în sinea lui, că ne acordă atîta atenţie fiindcă îşi dă seama de superioritatea noastră."

Seara următoare conversaţiei pe care tocmai am relatat-o, era bal. La ora nouă precis poruncise ca trăsura să fie trasă la scară, la locuinţa din Oak Lodge. Domnişoarele Malderton erau îmbrăcate în rochii de satin azuriu, împodobite cu flori artificiale, iar doamna Malderton (femeie puţintel cam grasă), aşişderi, părea ca sora lor mai mare, la pătrat. Domnul Frederick Malderton, feciorul cel mai vîrstnic, în haine de gală, arăta ca un foarte *beau ideal* [1] al chelnerului sadea, iar domnul Thomas Malderton, mezinul, cu cravata lui albă, fracul albastru, nasturii lucioşi şi panglica roşie de la ceas, semăna leit cu George Barnwell [2], acel tînăr interesant dar prea impetuos. Toţi cei de faţă, bărbaţi sau femei, îşi puseseră în gînd să cultive cunoştinţa cu domnul Horatio Sparkins. Miss Teresa, firește, era amabilă şi nostimă ca orice fată de douăzeci şi opt de ani în căutarea unui soţ. Doamna Malderton era numai zîmbet şi graţie. Domnişoara Marianne îl rugă stăruitor să-i scrie cîteva versuri în albumul ei. Domnul Malderton îl oblădui pe marele necunoscut poftindu-l la masă. Tom vru să se încredinţeze de întinderea culturii lui în subiecte interesante precum tutunul de prizat şi ţigările de foi. Chiar şi domnul Frederick Malderton însuşi, autoritatea familiei în materie de gust, veşminte şi mondenităţi, cu locuinţa personală în oraş, cu permanent de intrare la teatrul Covent Garden, şi care totdeauna se îmbrăca după moda zilei, care călătorea pe Tamisa de două ori săptămînal în timpul sezonului, care acum avea o prietenă intimă, care o dată cunoscuse un gentleman ce trăise cîndva în Albany — pînă şi el ajunsese la concluzia că domnul Horatio Sparkins era un om al naibii de bine, şi că îi va face onoarea de a-l provoca la o partidă de biliard.

Primul personaj pe care ochiul grijuliu al familiei îl întîlni la intrarea în sala balului a fost interesantul Horatio,

[1] Tip ideal (fr.).

[2] Personajul principal al unei tragedii domestice de *George Lillo* (1693—1739); eroul este un tînăr ucenic îndrăgostit de o curtezană.

cu părul dat de pe frunte, ochii în tavan, proptit pe unul din scaune într-o atitudine contemplativă.

— Iată-l, dragul meu, îi șopti doamna Malderton domnului Malderton.

— Parc-ar fi lordul Byron ! murmură *miss* Teresa.

— Sau Montgomery ! spuse în șoaptă *miss* Marianne.

— Ori portretul căpitanului Cook ! sugeră Tom.

— Tom, nu fi prost ! spuse tatăl său, care îl mustra ori de cîte ori se ivea prilejul, poate de teamă să nu devină un „mucalit" ceea ce era cu totul inutil.

Elegantul Sparkins rămase în această ipostază cu un efect admirabil, pînă ce familia străbătu încăperea. Apoi veni în întîmpinarea lor părînd surprins și încîntat, în mod cît se poate de firesc. Se adresă doamnei Malderton pe tonul cel mai cordial, salută domnișoara într-un chip din cale-afară de fermecător, se înclină și dădu mîna cu domnul Malderton, cu o doză de respect ajungînd pînă aproape de venerație și răspunse la salutul celor doi tineri, jumătate măgulit, jumătate ocrotitor, fapt care îi convinse pe deplin că trebuie să fie un personaj important și în același timp îndatoritor.

— Miss Malderton, spuse Horatio după salutul de rigoare, înclinîndu-se pînă la pămînt, mi-aș putea îngădui să nutresc nădejdea că îmi veți permite să am plăcerea...

— Nu *cred* c-am acordat nimănui dansul, zise domnișoara Teresa, cu o nepăsare groaznic de afectată — dar, zău... așa de multe...

Horatio părea abătut rău de tot.

— Aș fi fericită, rosti, fandosindu-se Teresa, în cele din urmă. Chipul lui Horatio strălucea ca o pălărie veche pe o ploaie torențială.

— Un tînăr foarte binecrescut, hotărît lucru ! exclamă domnul Malderton flatat, cînd lingușitorul Sparkins și partenera lui se alăturau în cadrilul care tocmai se înjgheba.

— Ce fel remarcabil de a vorbi, spuse domnul Frederick.

— Da, este un băiat și jumătate, se amestecă Tom, care trebuia să spună totdeauna ceva... vorbește întocmai ca un vînzător la licitație.

— Tom ! i se adresă tatăl său, grav, parcă ți-am mai spus o dată să nu fii neghiob. Tom arăta ca un cocoș plouat.

— Ce încîntător ! se adresă interesantul Horatio partenerei sale, plimbîndu-se prin încăpere, cînd muzica încetă. Ce încîntător, ce reconfortant trebuie să fie retrăgîndu-te departe de norii învolburaţi, de vicisitudinile, de necazurile vieţii, chiar şi numai pentru cîteva clipe trecătoare şi să petreci acele clipe, fie ele oricît de efemere şi futile, în compania fermecătoare şi binecuvîntată a unei persoane... a cărei încruntare ar însemna pentru tine moartea, răceala ei — nebunia, minciuna ei — ruina, fidelitatea-i — raiul pe pămînt, iar împărtăşirea afecţiunii ei cea mai luminoasă şi mai scumpă răsplată pe care cerul ar pogorî-o asupra cuiva.

„Ce simţire ! Ce sentimente !“ gîndi *miss* Teresa, rezemîndu-se mai abitir de braţul tovarăşului ei.

— Dar destul... destul ! reluă elegantul Sparkins, cu un aer teatral. Ce-am spus ? Ce am... eu... eu... de-a face cu astfel de sentimente ? *Miss* Malderton... aici se opri brusc... pot nădăjdui că pot să vă ofer umilul tribut...

— Firește, domnule Sparkins, replică Teresa fermecată, îmbujorîndu-se la faţă într-o dulce ameţeală, dar trebuie să-i spun tatii. Niciodată n-aş putea, fără încuviinţarea lui, să mă aventurez să...

— Sigur, n-are să se împotrivească...

— Oo, ba da, zău, zău, nu-l cunoşti ! îl întrerupse *miss* Teresa, ştiind foarte bine că n-avea de ce să se teamă, dar vrînd să facă această întrevedere aidoma unei scene dintr-un roman plin de romantism.

— Nu poate să se împotrivească dacă v-aş oferi un pahar cu negus, rosti adorabilul Sparkins, puţin nedumerit.

„Asta-i tot ?“ se gîndi Teresa dezamăgită. „Cît tărăboi pentru un fleac de nimic !“

— Mi-ar face cea mai mare plăcere, domnule, să te poftesc la noi la Oak Lodge, Camberwell, duminica viitoare, la ora cinci, dacă nu ai alt program, spuse domnul Malderton, către sfîrşitul serii, stînd de vorbă, el şi fiii lui, cu domnul Horatio Sparkins.

Horatio se înclină în semn că luase notă şi acceptă invitaţia măgulitoare.

— Trebuie să mărturisesc, continuă tatăl, oferind tabachera cu tutun de prizat proaspetei sale cunoştinţe, că

nu apreciez aceste baluri nici pe departe atît cît confortul ...aş spune mai degrabă luxul... de la Oak Lodge. Nu prea au haz pentru un om în vîrstă ca mine.

— Şi în definitiv, domnule, ce e omul ? rosti filozofînd, Sparkins. Zic, ce e omul ?

— Aa, adevărat ! îi ţinu isonul domnul Malderton, foarte adevărat !

— Ştim că trăim, că respirăm, continuă Horatio, că avem nevoi, nădejdi, dorinţe, pofte...

— Firește, interveni domnul Frederick Malderton, vrînd să pară profund.

— După cum spuneam, ştim că existăm, reluă Horatio, pe un ton răspicat, dar asta-i tot ; aici se opreşte cunoaşterea noastră, aici este punctul culminant al ştiinţei noastre, aici e sfîrşitul sfîrşitului. Ce ştim noi mai mult ?

— Nimic, replică domnul Frederick, cel care mai bine ca oricine putea răspunde în această privinţă.

Tom era cît pe aci să spună ceva, dar, din fericire pentru reputaţia lui, întîlni privirea mînioasă a tatălui său şi se dezumflă ca un cioflengar prins cu o găinărie.

— Pe cuvîntul meu, observă domnul Malderton senior, în trăsură, în drum spre casă, domnul Sparkins e un tînăr minunat. E tobă de carte !... Este nemaipomenit cîte lucruri ştie ! Şi ce splendid se exprimă !

— Eu cred că trebuie să fie *cineva* deghizat, spuse domnişoara Marianne. Ce romantism fermecător !

— Vorbeşte foarte tare şi frumos, observă timid Tom, dar nu prea înţeleg ce vrea să spună.

— Încep să fiu foarte îngrijorat, Tom, în ce priveşte ***puterea*** ta de înţelegere a lucrurilor, spuse tatăl, care, desigur se înţelepţise substanţial în urma conversaţiei cu domnul Horatio Sparkins.

— Mi se pare, Tom, că te-ai făcut de rîs rău de tot în seara asta, spuse *miss* Teresa.

— Nici vorbă ! strigară cu toţii — şi sărmanul Tom se făcu mic de tot.

În noaptea aceea domnul şi doamna Malderton au avut o discuţie îndelungată asupra proiectelor de viitor în legătură cu fetele lor. *Miss* Teresa s-a dus la culcare gîndindu-se dacă în cazul în care urma să se mărite cu un titlu nobiliar, mai putea încuraja vizitele actualelor ei

prietene. A visat toată noaptea numai nobili deghizaţi, lume multă, pene de struţ, beteală de mireasă şi pe Horatio Sparkins.

Duminică dimineaţă au fost tot soiul de pronosticuri despre mijlocul de transport pe care multaşteptatul Horatio avea să-l folosească. O fi avînd o cabrioletă ?... Sau poate va veni călare ?... sau se va sluji de diligenţă ? Acestea, şi alte asemenea presupuneri de egală însemnătate au stăpînit atenţia doamnei Malderton şi a fiicelor ei de-a lungul întregii dimineţi, după biserică.

— Pe onoarea mea, e cît se poate de supărător că necioplitul acela de frate-tău s-a invitat singur la masă, spuse domnul Malderton soţiei sale. Din pricină că vine domnul Sparkins, am renunţat anume să mai chem pe altcineva în afară de Flamwell. Cînd mă gîndesc la fratele tău... auzi, negustor... insuportabil ! Eu ţi-o spun dinainte, n-am să pomenesc nimic de prăvălia lui faţă de noul nostru oaspete... nu, nici pentru un milion ! Dacă ar avea bunul simţ să ascundă pacostea asta care e pentru familie, aş mai zice şi eu, dar cînd colo e atît de mîndru de meseria lui păcătoasă, încît are să vînture faţă de *toată* lumea cu ce se ocupă.

Domnul Jacob Barton, insul la care se referea, era o namilă de băcan — un necioplit, fără pic de bun simţ, încît nu se da în lături să se bată cu pumnii în piept spunînd că „el a făcut banii, nu banii pe el, cine nu ştie să afle acum".

— Ah, Flamwell, dragul meu prieten, ce mai faci ? spuse domnul Malderton, cînd intră în odaie un omuleţ gălăgios cu ochelari verzi. Ai primit biletul meu ?

— Da, l-am primit, şi de aceea iată-mă aici.

— Nu cumva ai auzit de un anume domn Sparkins ? Tu cunoşti pe toată lumea.

Domnul Flamwell era unul din acei gentlemeni întîlniţi uneori în societate care pretind şi le merge vestea că ştiu pe toată lumea, dar în realitate nu cunosc pe nimeni. La Maldertoni, unde orice istorie despre lumea bună era ascultată cu urechile ciulite, trecea drept favoritul casei, şi, ştiind cu cine are de-a face, se avînta în a pretinde că el cunoaşte pe cine vrei şi pe cine nu vrei. Avea felul lui de a spune minciunile cele mai gogonate, în paranteze, şi

cu un aer puțin jenat, ca și cum s-ar fi temut să nu fie cumva socotit ca un om care păstra totul numai pentru sine.

— Păi, după nume nu-l cunosc, replică Flamwell, pe un ton scăzut, dîndu-și imensă importanță. Am siguranța că-l știu, totuși... E înalt ?

— Mijlociu, spuse Teresa.

— Cu păr negru ? întrebă Flamwell, încercînd marea cu degetul.

— Da, zise repede Teresa.

— Cu un nas cam micuț ?

— Nuu, se împotrivi Teresa dezamăgită, are un nas roman.

— Am spus un nas roman, nu-i așa ? întrebă Flamwell. E un tînăr elegant ?

— Oo, firește.

— Cu maniere remarcabil de îmbietoare ?

— Oo, da ! spuse toată familia într-un glas. Trebuie să-l știi.

— Da, îmi închipuiam că-l cunoști dacă e cineva, exclamă triumfător domnul Malderton. Cine crezi că este ?

— Păi, după descrierea voastră, rosti Flamwell, chibzuind și coborînd vocea pînă aproape de șoaptă, seamănă ca două picături de apă cu onorabilul Augustus Fitz-Edward Fitz-John Fitz-Osborne. E un tînăr foarte talentat, cam excentric. S-ar putea foarte bine să-și fi schimbat vremelnic numele pentru un motiv sau altul.

Inima Teresei bătea cu putere. Dacă e onorabilul Augustus Fitz-Edward Fitz-John Fitz-Osborne ! Un nume bun să fie caligrafiat pe două cărți de vizită lucioase, prinse împreună cu o panglicuță de satin albă ! Onorabila doamnă Augustus Fitz-Edward Fitz-John Fitz-Osborne ! Gîndul acesta o vrăjea.

— E cinci fără cinci, spuse domnul Malderton, uitîndu-se la ceas. Sper că n-are să ne dezamăgească.

— A venit ! exclamă miss Teresa, auzind bătînd de două ori în ușă. Toți căutau să pară — ca orice om cînd așteaptă un oaspete anume — că nici nu bănuiau cine ar putea fi.

Ușa încăperii se deschise.

— Domnul Barton ! strigă servitorul.

— Unde dai și unde crapă ! murmură Malderton. Aa, dragul meu, ce mai faci ? Ce mai nou ?

— Păi ce să mai fie, i-o întoarse băcanul, cu modul lui repezit de a fi. Na, nimic spicial. Nimic care să fi ajuns la urechile mele. Da' voi ce faceți fetelor, și voi băieți ? Dom' Flamwell... bucuros că te văd.

— Vine domnul Sparkins ! strigă Tom, care privise tot timpul pe fereastră, pe un cal *atît* de negru ! Într-adevăr, Horatio era, nu mai încăpea îndoială, pe un cal mare negru, săltînd în șa ca un figurant de la teatrul Astley. După o sumedenie de manevre în care își struncea calul, în fel și chip însoțite de sforăituri, cabrări, tropăit de copite, animalul consimți să se oprească la vreo cîțiva pași de poartă, unde domnul Sparkins descălecă, lăsîndu-l în grija rîndașului de la grajd.

Ceremonialul prezentărilor a avut loc în modul cuvenit. Domnul Flamwell se uita la Horatio din dosul ochelarilor verzi cu un aer de o misterioasă importanță, iar galantul Horatio o privea tăcut pe Teresa.

— Este onorabilul domn Augustus zi-i pe nume ? îl întrebă în șoaptă doamna Malderton pe Flamwell, în timp ce o însoțea spre sufragerie.

— Păi... nu... oricum, nu tocmai, replică marea autoritate... nu tocmai.

— Atunci *cine* este ?

— Sșș ! făcu Flamwell, dînd grav din cap ; voia să lase impresia că știa foarte bine, dar un motiv sau altul îl împiedică să dezvăluie taina.

Poate că o fi fost vreun ministeriabil care căuta să fie la curent cu părerile oamenilor.

— Domnule Sparkins, spuse doamna Malderton încîntată, vă rog așezați-vă între domnișoare — John pune un scaun pentru domnul între *miss* Teresa și *miss* Marianne.

Se adresă unui slujitor care, în mod obișnuit, lucra ca rîndaș în grajd și ca grădinar totodată, dar acum, fiindcă se cerea negreșit să facă impresie bună asupra domnului Sparkins fusese vîrît în niște pantofi, la gît purta cravată albă, ferchezuit și pieptănat ca să aducă a lacheu.

Masa a fost excelentă. Horatio a fost din cale-afară de atent cu *miss* Teresa, și toată lumea se simțea bine, în afară de domnul Malderton, care știind de ce-i în stare

cumnatul său, domnul Barton, trăia într-un fel de agonie, din acelea pe care le încearcă, după cum ne informează ziarele, vecinii, atunci cînd, să zicem, un băiat ce servește la o circiumă se spînzură în podul de fîn — fapt „cu mult mai lesne de închipuit decît de descris".

— Flamwell, ți-ai mai văzut recent amicul, pe *sir* Thomas Noland ? întrebă domnul Malderton, uitîndu-se cu coada ochiului la Horatio, ca să vadă ce efect va avea asupra lui faptul că menționa un nume atît de sus-pus.

— Păi, nu... în ultimul timp, nu. Alaltăieri m-am întîlnit cu lordul Gubbleton.

— Aa, cred că se simte foarte bine Înălțimea-sa ? rosti Malderton, plin de solicitudine.

Nu știu dacă mai e nevoie să spun că pînă în clipa aceea nici nu auzise de existența unui asemenea personaj.

— Da, da... se simte foarte bine... într-adevăr, foarte bine. Ce băiat minunat ! L-am întîlnit prin centru și am stat o mulțime de vorbă cu el. Zău, sînt foarte intim cu omul ăsta. Nu știam cum să fac să pun capăt discuției care nu se mai termina, pentru că mă aflam în drum spre un bancher, putred de bogat, membru în Parlament, cu care, pot să spun, sînt destul de intim.

— Știu de cine vorbești, spuse gazda cu îngîmfare, de fapt cunoscînd chestiunea tot atît cît o cunoștea și Flamwell. Face afaceri pe picior mare.

Aici aduse vorba despre un subiect primejdios.

— Apropo de afaceri, interveni domnul Barton, aflat la mijlocul mesei. Un gentleman pe care-l cunoșteai, Malderton, ca pe un cal breaz înainte de a da chilipiru' ăla peste tine, a trecut ieri pe la prăvălia noastră, și...

— Barton, n-ai vrea să-mi dai niște cartofi ? îl întrerupse afurisitul de stăpîn al casei, nădăjduind să înăbușe povestea încă din fașă.

— Da' cum să nu ! rosti băcanul, fără să-și dea cîtuși de puțin seama de intenția cumnatului său... și mi-a spus cu de-amănuntul...

— Din cei *fărîmați*, dacă vrei, îl întrerupse iarăși Malderton, speriat de sfîrșitul povestirii și temîndu-se să nu repete cuvîntul „prăvălie".

— Ei, și după cum spuneam, zice... continuă preopinentul, după ce-i dădu cartofii... zice, cum merge treaba? Ceac-pac, zic eu în glumă... știi cum îs eu... nu banu' mă face pe mine, zic, ci eu pe el. Ha, ha, ha !

— Domnule Sparkins, rosti stăpînul casei, zadarnic străduindu-se să-și ascundă teama, un pahar de vin ?

— Cu cea mai mare plăcere, domnule.

— Mă bucur să te văd la noi.

— Mulțumesc.

— Vorbeam aseară, reluă stăpînul casei, adresîndu-se lui Horatio, din dorința de-a îndrepta firul conversației spre noua cunoștință și totodată nădăjduind ca în felul acesta să acopere bazaconiile băcanului... vorbeam aseară despre firea omului. Opiniile dumitale mi-au dat serios de gîndit.

— Și mie, spuse domnul Frederick.

Horatio înclină grațios din cap.

— Te-aș ruga să-mi spui, domnule Sparkins, ce părere ai de femei ? întrebă doamna Malderton.

Domnișoarele începură să chicotească.

— Bărbatul, răspunse Horatio, bărbatul, fie că s-ar afla pe cîmpiile strălucitoare, vesele, înflorite ale unui al doilea Rai, sau pe meleaguri mai sărace, pustii, aș spune banale, cu care sîntem siliți să ne acomodăm, în vremuri ca acestea ; bărbatul, oricare ar fi împrejurările, oriunde s-ar găsi... fie că se încovoaie de suflarea vînturilor năprasnice din zonele glaciale, ori că se perpelește sub razele unui soare vertical... bărbatul fără femei, ar fi... singur.

— Sînt fericită, domnule Sparkins, că nutrești asemenea păreri onorabile, spuse doamna Malderton.

— Și eu, se alătură *miss* Teresa.

Horatio părea încîntat, iar domnișoara roși.

— Ei, acum, să vă spun și eu ce cred... începu domnul Barton.

— Știu ce vrei să spui, interveni Malderton, hotărît să nu-i mai dea rubedeniei lui altă ocazie, și nu sînt de acord cu tine.

— Ce ? întrebă mirat băcanul.

— Regret, Barton, că nu-s de părerea ta, spuse stăpînul casei, pe un ton fără echivoc, ca și cum ar fi combătut

o poziție pe care celălalt ar fi dezvăluit-o, dar eu unul nu încuviințez ceea ce socot un punct de vedere monstruos.

— Dar voiam să spun...

— N-ai să mă poți convinge niciodată, se răsti Malderton cu îndărătnicie. Niciodată !

— Iar eu, zise domnul Frederick, înrîurit de atacul tatălui său, eu nu pot fi întru totul de acord cu părerile domnului Sparkins.

— Cum ! exclamă Horatio, care devenise mai abstract și mai elocvent văzînd că partea feminină a familiei asculta în culmea admirației... cum ! Nu este oare efectul consecința cauzei ? Cauza nu precede oare efectul ?

— Așa este ! sări Flamwell.

— Da, da ! se alătură domnul Malderton.

— Deoarece, dacă efectul este consecința cauzei, iar cauza precede efectul, mi-e teamă că te afli pe o poziție greșită, adăugă Horatio.

— Hotărît lucru, rosti panglicarul de Flamwell.

— Cel puțin, apreciez aceasta drept o deducție justă și logică ? adăugă Sparkins pe un ton interogativ.

— Fără îndoială, încuviință din nou Flamwell. Asta lămurește problema.

— Da, s-ar putea, spuse domnul Frederick. Nu mi-am dat seama mai înainte.

— Eu unul nici acum nu-mi dau seama exact, rosti băcanul, dar cred că-i bine așa.

— Ce minunat de inteligent este ! șopti doamna Malderton fiicelor ei, retrăgîndu-se în salon.

— Oo, e fermecător ! au exclamat într-un glas cele două tinere, și vorbește ca un oracol. Trebuie să fi văzut multe în viață.

Domnii, rămași singuri, făcură o pauză, gravi, copleșiți parcă de profunzimea discuției anterioare. Flamwell, hotărît să afle cine era de fapt domnul Horatio Sparkins, destrămă primul tăcerea.

— Scuzați, domnule, începu distinsul personaj, ați studiat dreptul presupun ? Și eu m-am gîndit o dată la asta... zău, sînt destul de intim cu unele dintre cele mai mari somități din sînul acestei nobile profesiuni.

— N-nu ! se împotrivi Horatio, șovăind puțin, nu tocmai.

— Dar ați stat mult printre robe de mătase, sau greșesc cumva ? întrebă Flamwell, respectuos.

— Toată viața aproape, răspunse Sparkins.

Chestiunea era astfel destul de limpede în mintea domnului Flamwell. Tînărul domn avea să fie curînd „chemat la bară".

— Nu mi-ar plăcea să fiu avocat pledant, mărturisi Tom ; vorbea acum pentru prima dată, uitîndu-se jur împrejurul mesei doar-doar o găsi pe cineva care să-i ia în seamă observația.

Nu primi nici un răspuns.

— Nu mi-ar place să port perucă, adăugă Tom, încumetîndu-se cu încă o remarcă.

— Te rog, Tom, nu te face de rîs, zise tatăl său. Mai bine ascultă conversația și îmbogățește-ți cunoștințele, și nu mai fă astfel de observații absurde.

— Bine, tată, replică bietul Tom, care nu scosese o vorbă, de cînd ceruse încă o bucată de carne de vită, de pe la cinci și un sfert p.m., și acum era opt.

— Lasă, Tom, interveni unchiul lui binevoitor, nu-i nimic ! *Eu* sînt de-o părere cu tine. *Nu* mi-ar plăcea să port perucă, mai degrabă port șorț.

Domnul Malderton tuși cu violență. Domnul Barton reluă :

— ...pentru că dacă eu am făcut banii...

Tusea reîncepu cu înzecită violență și nu se potoli pînă cînd nenorocita pricină care o stîrnise, alarmîndu-se, uită complet ce voia să spună.

— Domnule Sparkins, rosti Flamwell, revenind la problemă, nu cumva cunoști pe domnul Delafontaine, din Bedford Square ?

— Am avut plăcerea de a schimba cărți de vizită cu el ; de atunci, ce-i drept, am avut prilejul să-i fac importante servicii, replică Horatio, roșind ușor, de bună seamă pentru că fusese nevoit să recunoască faptul de mai sus.

— Ești foarte norocos dacă ai avut prilejul să-l obligi pe acest mare om, spuse Flamwell cu un aer de adînc respect.

— Habar n-am cine e, îi șopti domnului Malderton, confidențial, mergînd în urma lui Horatio spre salon.

Totuși este limpede ca bună ziua că face parte din magistratură, e cineva de mare importanță și cu relații foarte sus-puse.

— Desigur, desigur, spuse tovarășul său.

Restul serii trecu foarte plăcut. Domnul Malderton, scăpat de temerile sale — pentru că domnul Barton căzuse într-un somn adînc — era grozav de vorbăreț și de amabil. *Miss* Teresa cînta „Căderea Parisului", cînd domnul Sparkins declară într-un chip foarte ferm — amîndoi, împreună cu domnul Frederick atacaseră o mulțime de melodii și triouri — că a făcut plăcuta descoperire că vocile lor se armonizau frumos. La drept vorbind toți trei au cîntat vocea întîi, iar Horatio, pe lîngă neînsemnatul handicap că nu avea ureche muzicală, nu se pricepea de loc să citească notele — totuși au petrecut timpul foarte agreabil. Abia după douăsprezece domnul Sparkins a poruncit să i se înșeueze bidiviul care aducea ca înfățișare cu caii de dric — poruncă ce a fost îndeplinită doar după înțelegerea ca duminica următoare să repete vizita.

— Dar poate că domnul Sparkins va voi să meargă cu noi mîine seară ? propuse domnul Malderton.

— Domnul Malderton are de gînd să-și ducă fetele la un spectacol de pantomimă.

Domnul Sparkins se înclină și făgădui că se vor întîlni mîine seară, în loja 48.

— Pentru dimineață nu te mai necăjim, spuse domnișoara Teresa, alintîndu-se, căci mămica vrea să ne ducă după cumpărături prin tot soiul de coclauri. Știu că domnii au oroare de astfel de treburi.

Domnul Sparkins se înclină iarăși spunînd că ar fi fost încîntat să le însoțească, dar afaceri însemnate îl rețineau în timpul dimineții.

— Baroul e în plină activitate, șopti Flamwell, uitîndu-se la Malderton cu subînțeles.

A doua zi, la douăsprezece, trăsura se afla la scară pentru a transporta pe doamna Malderton și pe fiicele ei de-a lungul expediției. Urmau să ia masa și să se gătească pentru teatru la niște prieteni. În primul rînd,

pornind într-acolo cu valijoarele lor, s-au oprit să facă niște cumpărături la domnii Jones, Spruggins și Smith, de la Tottenham Court, după care trebuiau să se ducă la Redmayne, din Bond Street ; de acolo, prin numeroase locuri de care nimeni nu auzise vreodată. Domnișoarele și-au petrecut vremea plicticoasă cît a durat drumul elogiindu-l pe domnul Horatio Sparkins, dojenind-o pe mămica lor că le-a dus așa departe numai ca să economisească un șiling, întrebîndu-se dacă vor mai găsi vreodată drumul spre casă. Pînă la urmă, vehiculul se opri în fața unei prăvălii de solduri — pentru textile — cu aspect murdar, cu fel de fel de mărfuri, iar în vitrină, etichete de toate formele și dimensiunile... Erau pline de idropicoase cifre de șapte cu subdiviziuni monetare de trei cifre într-un colț, „perfect invizibile ochiului liber" ; pentru doamne, trei sute cincizeci de mii de boa-uri *de la* un șiling și un penny sau jumătate de penny, pantofi franțuzești din șevro veritabil de doi șilingi nouă pence perechea, umbreluțe de soare verzi, deopotrivă de ieftine, în sfîrșit „fel de fel de mărfuri", după cum spuneau proprietarii prăvăliei, și ei trebuie să știe cel mai bine acest lucru — „cincizeci la sută reducere de preț".

— Vai, mămico, unde ne-ai adus ! exclamă *miss* Teresa... ce-ar spune domnul Sparkins dacă ne-ar vedea !

— Aa, chiar așa, zău ! îi ținu isonul *miss* Marianne, îngrozită de acest gînd.

— Vă rog, luați loc, doamnelor. Cu ce vă putem servi ? întrebă politicos patronul firmei, care, cu gulerul lui alb și cravata la gît, semăna cu un neizbutit „portret de gentleman" din expoziția de la Somerset House.

— Aș vrea să văd niște mătăsuri, răspunse doamna Malderton.

— Îndată doamnă... Domnul Smith ! *Unde-i* domnul Smith ?

— Aici, domnule, strigă o voce din fundul prăvăliei.

— Mai repede, te rog, domnule Smith, rosti patronul. Niciodată nu te găsește omul cînd e nevoie de dumneata.

Horatio Sparkins

Domnul Smith, căruia i se poruncise să vină cît mai iute, sări peste tejghea cu mare sprinteneală şi se proţăpi dinaintea clienţilor proaspăt veniţi. Doamna Malderton scoase un ţipăt slab ; *miss* Teresa, care se aplecase spre sora ei ca să-i spună ceva, înălţă capul şi ce-i văzură ochii... Horatio Sparkins !

„Vom trage un văl", cum spun scriitorii de romane, peste scena care a urmat. Misteriosul, alambicatul, romanticul, abstractul Sparkins... cel care, pentru interesanta Teresa, părea întruchiparea ideii de rafinament poetic, a noţiunii de tînăr duce în halat de casă de mătase albastră şi pantofi deopotrivă, despre care citise şi

visase, nu s-ar fi aşteptat să-i iasă în cale luînd deodată chipul domnului Samuel Smith, vînzător la o „prăvălie de solduri ", tînărul angajat la o firmă fantomă a cărei existenţă avea zilele numărate. Dispariţia demnă a eroului de la Oak Lodge, după această neaşteptată întîlnire, ar putea fi comparată doar cu aceea a unui cîine furişîndu-se cu o tinichea mare de coadă. Toate nădejdile Maldertonilor s-au dus pe apa sîmbetei, ca îngheţata de lămîie la un zaiafet. Orice visuri se spulberaseră, iar miss Teresa avea şanse să se mărite, pare-se, cînd o face plopul mere şi răchita micşunele.

Anii au trecut de la întîmplarea din dimineaţa aceea groaznică. De trei ori au înflorit margaretele pe pajiştile de la Camberwell, de trei ori au repetat vrăbiile în crîngul de la Camberwell ciripitul lor de primăvară, dar domnişoarele Malderton sînt încă desperecheate. Situaţia domnişoarei Teresa este mai desperată ca oricînd, însă Flamwell se află totuşi în culmea reputaţiei, iar familia are aceeaşi predilecţie pentru aristocraţi şi o aversiune sporită faţă de cei de *jos*.

VĂLUL NEGRU

Într-o seară de iarnă, către sfîrșitul anului 1800, sau cam pe atunci, un medic tînăr, care de puțină vreme practica această meserie, stătea la gura focului, un foc vesel, în salonașul său, ascultînd vîntul care azvîrlea ropotul stropilor de ploaie în fereastră, ori vaierul lui înfricoșător din hogeac. Era o noapte umedă și rece — toată ziua umblase prin noroi și apăraie, iar acum se odihnea tihnit, în halat și papuci mai mult adormit decît treaz, cu mintea frămîntată de o sumedenie de fapte. Mai întîi se gîndea ce tare bate vîntul, și cum i-ar fi biciuit obrajii ploaia rece și sfichiuitoare dacă acum nu s-ar fi aflat acasă, la adăpost. Apoi, mintea îi zbură la vizita lui de Crăciun, ca în fiecare an, în locul lui natal și la prietenii cei mai dragi — se gîndea ce bucuroși aveau să fie cu toții văzîndu-l și ce fericită ar face-o pe Rose dacă i-ar putea spune că și-a găsit un pacient, în sfîrșit, și că spera să aibă mai mulți; că va veni iarăși, peste cîteva luni ca să o ia în căsătorie, să o aducă acasă spre a-i înveseli căminul pustiu și să-l stimuleze pentru noi strădanii. Apoi se întrebă cînd are să se ivească primul lui pacient, sau dacă nu era hărăzit cumva de Providență să rămînă totdeauna fără nici un pacient ; și din nou se gîndi la Rose — apoi adormi, i se arătă în vis — auzea pînă și glasul ei dulce, vesel și simțea mîna-i micuță și catifelată odihnind pe umărul lui.

Avea o mînă pe umăr, dar nu era nici micuță, nici catifelată, stăpînul ei fiind un băiat rotofei, cu un cap cît o

baniță, căruia, în schimbul sumei de un șiling pe săptămînă plus masa, i se îngăduise de către enorie să ducă leacuri și rețete. Cum însă nimeni nu cerea leacuri, iar de rețete nici vorbă, își ocupa de obicei orele libere — cam paisprezece la număr, zilnic — extrăgînd picături de mentă, hrănindu-se și dormind.

— O doamnă, dom'le... o doamnă ! șopti băiatul, zgîlțîindu-și stăpînul pînă ce îl trezi.

— Ce doamnă ? strigă prietenul nostru, sărind ca ars, neștiind prea bine dacă visul lui fusese doar o închipuire, și parcă așteptînd să fie Rose... Ce doamnă ? Unde ?

— *Colo*, dom'le, răspunse băiatul, făcînd semn cu mîna către ușa cu geam dinspre cabinet, cu o expresie de panică întipărită pe chip, stîrnită poate de apariția neașteptată a primei paciente.

Doctorul privi spre ușă și, o clipă, căută să deslușească înfățișarea oaspetelui neprevăzut.

Era o femeie deosebit de înaltă, îmbrăcată în doliu și sta așa aproape de ușă încît aproape atingea geamul cu fața. Partea de sus a trupului era înfășurată grijuliu într-un șal negru, iar fața cernită de un văl negru — ca și cum ar fi vrut să se ascundă. Stătea dreaptă ca o lumînare și cu toate că medicul *simțea* ochii de după văl fixați asupra lui, stătea perfect nemișcată, fără să arate nici prin cel mai mic gest că și-ar fi dat seama de prezența acestuia.

— Doriți o consultație ? întrebă el, șovăind oarecum, ținînd ușa deschisă.

Ușa se deschidea înăuntru, așa că din această pricină ea nu trebui să-și schimbe poziția corpului, care rămase mai departe încremenit în același loc.

Înclină ușor capul, în semn de încuviințare.

— Poftiți înăuntru, spuse medicul.

Femeia făcu un pas înainte, apoi întorcînd capul în direcția unde se afla băiatul — spre consternarea acestuia — păru să ezite.

— Lasă-ne singuri, Tom, zise tînărul medic băiatului ai cărui ochi mari și rotunzi se holbaseră la maximum în timpul acestei întrevederi. Trage perdeaua și închide ușa !

Băiatul trase o perdea verde peste partea cu geam a ușii, se retrase în cabinet, închise ușa în urma lui și nu-

maidecît apoi își propti unul din ochii lui mari la gaura cheii.

Medicul apropie un scaun de foc și făcu semn vizitatoarei să se așeze. Misteriosul personaj se îndreptă încetișor spre locul indicat. Cînd văpaia focului lumină îmbrăcămintea ei cernită, medicul băgă de seamă că partea de jos era leoarcă de apă și noroi.

— Sînteți toată udă, spuse el.

— Da, sînt, rosti străina, cu un glas profund, stins.

— Și sînteți bolnavă ? adăugă medicul, înduioșat pentru că timbrul vocii ei era al unui om care suferă.

— Da, răspunse, sînt foarte bolnavă ; nu fizicește, ci sufletește. Nu pentru mine... ca să mă îngrijesc pe mine, continuă străina, am venit la dumneata. Dacă m-aș fi zbătut din pricina durerilor trupești n-aș fi putut ieși singură pe drumuri, la asemenea oră și pe o astfel de noapte, iar dacă acum douăzeci și patru de ore boala s-ar fi abătut asupra mea, Dumnezeu știe cu cîtă fericire m-aș fi rugat să mor. Pentru altcineva am venit să implor sprijinul dumitale. E o nebunie să cer asta pentru el... și cred că și sînt nebună... dar, noapte de noapte, ceas de ceas, ceasuri lungi, groaznice, de veghe și plîns, gîndul acesta m-a stăpînit tot timpul... deși pînă și *eu* îmi dau seama că nici o ființă omenească nu i-ar mai putea veni în ajutor, dar gîndul că l-aș putea pune în mormînt fără să fi făcut acest ultim pas, mă cutremură !

Și un spasm — medicul își dădu foarte bine seama că nu era prefăcut — zgudui trupul celei care vorbea.

Femeia aceasta avea în atitudinea ei un soi de deznădejde gravă, care pe tînărul medic îl înduioșă. Era la începutul profesiei și încă nu văzuse mare lucru din mizeriile înfățișate zilnic dinaintea ochilor celor care au devenit mai duri în fața suferinței umane.

— Dacă persoana despre care-mi vorbiți, spuse el, ridicîndu-se repede, se află într-o stare atît de desperată, nu trebuie să mai pierdem nici o clipă. Merg îndată cu dumneavoastră. De ce nu v-ați adresat pînă acum unui medic ?

— Pentru că ar fi fost zadarnic, așa cum și în momentul de față e zadarnic, replică femeia, împreunîndu-și mîinile neliniștită.

Medicul se uită stăruitor, scurt timp, la vălul negru, vrînd să deslușească trăsăturile chipului care se ascundea după el, dar degeaba, era prea des.

— *Sînteți* bolnavă, spuse el cu blîndețe, deși nu vă dați seama. Febra pe care o duceți pe picioare, oboseala evidentă, vă mistuie acum lăuntric. Muiați-vă buzele, continuă el, turnînd apă într-un pahar... liniștiți-vă pentru cîteva clipe și apoi spuneți-mi cît puteți de calm de ce suferă bolnavul și de cînd. După ce voi afla ceea ce este necesar să aflu pentru ca vizita mea să vă poată fi de folos, sînt gata să vă însoțesc.

Străina duse paharul cu apă la gură fără să ridice vălul, îl puse jos din nou, deși nici nu gustase, și izbucni în lacrimi.

— Știu, începu ea, plîngînd tare, cu sughițuri, știu, ce vă spun eu acum ar putea să pară născociri din cauza febrei. Mi s-a mai spus asta, și nu așa delicat cum ați făcut-o dumneavoastră. Nu mai sînt femeie tînără, și se spune că pe măsură ce viața se furișează treptat către ceasul din urmă, ultimul rest care-ți mai rămîne, oricît de neînsemnat ar putea să pară tuturor celorlalți din preajmă, este mai scump celui căruia îi aparține decît toți anii care s-au scurs pînă atunci, indiferent cît de legați ar fi de amintirea prietenilor de odinioară, morți de mult, sau de a celor tineri — copii poate — care s-au îndepărtat și ne-au dat uitării de parcă și ei s-ar fi prăpădit. Sorocul vieții mele nu mai poate avea mult pînă să se împlinească și de aceea s-ar cuveni s-o îndrăgesc, dar aș renunța la ea fără măcar un oftat — bucuroasă — din toată inima — dacă tot ce spun acum ar fi numai minciună, numai scorneli. Mîine dimineață cel despre care vorbesc va fi, *știu,* deși ce n-aș da să gîndesc altfel, dincolo de orice ajutor omenesc ; și totuși, noaptea asta, cu toate că se află în primejdie de moarte, nu trebuie să-l vezi și n-ai putea să-i dai nici o mînă de ajutor.

— N-aș vrea să vă atît și mai mult durerea, zise doctorul după o scurtă pauză, făcînd vreo observație asupra celor spuse pînă acum, sau dorind să scormonesc un subiect pe care atît de mult căutați să-l ascundeți. Există însă o nepotrivire în relatarea dumneavoastră, ceva care nu stă în picioare. Omul în chestiune moare în noap-

tea asta, iar eu nu-l pot vedea, cînd prezența mea ar putea să-i ajute ; recunoașteți că mîine va fi prea tîrziu și totuși vreți să-l văd după aceea ! Dacă v-ar fi într-adevăr atît de drag așa cum vorbele și atitudinea dumneavoastră îmi dau să înțeleg, de ce n-am încerca să-i salvăm viața fără întîrziere, oprind ca boala să progreseze și să devină incurabilă ?

— Dumnezeu să vă audă ! exclamă femeia, plîngînd amarnic, cum aș putea spera ca un străin să dea crezare unui lucru care pînă și pentru mine pare de necrezut ? Deci *nu* vrei să-l vezi, după aceea, domnule ? adăugă ea, ridicîndu-se brusc.

— N-am spus că m-aș împotrivi cumva să-l văd, replică medicul, dar vă previn, stăruind în această amînare inexplicabilă, dacă persoana moare, rămîne pe umerii dumneavoastră o responsabilitate înfricoșătoare.

— Responsabilitatea cade pe umerii altcuiva, replică străina cu amărăciune. În ce mă privește, răspunderea pe care o am eu sînt bucuroasă s-o îndur și sînt gata să dau socoteală.

— Cum nu am nimic împotrivă, continuă medicul, și accept cererea dumneavoastră, voi trece să-l văd mîine dimineață dacă îmi lăsați adresa. La ce oră aș putea să-l văd ?

— La *nouă*, răspunse străina.

— Trebuie să mă scuzați că vă pun întrebări stînjenitoare, rosti medicul, dar se află în grija dumneavoastră acum ?

— Nu.

— Atunci, dacă v-aș indica unele instrucțiuni în legătură cu tratamentul peste noapte, n-ați putea să-i veniți în ajutor ?

Femeia începu să plîngă amarnic.

— Nu, n-aș putea, răspunse.

Pricepînd că nu avea prea mari șanse de a obține și alte informații, oricît ar fi prelungit întrevederea, și din dorința să n-o mai tulbure — căci din pricina efortului puternic la care fusese supusă la început, cu greu se mai putea stăpîni acum — medicul repetă promisiunea de a se înființa a doua zi dimineață, la ora fixată. Străina,

după ce îi indică o anumită adresă într-o parte puțin cunoscută din Walworth, părăsi casa la fel de misterios precum venise.

Se înțelege lesne că o asemenea vizită nemaipomenită îi lăsă o impresie considerabilă tînărului medic, și că acesta făcu fel de fel de presupuneri asupra împrejurărilor legate de cazul în sine, dar fără prea mari rezultate. Auzise și el adesea și citise, ca mai toată lumea, despre unele ființe neobișnuite, care ar avea presentimentul morții, ziua anume și chiar minutul. La un moment dat fusese înclinat să creadă că avea de-a face cu un asemenea caz. Apoi însă și-a dat seama că toate istoriile de soiul ăsta despre care auzise cîndva se refereau la persoane tulburate mintal de presimțirea propriei lor morți. Ori această femeie pomenea despre o altă persoană — un bărbat — și ar fi fost imposibil de presupus că simplul vis, sau un moment de halucinație, puteau s-o determine să vorbească de apropiata lui dispariție cu atîta siguranță, cum făcuse ea. Nu cumva oare omul acela urma să fie ucis dimineața, iar femeia, la început complice, legată printr-un jurămînt să păstreze taina, încerca să se lepede și nefiind în stare să împiedice săvîrșirea cine știe cărui act de violență asupra victimei, luase hotărîrea să prevină, dacă era cu putință, moartea acestuia, apelînd la vreme la ajutorul unui medic? Ideea că asemenea lucruri se puteau întîmpla cale de două mile depărtare de metropolă părea prea absurdă și lipsită de consistență ca să stea în picioare. Impresia inițială că femeia avea mintea tulburată îi reveni — singurul chip oarecum satisfăcător de a găsi o soluție în acea situație dificilă; se îndărătnici să creadă că femeia era nebună. Totuși, anumite bănuieli în această privință îi treceau prin cap, se iveau mereu-mereu de-a lungul unei nopți chinuitoare de nesomn, în care, cu toată străduința lui, nu izbuti să alunge din minte vălul negru.

Capătul Walworthului, cel mai îndepărtat punct față de oraș, este un loc mizer, cu case rare, chiar și astăzi, darmite cu treizeci de ani în urmă; în cea mai mare parte niște coclauri pustii, locuite ici-colo de oameni cu un caracter dubios, care din pricina sărăciei nu puteau trăi în cartiere mai bune, sau ale căror îndeletniciri și

mod de viaţă le făceau necesară singurătatea. Foarte multe din casele care au răsărit de atunci încolo, pe o parte şi pe cealaltă, n-au fost clădite decît cîţiva ani mai tîrziu ; şi marea majoritate chiar şi din cele răzleţe, erau de cea mai grosolană şi mizerabilă condiţie.

Privelişteа locului pe unde trecea tînărul medic în dimineaţa aceea, n-ar fi fost în măsură să-l încurajeze cîtuşi de puţin şi nici să-i spulbere simţămîntul de nelinişte şi de tristeţe, stîrnit de vizita ciudată care era pe cale să o facă. Abătîndu-se de la şoseaua principală, drumul lui trecea peste nişte meleaguri mocirloase, prin uliţe întortocheate, presărate cu nişte cocioabe dărăpănate gata-gata să se năruie la pămînt din cauza sărăciei şi a nepăsării. Un copac pipernicit sau o baltă de apă stătătoare, răsărită prin acţiunea lentă a ploii dese căzute de cu seară, apăreau din loc în loc, la marginea drumului. Cînd şi cînd, cîte un petic amărît de grădină, cu cîteva scînduri vechi înjghebate laolaltă, drept chioşcuri pentru vară, şi nişte îngrădituri cîrpite ca vai de lume, cu pari şterpeliţi din zăplazurile vecine, slujeau de mărturie a sărăciei localnicilor şi de chipul lipsit de scrupule în care aceştia îşi însuşeau, pentru folosinţa lor, ceea ce aparţinea altora. Cîteodată, vreo femeie soioasă se ivea în pragul unei case murdare să verse în şanţul din faţă conţinutul unui vas de bucătărie, sau să ţipe după o fetiţă şleampătă, care încerca, poticnindu-se, să ducă, doi-trei paşi de la uşă, un copilaş gălbinicios, aproape cît ea de mare ; încolo nu se vedea cine ştie ce agitaţie. Atît despre împrejurimile abia conturate prin pîcla rece şi umedă care învăluia totul, contribuind din plin la sublinierea aspectului sumbru al celor descrise.

După ce a trecut cu chiu cu vai prin noroi şi băltoace întrebînd într-una de adresa către care trebuia să se îndrepte, primind tot atîtea răspunsuri contradictorii, nesatisfăcătoare, tînărul ajunse pînă la urmă dinaintea casei indicate. O construcţie joasă, micuţă, cu un etaj ; aspectul exterior era chiar mai trist şi mai puţin îmbietor decît al caselor pe lîngă care trecuse pînă atunci. La fereastra de sus, o perdea ponosită, galbenă, trasă complet, iar obloanele salonului închise, dar nu strînse de tot.

Casa era răzleață, situată în unghiul unei străduțe înguste, și cît vedeai cu ochii nu dădeai de vreo altă așezare.

Cînd spunem că medicul șovăi și se depărtă cîțiva pași de casă, înainte de a-și lua inima-n dinți să ridice ciocănașul de la ușă, observația nu trebuie să facă pe cititor, chiar și pe cel mai cutezător, să zîmbească. Poliția din Londra, pe atunci, era altfel. Poziția izolată a mahalalelor, pe vremea cînd furia construcțiilor și spiritul de progres și îmbunătățiri nu începuse încă să lege suburbiile de partea principală a orașului, făcea ca multe dintre ele (și în special aceasta) să prezinte un loc de refugiu pentru oamenii cei mai răi și mai deșucheați. Străzile, chiar și în cartierele cele mai însufletite ale Londrei, nu erau pe vremea aceea îndeajuns de iluminate, iar mahalalele ca Walworth se aflau cu desăvîrșire la cheremul lunii și al stelelor. Posibilitatea de a-i descoperi pe deznădăjduiți, sau de a-i urmări, era foarte redusă, așa încît ilegalitățile sporeau îngrijorător, pe măsură ce experiența zilnică îi făcea să se simtă, relativ, tot mai în siguranță. Pe de altă parte, trebuie amintit că tînărul medic lucrase o vreme în spitalele publice ale metropolei și că, deși banditii Burke și Bishop nu cîștigaseră încă notorietatea lor înspăimîntătoare, propriile lui observații erau în stare să-i sugereze ce lesne se puteau săvîrși tot felul de atrocități. Așa că, oricare ar fi fost gîndul ce-l făcea să șovăie, el *șovăia*; fiind însă un tînăr cu scaun la cap și plin de curaj, șovăiala n-a durat decît o clipă — se întoarse iute și ciocăni ușor la ușă.

Se auzi numaidecît un murmur slab ca și cum la capătul culoarului cineva stătea de vorbă pe furiș cu altă persoană de pe scară. Pe urmă un zgomot de cizme grele pe dușumeaua goală și lanțul de la ușă dat la o parte; ușa se deschise și apăru un om înalt, mofluz, cu păr negru și o față, după cum povestea medicul mai apoi, gălbejită și buimacă de parcă ar fi fost un cadavru pe picioare.

— Poftiți înăuntru, domnule, zise, cu glas încet.

Medicul intră, iar omul, după ce asigură din nou ușa cu lanțul, îl conduse către un salonaș de la capătul coridorului.

— Am venit la timp?

— Prea curînd !

Medicul se întoarse iute pe călcîie, nedumerit şi alarmat, sentiment pe care nu şi-l putea învinge.

— Dacă aţi vrea, domnule, să intraţi aici, spuse omul, care se vede că observase gestul — dacă aţi vrea să intraţi, domnule, aici, n-o să dureze mai mult de cinci minute, vă asigur.

Medicul pătrunse în odaie. Omul închise uşa lăsîndu-l singur.

Era o odăiţă rece ; ca mobilier, doar două scaune de brad şi o masă din acelaşi material. O mînă de cărbuni mocneau în vatra fără apărătoare dînd la iveală doar umezeala dacă nu slujeau la ceva mai bun, pentru că din pricina igrasiei insalubre apa se prelingea pe pereţi şiroaie. Fereastra, spartă şi cîrpită pe alocuri, da într-o curticică împrejmuită, înotînd în apă. Nimic nu se auzea, nici în casă, nici afară. Tînărul se aşeză lîngă vatră, aşteptînd rezultatul primei sale vizite profesionale.

N-a rămas aşa multă vreme, cînd zgomotul unui vehicul care se apropia îi ajunse la urechi. Apoi încetă. Uşa de la stradă se auzi deschizîndu-se, un schimb de cuvinte pe un ton scăzut, tîrşîială de paşi pe sală şi pe scări în sus , ca şi cum doi-trei oameni ar fi purtat un corp greu într-o odaie la etaj. Cîteva secunde mai apoi, scîrţîitul treptelor era semn că noii veniţi îşi făcuseră treaba şi părăseau casa. Uşa se auzi închizîndu-se iarăşi şi liniştea de mai înainte se aşternu din nou.

Au mai trecut încă cinci minute, în care timp medicul se hotărî să cerceteze casa în căutarea cuiva care să-i slujească drept mesager — cînd uşa se deschise şi străina de noaptea trecută, la fel îmbrăcată, cu vălul lăsat ca şi atunci, îi făcu semn să se apropie. Înălţimea ei neobişnuită, faptul că nu scotea nici o vorbă, l-au determinat o clipă să-i treacă prin gînd că ar putea fi un bărbat travestit în femeie. Dar hohotul de plîns care izbucni de după văl şi toată atitudinea ei de cumplită tristeţe îi împrăştiară bănuiala — aşa încît se grăbi să o urmeze.

Femeia urcă scările, se îndreptă spre încăperea din faţă şi se opri la uşă ca să-i dea voie lui să intre întîi. Odaia era sărăcăcios mobilată : un dulap vechi de brad, cîteva scaune şi un pat cu baldachin, fără perdele sau

tăblii, acoperit cu o cuvertură peticită. Lumina slabă, strecurată prin perdeaua pe care a observat-o de afară, făcea lucrurile din cameră să se vadă nedesluşit, dîndu-le o tentă uniformă, încît la început n-a băgat prea bine de seamă ce reprezenta forma pe care-i căzură ochii, cînd femeia se smulse brusc de lîngă el şi se aruncă în genunchi, la marginea patului.

Întins în pat zăcea un om, înfăşurat bine într-o pînză şi acoperit cu pături — încremenit în nemişcare. Capul şi faţa erau afară, cu un bandaj petrecut pe sub bărbie, peste creştet. Ochii-i avea închişi. Braţul stîng zăcea de-a curmezişul patului, iar femeia îi ţinea mîna neînsufleţită.

Medicul dădu uşor la o parte femeia şi luă mîna celui din pat.

— Dar, pentru Dumnezeu ! exclamă, lăsînd-o involuntar să cadă, omul ăsta-i mort !

Străina se ridică în picioare şi-şi lovi palmele una de alta.

— Oh, nu spune asta, domnule ! exclamă ea, izbucnind cu patimă. Oh ! nu spune asta, domnule ! Nu pot să îndur ! Au fost readuşi la viaţă mulţi oameni pe care medicii, din nepricepere, i-au considerat morţi... iar alţii s-au prăpădit deşi... puteau fi salvaţi dacă erau ajutaţi la timp. Nu-l lăsa să zacă aşa, domnule, fără să faci ceva ca să-l readuci în simţiri ! Chiar în clipa asta s-ar putea să-l părăsească suflarea. Încearcă, domnule, încearcă, pentru numele lui Dumnezeu !

Şi în timp ce vorbea se apucă să frece repede cadavrul mai întîi pe frunte, apoi la piept, apoi începu să-i lovească frenetic mîinile reci una de alta şi cînd le lăsă din strînsoare, căzură inerte, ca plumbul, din nou pe cuvertură.

— Degeaba, biată femeie, spuse medicul molcom, retrăgîndu-şi mîna de pe pieptul celui mort. Stai... daţi perdeaua la o parte !

— De ce ? întrebă femeia tresărind.

— Daţi perdeaua la o parte ! repetă medicul, agitat.

— *Anume* am făcut întuneric în odaie, rosti femeia, sărind înaintea lui, cînd acesta se ridică să tragă perdeaua. O, domnule, aibi milă de mine ! Dacă totu-i za-

darnic şi el e mort cu adevărat, atunci nu mai expune această făptură altor ochi decît alor mei !

— Omul acesta n-a murit de moarte bună, spuse doctorul. *Trebuie* să-i văd corpul ! Cu o mişcare atît de bruscă încît femeia aproape că n-a băgat de seamă cînd s-a strecurat de lîngă ea, dădu perdeaua în lături, lăsînd lumina zilei să pătrundă din plin, şi reveni la pat.

— A fost supus unor acte de violenţă ! adăugă el, făcînd semn spre cadavru, cu ochii aţintiţi asupra chipului de pe care vălul negru fusese, pentru întîia oară, ridicat. De emoţie, cu cîteva clipe în urmă, femeia aruncase cît colo pălăria cu văl cu tot, şi acum se uita la el. Avea trăsăturile unei femei la vreo cincizeci de ani, care odată fusese frumoasă. Necazurile şi plînsul îi lăsaseră urme pe obraz — avea o paloare cadaverică, buzele schimonosite din pricina nervozităţii, iar ochii aruncau o văpaie nefirească demonstrînd cum nu se poate mai limpede că trupul şi mintea îi erau covîrşite de atîta mizerie.

— Acest om a fost supus unor acte de violenţă, spuse din nou medicul, privind cu multă atenţie.

— Da, a fost ! replică femeia.

— Omul ăsta a fost ucis !

— Martor mi-e Dumnezeu că aşa este, spuse femeia, pătimaş... a fost ucis în mod nemilos, inuman !

— De cine ? întrebă medicul, apucînd femeia de braţ.

— Priveşte întîi urmele călăului şi apoi întreabă-mă !

Medicul se întoarse spre pat şi se aplecă peste trupul care zăcea acum în plină lumină a zilei. Avea gîtul umflat, cu o urmă vînătă jur împrejur. Înţelese numaidecît adevărul.

— E unul din oamenii spînzuraţi azi-dimineaţă ! exclamă, întorcîndu-se, cutremurat.

— Da ! încuviinţă femeia, cu privirea rece, buimacă.

— Cine este ? întrebă doctorul.

— *Fiul meu,* răspunse femeia şi căzu în nesimţire la picioarele lui.

Într-adevăr. Un complice, vinovat ca şi el, fusese achitat din lipsă de dovezi, iar acesta condamnat la moarte şi executat. Ar fi inutil să istorisesc cazul, după atîta vreme, şi poate dureros pentru unele persoane în viaţă. E o poveste obişnuită. Mama, rămasă văduvă, fără prieteni, fără

bani, își jertfise viața pentru ca fiul ei orfan să aibă cele necesare. Băiatul, trecînd peste rugăminţile ei şi uitînd suferinţele îndurate pentru el — neliniştile sufleteşti, precum şi faptul că-şi rupsese bucăţica de la gură ca să-l hrănească pe el — s-a dedat desfriului şi nelegiuirilor. Rezultatul : pentru el moartea prin spînzurătoare, iar pentru mama sa oprobriul şi o boală mintală incurabilă.

Mulţi ani după această întîmplare, cînd îndeletnicirile asidue şi folositoare i-ar fi făcut pe destui oameni să uite că asemenea mizerie ar fi existat, tînărul medic era un oaspete zilnic la căpătîiul femeii inofensive, care îşi pierduse minţile — încercînd nu numai s-o mîngîie prin prezenţa şi bunăvoinţa lui, ci să-i şi uşureze şi să-i îndulcească soarta, în condiţiile vitrege în care se afla, prin daruri băneşti, oferite cu mărinimie. În clipa scurtă de reculegere şi cunoştinţă dinaintea morţii, de pe buzele acestei sărmane făpturi fără nici un prieten s-a înălţat o rugă pentru binele şi sănătatea lui, mai fierbinte decît a oricărui muritor de pe faţa pămîntului. Această rugă a zburat spre ceruri şi s-a împlinit. Pentru ajutorul dat de el a fost recompensat înmiit, dar din toate onorurile de nume şi rang pe drept cuvenite care l-au copleşit de atunci încolo, cea mai scumpă amintire a inimii lui rămîne legată de „Vălul negru".

EXCURSIE CU VAPORUL

Domnul Percy Noakes, student la drept, ocupa cîteva camere de la etajul patru, într-o casă din Piața Hanului Gray, cu vedere pînă departe, cuprinzînd parcul și obișnuiții frecventatori de prin partea locului — guvernante flușturatice și copii cu picioare crăcănate. Domnul Percy Noakes era ceea ce îndeobște se cheamă „un băiat pîinea lui Dumnezeu". Avea un cerc mare de cunoștințe și rareori se întîmpla să ia masa pe cheltuiala lui. Discuta politică îndeosebi cu tații și flata orgoliul mamelor, fiicelor le făcea curte, cu fiii încheia pariuri poznașe și se zbenguia cu vlăstarele de vîrstă fragedă. Aidoma acelor ipochimeni desăvîrșiți, trepăduși get-beget de care te împiedici la tot pasul, era totdeauna „gata să se facă trebuincios într-un fel sau altul". Dacă vreo cucoană bătrînă, al cărei fecior își petrecea veacul în India, dădea un bal, domnul Percy Noakes era maestrul de ceremonii ; dacă o nevestică tînără își blagoslovea bărbatul cu vreun îngeraș ca o floare, domnul Percy Noakes era naș, ori dacă nu, măcar reprezentant al nașului — iar de murea cîte cineva din familia vreunui prieten, domnul Percy Noakes nu lipsea, Doamne ferește, din al doilea cupeu îndoliat, cu o batistă albă la ochi, suspinînd — spre a folosi expresia sa deosebit de potrivită și sugestivă — „de mama focului !"

S-ar putea prea bine crede că sumedenia asta de îndeletniciri lăturalnice ar fi avut mai degrabă rostul să zăă-

dărnicească studiile profesionale ale domnului Percy Noakes. Domnul Percy Noakes era perfect conştient de acest lucru şi astfel, după matură chibzuinţă, îşi pusese în cap să nu mai studieze o iotă — ispravă mare, de care se ţinu cu trup şi suflet, demn de toată lauda. Salonul lui înfăţişa un ciudat talmeş-balmeş de mănuşi de oraş, de box, puse cu furca parcă, caricaturi, albume, cărţi de vizită, florete, rachete pentru cricket, carton, pap, lipici şi zeci de alte diferite obiecte, strînse claie peste grămadă într-o nemaipomenită învălmăşeală. Totdeauna moşmolea cîte ceva pentru te miri cine, sau punea la cale vreun zaiafet, marea lui specialitate. Vorbea îndeobşte cu o iuţeală uimitoare — era chipeş, mereu zorit şi avea douăzeci şi opt de ani.

— Strașnică idee, pe viața mea! monologa domnul Percy Noakes, în timp ce lua cafeaua de dimineaţă, amintindu-şi de vorba aruncată într-o doară noaptea trecută de către o doamnă în casa căreia rămăsese pînă tîrziu. Formidabilă idee!... Madam Stubbs!

— Da, conaşule, răspunse o bătrînă puhavă la faţă, soioasă, răsărind din odaia de dormit cu o găleată de gunoi şi cenuşă. Era spălătoreasa. M-aţi chemat, conaşule?

— Aa! madam Stubbs, eu plec. Dacă mă caută din nou croitorul, spune-i mai bine... spune-i mai bine că-s plecat din oraş, şi nu mă întorc decît peste vreo două săptămîni şi dacă vine cizmarul ăla, zi-i că i-am pierdut adresa, altfel i-aş fi trimis fleacul acela de bani... Să scrie cît am să-i dau... şi dacă mă caută Hardy... îl cunoşti pe domnul Hardy?

— Conaşu' ăla caraghios?

— Aşa, conaşul acela şugubăţ! Dacă mă caută domnul Hardy, spune-i că mă aflu la doamna Taunton pentru petrecerea aceea pe apă.

— Da, conaşule.

— Madam Stubbs, dacă vine cineva şi pomeneşte de vapor, spune-i să se înfiinţeze aici astăzi pe la cinci după-amiază.

— Foarte bine, conaşule.

Domnul Percy Noakes îşi perie pălăria, scutură firimiturile de pe pantaloni cu o batistă de mătase, îşi răsuci energic, pe după degetul arătător, părul la capete şi o porni

într-un suflet spre locuința din strada Great Marlborough, la etajul unde domicilia familia doamnei Taunton, adică ea și fiicele sale. Era o văduvă de vreo cincizeci de ani cu vino-ncoa, trupeșă cît o namilă, dar la minte ca un copil. Singurul ei scop în viață era să trăiască în plăcere și, într-un fel sau altul, să-și omoare timpul ; își iubea la nebunie fiicele, la fel de frivole ca și ea.

Ivirea domnului Percy Noakes stîrni un strigăt de bucurie generală — acesta, după salutările de rigoare, se aruncă într-un jilț de lîngă masa de lucru a doamnelor, nestînjenit, ca un obișnuit al casei. Doamna Taunton era foarte ocupată să planteze funde imense, viu colorate, unde se nimerea, pe o pălărie modernă ; domnișoara Emily Taunton potrivea un lanț la ceas; domnișoara Sophia exersa la pian o melodie nouă — pe versuri de un tînăr ofițer, poate de la poliție, sau poate de la oficiul vamal, sau de cine știe ce amator interesant.

— Aa, bunul meu amic ! exclamă doamna Taunton, adresîndu-se galantului Percy. Zău, ce suflet bun ai ! Știu, ai venit pentru petrecerea pe apă.

— Ba bine că nu ! replică domnul Noakes triumfător. Hai, poftiți încoace, fetelor, să vă spun tot. Miss Emily și miss Sophia se apropiară de masă. Ei, continuă domnul Percy Noakes, cred că cel mai bun lucru ar fi să alcătuiesc un comitet de zece persoane care să pună totul la punct. Pe urmă, mai propun ca toate cheltuielile să fie acoperite de acești zece inși împreună.

— Excelent, într-adevăr ! strigă doamna Taunton, perfect de acord cu această parte a organizării.

— Apoi, părerea mea este ca fiecare din acești zece tipi să aibă dreptul de a invita cinci persoane. Comitetul se va întruni în locuința mea pentru a face toate pregătirile, după care se va alcătui lista invitaților ; membrii din comitet au dreptul să respingă prin vot pe oricare din cei invitați — un singur vot contra poate înlătura pe cel în cauză. Astfel se va putea asigura o tovărășie plăcută participanților la petrecere.

— Ce spirit organizatoric ! îl întrerupse din nou doamna Taunton.

— Splendid ! exclamă drăgălașa Emily.

— Nici nu știam ! strigă Sophia.

— Da, cred că totul are să meargă strună, rosti domnul Percy Noakes, care acum se simţea pe deplin în elementul lui. Cred că totul are să meargă strună. Apoi, ştiţi că mergem pînă la Nore şi înapoi, luăm gustarea de dimineaţă cum scrie la carte, în cabină, înainte de a porni, aşa ca totul să poată fi pus la punct fără nici un fel de încurcătură ; prînzul ni se serveşte pe punte, în separeurile acelea din dreptul cabinei căpitanului — nu ştiu cum se numesc. O să închiriem un vas anume pentru grupul nostru, şi o orchestră, se va da puntea cu cretă ca să putem dansa toată ziua cadril, ei, şi pe cine ştim noi că se pricepe la muzică o să ne poată fi util în chip agreabil şi... şi... de, sper să avem vreme frumoasă !

Vestea acestor aranjamente a fost primită cu cea mai vie însufleţire. Doamna Taunton, Emily şi Sophia nu mai conteneau cu laudele.

— Ei, dar ia spune-mi, Percy, întrebă doamna Taunton, cine vor fi cei zece din comitet ?

— Păi, cunosc o sumedenie de inşi care ar fi încîntaţi să facă parte, răspunse domnul Percy Noakes, va fi desigur...

— Domnul Hardy ! îl întrerupse un servitor, vestind sosirea unui oaspete. Miss Sophia şi miss Emily îşi luară îndată atitudinile cele mai atrăgătoare posibile într-un răstimp atît de scurt.

— Ce mai e nou ? rosti un domn corpolent, de vreo patruzeci de ani, rămînînd în uşă, ca un măscărici neîndemînatic.

Era domnul Hardy, despre care s-a pomenit mai înainte, caracterizat de madam Stubbs drept „conaş caraghios".

Semăna cu un saltimbanc din trupa Astley-Cooper, hazliu, grozav de îndrăgit de femeile căsătorite şi favoritul tinerilor. Totdeauna avea în pregătire vreo călătorie de plăcere cu care prilej se desfăta făcînd tot felul de giumbuşlucuri pe socoteala cine ştie cui. Era tare în cîntece comice, imita vizitiii de la birjele de piaţă sau fel de fel de orătănii, se pricepea să cînte „din bărbie" şi dădea concerte la drîmbă. Mînca şi bea pe rupte şi era prieten la cataramă cu domnul Percy Noakes. Avea faţa stacojie, vocea puţin răguşită şi un rîs îngrozitor.

— Ce mai e nou ? întrebă iarăşi omul acesta ilustru, rîzînd — ca şi cum o vizită de dimineaţă ar fi fost cea mai bună glumă din lume — şi scuturînd mîna doamnelor cu atîta vioiciune de parcă braţele lor erau nişte mînere de pompă.

— Ai picat tocmai la timp, rosti domnul Percy Noakes, începînd să-i explice de ce avea aşa mare nevoie de el.

— Ha ! ha ! ha ! hohoti Hardy, după ce-l ascultă şi căpătă informaţii amănunţite despre excursia proiectată. Aa, grozav ! formidabil ! Ce zi o să avem ! Ce veselie !... Dar, cînd ai de gînd să începi pregătirile ?

— Păi, cînd decît acum... numaidecît dacă vrei.

— Aa, minunat ! strigară doamnele. Haideţi, vă rugăm !

Au fost puse dinaintea domnului Percy Noakes cele trebuincioase pentru scris, iar numele diferiţilor membri ai comitetului, după îndelungi discuţii între el şi domnul Hardy, fură stabilite, ca şi cum de ele depindea soarta întregii naţiuni. S-a mai stabilit apoi ca o întrunire să aibă loc la domiciliul domnului Percy Noakes miercurea următoare, la ora opt seara — după care oaspeţii plecară.

Sosi şi miercuri seara ; se făcuse ora opt şi opt din membrii comitetului au fost punctuali la întîlnire. Domnul Loggins, judecător de instrucţie de la Curtea Boswell s-a scuzat că nu poate veni ; la fel şi domnul Samuel Briggs, de la Hanul Furnival, care şi-a trimis fratele, spre marea satisfacţie a acestuia (a fratelui) şi spre părerea de rău a domnului Percy Noakes. Între familia Briggs şi Taunton exista o ură implacabilă, fără precedent. Animozitatea dintre familiile Montague şi Capulet era nimica toată faţă de aceea iscată între aceste două case vestite. Doamna Briggs, văduvă, avea trei fiice şi doi fii ; domnul Samuel, cel mai vîrstnic, era avocat, iar domnul Alexander, prîslea, se afla la cheremul fratelui său. Locuiau pe strada Portland, lîngă strada Oxford, se învîrteau în aceleaşi cercuri ca şi familia Taunton — de unde şi antipatia reciprocă. Dacă domnişoarele Briggs apăreau cu nişte pălărioare drăguţe, domnişoarele Taunton le eclipsau cu unele şi mai drăguţe. Dacă doamna Taunton arbora o pălărie în toate culorile curcubeului, doamna Briggs, ca urmare, îşi punea pe cap o tocă, cu toate desenele calcidos-

copului. Dacă miss Sophia Taunton învăța un cîntec nou, două dintre domnișoarele Briggs se afișau cu un duet nou. Familia Taunton cîștigase o dată un triumf vremelnic prin intermediul unei harpe, dar familia Briggs apăru cu trei chitare pe tapet și pur și simplu l-a nimicit pe adversar. Rivalitatea dintre membrii acestor familii nu mai cunoștea margini.

Cum domnul Samuel Briggs era o simplă unealtă, un fel de baston al legalității acționat de la sine și cum petrecerea se știa că fusese inițiată, într-un fel sau altul, de doamna Taunton, tabăra feminină din familia Briggs a aranjat ca domnul Alexander să vină la întîlnire în locul fratelui său și cum acestuia îi mergea vestea că avea toată tenacitatea unui avocat de la curtea faliților, dublată de încăpățînarea acelui animal domestic care se hrănește cu mărăcini, n-a fost nevoie să fie prea mult dăscălit. Se pricepea foarte bine să se facă dezagreabil la culme — în orice caz avea să se opună participării familiei Taunton, pînă în pînzele albe.

Lucrările din acea seară au fost deschise de domnul Percy Noakes. După îndemnuri încununate de succes făcute domnilor de față de a-și amesteca ceva băutură, coniac și apă, el prezentă pe scurt obiectul întrunirii și încheie cu observația că primul pas trebuia să fie alegerea unui președinte, care să posede în mod obligatoriu anume calități de arbitru — firește nu constituționale — și căruia avea să i se încredințeze personal diriguirea tuturor pregătirilor (chestiune supusă spre aprobare comitetului).

Un tînăr palid, cu o legătură verde la gît și ochelari de aceeași culoare, membru în onorabila societate Inner Temple, se ridică numaidecît în scopul de a-l propune pe domnul Percy Noakes. Îl cunoștea de multă vreme și nu voia să spună decît că un om mai onorabil, mai ilustru, mai inimos ca el n-a existat de cînd lumea...

— Bravo ! Bravo !

Tînărul, membru într-o societate combativă, se sluji de acest prilej pentru a face o expunere amănunțită asupra situației legislaturii engleze, din zilele lui Wilhelm Cuceritorul pînă în perioada prezentă, se referi pe scurt la codul statornicit de vechii druizi, pomeni despre principiile preconizate de legislatorii atenieni și încheie făcînd un

scînteietor elogiu la adresa serbărilor cîmpeneşti şi a drepturilor constituţionale.

Domnul Alexander Briggs se opuse moţiunii. Avea stima cea mai profundă pentru domnul Percy Noakes, personal, dar socotea că nu s-ar cuveni să i se încredinţeze aceste uriaşe prerogative... (oh ! oh !)... Considera că în cazul în speţă, domnul Percy Noakes n-ar fi acţionat corect, imparţial, onorabil ; ruga să fie însă bine înţeles că spune toate acestea fără a avea cîtuşi de puţin intenţia să pară ireverenţios. Domnul Hardy îşi apără onorabilul său prieten cu o voce pe alocuri neinteligibilă din pricina emoţiei şi a coniacului. Propunerea o dată pusă la vot şi nefiind decît un singur vot contra, domnul Percy Noakes a fost declarat ales de drept şi ocupă, în consecinţă, scaunul prezidenţial.

Mai departe întrunirea se desfăşură cu repeziciune. Preşedintele făcu aprecieri asupra cheltuielilor probabile ale excursiei şi fiecare din cei prezenţi subscrise o anumită sumă. Problema era dacă să se închirieze în acest scop vasul „Neînfricatul" ; domnul Alexander Briggs propuse un amendament şi anume cuvîntul „Neînfricatul" să fie înlocuit prin cuvîntul „Musca", dar după unele dezbateri consimţi să-şi retragă împotrivirea. Începu apoi importanta ceremonie a votării invitaţilor. O cutie de ceai a fost depusă pe o masă, într-un ungher mai întunecat al încăperii, iar fiecăruia i s-au dat două bile pentru vot : una neagră, alta albă.

Preşedintele citi apoi foarte solemn următoarea listă a oaspeţilor pe care avea de gînd să-i invite : doamna Taunton şi cele două fiice, domnul Wizzle, domnul Simson. Numele au fost puse la vot pe rînd — doamna Taunton şi fiicele sale, respinse. Domnul Percy Noakes şi domnul Hardy schimbară priviri între ei.

— Aţi pregătit lista, domnule Briggs ? întrebă preşedintele.

— Da... răspunse Alexander, şi-i dădu citire după cum urmează : ...doamna Briggs şi cele trei fiice, domnul Samuel Briggs. Ceremonialul anterior se repetă şi doamna Briggs plus cele trei fiice au fost declarate respinse. Domnul Alexander Briggs părea uluit, iar ceilalţi cam speriaţi de mersul misterios al lucrărilor.

Votarea continuă ; dar o singură împrejurare măruntă, pe care domnul Percy Noakes n-o prevăzuse de la început, împiedică desfăşurarea lucrărilor după sistemul anticipat de el. Toată lumea a fost respinsă. Domnul Alexander Briggs, ca să se răzbune, şi-a exercitat dreptul de a respinge orice propunere, iar rezultatul, după trei ore de tărăgăneli : au fost aleşi doar trei domni. Ce era de făcut în această dilemă ? Sau să fie lăsat baltă întreg planul, ori să se recurgă la un compromis. Cea de-a doua alternativă era preferabilă — ca atare, domnul Percy Noakes propuse să se renunţe la sistemul votului, iar fiecare din cei prezenţi să declare pe cine avea de gînd să aducă. Propunerea fiind adoptată, familiile Taunton şi Briggs au apărut din nou pe listă iar grupul întocmit.

Miercurea următoare era ziua cu pricina ; s-a hotărît ca fiecare membru din comitet să poarte o panglică de mătase albastră în jurul braţului stîng. Din declaraţia domnului Percy Noakes reieşea că vasul făcea parte din Compania Generală de Navigaţie şi că se afla acostat lîngă Biroul vamal. Deoarece el propusese ca mîncarea şi vinurile să fie procurate de către un furnizor eminent din oraş, s-a stabilit ca domnul Percy Noakes să se înfiinţeze la bord pe la ora şapte pentru a supraveghea pregătirile, iar ceilalţi membri din comitet, laolaltă cu grupul în general, să se întîlnească la nouă. S-a mai consumat încă nişte coniac îndoit cu apă ; cîţiva studenţi la drept, aflaţi de faţă, au ţinut cuvîntări ; au fost adresate mulţumiri preşedintelui şi întrunirea luă sfîrşit.

Vremea fusese frumoasă pînă atunci şi continua să rămînă astfel. Trecu duminica şi domnul Percy Noakes deveni neobişnuit de agitat — alerga într-una la debarcader şi înapoi spre uimirea funcţionarilor şi profitul gras al birjarilor din Holborn. Sosi şi marţi, iar neastîmpărul domnului Percy Noakes nu mai cunoştea margini. Alerga la fereastră din minut în minut să vadă dacă nu erau nori pe cer. Domnul Hardy, spre nedumerirea tuturor celor din piaţă, exersa un nou cîntec vesel, anume pentru acest prilej, în apartamentul preşedintelui.

Somnul domnului Percy Noakes din noaptea aceea a fost neliniştit, s-a frămîntat, s-a răsucit în pat şi a avut vise încîlcite : se făcea că vede vase cu aburi care trebu-

iau să pornească la drum, orologii uriaşe cu limbi indicînd nouă şi un sfert, şi chipul hîd al domnului Briggs privind peste bord şi rînjind în batjocură de încercările neizbutite de a le pune în mişcare. Făcu o sforţare violentă de a se urca pe bord şi se deşteptă. Soarele strălucea vesel în odaia lui de dormit ; domnul Percy Noakes se întinse după ceas cu un groaznic presentiment că se adeverise coşmarul.

Era ora cinci punct. Calculă timpul — o jumătate de oră bună pentru îmbrăcat. Era o dimineaţă plăcută, apa va fi liniştită, se va putea duce tihnit pe Strand Lane ca să ia o barcă pînă la Biroul vamal.

Se îmbrăcă, mîncă ceva în grabă şi porni la drum. Străzile păreau singuratice şi pustii ca şi cum seara trecută, pentru ultima oară mai fuseseră aglomerate. Ici-colo, cîte un ucenic sculat cu noaptea-n cap, cu ochii lipiţi încă de somn, deschidea obloanele de la vreo prăvălie ; un poliţai sau vreo lăptăreasă trecea agale cînd şi cînd — slujitorii încă nu începuseră să cureţe dinaintea uşilor ori să aprindă focul în bucătărie, aşa încît Londra oferea un tablou dezolant. La colţul unei străzi lăturalnice, lîngă Temple Bar, se afla o tarabă cu „gustări de dimineaţă". Cafeaua fierbea la un foc de jăratic, iar felii mari de pîine cu unt erau rînduite în stivă, una peste alta, ca scîndurile într-o cherestegerie. Muşteriii stăteau pe o bancă trasă lîngă un perete învecinat, pentru mai multă siguranţă şi comoditate. Doi tineri, a căror veselie zgomotoasă şi îmbrăcăminte în neorînduială erau semnele chefului de cu seară, tratau trei „doamne" şi un lucrător irlandez. Un băieţandru în zdrenţe stătea la mică depărtare sorbind din ochi bunătăţile ispititoare — un poliţai, pe partea cealaltă a străzii, urmărea din priviri grupul. Expresia bolnăvicioasă a femeilor, îmbrăcămintea lor subţire şi stridentă contrasta la fel de straniu cu razele jucăuşe ale soarelui, ca veselia lor silită cu rîsul zgomotos al tinerilor, care, cînd şi cînd, ca să mai schimbe chipul de amuzament, se agăţau de proprietarul acestei cafenele ambulante, înfundîndu-i pălăria peste urechi.

Domnul Percy Noakes plecă iute şi cînd dădu colţul pe Strand Lane, aruncînd o privire spre fluviu, avu im-

presia că niciodată în viaţă nu s-a mai simţit atît de important, atît de fericit.

— O barcă, dom'le ? strigă unul din cei trei barcagii care îşi curăţau cu nişte şomoioage ambarcaţiunile, fluierînd de zor. O barcă, dom'le ?

— Nu, se împotrivi domnul Percy Noakes, cam înţepat, pentru că întrebarea nu fusese făcută cîtuşi de puţin pe potriva demnităţii sale.

— Aţi vrea mai degrabă un vapor ? întrebă un altul, spre desfătarea nemărginită a unui „băgător de seamă".

Domnul Percy Noakes îi răspunse cu o privire de suprem dispreţ.

— Voiaţi să prindeţi vaporu', dom'le ? întrebă în taină un barcagiu bătrîn. Era îmbrăcat într-un costum roşu decolorat, aidoma coperţilor unui registru de curte foarte vechi.

— Da, grăbeşte-te... „Neînfricatul"... ia-o spre Biroul vamal.

— „Neînfricatul" ! ? strigă cel care-l făcuse să se prăpădească de rîs pe „băgătorul de seamă". Păi l-am văzut pe „Neînfricatul" cum pornea acu o juma de oră.

— Şi eu, zise un altul, ha, ha, cine ştie unde-o fi ajuns acu... să fi văzut ce de mai cocoane şi domni era pe el !

Domnul Percy Noakes dădu de înţeles că nu-l interesează cele auzite şi intră în barca pe care bătrînul, cu chiu cu vai o trăsese la mal.

— Dă-i drumul ! strigă domnul Percy Noakes, şi barca porni, lunecînd în josul fluviului.

Domnul Percy Noakes se aşeză pe banca ştearsă cu puţin înainte, iar cei de pe mal se întreceau în a pune rămăşag care mai de care că n-o să mai prindă vaporul.

— Uite-l colo, pentru Dumnezeu ! exclamă încîntat Percy cînd ajunseră în dreptul vasului „Neînfricatul".

— Ţineţi-vă bine ! strigă barcagiul peste umăr şi domnul Percy Noakes sări pe bord.

— Sper că totu' o să fie în ordine, dom'le. Arată pe cinste dimineaţa asta !

— Da, într-adevăr ! replică organizatorul, într-o stare de extaz indescriptibilă. Puntea era răzuită, băncile ră-

zuite — se aflau locuri pentru orchestră şi un podium pentru dans, un morman de scaune pliante şi o copertină împotriva soarelui. Domnul Percy Noakes se grăbi să vadă ce e pe jos — acolo dădu de plăcintari şi de nevasta chelnerului, aducînd de-ale mîncării pentru prînz, şi aşezînd bucatele pe două mese cap la cap, care ocupau toată cabina, în lung ; apoi, domnul Percy Noakes îşi lepădă haina de pe el. Se învîrtea de colo-colo fără să facă nimic, dar convins fiind că dădea o mînă de ajutor tuturor — soţia chelnerului se porni pe un rîs pînă la lacrimi, iar domnul Percy Noakes gîfîia de strălucicia efortului. Pe urmă clopotul de la debarcaderul Podul Londrei bătu — un vas spre Margate se puse în mişcare, precum şi un altul spre Gravesend ; lumea striga, hamalii coborau scările în goană cu bagaje a căror greutate ar fi strivit pe oricine, numai pe hamali nu ; fuseseră aşezate pasarele înclinate, cu bucăţi de lemn prinse în cuie, legînd exteriorul de interior ; călătorii alergau pe ele şi păreau ca nişte orătănii scăpate dintr-o ogradă ; apoi clopotul încetă să mai bată, pasarelele fură ridicate, vasele porniră şi întreaga scenă căpătă aspectul cel mai încîntător de forfotă, de îmbulzeală.

Timpul trecea ; se făcuse opt şi jumătate. Plăcintarii se întoarseră pe mal — masa era complet pregătită. Domnul Percy Noakes încuie cabina principală şi vîrî cheia în buzunar — ca s-o poată deschide, în toată măreţia ei, spre uimirea grupului întreg. Orchestra urcă pe bord ; se aduse şi vinul.

Nouă fără zece şi comitetul, compact, se îmbarcă. Era domnul Hardy, într-o jachetă albastră cu vestă, pantaloni albi, ciorapi de mătase şi pantofi — costum din cap pînă-n picioare nimerit pentru o excursie nautică — pălărie de pai şi un telescop imens subsuoară ; mai era tînărul cu ochelari verzi, nădragi din nanchin şi tunică din acelaşi material, cu nasturi strălucitori, ca în tablourile cu Paul — nu sfîntul, ci cel în legătură cu Virginie.

Restul comitetului, cu pălării albe pe cap, în jachete uşoare, veste şi pantaloni, păreau ceva între chelneri şi plantatori din Indiile de vest.

Bătu ora nouă şi grupul sosi buluc. Domnul Samuel Briggs, doamna Briggs şi domnişoarele Briggs îşi făcură

apariția într-o ambarcațiune particulară, elegantă. Trei chitare — în tocurile respective de culoare verde închis — se aflau așezate cu grijă în fundul bărcii, însoțite de două mape uriașe cu note, pe care ca să le parcurgi ar fi durat pe puțin o săptămînă, cîntînd fără întrerupere. Familia Taunton sosi în aceeași clipă cu și mai multe note și un filfizon — un domn cu o voce de bas și mustăcioară roșcovană incipientă. Culoarea Tauntonilor era trandafiriul, a celor din familia Briggs albastrul deschis. Familia Taunton avea flori artificiale la pălărie ; de astă dată doamnele din familia Briggs erau în avantaj — purtau pene.

— Ce mai faceți, dragă ? s-au adresat domnișoarele Briggs domnișoarelor Taunton. (Cuvîntul „dragă" la fete este de cele mai multe ori sinonim cu „scîrbă".)

— Bine mersi, dragă, au răspuns domnișoarele Taunton ; apoi atît s-au sărutat și s-au firitisit, și-au strîns mîna, încît cine le vedea putea crede că cele două familii erau cele mai bune prietene din lume, cînd colo, în realitate, fiecare ar fi dorit s-o vadă pe cealaltă azvîrlită peste bord.

Domnul Percy Noakes primi oaspeții și se înclină în fața străinului vrînd parcă să afle cine e. Tocmai asta urmărea și doamna Taunton. Un prilej să-i pună pe jăratic pe cei din familia Briggs.

— Aa ! Dați-mi voie, rosti generalul din grupul Tauntonilor, pe un ton nepăsător... Căpitanul Helves — domnul Percy Noakes... doamna Briggs — căpitanul Helves.

Domnul Percy Noakes se aplecă foarte jos ; galantul căpitan făcu la fel cu toată ferocitatea cuvenită — familia Briggs era vizibil înfrîntă.

— Prietenul nostru, domnul Wizzle, fiind din păcate împiedicat să vină, reluă doamna Taunton, mi-a făcut plăcere să-l aduc pe domnul căpitan, o mare achiziție, știu bine, dacă mă gîndesc la aptitudinile sale muzicale.

— În numele comitetului dați-mi voie să vă mulțumesc pentru că ați procedat astfel, și dumneavoastră, domnule, fiți binevenit, rosti Percy. (Din nou se încovoie.) Dar, vă rog, luați loc... Nu faceți o plimbare pe dunetă ? Domnule căpitan, n-ați vrea s-o conduceți pe domnișoara Taunton ?... Domnișoară Briggs, îmi permiteți ?

— De unde l-or fi scos şi pe militarul ăsta ? întrebă doamna Briggs pe domnişoara Kate Briggs, venind în urma celorlalţi.

— Habar n-am, se răsti miss Kate, vexată.

Aerul feroce cu care galantul căpitan îi privea pe cei din jur o impresionase, oferindu-i un indiciu sigur asupra importanţei acestuia.

Bărcile se perindau una după alta aducînd oaspeţi, rînd pe rînd, la bord. Numărul invitaţilor fusese excelent chibzuit. Domnul Percy Noakes socotind la fel de însemnat ca totalul tinerilor să fie absolut deopotrivă cu cel al tinerelor, precum era ca numărul cuţitelor de pe vas să fie în proporţie egală cu cel al furculiţelor.

— Aşa, a venit toată lumea ? întrebă domnul Percy Noakes.

Cei din comitet (care, cu panglicile lor albastre, păreau pregătiţi să li se ia sînge), se agitară ca să se asigure că toţi veniseră şi, în cele din urmă au fost de părere că puteau porni în tihnă.

— Dă-i drumu' ! strigă stăpînul vasului din cabina de la cîrmă.

— Dă-i drumu' ! repetă ca un ecou băiatul postat pe punte, transmiţînd mecanicului ordinele.

Vasul porni cu acel zgomot plăcut, obişnuit la vapoare, un amestec de trosnituri, de zbatere a apei, de zăngănit şi scrîşnet.

— Heiii... heiii ! strigau vreo şase glasuri de pe o barcă, cam la un sfert de milă depărtare de pupă.

— Slăbeşte viteza ! exclamă căpitanul ; oamenii ăştia ne aparţin nouă, domnule ?

— Noakes, zise Hardy, care se uita printr-un telescop mare, în stînga şi-n dreapta, sînt cei din familia Fleetwood şi Wakefield... ia uite, au şi doi copii cu ei !

— Auzi, să vii şi cu copii ! strigă cineva, ce lipsă de tact !

— Ce-ar fi să ne facem că nu-i vedem, bună festă, nu ? propuse Hardy, spre desfătarea grupului întreg.

Se ţinu la repezeală un consiliu de război la care s-a hotărît ca noii veniţi să fie luaţi pe bord, după ce domnul Hardy făgădui solemn să-i zădărască toată ziua.

— Opreşte ! strigă căpitanul.

— Opreşte ! repetă băiatul.

Se auzi vîjîitul aburului, la care toate doamnele, ca la un semn, începură să ţipe în cor. Au putut fi potolite numai după ce Helves, marţial, le asigură că rareori s-a întîmplat ca evacuarea aburului la oprirea vasului să fi pricinuit victime în rîndul oamenilor.

Doi bărbaţi alergară spre margine şi după ce au zbierat înjurînd puţin, prinseră cu un cîrlig luntrea, iar domnul Fleetwood, doamna Fleetwood şi domnişorul Fleetwood, domnul Wakefield, doamna Wakefield şi *miss* Wakefield fură depuşi teferi pe punte. Băiatul avea vreo patru anişori, iar fata cam şase şi era îmbrăcată într-o rochie albă cu eşarfă roz şi jachetă cu guleraş ascuţit, pălărioară de pai şi voal verde, cincisprezece centimetri pe şapte şi jumătate, iar el purta un costumaş de nanchin, între capătul căruia şi începutul ciorapilor ecosez se vedea o bună porţiune de picioruşe pline de pistrui. Pe cap avea o beretă de culoare albastru-deschis cu panglică aurie şi ciucuri ; ţinea în mînă o bucată umedă de turtă dulce, din pricina căreia se cam mînjise pe faţă.

Vasul se urni din nou — orchestra intonă „La drum pornit-a", majoritatea celor prezenţi, grupuri-grupuri, discutau aprins. Domnii mai vîrstnici se plimbau pe punte în sus şi în jos, doi cîte doi, cu atîta perseverenţă şi gravitate de parcă jucau o partidă cu vremea pe o miză foarte mare. Au trecut de bazinul de înot ; bărbaţii făceau semne cu mîna către „Docuri", către „Biroul poliţienesc al Tamisei" şi spre alte edificii publice elegante. Tinerele doamne manifestau adevărate accese de oroare la vederea docherilor care descărcau cărbuni şi balast din vapoare. Domnul Hardy îndruga doamnelor tot felul de poveşti, la care acestea rîdeau cu poftă, ascunzîndu-şi faţa în batiste şi-l loveau cu evantaiul peste degete spunîndu-i că e un „urîcios"... că le face „să roşească" şi aşa mai departe. Căpitanul Helves le oferea descrieri sumare despre bătăi şi dueluri, cu aerul cel mai sîngeros, întru admiraţia femeilor şi invidia bărbaţilor.

Începu cadrilul. Căpitanul Helves dansă o serie de dansuri cu *miss* Emily Taunton, apoi cu *miss* Sophia Ta-

unton. Doamna Taunton era în al nouălea cer. Victoria părea a fi desăvîrşită — dar vai ! nestatornicia bărbaţilor ! După ce se achită de această obligaţie, rămase numai cu *miss* Julia Briggs, cu care execută nu mai puţin de trei serii de dansuri, unul după altul, dînd semne că nu avea să se mai dezlipească de lîngă ea tot restul zilei.

După ce domnul Hardy cîntă la drîmbă două-trei fantezii scînteietoare şi repetă de cîteva ori delicioasa glumă de a face pe furiş cu creta o cruce mare pe spinarea vreunui membru din comitet, domnul Percy Noakes îşi exprimă speranţa că unii dintre prietenii care se pricep la muzică vor demonstra în faţa celor prezenţi iscusinţa lor.

— Poate, rosti el pe un ton foarte insinuant, căpitanul Helves ne va îndatora ?

Doamna Taunton se însenină, pentru că domnul căpitan cînta numai duete ; pe altcineva, în afară de una din fetele ei, n-avea cum să aleagă.

— De ce nu, se oferi militarul, mi-ar face chiar mare plăcere, dar...

— Oo ! vă rugăm... ţipară toate tinerele doamne.

— *Miss* Emily, aveţi ceva împotrivă dacă v-aş ruga să cîntaţi cu mine un duet ?

— Oo, nu ! nici vorbă, rosti tînăra, pe un ton care dezvăluia limpede cea mai puternică împotrivire.

— Să te acompaniez, dragă ? întrebă una din domnişoarele Briggs, intenţionînd să zădărnicească efectul.

— Foarte îndatoritor din partea dumitale, *miss* Briggs, replică înţepată doamna Taunton, care înţelesese manevra, dar fiicele mele cîntă totdeauna fără acompaniament.

— Şi fără voce, chicoti doamna Briggs pe un ton scăzut.

— Poate, spuse doamna Taunton, roşind — pentru că bănuia unde voia să bată observaţia, deşi nu o auzise prea bine —... poate că ar fi la fel de bine dacă şi vocile anumitor oameni nu ar fi atît de audibile pentru urechile altora.

— Şi, poate, dacă unii domni răpiţi cu forţa ca să dea atenţie fiicelor anumitor persoane nu ar avea de ajuns spirit de discernămînt ca să se ocupe de fiicele

altor persoane, îi întoarse doamna Briggs vorba, atunci anumite persoane n-ar fi atît de dispuse să-şi dea arama pe faţă, ceea ce, slavă Domnului, le deosebeşte de alte persoane.

— Persoane ? ! se răsti doamna Taunton.

— Persoane ! replică doamna Briggs.

— Ce insolenţă !

— Ce creatură !

— Ssst ! Ssst ! le întrerupse domnul Percy Noakes, unul din puţinii la urechile căruia ajunsese acest dialog. Tăceţi !... vă rog, faceţi linişte pentru duet.

După pregătiri în care timp fredonă şi îşi drese glasul de nenumărate ori, căpitanul atacă un duet din opera „Paul şi Virginia", într-un soi de grohăieli, ca omul care coboară tonul, Dumnezeu ştie pînă unde, fără cea mai slabă şansă de a-l mai putea urca înapoi. Aceasta, în cercuri particulare, se cheamă îndeobşte „o voce de bas"

Iată (cînta căpitanul) *din O-ce-an răs-ar*
Văpăi de foc, cu-nuna zor-i-lor.
Cînturi în va-luri, por-nesc dinspre ti-ne...

Aici melodia a fost întreruptă de tot soiul de ţipete îngrozitoare, venind de undeva din vecinătatea cabinei cîrmaciului.

— Copiilul ! scheuna doamna Fleetwood. Copiilul ! e vocea lui... ştiu asta.

Domnul Fleetwood, însoţit de cîţiva domni, dădu buzna spre locul de unde venea zgomotul — toţi cei de faţă răbufniră într-o exclamaţie de groază, impresia generală fiind că micuţa făptură nevinovată îşi vîrîse fie capul în apă, fie picioarele în vreo maşinărie.

— Ce s-a-ntîmplat ? zbieră tatăl scos din minţi, întorcîndu-se cu copilul în braţe.

— Oh ! oh ! oh ! se văita micuţul suferind.

— Ce s-a-ntîmplat, dragă ? întrebă tatăl său din nou — sfîşiind în bucăţi îmbrăcămintea din nanchin a copilului pentru a se convinge dacă mai rămăsese vreun oscior nesfărîmat din băieţel.

— Oh ! Oh !.. mi-e așa de frică !

— De ce, dragă ?... de ce ? îl întrebă mama, mîngîindu-și odorul.

— Oh ! el se strîmba așa de groaznic la mine ! țipă băiatul, din nou izbucnind în plins, numai aducîndu-și aminte.

— El... ? Cine ? strigară cu toții, strîngîndu-se roată în jurul lui.

— Oh !... el ! răspunse copilul, arătînd cu degetul spre Hardy, care părea a fi cel mai afectat din tot grupul.

Se dumiriră cu toții dintr-o dată, cu excepția celor din familiile Fleetwood și Wakefield. Năstrușnicul Hardy, ca să-și îndeplinească făgăduiala, îl pîndise pe copil într-un ungher mai retras de pe vas și, răsărindu-i în cale prin surprindere, schimonosit înspăimîntător la față — provocase acel efect cumplit. Își dădea seama, desigur, că acum nici nu era măcar necesar să tăgăduiască învinuirea ; nefericita micuță victimă a fost dusă ca urmare jos, după ce încasase cîțiva dupaci după ceafă de la amîndoi părinții, pentru că avusese nerușinarea să îndruge verzi și uscate.

După ce se restabili ordinea în urma scurtei întreruperi, căpitanul începu din nou să cînte, iar *miss* Emily îi ținu isonul în chipul cuvenit. Duetul a fost aplaudat cu tărie și, firește, perfecta independență a părților se cade a fi subliniată cu precădere. Domnișoara Emily și-a cîntat partea sa fără să țină seamă de căpitan ; căpitanul cîntase atît de tare încît nu avusese nici cea mai vagă idee de ce făcea partenera lui. După ce parcurse ultimele optsprezece-nouăsprezece note de unul singur, el întîmpină totuși aplauzele grupului cu acel aer plin de abnegație pe care bărbații, în general, îl arborează atunci cînd își închipuie că au făcut ceva în stare să-și uimească semenii.

— Ei, și acum, spuse domnul Percy Noakes, care tocmai urcase în cabina din față unde se ocupase îndeaproape de tragerea la sticle a vinului, dacă domnișoarele Briggs ne-ar obliga cu ceva înainte de masă, ar fi, sînt sigur, o adevărată desfătare pentru noi.

Sugestia a fost urmată de acel murmur de admirație care de obicei se aude în societate cînd nimeni nu are nici cea mai vagă idee despre sensul aprobării sale. Cele trei surori Briggs se uitară sfioase spre mama lor, mama se uită încurajator la ele, iar doamna Taunton se uită chiorîș la toate. Domnișoarele Briggs cerură chitarele și niște domni nerăbdători să le aducă, cît pe ce era să facă praf cutiile cu instrumente. Apoi au apărut trei cheițe pentru cutiile amintite și o expresie melodramatică de oroare cînd s-a descoperit că plesnise o coardă, a urmat o zdrăngăneală, butoane strînse, desfăcute, în care timp doamna Briggs dădu explicații celor de lîngă ea despre cît de greu este să cînți la chitară, făcînd aluzii la minunatele aptitudini ale fiicelor ei pentru acea artă misterioasă. Doamna Taunton șopti unei vecine că „îți vine pur și simplu să verși!" iar domnișoarele Taunton păreau ca și cum ar fi știut să cînte la chitară, dar că era sub demnitatea lor să o facă.

În cele din urmă, domnișoarele Briggs începură într-adevăr să cînte. Era o compoziție spaniolă nouă, pentru trei voci și trei chitare. Efectul a fost electrizant. Toți ochii se aflau ațintiți asupra căpitanului, care trecuse pare-se cîndva prin Spania cu un regiment și trebuie că se pricepea bine la muzica din această țară. Căpitanul era vrăjit — altceva nici nu trebuia — s-a bisat ... aplauze unanime. Niciodată Tauntonii nu îndură seră o înfrîngere atît de completă.

— Bravo! bravo! exclamă căpitanul... bravo!

— Drăguț, nu, domnule? întrebă domnul Samuel Briggs cu aerul spectatorului satisfăcut.

De fapt, acestea erau primele cuvinte auzite din gura lui de cînd părăsise Curtea Boswell, seara trecută.

— În-cîntător! reluă căpitanul cu un gest larg și tușind militărește... în-cîntător.

— Frumos instrument! zise un bătrîn cu chelie, care toată dimineața se străduise să privească prin telescop, pe lentila căruia domnul Hardy lipise un bulin mare de hîrtie neagră.

— Ați auzit vreodată o tamburină portugheză? întrebă poznașul.

— *Dumneata* ai auzit vreodată un tam-tam, domnule ? întrebă grav căpitanul, care nu pierdea niciodată prilejul să dezvăluie faptul, real sau pretins, că a călătorit mult.

— Un ce ? întrebă Hardy, cam buimac.

— Un tam-tam.

— Niciodată !

— Nici un gam-gam ?

— Niciodată !

— Dar *ce-i* un gam-gam ? se interesară atent cîteva tinere.

— Cînd mă aflam în Indiile Orientale, răspunse căpitanul — (iată o descoperire, fusese în Indiile Orientale !) — pe vremea cînd mă aflam în Indiile Orientale, m-am oprit o dată, cîteva mii de mile spre nord, să fac o vizită în casa unui prieten de-al meu foarte apropiat, Ram Chowdar Doss Azuph Al Bowlar — un om dat naibii de vesel ce era. Într-o seară, în timp ce ne desfătam trăgînd din narghilele pe veranda răcoroasă dinaintea vilei, am fost destul de mirați la ivirea neașteptată a treizeci și patru de kit-ma-gari de-ai lui (pentru că avea o reședință vastă acolo), însoțiți de un număr egal de con-su-mari, care se apropiau de casă amenințători, bătînd într-un tam-tam. Ram sări în picioare...

— Cine ?

— Ram... Ram Chowdar...

— Aa ! făcu bătrînul. Scuză-mă, te rog.

— ...sări în picioare și scoase un pistol. „Helves, zice, Helves, băiete — totdeauna îmi spunea, băiete — Helves, zice, auzi tam-tamul acela ?“ Aud, zic eu. Chipul lui, care pînă atunci fusese palid, căpătă o expresie înfricoșătoare — obrazul i se schimonosise, era zguduit din cap pînă-n picioare de o emoție violentă. „Vezi acel gam-gam ?“ zice. Nu, zic eu, uitîndu-mă primprejur. „Nu-l vezi ?“ zice. Nu, zău că nu-l văd, zic eu și unde mai pui că nici nu știu ce-i un gam-gam, zic. Credeam pur și simplu că au să-i facă de petrecanie. Mă trase deoparte și cu o expresie de muribund pe care n-am s-o uit niciodată mi-a spus cu glas stins...

— Masa este servită, doamnelor, îl întrerupse nevasta chelnerului.

— Îmi dați voie ? întrebă căpitanul, și, punînd numaidecît în practică cele rostite, o escortă pînă la cabină pe miss Julia Briggs, cît se poate de degajat, ca și cum ar fi isprăvit povestirea.

— Ce întîmplare nemaipomenită! strigă același bătrîn domn, păstrînd atitudinea omului care continua să asculte.

— Ce călător ! spuseră doamnele.

— Ce nume ciudat ! au exclamat domnii, oarecum mirați de nepăsarea povestitorului.

— Aș fi vrut să fi terminat istorisirea, se amestecă o doamnă în vîrstă. Mă întreb ce-o fi de fapt un gam-gam ?

— Zău așa ! exclamă Hardy, care pînă în clipa aceea rămăsese cu gura căscată de uimire, nu știu ce-o fi însemnînd în India, dar în Anglia un gam-gam aduce foarte mult cu terchea-berchea.

— Ce nedreptate ! Cîtă invidie ! au strigat cu toții îndreptîndu-se spre cabină, ferm convinși de veridicitatea aventurilor uluitoare ale căpitanului.

Helves a fost singurul subiect pentru tot restul zilei — impertinența și miraculosul sînt pașapoarte sigure de a pătrunde în orice societate.

Între timp se atinsese locul de destinație al călătoriei și acum vasul făcea calea întoarsă. Vîntul care pînă atunci bătuse din spate, acum îi lovea direct în obraz — vremea devenea din ce în ce mai proastă — cerul, apa, țărmul aveau aceeași culoare întunecată, apăsătoare, uniform plumburie, pe care vopsitorii de case o dau ca grund pe ușile de la stradă. Ultima jumătate de oră țîrîi o ploaie subțire, acum începuse să toarne de-a binelea. Vîntul sufla foarte iute, iar cîrmaciul își exprima părerea certă că se apropie o furtună. Cînd și cînd, un zgîlțîit ușor al vasului era semn că ar fi putut să se intensifice într-un chip foarte neplăcut în cazul în care vîntul se înteța ; lemnăria începu să pîrîie ca un coș de rufe încărcat peste măsură. Răul de mare, totuși, este aidoma credinței în strigoi — oricine are unele temeri în această privință, dar puțini sînt cei care o recunosc. Cei de pe vas, în majoritatea lor, căutau de aceea să pară bine dispuși, deși se simțeau ca vai de ei.

— Nu cumva plouă ? întrebă domnul bătrîn de care am vorbit mai înainte, cînd toţi se aşezaseră, cu chiu cu vai, la masă.

— Cred că da... puţin ! răspunse domnul Percy Noakes, care cu greu se mai putea auzi cînd vorbea, ca urmare a zgomotelor de pe punte.

— Nu cumva e curent ? întrebă altcineva.

— Nu, nu cred, răspunse Hardy, care ar fi vrut din toată inima să se convingă pe sine că nu trăgea, pentru că stînd lîngă uşă vîntul îl lua aproape pe sus, cu scaun cu tot.

— Are să se înseninеze curînd, spuse domnul Percy Noakes, pe un ton şugubăţ.

— Aa, fireşte ! exclamă într-un glas comitetul.

— Fără doar şi poate ! au fost de părere ceilalţi, a căror atenţie era acum absorbită de o treabă serioasă, aceea de a mînca, de a tăia bucatele, de a sorbi din vin, şi aşa mai departe.

Zvîcnirile vasului erau prea perceptibile. La un capăt al mesei se afla o pulpă mare, substanţială, de berbec fiert, rece, care tremura ca piftia ; un muşchi de vacă, îmbietor înainte, părea lovit pe neaşteptate de boala copiilor; cîteva bucăţi de limbă puse pe farfurii cam prea mari pentru ele, executau cele mai surprinzătoare mişcări, zburau dintr-o parte într-alta şi de la un capăt la altul, ca o muscă într-un pahar cu gura în jos. Pe urmă prăjiturile săltară şi tremurară atîta, încît nimeni nemaiputîndu-se servi, lumea deznădăjduită renunţă să se mai atingă de ele. Porumbeii în aluat fraged îţi dădeau impresia că păsările, cu picioarele ieşite în afară, încercau să şi le tragă înăuntru. Masa începu să tremure de parcă o lovise damblaua, cu picioarele fremătînd, încît tot ce se afla pe ea vibra, zdrăngănea. Drugii din acoperişul cabinei păreau a fi puşi acolo doar ca să dea oamenilor dureri de cap ; cîtorva domni mai vîrstnici le cam sărise mustarul din pricina asta. Cum aşeza chelnerul în picioare cleştele pentru foc, de îndată cădea iarăşi, iar cu cît doamnele şi domnii încercau să se cuibărească mai tihnit pe scaunele lor, cu atît scaunele păreau să alunece de sub ei. Au fost făcute unele cereri răuprevestitoare pentru cîte un păhărel de

coniac, iar chipurile excursioniștilor sufereau treptat cele mai extraordinare schimbări. S-a observat că un domn a zbughit-o deodată de la masă fără să fi avut vreun motiv anume, a țîșnit pe scări în sus cu o iuțeală de bolid — atît el cît și chelnerul care tocmai atunci se întîmpla să coboare scara, au suferit serioase neajunsuri.

Fața de masă a fost dată la o parte — s-a adus pe masă desertul, s-au umplut paharele. Balansul vasului creștea, cîțiva dintre pasageri începură să aibă amețeli, să li se întunece vederea — arătau ca și cum atunci s-ar fi dat jos din pat. Tînărul cu ochelari, care de cîtăva vreme fusese și el într-o stare de fluctuație — cînd vesel cînd trist, ca lumina unui far de la țărmul mării — se ridică brusc în picioare ca să-și anunțe dorința de a închina un toast. După mai multe încercări zadarnice de a rămîne la verticală, tînărul, izbutind să se agațe cu mîna stîngă de piciorul din centrul mesei, începu astfel :

— Doamnelor și domnilor. Există un om printre noi... mai bine zis un străin... (aici un gînd dureros pare-se îi trecu prin cap oratorului ; se opri și se uită extrem de ciudat)... ale cărui talente, ale cărui călătorii, a cărui veselie...

— Iartă-mă, Edkins, îl întrerupse repede domnul Percy Noakes... Hardy, ce s-a-ntîmplat ?

— Nimic, răspunse „conașul caraghios", care mai avusese doar atîta suflare cît să fi rostit aceste silabe.

— Vrei puțin coniac ?

— Nu ! răspunse Hardy pe un ton de profundă indignare și arătînd la fel de bine ca Temple Bar învăluit într-o ceață de whisky — pentru ce să vreau ?

— Vrei să te duci pe punte ?

— Nu, *nu* vreau.

Spusese aceste cuvinte cu aerul cel mai hotărît, pe un glas care putea fi luat drept o imitație a orice ; semăna la fel de bine cu un iepure de casă, ca și cu un fagot.

— Iartă-mă, Edkins, zise amabil Percy ; credeam că prietenul nostru e bolnav. Te rog, continuă.

O pauză.

— Te rog, continuă.

— Domnul Edkins a plecat, strigă cineva.

Excursie cu vaporul

— Iertați-mă, dom'le, spuse chelnerul, alergînd spre domnul Percy Noakes, iertați-mă, dom'le, da' domnu care a urcat acu pe punte — ăla cu ochelari verzi — i s-a făcut rău de tot, zău, iar domnu care a cîntat la vioară zice că dacă nu capătă o leacă de coniac nu-și mai ia nici o răspundere de consecințe. Zice că are nevastă și doi copii și că viața lor atîrnă de faptu ca el să fărîme un vas, și că vrea să facă asta dintr-o clipă-ntr-alta. I-a fost foarte rău, da' acu i-e mai bine, atît numai că asudă leoarcă.

Nimic nu mai putea fi ascuns ; lumea se duse, poticnindu-se, pe punte — domnii vedeau negru înaintea ochilor, iar doamnele înfofolite în șalurile și pelerinele aduse cu ele, zăceau pe scaune, sub scaune, într-un hal

fără de hal. Nicicînd ființă omenească într-o călătorie de agrement nu îndurase atîta curent, ploaie, hurducături, izbituri. De mai multe ori cuvinte de dojană au zburat în jos la adresa domnișorului Fleetwood, dar au rămas complet fără urmări din pricina indispoziției oblăduitorilor săi firești. Acest copil deosebit a țipat la diapazonul cel mai înalt al vocii sale pînă ce nu i-a mai rămas nici pic de glas cu care să țipe ; apoi s-a pornit *miss* Wakefield, și dă-i și dă-i, pînă la sfîrșitul călătoriei.

Cîteva ore mai tîrziu, domnul Hardy a fost observat într-o atitudine care pe prietenii săi i-a îndemnat să creadă că era absorbit în contemplarea frumuseții adîncurilor ; le părea rău doar că înclinația acestuia pentru pitoresc îl silea să rămînă atîta timp într-o poziție primejdioasă pentru oricine, și mai cu seamă pentru un om cu predispoziții pentru o congestie cerebrală.

Joi noaptea, pe la ora două, ajunseră la Biroul vamal, toți la pămînt, vai de capul lor. Cei din familia Taunton se simțeau prea prost ca să se mai certe cu membrii familiei Briggs, iar celor din familia Briggs prea li se făcuse lehamite ca să-i mai sîcîie pe Tauntoni. În drum spre birjă s-a pierdut un toc de chitară, și doamna Briggs nu s-a sfiit să declare că Tauntonii au dat bacșiș unui hamal ca să-l arunce pe undeva.

Domnul Alexander Briggs se împotrivește votului secret, susținînd, din experiență personală, că este ineficace. Domnul Samuel Briggs, ori de cîte ori i se cere să-și exprime sentimentele asupra acestui punct, declară că nu are nici o părere despre asta sau despre orice altceva.

Domnul Edkins — tînărul cu ochelari verzi — ține cîte un discurs, cînd se ivește ocazia ca un discurs să poată fi ținut, elocvența căruia putîndu-se măsura numai cu lungimea sa. În cazul în care nu va fi numit judecător, probabil va practica profesiunea de avocat pledant la „New Central Criminal Court".

Căpitanul Helves a continuat să acorde atenție domnișoarei Julia Briggs, cu care s-ar fi însurat poate, dacă întîmplarea nefericită nu făcea să fie arestat de către domnul Samuel, pe motive de afaceri, ca urmare a în-

strucțiunilor primite din partea domnilor Scroggins și Payne. Galantul căpitan catadicsise să le încaseze acestora impozitele municipale, dar cu acea indiscreție obișnuită uneori la militari, omisese să le și treacă în registru, așa cum prevede plicticoasa îndatorire a funcționarilor de la percepție.

Doamna Taunton se plîngea că a fost foarte dezamăgită de el. Se prezentase familiei pe bordul unui vas care făcea curse la Gravesend și, de aceea, trebuia să fi fost un om respectabil.

Domnul Percy Noakes a rămas la fel de ușuratic și nepăsător ca totdeauna.

DUELUL DIN MARELE WINGLEBURY

Orășelul Marele Winglebury se află exact la patruzeci și două de mile și trei sferturi de Hyde Park. Are o stradă mare liniștită, lungă, întortocheată, cu un orologiu măreț, în alb și negru, fixat cam la mijlocul Primăriei scunde, roșii — o piață de legume — un penitenciar — o sală de întruniri publice — o biserică — un pod — o capelă — un teatru — o bibliotecă — un han — o pompă de incendiu — și un Oficiu Poștal. Tradiția vorbește despre existența unui „Mic Winglebury", la o răspîntie, vreo două mile mai jos, iar temeiul legendei stă, pare-se, într-un petic pătrat de hîrtie soioasă, presupus a fi fost la origine o scrisoare, pe care o minte exaltată mîzgălise cu niște caractere tremurate ceva ce semăna pe departe cu cuvîntul „Mic", vîrît cîndva drept mărturie în fereastra însorită de la Oficiul Poștal din Marele Winglebury, de unde a dispărut doar făcîndu-se ferfeniță, după atîta amar de vreme și de colb. Lumea înclină însă a crede că acest nume fusese de fapt dat unui hîrtop de la capătul unei ulițe mocirloase de vreo două mile lungime, unde sălășluiau un rotar, patru sărăntoci și o cîrciumă — dar chiar și această părere, oricît de neînsemnată, trebuie privită extrem de circumspect, deoarece locuitorii din groapa amintită se întrec în a susține că niciodată n-a avut un nume, de la începutul începutului și pînă astăzi.

„Winglebury Arms", din centrul Străzii Mari, peste drum de clădirea micuță cu orologiul mare, este principalul

han de la Marele Winglebury : hanul comis-voiajorilor, locul de schimb al cailor de poștă și percepție ; bîrlogul „albaștrilor", ori de cîte ori au loc alegeri, și al judecătorilor ori de cîte ori au loc procese. Este cartierul general al „Clubului jucătorilor de *whist* al albaștrilor" din Winglebury (numit astfel ca să se deosebească de „Clubul jucătorilor de *whist* al galbenilor" aflat într-o altă clădire, ceva mai încolo). De fiecare dată cînd apărea în trecere la Marele Winglebury vreun scamator sau vreun meșter în statui de ceară, numaidecît se afișa pretutindeni în oraș că domnul cutare și cutare „încredințat de sprijinul mărinimos pe care locuitorii din Marele Winglebury de mult timp îl acordă generos, a închiriat cu mare cheltuială sălile de întrunire, elegante și comode, din incinta hanului Winglebury Arms". Clădirea este spațioasă, cu fațada din cărămizi roșii și piatră ; holul, încăpător și plăcut, împodobit cu iederă, se termină cu o tejghea și un galantar de sticlă unde se expun anumite delicatese special alese, gata pentru a fi preparate, ca să atragă atenția noilor veniți chiar de la intrare și să le ațițe apetitul. Ușile opuse duc la „cafenea" și în încăperile „comis-voiajorilor", iar o scară somptuoasă cu balustradă — trei trepte apoi o odihnă — patru trepte din nou o odihnă — o treaptă, altă odihnă — jumătate duzină de trepte, altă odihnă și așa mai departe — duce la coridoarele cu dormitoare, la labirintul de saloane, denumite „particulare", unde ți-e îngăduit să te bucuri de intimitate cît poți, într-un loc în care cîte un zăpăcit îți intră în cameră din cinci în cinci minute, din greșeală, și apoi pleacă să ia la rînd toate ușile de pe culoar pînă să dea de a sa.

Așa arată „Winglebury Arms" astăzi, și așa arăta „Winglebury Arms" acum cîtva timp — n-are importanță cînd — cu două-trei minute înainte de sosirea cursei din Londra. Patru cai cu pături pe ei — schimbul unei diligențe — stăteau liniștiți într-un ungher al curții, înconjurați de un grup de ajutori de surugii cu pălării lustruite și mintene albe, vorbind despre valoarea animalelor ; vreo șase băieți zdrențăroși, puțin mai la o parte, ascultau cu vădit interes conversația vitejilor ăstora, iar cîțiva gură-cască erau strînși în jurul jgheabului pentru cai, așteptînd sosirea poștalionului.

Era o zi călduroasă și însorită, orașul cufundat în acalmie și, cu excepția ăstor cîtorva hoinarî, nu se mai vedea nici țipenie de om. Deodată, sunetul strident al unei trîmbițe destrămă liniștea plină de monotonie a străzii — diligența se ivi huruind pe caldarîmul accidentat, cu o larmă de-a dreptul surprinzătoare, în stare să oprească pînă și orologiul cu cadranul cît toate zilele. Pasagerii coboară, ferestrele se deschid peste tot, iar servitorii, rîndașii, se cocoață sus, grupul de gură-cască, ajutorii de surugii și băieții zdrențăroși se pornesc ca niște mecanisme, deshamă, desfac lanțurile, cataramele, trag caii blînzi afară și pe cei nărăvași îi împing înăuntru, făcînd un tărăboi de-ți era mai mare hazul.

— Doamnă, poftim aici ! spune poștașul.

— Vă rog, coborîți, coniță, spune chelnerul.

— E un salonaș particular ? întreabă doamna.

— Bineînțeles, coniță, răspunde camerista.

— Numai cuferele astea, coană ? întreabă poștașul.

— Nimic altceva, răspunde doamna.

Pasagerii urcă din nou, cu ajutor și vizitiu, pătuțile sînt smulse de pe cai.

— Gata ! se aude un strigăt și pe aci ți-e drumul.

Grupul de gură-cască mai zăbovește un minut-două pe șosea, urmărind din priviri diligența pînă face colțul, apoi își ia tălpășița unul cîte unul. Strada rămîne din nou goală, iar orașul, mai liniștit ca oricînd.

— Doamna, la numărul douăzeci și cinci, Thomas ! strigă hangița.

— Da, coană.

— A sosit chiar acum o scrisoare pentru domnul de la nouăsprezece. Băiatul de la „Leul" a lăsat-o.

Nici un răspuns.

— O scrisoare pentru dumneavoastră, dom'le, spuse Thomas punînd scrisoarea pe masă la camera numărul nouăsprezece.

— Pentru mine ? se miră cel de la numărul nouăsprezece, întorcîndu-se de la fereastră, de unde urmărise scena tocmai descrisă.

— Da, dom'le... (servitorii vorbesc totdeauna prescurtat, nu rostesc niciodată propoziții întregi)... da, dom'le... Bă-

iatu de la „Leu"... La bar, dom'le... Doamna a zis la nouăşpe ...domnu' Alexander Trott, dom'le... Cartea de vizită la bar, dom'le, aşa cred, dom'le !

— Numele meu *este* Trott, replică cel de la numărul nouăsprezece, desfăcînd sigiliul. Poţi pleca !

Servitorul trase în jos transperantul, apoi îl ridică iarăşi — pentru că un servitor adevărat trebuie să facă totdeauna ceva înainte de a pleca în cameră — aşeză paharele pe bufet, şterse un loc unde nu era praf de loc, îşi frecă mîinile de zor, o luă tiptil spre uşă şi se evaporă.

Exista, evident, în conţinutul scrisorii ceva dacă nu cu totul neprevăzut, oricum extrem de dezagreabil. Domnul Alexander Trott o puse jos, o luă din nou, plimbindu-se prin cameră pe anumite pătrăţele de pe covor, şi chiar încercă, deşi fără succes, să fluiere o melodie. Nu mergea. Se aruncă într-un jilţ şi citi tare următoarea epistolă :

„Leul Albastru şi Elixirul Vieţii", Marele Winglebury
Miercuri dimineaţă.

„Domnule,

De îndată ce am descoperit intenţiile dumitale, am părăsit serviciul şi te-am urmărit. Cunosc rostul călătoriei pe care o faci, această călătorie nu trebuie să aibă loc.

Nu am nici un prieten aici, în clipa de faţă, pe care să mă bizui încredinţîndu-i taina. Asta nu constituie cîtusi de puţin o piedică în calea răzbunării mele. Totodată, Emily Brown nu va fi niciodată expusă solicitărilor mercenare ale unui derbedeu, odios în ochii ei şi vrednic de tot dispreţul în ochii celorlalţi oameni, iar eu nu mă voi împăca niciciînd cu atacurile date într-ascuns de un josnic fabricant de umbrele.

Domnule. De la biserica din Marele Winglebury o potecă trece prin patru fînețe şi duce într-un loc cunoscut de localnici sub denumirea de Poiana Mortului. (Domnul Trott se cutremură.) *Acolo te voi aştepta, singur, mîine în zori, la şase fără douăzeci. În cazul în care vei lipsi la întîlnire voi avea plăcerea să pun biciul pe dumneata.*

HORACE HUNTER

P.S. Există un armurier pe Strada Mare, care însă nu vinde pulbere seara... înţelegi ce vreau să zic.

P.P.S. Ai face bine să nu mai iei gustarea de dimineață pînă ce nu te întîlnești cu mine. S-ar putea să cheltuiești degeaba."

„Ce ticălos deșănțat ! Știam eu ce are să se întîmple !" exclamă Trott îngrozit. I-am spus totdeauna tatii că o dată pornit în această călătorie, Hunter o să mă urmărească precum evreul rătăcitor. Ce pacoste să te însori după capul bătrînilor și fără consimțămîntul fetei ; și ce-o să zică Emily de mine cînd oi ajunge la ea cu sufletul la gură, fugind de secătura aia infernală ? *Ce* mă fac ? Ce-aș *putea* face ? Dacă mă întorc în oraș ajung de rîsul lumii — pierd fata — și, ce-i mai rău, pierd și banii. Chiar dacă aș porni cu trăsura spre familia Brown, Hunter vine cu poștalionul după mine. Dacă mă duc în locul acela, la Poiana Mortului (din nou se cutremură), sînt ca și mort. L-am văzut, în strada Pall-Mall din Londra, la sala de tir, trăgînd la țintă ; a ochit momîia la cel de-al doilea nasture de la vestă, de cinci ori din șase focuri, și cînd n-a ochit acolo, a nimerit-o în cap." Cu această amintire puțin mîngîietoare domnul Alexander Trott strigă din nou : „Ce mă fac ?"

Își frămîntă mintea în fel și chip, cu fața îngropată în mîini, stînd și chibzuind cum să procedeze mai bine. Gîndurile îl călăuzeau spre Londra. Îl și vedea pe „babacu" sărind în sus de furie, adio avere făgăduită de papa Brown lui papa Trott, prin care fiica celui dintîi urma să vină cu contribuția ei la chimirul fiului celuilalt. Apoi mintea îi zbură la „Casa Brown" și văzu dinaintea ochilor firma scrisă cu litere de-o șchioapă ; dar provocarea lui Horace Hunter îi răsuna mai abitir în urechi — în cele din urmă i se năzări că vede cuvintele cu litere roșii „Către Poiana Mortului"... Domnul Alexander Trott se hotărî să adopte un plan de acțiune întocmit cu luare-aminte.

Mai întîi și întîi avea să trimită pe starostele ștafetelor la „Leul Albastru și Elixirul vieții" cu un bilet adresat în termeni cuviincioși domnului Horace Hunter, prin care îl anunța că abia așteaptă să-i facă de petrecanie, așa că va veni, cu plăcere, negreșit, a doua zi în zori, ca să-l trimită pe lumea cealaltă. Mai scrise o epistolă și ceru ajutorul altei ștafete — pentru că hanul ținea o pereche.

— Poftim, spuse domnul Trott, auzind o bătaie ușoară în ușa încăperii.

Pe ușă apăru un cap roșcovan al cuiva cu un singur ochi ; fiind iarăși îndemnat „să poftească", trupul și membrele căruia aparțineau capul înaintară, laolaltă cu o căciulă din blană, aparținînd aceluiași cap.

— Dacă nu mă-nșel, dumneata ești curierul ? întrebă domnul Trott.

— Da, eu-s, răspunse un glas dintr-o jachetă din velveton, cu nasturi de sidef... adicătelea eu-s curieru' de-aici, ălălalt e omu' meu și face comisioane. Eu-s șefu' și el ajutoru' meu.

— Ești din Londra ? îl întrebă domnul Trott.

— Am fost birjar odată, răspunse laconic.

— Și acum de ce nu mai ești ?

— Mi s-a răsturnat birja taman pe o femeie, răspunse scurt ștafeta-șef.

— Știi unde stă primarul ? întrebă Trott.

— Te cred, răspunse acesta cu tîlc, ca și cum ar fi avut anumite motive speciale să știe.

— Ce zici, ai putea duce acolo o scrisoare ?

— Mă mai întrebi ?!

— Scrisoarea asta însă, spuse Trott ținînd într-o mînă un bilet împăturit strîmb, cu adresa scrisă hîit, iar în cealaltă cinci șilingi... scrisoarea asta e anonimă...

— A-ce ? îl întrerupse curierul.

— Anonimă... nu trebuie să se știe de la cine vine.

— Aha ! pricep... spuse acesta, făcînd șiret cu ochiul, dar fără nici cel mai mic semn de împotrivire pentru a îndeplini comisionul... He, he, e cu cîntec ! ? și unicul lui ochi se plimbă jur împrejur prin odaie căutînd parcă un felinar cu pavăză și o cutie cu explozibil. Dar însă... continuă el, de astă dată fixîndu-și ochiul asupra domnului Trott, ăsta-i arvocat, primarele, și asigurat în regulă, așa că dacă ai vr-un dinte împotriva lui nu te sfătuiesc să-i dai foc la casă, arde-l-ar focu'. Rîse pe sub mustață.

Dacă domnul Alexander Trott s-ar fi aflat în altă situație, primul lucru ar fi fost să-l dea pe ușă afară, sau cu alte cuvinte să fi sunat clopoțelul și să ceară patronului să-l expedieze. De aceea se mulțumi să-i dubleze bacșișul explicîndu-i că scrisoarea se referea pur și simplu la

o neînțelegere. Curierul se retrase, rugat stăruitor să păstreze taina, după care domnul Alexander Trott se așeză la un pește fript, cotlet de purcel, vin de Madeira și cîte și mai cîte, cu mai mult sînge rece ca atunci cînd primise scrisoarea de sfidare a lui Horace Hunter.

Doamna care coborise din diligența de la Londra, abia se instalase la numărul douăzeci și cinci și își schimbase îmbrăcămintea după drum, că și întocmi un bilet către domnia sa domnul Joseph Overton, avocat, primar al Marelui Winglebury, rugîndu-l să-i dea o mînă de ajutor, neîntîrziat, într-o chestiune particulară de importanță primordială — solicitare căreia bravul funcționar nu întîrzie să-i răspundă ; după ce miji ochii în cîteva rînduri și exclamă repetat „Vai de mine !“ precum și după alte manifestări de nedumerire, își luă pălăria cu gardini largi de pe cuierul obișnuit, din birouașul din față, și porni grăbit pe Strada Mare spre hanul Winglebury Arms ; trecînd prin vestibul, apoi în sus pe scări, unde a fost însoțit de soția patronului și de o sumedenie de servitori politicoși, ajunse la ușa camerei cu numărul douăzeci și cinci.

— Poftește pe domnul înăuntru, rosti străina, ca răspuns servitorului care o vestise de sosirea primarului. Ca urmare, domnul în chestiune a fost poftit înăuntru.

Doamna se ridică de pe canapea ; primarul înaintă un pas de la ușă și acolo au rămas pironiți amîndoi timp de un minut sau două, privindu-se reciproc ca printr-o tainică înțelegere. Primarul avea în fața lui o femeie durdulie, îmbrăcată cu lucruri scumpe, cam de patruzeci de ani, iar el, un bărbat dichisit, cu vreo zece ani mai în vîrstă, în pantaloni gri pînă sub genunchi și jambiere, redingotă neagră, legătură la gît și mănuși.

— Miss Julia Manners ! exclamă, în sfîrșit, primarul — m-ai uluit !

— Foarte urît din partea dumitale, Overton, replică domnișoara Julia. Ne cunoaștem îndeajuns ca pe mine să nu mă mai surprindă nimic din ce faci dumneata și s-ar fi cuvenit să ai și dumneata aceeași atitudine curtenitoare față de mine.

— Dar bine, să fugi de acasă... auzi, să fugi de acasă... cu un tînăr ! o dojeni primarul.

— Nu cumva ai fi vrut să fug cu un bătrîn ? replică ea, cu răceală.

— Și unde mai pui, să-mi ceri mie... tocmai mie... din toată omenirea asta... la vîrsta mea și cu funcția pe care o dețin... nu uita, sînt primarul orașului... să înlesnesc asemenea isprăvi ! se plînse Joseph Overton, lăsîndu-se pe un jilț și scoțînd din buzunar scrisoarea domnișoarei Julia ca pe o mărturie că fusese chemat.

— Ascultă, Overton, ți-am cerut un sprijin, și trebuie să mi-l dai. Toată viața lui, dragul meu, bietul meu Cornberry... care... care...

— Care trebuia să te ia în căsătorie și n-a făcut-o pentru că a murit înainte și care ți-a lăsat intactă averea lui neimpovărată de prezența sa... adăugă primarul.

— Ascultă-mă, reluă *miss* Julia, roșind puțin, în timpul vieții dragului meu, bietului meu prieten, averea lui a fost împovărată de administrarea dumitale și tare mă mir, zău, cum de n-a murit *ea* de oftică în locul posesorului ei. Dumneata ți-ai venit destul în ajutor din avere, acum ajută-mă și pe mine.

Domnul Joseph Overton era jurist și un om de lume și pentru că anumite amintiri vagi despre un rest de vreo mie-două de lire sterline, însușite din greșeală, i-au străbătut mintea, își drese glasul oarecum stînjenit, zîmbi binevoitor, rămase tăcut cîteva clipe, și în cele din urmă întrebă :

— Ce dorești să fac ?

— Îți voi spune, rosti domnișoara Julia, îți voi spune în trei cuvinte. Scumpul meu lord Peter...

— Ăsta-i mi se pare tînărul acela... o întrerupse primarul.

— Ăsta-i tînărul acela *nobil*, îl corectă ea, accentuînd în mod special ultimul cuvînt. Scumpului meu lord Peter i-e grozav teamă de împotrivirea familiei, de aceea ne-am gîndit că ar fi mai bine să ne căsătorim pe ascuns. A părăsit orașul ca să înlăture orice bănuială și s-a dus să stea — însoțit numai de tigrul lui favorit — la un prieten, onorabilul Augustus Flair, a cărei reședință, după cum știi, se află la vreo treizeci de mile depărtare de Winglebury. Am stabilit să vin singură aici cu o diligență de

Londra, iar el, lăsîndu-şi tigrul şi trăsura, să vină cît mai repede cu putinţă, astăzi după-amiază.

— Foarte bine, rosti Joseph Overton, apoi o să comande o birjă şi vă veţi putea duce împreună la Gretna Green, fără a fi nevoie să se mai amestece o a treia persoană, nu-i aşa ?

— Nu, se împotrivi miss Julia. Avem toate motivele să credem că — scumpul meu lord Peter nefiind socotit prea prudent şi prea înţelept de către prietenii săi care au aflat de ataşamentul lui faţă de mine — de îndată ce aceştia vor băga de seamă că e absent, vor veni încoace după el. De aceea, ca să înlătur posibilitatea de a se da de urma noastră, aş vrea să se ducă vestea în această casă că scumpul lord Peter e puţin scrîntit la minte, deşi absolut inofensiv, şi că eu, o necunoscută pentru el, aştept sosirea sa pentru a-l transporta cu o birjă la un spital particular... la Berwick, să zicem. Dacă nu mă arăt prea mult din faţă, cred că m-aş putea da drept mama lui.

Primarul se gîndi că putea să se arate cît o vrea, fără teamă că va fi dată în vileag, deoarece avea aproape încă o dată pe atît vîrsta celui pe care intenţiona să-l ia de bărbat. Nu-i spuse totuşi nimic.

— Lordul Peter este la curent cu toate aceste aranjamente. Tot ce vreau de la dumneata este să faci amăgirea şi mai completă intervenind cu autoritatea dumitale aici şi întărind pentru cei care locuiesc în casa asta faptul că într-adevăr eu trebuie să-l iau cu mine pe tînărul gentleman. Pentru că n-ar fi de loc bine să ne întîlnim pînă ce nu s-o găsi în siguranţă în trăsură, aş dori, de asemenea, să iei legătura cu el şi să-i comunici că totul merge strună.

— A sosit ? întrebă Overton.

— Nu ştiu.

— Atunci, de unde să ştiu eu ? întrebă primarul. Desigur n-are să-şi dea numele lui adevărat la poartă.

— L-am rugat ca imediat cum vine să-ţi scrie un bilet, îl vesti domnişoara Manners — şi ca să exclud eventualitatea ca planul nostru să fie descoperit prin acesta, i-am sugerat să-ţi scrie anonim şi pe ocolite înştiinţîndu-te care e numărul camerei lui.

— Vai de mine ! exclamă primarul, sărind din jilț în picioare și scotocindu-se prin buzunare — nemaipomenită întîmplare... a *sosit*... un bilet misterios mi-a fost lăsat acasă în chip cît se poate de misterios, chiar înainte de a-l primi pe-al dumitale... habar n-aveam ce să fac cu el și sigur că n-aș fi știut cum să-i dau de capăt... Aha, iată-l. Joseph Overton trase afară dintr-un buzunar interior tocmai scrisorica zmîngălită de Alexander Trott. Asta-i scrisul domniei sale lordului ?

— Da, da, încuviință Julia — vai ce om punctual ! Nu î-am văzut scrisul decît o dată sau de două ori, dar știu că e cam lăbărțat și cam neciteț. Ah, tinerii ăștia cu sînge-albastru... știi, Overton...

— Eh, eh, eh, știu, știu, o întrerupse primarul. Cai verzi pe pereți, joc de cărți și chefuri... slugi, actrițe... cabine... țigări de foi... grajd... birt... circiumă și la urmă adunarea legislativă... Dar ia uite ce spune, continuă primarul : „Domnule, un tînăr de la camera nouăsprezec din hanul „Winglebury Arms" este gata-gata să săvîrșească o faptă pripită mîine dimineață în zori. (Perfect, asta înseamnă căsătoria.) Dacă vă preocupă cîtuși de puțin tihna acestui oraș și apărarea uneia sau poate chiar a două vieți omenești... Ce naiba o fi vrînd să spună cu asta ?

— Că e așa de nerăbdător să aibă loc ceremonia, încît dacă se amînă s-ar prăpădi și poate și cu mine s-ar întîmpla la fel, preciză Julia cu multă satisfacție.

— Aha, înțeleg... de asta nici o grijă. Așa... două vieți omenești, faceți să fie ridicat astă-noapte... (Vrea să termine repede.) Nu vă dați in lături, totul rămîne pe răspunderea dumneavoastră ; pentru că mîine ar putea fi inutilă necesitatea absolută a acestui pas. Nu uitați : camera numărul nouăsprezece. Numele este Trott. Nici o clipă de întîrziere, căci de promptitudinea dumneavoastră atîrnă o chestiune de viață și de moarte. Ce limbaj plin de însuflețire ! Să mă duc la el ?

— Da, du-te, îl îndemnă miss Julia, și imploră-l să acționeze cu luare-aminte. Mă cam tem pentru el. Spune-i să fie atent.

— Am să-i spun.

— Pune totul la punct.

— Bine.

— Și înștiințează-l că m-am gîndit că e mai bine să comand birja pentru ora unu.

— Perfect, o asigură primarul, și cîntărind situația absurdă în care soarta și vechi cunoștințe îl puseseră, chemă un servitor să anunțe venirea lui la locatarul vremelnic al camerei cu numărul nouăsprezece.

Vestea că „un domn vrea să stea de vorbă cu dumneavoastră, dom'le", îl făcu pe tînărul Trott să-și lase paharul cu vin de Porto băut pe jumătate și să amîne deocamdată acțiunea îngurgitării. Se ridică din jilț, se dădu înapoi doi-trei pași spre fereastră, ca și cum ar fi vrut să-și asigure retragerea, în cazul cînd vizitatorul ar lua chipul și asemănarea lui Horace Hunter. Cum dădu însă cu ochii de Joseph Overton temerile lui se spulberară. Politicos, îl pofti pe străin să ia loc. Servitorul, după ce zornăi puțin paharele și carafa consimți să părăsească odaia. Joseph Overton, punînd pălăria cu gardini largi pe scaunul de lîngă el și aplecîndu-și trupul ușor înainte, intră în chestiune.

— Stimate lord... începu pe un ton molcom, foarte controlat.

— Cum ?! exclamă domnul Alexander Trott, tare, holbînd ochii ca un somnambul.

— Șșș, făcu, precaut, omul legii... așa-i... absolut... fără titluri... numele meu e Overton, domnule.

— Overton ?

— Da, primarul orașului... mi-ați trimis azi după-amiază o scrisoare cu niște informații anonime.

— Eu, domnule ! ? exclamă Trott, prefăcîndu-se cu stîngăcie că e mirat, căci, lăs cum era, s-ar fi lepădat cu dragă inimă de faptul că el o întocmise. Eu, domnule ?

— Da, dumneavoastră, domnule... dar nu-i așa ? îl întrebă Overton, supărat de aceste suspiciuni exagerate și inutile. Scrisoarea asta ori este a dumneavoastră ori nu. Dacă da, putem discuta nestingheriți chestiunea, chiar acum. Dacă nu, atunci, firește, nu mai am ce să spun.

— Stai, stai ! strigă Trott, *este* a mea, *eu* am scris-o. Ce puteam face, domnule ? N-am nici un prieten aici.

— Foarte bine, spuse primarul, încurajator. Ați procedat cum nu se putea mai bine. Așa, domnule... va fi nevoie să plecați de aici noaptea asta cu o diligență trasă de

patru cai. Cu cît vor mîna băieții mai iute cu atît mai bine. Aici nu sînteți în siguranță.

— Vai de mine ! exclamă Trott, speriat la culme, cum se pot întîmpla asemenea lucruri într-o țară ca asta ? Atîta sînge rece în dușmănia asta neîmpăcată !

Își șterse esența concentrată a lașității care se prelingea în jos pe frunte și se uită înfricoșat la Joseph Overton.

— Desigur, e foarte grav, rosti primarul zîmbind, ca într-o țară liberă oamenii să nu se poată căsători cu cine le place, fără a fi hăituiți ca niște răufăcători. Totuși, în cazul de față domnișoara e de acord, știți, și asta-i important, la urma urmelor.

— Domnișoara e de acord ! repetă Trott, mecanic. De unde știți că domnișoara e de acord ?

— Ei, asta-i bună, spuse primarul, bătîndu-l pe domnul Trott ușor pe braț cu pălăria lui cu boruri uriașe, am cunoscut-o, mă rog, de mult timp, și poate oricine să se îndoiască de lucrul ăsta, eu însă, vă asigur, n-am nici cea mai slabă îndoială, iar dumneavoastră n-ar trebui să aveți nici atît.

— Aoleu ! exclamă domnul Trott, dus pe gînduri. Nemaipomenit.

— Atunci, lord Peter... adăugă primarul, ridicîndu-se.

— Lord Peter ? se miră Trott.

— Aa... aa, uitasem. Foarte bine, atunci, domnule Trott, ha, ha, ha !... Atunci trăsura vă așteaptă la douăsprezece și jumătate.

— Și pînă atunci ce fac cu mine ? întrebă domnul Trott, îngrijorat. N-am salva aparențele dacă m-ați pune cumva sub supraveghere ?

— Aaaa ! perfect chibzuit... într-adevăr, minunată idee. O să trimit pe cineva direct la dumneavoastră și n-ar strica să opuneți puțină rezistență cînd vă duce la trăsură... să pară că nu vreți să fiți luat de aici, înțelegeți...

— Da, da...

— Așa, my lord, spuse Overton, încetișor, pînă atunci urez domniei-voastre seară bună.

— My lord... domnia voastră? se miră Trott iarăşi, făcînd un pas doi în urmă ca să vadă mai bine acea minune a secolului în persoana primarului.

— Ha, ha, ha! Înţeleg, my lord... s-o faceţi pe nebunul! asta-i bună de tot... nişte priviri răvăşite... splendid, my lord, splendid... bună seara... domnule... Trott.. ha, ha, ha!

„Primarul ăsta precis că-i beat", monologă domnul Trott, aruncîndu-se din nou în jilţ, dus pe gînduri.

„E un tip mult mai deştept decît îmi închipuiam, tînărul ăsta nobil... ştie perfect să se descurce", se gîndi Overton, în drum spre poartă, unde avea să facă ultimele pregătiri. Totul a mers repede. Fiecare cuvînt al istoriei a fost crezut în sine, iar curierul cu un ochi a fost instruit numaidecît să se ducă la numărul nouăsprezece, şi să se poarte ca şi cum ar fi supraveghetorul locatarului presupus nebun, pînă la douăsprezece şi jumătate.

În consecinţă, domnul acesta niţeluş excentric, înarmat cu un baston de dimensiuni uriaşe se înfăţişă, cu seninătatea lui obişnuită, la camera domnului Trott, unde intră fără multă vorbă, şi se postă de gardă, aşezîndu-se tacticos pe un scaun lîngă uşă, fluierînd cu vădită satisfacţie un cîntec popular, ca să-i treacă timpul.

— Ce cauţi aici, măi derbedeule!? exclamă domnul Alexander Trott, indignat pe drept cuvînt că e sechestrat astfel.

Curierul fluiera un *adagio*, bătînd tactul cu capul şi ocolindu-l încet, din priviri, pe domnul Trott, cu un zîmbet de înduioşare.

— Ai venit aici trimis de domnul Overton? întrebă Trott, uimit de purtarea acestui om.

— Nu te pierde cu firea, tinere, răspunse calm ştafeta, şi nu sufla o vorbuliţă la nimeni. Se puse din nou pe fluierat.

— Ia ascultă! strigă domnul Trott, hotărît să dea impresia că el ar dori din inimă să se bată în duel, dacă ar fi lăsat. Protestez că sînt ţinut aici! Tăgăduiesc faptul că aş avea intenţia să mă bat cu cineva. Cum însă e inutil să te lupţi cu mai mulţi o dată, voi sta liniştit.

— Ai face mai bine, remarcă, placid, ştafeta, scuturînd în aer, sugestiv, bastonul lui uriaş.

Dl. Alexander Trott la ananghie

— Totuşi protestez ! adăugă Alexander Trott, aşezîndu-se cu o expresie plină de indignare întipărită pe faţă, dar mulţumit în sinea lui. Totuşi protestez !

— Da, bine-nţeles ! răspunse ştafeta, cum doreşti. Dacă eşti fericit şi eu sînt... numai tacă-ţi gura, că-ţi face rău.

— Cum adică, îmi face rău ? exclamă Trott, cu o uimire neprefăcută — omul ăsta-i beat !

— Ai face mai bine să stai liniştit, tinere, îl îndemnă ştafeta, ameninţîndu-l cu bastonul, ca într-o pantomimă.

— Sau nebun ! adăugă domnul Trott, alarmat. Părăseşte camera, domnule, şi spune-le să trimită pe altcineva.

— Nnăcc !

— Părăseşte camera ! zbieră Trott, sunînd clopoţelul cu violenţă, căci nu mai putea de indignare.

— Lasă clopoţelu' ăsta în pace, zărghitu' naibii ! spuse ştafeta, silindu-l pe sărmanul Trott să se aşeze din nou, bastonul şuierînd pe sus. Stai liniştit, amărîtule, ce, vrei să ştie toţi că e un nebun aici ?

— E nebun ! *Ăsta-i* nebun ! exclamă înspăimîntat domnul Trott, uitîndu-se pur şi simplu îngrozit la singurul ochi al curierului roşcovan.

— Eu nebun ? replică ştafeta ; zău, eu cred că-i un nebun din ăia furioşi ! Ascultă, mă, nenorocitule !... Aa, nu vrei ? (îl lovi uşor în cap cu bastonul cînd domnul Trott încercă din nou să sune clopoţelul). Te-am prins, hai ?

— Cruţă-mi viaţa ! strigă Trott, înălţînd mîinile, implorator.

— Ce-mi trebuie mie viaţa ta ? spuse curierul cu dispreţ, cu toate că e o faptă bună dacă ţi-o ia cineva.

— Nu, nu, se împotrivi Trott iute, nu, nu, prefer s-o păstrez !

— Dacă zici aşa, rosti ştafeta, asta-i chestie de gust... fiecare cum preferă mai bine. Da' să ştii, eu una ştiu, una spun — stai aici pe scaun cuminte şi eu am să stau acolo vizavi, şi dacă stai cuminte şi nu te învîrteşti, eu nu-ţi fac nimic — da' dacă mişti o mînă sau un picior măcar, pîn-la douăşpe şi jumate, află că-ţi mut fălcile şi cînd ai să beleşti ochii-n oglindă, ai să zici văleu mamă, eu-s sau altu'. De-aia stai jos.

— Am să stau... am să stau, bolborosi victima, şi se aşeză, iar curierul se aşeză şi el, chiar în faţa domnului Trott, cu bastonul pregătit în caz de nevoie urgentă.

Au urmat ceasuri lungi şi apăsătoare. Clopotul de la orologiul bisericii din Marele Winglebury abia bătuse zece, şi pînă să-i vină cineva în ajutor vor mai trece probabil încă două ore şi jumătate.

Cam o jumătate de oră, zgomotul făcut la închiderea prăvăliilor pe stradă, puţina mişcare în oraş, l-au făcut pe domnul Trott să mai uite niţel de situaţia în care se afla, dar cînd şi asta a trecut şi nu se mai auzea nimic altceva — doar cînd şi cînd huruitul vreunei diligenţe care trăgea

în curte să schimbe telegarii și apoi pleca din nou, sau clămpănitul copitelor de cai în grajdurile din dos — începu să fie insuportabil. Ștafeta citeodată se mai ridica să dea jos mucul ars de la lumînare, dar instantaneu își lua poziția de dinainte, și cînd își aminti, nu mai știa de unde auzise, că ochiul omenesc avea un efect sigur în a-i stăpîni pe nebuni, își ținu unicul organ de văz pironit tot timpul asupra domnului Alexander Trott. La rîndul lui, bietul om îl țintì și el pe tovarășul său, pînă ce trăsăturile acestuia deveniră tot mai nedesluşite — părul mai puțin roșcat — iar încăperea mai ceţoasă și mai întunecată. Domnul Alexander Trott căzu într-un somn adînc, din care a fost smuls de zarva de pe stradă și de un strigăt „trăsura cu patru cai pentru număru' douăşcinci" ! Zgomot de pași pripiți pe scări, după care numaidecît niște încăperi se deschiseră larg, intră domnul Joseph Overton, urmat de patru ditamai servitorii și de doamna Williamson, o matahală de patroană, de la Winglebury Arms.

— Domnule Overton ! exclamă Alexander Trott, sărind ca ars, în picioare. Ce-i cu omul ăsta, domnule, închipuie-ți, domnule, în ce situație m-am aflat timp de mai bine de trei ore... omul pe care l-ai trimis să mă păzească e nebun, domnule... nebun de legat.

— Bravo ! îi șopti Overton.

— Drăguțu' de el ! interveni și doamna Williamson, cu înduioşare, nebunii totdeauna spun că alții e nebuni.

— Drăguț ?... exclamă nedumerit domnul Alexander Trott. Ce dracu vrei să spui cu „drăguțu de el" ? Dumneata eşti patroana de aici ?

— Da, da, încuviință aceasta, nu te obosi prea mult, drăguță ! Ai grijă de sănătate, haide !

— Să nu mă obosesc ! zbieră domnul Alexander Trott, slavă Domnului că mai am suflet în mine să mă obosesc ! Era cît pe aci să fiu omorît acum trei ore de monstrul ăsta chior, cu cîlți în cap... Cum de-ndrăznești, madam, să ții aici un nebun... cum de-ndrăznești să ții un nebun care să-i asalteze și să-i îmspăimînte pe cei care trag la hanul dumitale ?

— N-o să mai fie niciodată un altul, ținu piept doamna Williamson, uitîndu-se cu reproș la primar.

— Splendid, splendid ! şopti din nou Overton, în timp ce-l înfăşura pe domnul Alexander Trott într-o pelerină groasă, anume pentru drum.

— Splendid, domnule ? rosti Trott, tare nedumerit ; e groaznic. Numai cînd îmi aduc aminte mă înfior. Mai bine mă băteam în duel de patru ori în trei ore decît să fiu nevoit să stau faţă în faţă cu un nebun.

— Ţine-o aşa, my lord, îi şopti Overton, cînd să coboare scara, nota s-a achitat, iar geamantanul a şi fost dus la trăsură. Apoi adăugă, tare : Eh, băieţi, domnul e gata.

La acest semnal, servitorii se năpustiră asupra domnului Alexander Trott. Unul îl apucă de un braţ, altul de celălalt braţ, al treilea mergea înainte cu o lumînare, al patrulea în spate cu altă lumînare ; ştafeta şi doamna Williamson alcătuiau ariergarda — apoi au coborît scara cu toţii, domnul Alexander Trott, exprimîndu-şi rînd pe rînd, din înaltul glasului, cînd împotrivire simulată, cînd sinceră indignare pentru că fusese închis în aceeaşi cameră cu un nebun.

Domnul Overton aştepta la portiera trăsurii, băieţii erau gata urcaţi, cîţiva rîndaşi şi grăjdari neînsemnaţi stăteau roată ca să fie de faţă la plecarea „gentlemanului sărit de pe fix". Domnul Alexander Trott puse piciorul pe scăriţă, cînd băgă de seamă (de întuneric n-avusese cum să vadă) că mai era cineva în trăsură, înfofolit ca şi el, într-o pelerină.

— Cine-i acolo ? îl întrebă în şoaptă pe Overton.

— Şşş, făcu primarul — cealaltă persoană, firește.

— Cealaltă persoană ! exclamă Trott, dînd să se retragă.

— Da, da, ai să afli numaidecît. Nici o grijă... dar fă tărăboi, altfel stîrnim bănuieli dacă ne şuşotim atîta.

— Eu nu merg în trăsura asta ! zbieră domnul Alexander Trott, năpădit iarăşi, înzecit, de toate temerile de la început. Voi fi ucis... voi fi...

— Bravo, bravo ! şopti Overton. Acum te-mping înăuntru.

— Dar nu vreau să plec ! exclamă domnul Trott. Ajutor, ajutor ! Vor să mă ia pe sus cu de-a sila. Au pus la cale să mă ucidă !

— Săracu' de el ! zise doamna Williamson.

— Ei, băieți, acum dați bici cailor ! strigă primarul, îmbrîncindu-l pe Trott înăuntru și trîntind ușa. Porniți la drum cît puteți de iute, și pînă la prima haltă să nu opriți pentru nimic în lume... foarte bine !

— S-a plătit, Tom, țipă doamna Williamson — și diligența porni cu o iuțeală de paisprezece mile pe oră, domnul Alexander Trott și *miss* Julia Manners închiși grijuliu înăuntru.

Primele două sau trei mile, domnul Alexander Trott rămase încovrigat într-un ungher al trăsurii — în timp ce tovarășa sa de drum se dădea tot mai spre el — zadarnic străduindu-se să deslușească pe întuneric chipul furibund al presupusului Horace Hunter.

— Avem prilejul să vorbim acum, spuse în cele din urmă tovarășa sa de călătorie — băieții de pe capră nu ne pot nici vedea, nici auzi.

„Asta nu-i vocea lui Hunter" — gîndi Alexander nedumerit.

— Scumpe lord Peter ! i se adresă *miss* Julia pe un ton extrem de seducător, petrecîndu-și brațul pe după umerii lui. Scumpe lord Peter... nici un cuvînt ?

— Dar e o femeie ! exclamă domnul Trott, încet, mirat la culme.

— Ah ! Al cui e glasul ăsta ? nu-i al lordului Peter...

— Nu, e-al meu !

— Al dumneavoastră ! strigă domnișoara Julia Manners — un străin ! Doamne Sfinte ! Cum ați ajuns aici ?

— Oricine-ați fi, doamnă, trebuie să știți că am ajuns aici împotriva voinței mele, replică Alexander ; cînd m-au adus am făcut destul tărăboi.

— Ați venit din partea lordului Peter ? întrebă *miss* Manners.

— Afurisitul ăsta de lord Peter ! se răsti Trott, necăjit. Nu cunosc nici un lord Peter, în viața mea n-am auzit de el pînă astă-noapte, cînd m-au luat cu lord Peter în sus, lord Peter în jos, că-mi venea să-mi iau și eu cîmpii... ce coșmar !

— Încotro mergeți ? îl întrebă ea, pe un ton tragic.

— De unde să știu *eu*, doamnă ? replică Trott cu răceală, pentru că întîmplările de cu seară îl aspriseră cu desăvîrșire.

— Oprește ! Oprește ! țipă domnișoara, coborînd geamurile din față.

— Stați, scumpă doamnă ! rosti Trott, ridicînd la loc geamurile cu o mînă și cu cealaltă prinzînd-o ușor de talie. Trebuie să fie o greșeală la mijloc, dați-mi voie să vă explic pînă la halta următoare cum stau lucrurile, în ce mă privește. Trebuie să ne ducem pînă acolo, nu puteți rămîne singură în drum, la ora asta, în toiul nopții.

Domnișoara Manners consimți — greșeala a fost explicată de amîndouă părțile. Domnul Trott era tînăr, avea favoriți foarte promițători, un croitor fără cusur și un fel plăcut de a vorbi — nu căuta nimic altceva decît însușiri de preț și cine e lipsit de preț cu trei mii de lire pe an ? *Miss* Manners îi putea oferi acestea și mai mult — ea căuta un soț tînăr, iar singura cale posibilă pentru domnul Trott de a-și răscumpăra dezonoarea era o soție bogată. Așadar au ajuns la concluzia că ar fi fost păcat să aibă atîta bătaie de cap pe degeaba — și deoarece se depărtaseră prea mult de șosea — mai bine s-ar duce la Gretna Green să se căsătorească, ceea ce au și făcut. Imediat următoarea intrare în registrul de stare civilă a fost căsătoria Emilyei Brown cu Horace Hunter.

Domnul Hunter și-a luat nevasta acasă, a cerut iertare și *a fost* iertat ; domnul Trott și-a luat *și el* nevasta acasă, a cerut iertare deopotrivă, și a fost iertat așijderi. Iar lordul Peter, care întîrziase peste măsură ca să bea șampanie, a pornit valvîrtej călare și s-a întors la locuința onorabilului Augustus Flair, acolo a mai băut ceva șampanie și o luă iarăși valvîrtej călare, dar a căzut și mort a fost. Horace Hunter se mîndrea tare că mizase pe lașitatea lui Alexander Trott ; cu timpul se descoperiră toate și se consemnară din fir în păr.

Dacă vreodată vă veți opri o săptămînă la „Winglebury Arms", cei de acolo vă vor oferi tocmai această relatare despre „Duelul din Marele Winglebury".

CUPRINS

Pag.

Nota editurii 5
Prefața autorului 7
Personaje 9

PAROHIA NOASTRĂ

PARACLISERUL. MAȘINA PAROHIEI. ÎNVĂȚĂTORUL 13
PASTORUL. BĂTRÎNA DOAMNĂ. CĂPITANUL PENSIONAR . . 20
CELE PATRU SURORI 27
OMUL CĂMĂTARULUI 33
VECINUL DE ALĂTURI 45

SCENE

STRĂZILE — DIMINEAȚA 53
STRĂZILE — NOAPTEA 60
PRĂVĂLIILE ȘI PRĂVĂLIAȘII 66
SCOTLAND YARD 71
CUGETĂRI ASUPRA STRĂZII MONMOUTH 76
STAȚIILE DE BIRJE 85
DOCTORS' COMMONS 90
FLUVIUL 96
BILCIUL DIN GREENWICH 104
TEATRELE PARTICULARE 115
GRĂDINA VAUXHALL, ZIUA 124
OMNIBUZELE 131
ULTIMUL BIRJAR ȘI ÎNTIIUL CONDUCTOR DE OMNIBUZ . . 137
O SCHIȚĂ PARLAMENTARĂ 148
ÎNTII MAI 161
PRĂVĂLIILE DE GIN 169
MUNTELE DE PIETATE 176
CURȚILE JUDICIARE 185
O VIZITĂ LA NEWGATE 191

CARACTERE

Pag.

GINDURI DESPRE OAMENI 206
DOMNIȘOARA EVANS LA „VULTURUL“ 212
ORATORUL DE CAFENEA 218
DOMNUL JOHN DOUNCE CALCĂ ÎN STRĂCHINI CU PASIUNEA LUI 224
MODISTA O FACE BOACĂNĂ. POVESTIRE DESPRE AMBIȚIE
ȘCOALA DE DANS 232
O NOAPTE DE POMINĂ 239
DUBA CU PUȘCĂRIAȘI 247

POVESTIRI

PENSIUNEA I, II 258
HORATIO SPARKINS 301
VALUL NEGRU 319
EXCURSIE CU VAPORUL 331
DUELUL DIN MARELE WINGLEBURY 356

Nr. colilor de tipar: 23,5

Combinatul Poligrafic
„CASA SCÎNTEII“
București — R.S.R.
Com. 90 823

Aceste „schițe" le-am scris și tipărit, în întregime, pe vremea tinereții mele fragede. Au fost strînse și republicate pe cînd eram încă foarte tînăr și răspîndite în lume cu toate cusururile lor – și aveau berechet.

... dar pentru că această culegere nu a fost scrisă acum, și pentru că a fost primită cu îngăduință, favorabil, la prima ei apariție, nu am socotit potrivit să-i aduc alte modificări decît schimbînd ici-colo cîteva cuvinte și propoziții.

Ch. Dickens

Lei 11

CW

Editura Univers